

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduskond
Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituut

Ajakirjanike roll valimiste eelses poliitilises kommunikatsioonis
kohalikus meedias Pärnu Postimehe ja 2007. aasta Riigikogu
valimiste näitel

Bakalaureusetöö

Koostanud Maris Kuuda
Juhendanud Mart Raudsaar, Mphil

Tartu 2008

Sisukord

Sissejuhatus.....	5
1. Töö teoreetilised ja empiirilised lähtekohad	7
1.1 Ajakirjanike enese rollimääratlus	7
1.1.1 Varasemaid empiirilisi uurimusi rollikäsitlusest	8
1.1.2 Olukord Eestis.....	9
1.2 Uudiste agenda kujundamine	10
1.2.1 Varasemad empiirilised uurimused agenda teemal.....	12
1.3 Uudise valiku kriteeriumid	13
1.4 Kohalik kontekst ja selle eripärad	14
2. Pärnu Postimees – struktuur ja töökorraldus	16
3. Uurimisprobleem ja -küsimused	17
4. Metoodika	19
4.1 Süvaintervjuu	19
4.2 Küsitlus	20
4.3 Kontentanalüüs	21
4.4 Süvaintervjuude valim	21
4.4.1 Ajakirjanikud	21
4.4.2 Kandidaadid	22
4.4.3 Ajalehenumbrid	22
4.5 Metoodika rakendus	23
5. Empiirilise uurimuse tulemused	24
5.1 Süvaintervjuude analüüs	24
5.1.1 Intervjueeritud ajakirjanike taust	25
5.1.2 Intervjueeritud kandidaatide taust.....	25
5.1.3 Ajakirjaniku ja väljaande mõjukus	27
5.1.4 Ajakirjanike neutraalsus info vahendamisel	34
5.1.5 Uudiste agenda kujundamine	39
5.1.6 Kohalikkusest tingitud eripärad poliitilises kommunikatsioonis.....	49
5.1.9 Süvaintervjuude kokkuvõtteks	54
5.1.10 Ajakirjanike süvaintervjuude osaline kokkuvõte.....	55
5.2 Kvantitatiivse küsitluse analüüs.....	56
5.2.1 Uudisteajakirjanikud	56

5.2.2 Uudistega kaudselt kokku puutuvad ajakirjanikud.....	59
5.3 Kontentanalüüsi tulemused.....	62
5.3.1 Artiklite jaotus autorite kaupa.....	62
5.3.2 Artiklite temaatiline jaotus.....	63
5.3.3 Enim pildil olnud erakonnad ja poliitikud	65
5.3.4 Kandidaati mõjutada võinud tegurid meediakajastuses.....	68
5.3.5 Lehe antud hinnangud erakondade kaupa.....	72
5.3.6 Ajakirjanike antud hinnangud erakondade kaupa.....	74
6. Arvamuskülg.....	76
6.1 Ajakirjanikepoolsed nägemused	76
6.2 Kandidaatide hinnang	77
6.3 Kontentanalüüsi tulemused arvamuskülje kohta	79
6.3.1 Enim esinenud erakonnad ja kandidaadid.....	80
6.3.2 Toimetusepoolsed sõnavõttud arvamusküljel	81
6.3.3 Kandidaatide aktiivsus enne erikorra kehtestamist.....	83
7. Tähelepanekuid Pärnu Postimehe külgedelt seoses valimistega	85
7.1 Valimisdebatt uudiskülgedel.....	85
7.2 Valimisnimekirjade kujunemise kajastamine	85
7.3 Asso Puideti reportaažid valimisüritustelt	86
7.4 Ilusad lood üksikute väljavalitute kohta	87
7.5. Intervjuud esinumbritega	89
9. Järeldused.....	90
10. Diskussioon.....	97
Kokkuvõte.....	100
Summary	102
Kasutatud kirjandus	104
Lisa 1. Pärnumaa valimistulemus	105
Lisa 2. Rollikäsitlust uurinud küsitluse vorm.	108
Lisa 3. Kontentanalüüsis kasutatud kodeerimisjuhend.....	109
Lisa 4. Arvamuslugude ilmumise kord Pärnu Postimehes enne Riigikogu valimisi 2007.....	112
Lisa 5. Valter Parve artikkel 22. veebruari 2007 Pärnu Postimehe arvamusküljel.....	115
Lisa 6. Intervjuu Pärnu Postimehe uudistetoimetuse juhi Teet Roosaarega.....	116
Lisa 7. Intervjuu Pärnu Postimehe reporteri Ester Vilgatsiga.....	126
Lisa 8. Intervjuu Pärnu Postimehe arvamustoimetuse juhi Kaupo Meieliga.....	134

Lisa 9. Intervjuu Pärnu Postimehe peatoimetaja Hannes Kuusmaga.	138
Lisa 10. Intervjuu Pärnu Postimehe reporteri Asso Puidetiga.	148
Lisa 11. Intervjuu Mart Allikuga.	155
Lisa 12. Intervjuu Margus Tammekiviga.....	160
Lisa 13. Intervjuu Valter Parvega.	173

Sissejuhatus

Poliitilises kommunikatsioonis, eelkõige valimiste eel, muutuvad ajakirjanike jaoks võrreldes igapäevase töökeskkonnaga mõned käitumisnormid ja tegevus. Bakalaureusetöö uuribki, kuidas käituvad Eesti suurima maakonnalehe, Pärnu Postimehe ajakirjanikud valimiste-eelse meediakajastuse puhul. Uurimisobjektiks on valitud just kohalik ajaleht, sest nagu selgub Vihalemma et al (2004) uuringust, loetakse kohalikke lehti Eestis umbes sama palju kui üleriigilisi lehti, uurimusi on selles vallas läbi viidud aga tunduvalt vähem.

Mitmed teoreetikud seovad poliitika ja valimiste kajastamise ajakirjaniku nägemusega oma rollist. Ajakirjanik võib olla nii kriitiku, mobiliseerija, uurija, harija jne rollides. Võiks eeldada, et see käsitus, mis paikneb ajakirjaniku enda ettekujutuses, mõjutab ka tema tegevust oma igapäevatöös vastavalt. Seepärast ongi suur osa bakalaureusetööst pühendatud just otseselt ajakirjaniku rolli uurimisele.

Rolliga on tihedalt seotud ka agenda kujundamine ehk see, kellele kasulikud ja kelle algatatud lood lehte pääsevad. Sellest lähtuvalt on oluline vaadata ka valimistel kandideerijatele antud hinnangud: see, kuidas kellestki räägitakse. Samuti uudise valiku kriteeriumid, mis kattub küll veidi eelmiste alapunktidega, kuid võib välja tuua mõningaid aspekte ajakirjanike tegevuse uurimisel.

Töö läheneb ajakirjanike valimiseelsele tegevusele mitmest aspektist. Põhirõhk on ajakirjanike endi hinnangutel oma tööle: selleks on kasutatud nii intervjuusid kui küsitlust. Ajakirjanike tegevusele lisavad oma mõtted ja vaated ka Riigikogu valimistel kandideerinud, kes tunnevad ühtviisi Pärnu Postimehe tegevust kui Pärnu linna elu. Et uurimusele ka veidi sõltumatumat tahku lisada, on analüüsitud kõiki 2007. aastal enne valimisi ilmunud ajalehenumbreid.

Töö esimeses osas tutvustatakse teoreetilisi lähtepunkte, millele annavad värvi ka kirjeldatud uurimused. Kahjuks on Eestis sarnaste uurimuste hulk küllaltki tagasihoidlik, nii et enamasti on toetutud Inglismaa ja Euroopa kogemusele. Teoreetikutest sobib töö fookusega hästi kokku Thomas Pattersoni töö, ta on välja töötanud ajakirjaniku rollikäsitluse just poliitilisest kontekstist lähtudes. Bob Franklin on uurinud mitmeti just kohalikkuse aspekti ja sellega seoses ka valimisi, ka temale on küllaltki palju toetutud.

Empiiriline osa koosneb süvaintervjuude analüüsist, mis jagatud alateemadeks vastavalt uurimisküsimustele ja intervjuudes märkimisväärselt silma torganud aspektidele. Sellele järgneb kvalitatiivse küsitluse kokkuvõte ning lõpuks ülevaade kontentanalüüsi tulemustest, mis peaks toetama tehtud intervjuusid.

Järelduste peatükk võtab kokku erinevate meetodite kaudu kogutud empiirilise uurimuse tulemused, sidudes seda ka teoreetilise taustaga. Lähtutud on eelkõige püstitatud uurimisküsimustest. Diskussioon toob välja mõned punktid, mis mujal ütle mata jäänud ning seob põhitulemused ka laiem a taustaga. Töö lõpetab kokkuvõte.

Ehmuda ei tasuks ka bakalaureusetöö esialgu suurena näivast mahust. Kuna kasutatud on erinevaid meetode, mis kõik vajavad omaette analüüsi, on keerukas midagi välja jätta. Töö on üldiselt lihtsasti jälgitav, seda täiendavad mitmed näited nii intervjuudest kui lehetekstidest.

1. Töö teoreetilised ja empiirilised lähtekohad

1.1 Ajakirjanike enese rollimääratlus

Ajakirjanike tegevuse puhul ei ole niivõrd määrav see, mis neile erinevates eeskirjades ja eetikakoodeksites on ette kirjutatud, vaid see, kuidas nad ise oma ameti eesmärgi ja mõtet määratlevad. Ajakirjanikud loovad kirjutatud määruste ja kirjutamata reeglite, sealhulgas auditooriumi ja ühiskonna ootuste, oma soovide ja eesmärkide, kohaliku ajakirjanduskultuuri ja väljaande tegurite koosmõjul enda jaoks oma rolli, mida nad igapäevaselt täidavad. Wolfgang Donsbachi (1996: 81) järgi kujutab ajakirjanike rollikäsitus endas nende elukutse sellist sotsiaalset ülesannet, mida nad ise legitiimseks peavad (Palmaru 2001 kaudu).

Jaotusi ja käsitusi ajakirjanike rollist on läbi aja uurijatel erinevaid. McQuaili (2001) järgi oli Cohen (1963: 191) üks esimesi, kes tõmbas selge joone kahe erineva reporterirolli vahele:

- neutraalne reporter, kes edestab ideid kui teavitaja, tõlgendaja ja valitsuste tööriist
 - osaleja traditsioonilises neljanda võimu tähenduses, kes esitab uudiseid auditooriumi esindajana. Valitsuse suhtes kriitiline, loob ja kaitseb poliitilisi ideid.
- (McQuail 2001 kaudu)

Hoopis teistsugust jaotust kasutasid Rootsi maakonnalehti uurinud Fjaestad ja Holmlov (1976), kes sõnastasid ajakirjaniku kahe põhirollina valvekoera rolli (kohaliku valitsuse kontrollija) ja kasvataja või hariva rolli (pakkuda avaliku arutelu võimalust, informatsiooni). Neid kahte pooldas 70% uurimuses vastanud ajakirjanikest. Teiste tunnustena tõid nad välja ka poliitilise mobilisatsiooni, meelelahutuse ja konsensususe poole püüdluse. (McQuail 2001 kaudu)

Patterson (1998: 17) leiab, et kaasaegsetelt ajakirjanikelt oodatakse korraga mitme rolli jälgimist: “valvekoer, vahendaja, reporter, analüüsija, eesträakija, maakler”. Need rollid aga ei ühti ja ühele rollile keskendumine halvab ajakirjaniku võimet sooritada teisi rolle samavõrd hästi. Ka Weaver ja Wilhoit (1986: 116) märgivad, et “üksnes kaks protsenti vastanutest on orienteerunud täielikult ühele rollile” (McQuail 2000 kaudu).

1.1.1 Varasemaid empiirilisi uurimusi rollikäsitlusest

Bakaleureusetöös on põhiliselt lähtunud Pattersoni käsitlusest. Patterson (1998: 19) uuris ajakirjaniku rollide määratlust viies riigis: USAs, Saksamaal, Suurbritannias, Rootsis ja Itaalias. Ta küsitles kokku 1300 ajakirjanikku ja sai selle tulemusena leida seoseid ajakirjaniku enese määratud tunnuste ja tegeliku käitumise vahel lähtuvalt ajakirjaniku rollist. Ta lõi välja kolm peamist tunnuste skaalat, millel rollimääratlust uurida.

1. Erapoolik või neutraalne?

Suur roll on ajakirjanduse üldisel suunitlusel. Paludes ajakirjanikel hinnata oma riigi väljaandeid maailmavaatelt, selgus, et Inglise, Saksa ja Rootsi ajakirjanduse võib paigutada pigem paremale poole, Itaalia vasakule ja USA keskele. Kuid tähtsusetud pole ka ajakirjanike endi eelistused. Patterson palus ajakirjanikel tekstinäidete põhjal otsustada uudiste väärtuslikkuse üle. Ilmses üsna selgelt, et mingi maailmavaate pooldamine mõjutab nende uudisvalikut. Parempoolse maailmavaatega ajakirjanikud eelistavad teistsuguseid uudiseid kui nende pigem vasakpoolsed kolleegid. Kõige tugevamalt ilmnis see Saksa ajakirjanike puhul, kus domineerib Pattersoni tähelduste kohaselt arvamus uudisfakti üle. Saksa ajakirjanike suunitluse mõjukusele on välja toonud ka Palmaru (2001).

2. Objektiivne või subjektiivne?

Ka objektiivsus tähendab eri ajakirjanike jaoks eri asja, eelkõige riigis välja kujunenud sotsiaalsete normide tõttu. Kui Saksamaal, nagu öeldud, on ajakirjandus algusaegadest peale pidanud olulisemaks analüüsi ja arvamuste vahendamist, siis USAs seevastu on ajakirjandus sündinud kommerstlikusse keskkonda, mille eesmärgiks on võimalikult suure lugejate hulga võitmine. Erineb ka uudiste valiku viis, oluliselt tingituna mitmekesisuse mõistest, st et oleks esindatud võimalikult palju arvamusi. USAs on see märksa kesisem kui Euroopas, sellest ka USA ajakirjanike üksmeelsem otsuste langetamine, kõige eeskujulikumad ses osas on aga Inglise ja Saksa süsteemid.

3. Valvekoer või vahendaja?

Varasemal ajal oli Lääne demokraatias kombeks näidata poliitilise võimu suhtes üles teatud aupaklikkust. Olustiku muutudes ja ajakirjanike professionaalsuse kasvades muutus ajakirjandus pigem kriitiliseks. Poliitikute usutavus ja motiiv seatakse tihti küsimärgi alla. Westerståhl ja Johansson (1986, Patterson 1998: 26 kaudu) kirjeldavad seda Rootsi näitel kriitilise ajakirjandusena, mis "hoiab võimulolijaid ja ühiskonna probleemseid aspekte pideva jälgimise all". Jällegi jõuab Patterson kultuurilise taustani:

skeptilisus on rootslastel veres ja seal on ilmselt ka kriitilise ajakirjanduse juured (Westerstahl ja Johansson 1986). Rootsile järgneb USA. Kriitilisust ei tasuks aga seostada poolehoidlikkusega, esimene on moralistlik ja suunatud ühtviisi kõigi poliitikute, mitte vaid ühe ja kindla vastu.

Kokkuvõtteks pakub Patterson välja, et varasemast ühemõõtmelisest skaalast viie riigi võrdlemiseks ei piisa ja koostab **kahemõõtmelise skaala**, kus ühe telje poolustel passivne ja aktiivne ning teisel neutraalne ja erapoolik. Passiivsuse all mõtleb Patterson teiste inimeste, näiteks poliitikute vihjete järgi toimimist, aktiivsed ajakirjanikud aga otsivad oma uudised ja teemad välja ise, olles niiviisi osalised agenda loomisel. Neutraalne on ajakirjanik, kes ei anna oma lugudes osapooltele hinnanguid, erapoolik ajakirjanik teeb seda aga silmnähtavalt. Kaks mõõdet on teineteisest suures osas sõltumatud. Neid omavahel kombineerides saab kokku neli ajakirjaniku rolli tüüpi. Seesama skaala on hilisemas Pärnu Postimehe ajakirjanike rolli analüüsis ka suuresti aluseks võetud.

Enne Pattersoni uurisid Ameerika ajakirjanike rollimääratlust Johnstone jt (1976), tuginedes eelkõige Coheni esialgsele jaotusele. Johnstone'i küsimusi ja kujundeid kasutades uurisid Weaver ja Wilhoit (1986) uuesti USA ajakirjanikke. Mõlema tulemused olid ajalisest vahemikust hoolimata küllaltki sarnased. Leiti kalduvusi valitsuse suhtes kriitilisele ajakirjandusele, auditooriumi esindamisele, kuigi aktiivsuse määr oli veidike vähenenud. Weaver ja Wilhoit pakkusid oma töö tulemusena välja jaotuse (tähtsuse järjekorras): mõtestaja, levitaja ja vastanduja.

1.1.2 Olukord Eestis

Palmaru (2001) tõdeb, et enne tema uurimistööd on rollikäsitluse uurimine Eestis suur valge laik. Ta uurib teemat küsitluse abil, võttes eeskujuks varem Suurbritannias ja Saksamaal korraldatud uuringu (Royal Commission 1977; Köcher 1985), see tagas ka võimaluse kolme riiki võrrelda. Välja saadeti 130 küsitluslehte, vastas 78 ajakirjanikku.

Analüüs näitas, et "Eesti ajakirjanike enesemääratlus poliitilisel spektril erineb väga tugevasti nii Briti ja Saksa ajakirjanike kui ka Eesti elanikkonna poliitilisest enesemäärangust." Teine oluline tulemus oli, et Eesti ajakirjanikud peavad end võrreldes Saksa ja Briti kolleegidega märksa enam "poliitikuks teiste vahenditega" ehk poliitika

mõjutajaks ja selles osalejaks. Neid, kes peaks oma ülesandeks sündmuste neutraalset vahendamist on võrreldes Saksamaa ja Suurbritanniaga tunduvalt vähem. Palmaru järeldab, et Eesti ajakirjanike rollikäsitus on mõjutamiskeskne ja peab seda ühtlasi Eesti trükimeedia erapoolikuse põhjuseks (eeldades seega, et Eesti trükimeedia on erapoolik). Viimast suunab aga omakorda Eesti ajakirjanduse traditsioon.

Donsbach (1995) on leidnud, et “ajakirjanike rollikäsitus sõltub paljudest teguritest, mille hulgas kõige olulisemad on oma maa ajakirjanduse traditsioon ja poliitiline kultuur” (Palmaru 2001 kaudu). Eesti ajakirjandust nimetab Palmaru seejuures erapoolikuks ja mõjutamiskeskseks. Eesti ajakirjandusteoreetik Epp Lauk (2005) on Eesti ajakirjandusest kirjutades iseloomustanud olukorda sotsiaalse vastutuse puudumisena, (enese)regulatsiooni halva olukorra ja oma võimu (oskamatu) ärakasutamisega. Kaarel Tarand (2003) arutleb aga selle üle, kes keda mõjutada suudab, poliitik ajakirjanikku või ajakirjanik poliitikut. Ta võtab pigem ajakirjandust kaitsva seisukoha, põhjendades seda viimaste viisakama suhtumisega vastaspoolde.

Postkommunistlike riikide ajakirjanike rolli käsitlenud Ellen Mickiewicz (1998) toob taustana välja ajakirjanike rolli taasiseseisvumise ajal, kui auditooriumid olid suuremad kui kunagi varem ja ajakirjandusel oluline roll nii poliitikute info vahendajana, rahva mobiliseerijana kui demokraatia eest võitlejana. Segased ajad andsid ajakirjanikele võimaluse kujundada uued normid. Nüüdseks, pakub Mickiewicz välja, on ajakirjanikud parteijuhhi karmi käe alt üle läinud eraomanike käe alla. Rollilt paigutab Mickiewicz Ida-Euroopa maade ajakirjanikud valdavalt aktiivse-erapooliku (vt Pattersoni uurimus) tüübi alla, kuigi eetikanormid näeksid pigem ette objektiivset ja neutraalset käsitlust. (Mickiewicz 1998)

1.2 Uudiste agenda kujundamine

Päevakorra (agenda) kujundamine on ajakirjanike rollimääratlusega tihedalt seotud. Poliitilise kampaania puhul on oluliseks küsimuseks, kes kujundab agenda, kelle mõtted pääsevad areenile. Esiteks, kas ajakirjaniku või poliitiku omad, ja teiseks – millise poliitiku omad. See sõltub paljuski ajakirjaniku enesemääratlusest ja aktiivsusest teemade hankimisel. Vastandiks aktiivsele on sel juhul ajakirjanikutüüp, kes laseb endale poliitiliste huvigruppide poolt teemasid ja sõnumeid ette sööta

Kuigi ajakirjanikud võivad väita, et uudised on ühiskonna peegel (Mickelson 1972, Patterson 1998 kaudu), on see tegelikult vaid valikuline osa sündmustest. Oma kasutatud raamide, normide ja rolli kaudu valivad ajakirjanikud välja uudised, mille kaudu nad omakorda osalevad avaliku arvamuse ja debati kujunemisel (McCombs 1997, Patterson 1998 kaudu). Just eespool käsitletud rollist on tingitud määr, kuivõrd ajakirjanik osaleb uudiste agenda kujunemisel ja kuivõrd laseb ta seda poliitilistel jõududel teha.

Kõneaine kujundamise mõiste võtsid McCombs ja Shaw (1972, 1993) kasutusele just ammu märgatud ja uuritud fenomeni kirjeldamiseks seoses valimiskampaaniatega. (McQuail 2000 kaudu) McQuail toob välja erinevaid kõneaine kujundamise definitsioone: “teemade struktuuri võim” (Lazarsfeld jt 1944) ja “jätkuv võitlus konkurentide vahel meediaprofessionaalide, avalikkuse ja poliitilise eliidi tähelepanu nimel” (Dearing ja Rogers 1996). Samas peavad Dearing ja Rogers (1987) oluliseks eristada kolme erinevat agendat: meedia prioriteedid, publiku prioriteedid ja poliitika prioriteedid. Need on omavahel keerukates suhetes ja omavad nii üksteisele kui väljapoole erinevat mõju. (McQuail 2000 kaudu)

Valimiste-eelsel ajal on uudiste valiku tegemisel on kõige vahetum roll ajakirjanikel ja poliitikutel. Franklin (2003) sõnastab poliitikute tegevust puudutava põhiküsimuse järgnevalt: kuivõrd määravad poliitikud uudiste agendat ja kasutavad meediat avaliku diskursuse informeerimiseks, kujundamiseks ja ohjamiseks. Varasemates töödes on Franklin (1994, 1999a, 1999) nimetanud sama nähtust “poliitika pakendamiseks” (*packaging politics*) (Franklin 2003 kaudu). Selle all peab ta silmas ajakirjanike ja nende poliitiliste allikate vahelist suhet, mis tugineb pigem koostööle kui konfliktile. Suhe võib, tõsi küll, muutuda ka konfliktseks, kuid eelduseks on, et kaks osapoolt peavad suutma töötada teineteist täiendaval viisil. Nad on õppinud üksteise käitumist reguleerima ja valdama vastuolude lahendamise meetode (Blumler ja Gurevitch 1981, Franklin 2003 kaudu).

Franklini (2003) järgi on kummalgi grupil oma huvid, meenutades kõige enam sümbiootilist suhet. Ajakirjanike jaoks pakub hästi toimiv suhe võimalust harida, valgustada ja informeerida lugejaid poliitilistest sündmustest; samas kui poliitikute põhieesmärk on veenda auditooriumi oma seisukohas (Blumler ja Gurevitch 1981: 485).

Propagandistlik tegevus ja neutraalse informeerimise soov kollideeruvad aga paratamatult ja pidevalt. Kokkuvõttes on poliitikud ajakirjanikele nende töös ikkagi asendamatuks infoallikaks, nad on valimiste-eelsetes sündmusteks peategelasteks (Franklin 2003)

Patterson (1998) kirjutab aga, et ajakirjanike pidevaks hirmuks ongi see, et poliitikud neid oma veendumuste edastamiseks ära kasutavad. Samal ajal kardavad poliitikud, et loo sisu võidakse pöörata meediasse sattudes nende vastu.

Manheim (1998) kirjeldab tüüpilisena väljakujunenud uudiste ja agenda loomise käsitlust naiivseks. Müüdinäeb ta just seda, et uudisteed on ühiskonnas olemas, ajakirjanikel tuleb need vaid ära tunda ja üles noppida, või siis natuke kaevata ja seejärel üles korjata. Tema meelest saab enamik lugusid alguse hoopis allikate pingutusest, pidades silmas poliitikut, erakondi, huvigruppe ja ühinguid. Neist ei sõltu mitte ainult teema agendasse toimetamine, vaid ka nüanss, kuidas teemat käsitletakse. Suhtekorralduseksperdid oskavad kujundada sündmused/teated meediale nii ahvatlevaks, et ajakirjanikud ei suuda keelduda.

1.2.1 Varasemad empiirilised uurimused agenda teemal

Franklin ja Richarson (2002) viisid läbi uurimuse kümnes Yorkshire'i valimisringkonnas, uurides kohalike väljaannete ajakirjanike ja poliitikute suhteid. (Franklin 2003 kaudu) Kuigi Franklin tõdeb, et poliitikutel õnnestus valimiste kajastamisel oma eesmärgid edukalt täita, uskus enamik intervjueritud ajakirjanike ja koguni kõik poliitikutest allikad, et nende suhtes domineeris kohalik ajaleht. Üks ajakirjanik nentis küll ajalehe potentsiaali valimistulemust mõjutada, samas eitas ta mõne kindla partei pooldamist leheveergudel. Teine näitena toodud erakonna pressitöötaja nimetas kohalikku lehte valimiskampaania tegemisel põhiliseks raskuste põhjustajaks. "Neil on lausa potentsiaalne võime valimisi võita ja kaotada," on teda tsiteeritud. (Franklin 2003)

Harrison (2006) viitab oma artiklis Northumberlandis (Kirde-Inglismaal) läbiviidud uurimusele, mille kohaselt oli sealses kohalikus väljaandes 90% lehes avaldatud lugudest alguse saanud kohaliku omavalitsuse poolt saadetud teatest. (Franklin nad Van Slyke Turk 1988: 29-41) Samas nendib Harrison, et see hulk erineb tugevalt paigast paika.

Samalaadsed tulemused on ette näidata ka Gandyl (1982), kes leidis, et 1992. aasta valimiste ajal ühes ringkonnas lasi Leiboristlik erakond meediasse 29 pressiteadet, millest 28 said ajalehes ka artikliks. Ajaleht avaldas igal valimiskampaania päeval vähemalt ühe pressiteatest pärineva loo, kolmel päeval tugines kogu leiboriste puudutav meediakajastus parteiallikatelt saadud infole. Ajakirjanikud jätsid suure osa pressiteadetest seejuures muutmata. (Franklin 2003 kaudu)

1.3 Uudise valiku kriteeriumid

Kuna tavad on riikides uudiste valikul küllaltki erinevad ja olenevad kultuurilisest iseärasustest, peatugem vaid Eesti kogemusel. Palmaru (2001) leiab, et lisaks ajakirjanike rollimääratlusele mõjutab uudiste valikut ka uudisväärtuse määratlemine ehk uudiskriteeriumid. Nende põhjal otsustamine on oma loomult erapooletu, sest kriteeriume rakendatakse kõigi sündmuste puhul ühtviisi. Eesti 1990. aastate ajakirjanduse puhul peab Palmaru kõige domineerivamaks Priit Pulleritsu formuleeritud kriteeriume: mõjukus, ebaharilikkus, prominentsus, konfliktisus, nii geograafiline kui psüühiline lähedus, värskus, päevakajalisus.

Uudiste valimisest ja kirjutamisest on kirjutanud ka Tiit Hennoste (2001), kelle välja toodud kriteeriumid ühtivad Pulleritsu omadega. Lisaks on Hennoste ära toonud peamised vead, mida Eesti ajakirjanikud tema hinnangul uudiste valimisel teevad. Poliitilisest kontekstist lähtudes võib nende hulgast välja tuua:

- kasutatakse liiga palju ametlikke allikaid, suutmata ise midagi originaalset leida
- oodatakse, et sündmus ilmuks ise arvutisse, ise tegeletakse uudise otsimisega vähe
- tihtilugu jääb lugu riigi- või ametnikekeskeks, lihtnimene oma rõõmude ja muredega on teisejärguline ja jõuab lehte harva

Erinevad autorid on aga märkinud, et poliitilise kommunikatsiooni puhul ei ole tegelase prominentsus piisav valikutunnus. Oluline kriteerium on ka poliitikasubjekti staatus (Gerhards 1994: 90 et al, Palmaru 2001 kaudu). Meedia tähelepanu on suurem suuremate erakondade poliitikutele. Samuti neile, kes parasjagu valitsuskoalitsioonis või juhtivatel ametikohtadel. Infoallika kõrge staatus muudab kaalukamaks ka info, mida temaga seostatakse ja köidab rohkem tähelepanu (Gerhards 1994: 90, Palmaru 2001 kaudu).

1.4 Kohalik kontekst ja selle eripärad

Kuigi ka kohalikul tasandil kasvab *online*-ajakirjanduse populaarsus ja üha enam infot on kättesaadav kas või erakondade kodulehekülgede kaudu, märgib Sally Rodé siiski, et “kuskil leidub ikkagi mõni hing, kellele meeldib lugeda kohalikku lehte või kuulata kohalikku lehte selle asemel, et tundide kaupa arvuti ees istuda” (Harrison 2006 kaudu).

McCombs (2005, Harrison 2006 kaudu) on väitnud, et rahvas ei näe maailma mitte nii, nagu see on, vaid läbi meediafiltri. Harrison toob välja, et see võib kasuks tulla küll kaugematest paikadest sündmuste vahendamise puhul, kuid kohalikes uudistes on auditoorium sageli isegi rohkem kodus kui ajakirjanik, või see, mida ajalehes lugeda pakutakse. See peab tegema kohalikud ajakirjanikud eriti valvsaks ja nõuab neilt suuremat tööd, eriti allikate valikul ja materjali käsitlemisel: mõni lugeja võib teemat lihtsalt paremini tunda kui tema. (Harrison 2006)

Kohalike lehtede pooltargumendiks on ka nende suurem usutavus. David Bennetti meelest peavad inimesed ajalehte iseseisvamaks ja objektiivsemaks kui parteikanaleid. Pealegi on kohalik leht või raadio osaks inimeste igapäevastest harjumustest. Kate Bondi sõnul on kohalik väljaanne oluline kolmanda osapoolena, andes seeläbi lugudele usutavuse ning mõjutades inimesi. Ta peab Interneti küll faktilise info edastajaks, kuid tegelik igapäevane mõju on ikkagi ajalehel. (Harrison 2006 kaudu)

Ka poliitikute jaoks on kohalik meedia arvestatav tegur. Poliitikud peavad oma töös arvestama, et ajakirjanikule oleks vajalik info kättesaadav ja olukorda, kus poliitik tuima näoga “ei kommenteeri” vastuseks pomiseb, ei saa lasta tekkida. Samas väidab Harrison (2006), et hoolimata üha puhtamal kujul lehte pääsevatest poliitikute sõnavõttudest ja pressiteadetest ei ole kohaliku lehe kui iseseisva kommentaatori usaldusväärsus sugugi kahanenud.

Inglismaal tehtud uurimuste kohaselt muudab poliitikute mõju lehes üha suuremaks tööjõu puudus kohalikes lehtedes. Esiteks pole vastava kogemuse ja õppega ajakirjanikke, teiseks

jääb vähemaks ka ajakirjanike koguarv, ehk siis need, kes suudaksid poliitikutelt tulevat infovoolu ohjes hoida. (Franklin 2003)

Franklin (2003) on märkinud, et Inglismaal on head valimistulemused ja meediakajastuse garanteerinud kohalikele probleemidele rõhumine. Oma ringkonnas kandideerivad poliitikud peavad suutma kõneleda kohalikel teemadel ja nende kohta arvamust omama.

Mina.Maailm.Meedia uuringu (2004) järgi tarbib eestikeelsest vastanutest regulaarselt mõnda kohalikku lehte 69%, üleriigilisi päevalehti 74%. Üle 55-aastaste seas on suurem protsent neid, kes loevad regulaarselt kohalikke lehti (55-64-aastaste seas 84% ja üle 65-aastaste seas 77%), kui neid, kes tarbivad üleriigilisi lehti (55-64-aastaste seas 82% ja üle 65-aastaste seas 68%). Uuritud on ka eraldi Tartu ja Pärnu vastajaid. Sealt on näha, et nendes linnades loeb regulaarselt üleriigilisi lehti 70% vastanutest, kohalikke lehti täpselt sama suur osakaal. Selle ületavad aga suurelt raadiokanalid (94%) ja telekanalid (96%). (Vihalemm et al 2004)

Samas on koostatud küsitlustulemuste põhjal ka pingerida 15-74-aastaste Eesti elanike huvidest. Esimest kohta hoiavad Eesti uudised, mille vastu on huvitundmist märkinud 85%. Sellele järgnevad kohalikud uudised 78%-ga. Alla 70% huvitab tervis, telesaated, välisuudised jne. (Vihalemm et al 2004)

2. Pärnu Postimees – struktuur ja töökorraldus

Pärnu Postimees ilmub viis korda nädalas, lehevabadeks päevadeks on pühapäev ja esmaspäev. 2007. aasta Riigikogu valimiste eel, näiteks veebruarikuus, oli lehe tiraažiks 15 700, tellijaid oli 13 830. Selline tiraaž on Pärnu Postimehe kõrgeim alates 2000. aastast. (Pärnu Postimehe levi 2007) See teeb Pärnu Postimehest Eesti suurima maakonnalehe. Pärnumaal on 2007. aasta jaanuari seisuga 88 727 elanikku (Statistikaamet). Pärnu Postimees kuulub koos rea teiste Eesti maakonnalehtedega Eesti Meedia kaudu Schibstedi kontserni. Pärnu Postimees suunab end suuresti ka maakonna elanikkonnale, mida peetakse nende üheks edu võtmeks.

Asso Puidet (2007) keskendub oma bakalaureusetöös ka Pärnu Postimehe töökorraldusele. Tema andmetel on kirjutavat personali Pärnu Postimehes 23 inimest. Toimetuse töökorraldust peab Puidet kõige enam Saksa meediaruumiga sarnaseks, see tähendab, et ametinimetusi on toimetusesiseselt vähe ja ajakirjanikud võrdlemisi multifunktsionaalsed – nad ei keskendu kindlale teemale vaid lülituvad tihti ümber. Pole domineerivat jõudu, iga osakond hoolitseb oma tegevuse eest ise. Toimetuse on “killustatud” ruumilise jaotusega: uudistetoimetuse toas töötab kaheksa inimest, teistes aga keskmiselt neli-viis ajakirjanikku. (Puidet 2007)

Puidet märgib ära ka Pärnu Postimehe ajakirjanike võrdlemisi suure loomevabaduse. “Pärnu Postimehe ajakirjanikud mitte ei kogu pelgalt infot ega anna kogutud materjali üle toimetajatele, nagu Anglo-Saksi meediaruumis tavaks, vaid kirjutavad kogutud materjali põhjal iseseisvalt loo kokku. Selline suur ja suhteliselt lõdvalt kontrollitud loomevabadus võimaldab ajakirjanikul kujundada oma enda stiil. Ning suruda uudislugudesse ka oma arusaamisi ja vaateid asjadest – kas või siis kaudselt, läbi suunatud küsimuste allikatele.” (Puidet 2007)

3. Uurimisprobleem ja -küsimused

On olemas erinevaid käsitusi poliitilise kommunikatsiooni ja ajakirjanike rollikäsitluse kohta. Bakalaureusetöö peamiseks eesmärgiks on need aspektid ühendada ja seada need omakorda ka kohaliku konteksti. Töö haare on küllaltki lai: peatutud on nii ajakirjanike mõtetel, lehe sisul kui kandidaatide arvamustel, see kõik peaks aga aitama mitmepoolselt välja selgitada ajakirjaniku rolli kohalikus poliitilises kommunikatsioonis. Valimiste-eelse perioodi meediakäsitluse üheks oluliseks mõjutajaks ongi ajakirjanike rollikäsitus ehk nägemus oma ametist ja oma tegevusest. Kuna rollimääramine on pisut laialivalguv ja raskesti hoomatav mõiste, on kaasatud ka uudiste agenda määramine, väljaande mõjukus ja muud aspektid. Esimene neist iseloomustab kahe peamise osapoole – ajakirjaniku ja poliitiku suhet. Kaasatud on ka uudiste valiku kriteeriumid: nende mõistmine ei sõltu niivõrd hetkeolukorrast ja on iga ajakirjaniku jaoks püsivam väärtus.

Uurimisprobleemiks ongi see, milline on ajakirjanike roll ühes Eesti kohalikus lehes valimiseelses kommunikatsioonis – ehk milline on ajakirjanike paiknemine aktiivsuse-passiivsuse ning neutraalsuse-erapoolikuse skaalal. Probleemi uurimiseks on vesteldud ajakirjanike endi ja nende lugude subjektide – valimistel osalenud kandidaatidega, kes annavad toimetuse käitumisele hinnangu ka väljaspoolt. Täiendava mõõtme andmiseks on oma sõna ka lehtede sisul, mis on ajakirjanike tegevuse tulemuseks ja seega küllaltki üheselt mõõdetav.

Lisaks on hõlmatud kohalikkuse tegur. On vahe, kas poliitiline kampaania ja ajakirjaniku tegevus toimub keskkonnas, kus nii-öelda kõik tunnevad kõiki, või seal, kus ajakirjanikul võimalik suhtuda kõigisse enam-vähem võrdselt. Fakt on, et nii mõnegi Pärnu Postimehe ajakirjaniku staaž ulatub üle kümne aasta, see tähendab üle kümne aasta samas keskkonnas samade inimestega töötamist. Ega poliitikute kaadergi oluliselt muutu. Nagu Franklin (2003) välja tõi, on valimised muutumas kohalikele ajakirjanikele rutiiniks, kuhu väljaspoolt tulijatel mõnevõrra keeruline sisse sulanduda. Sellest lähtuvalt on uurimuses käsitletud ka kohalikkuse aspekti.

Lähtudes varasematest uurimustest ja konkreetse töö püstitatud probleemist, võib sõnastada järgmised uurimisküsimused:

1. Kuidas paigutuvad Pärnu Postimehe ajakirjanikud Pattersoni kirjeldatud rollikäsitluse skaalale?
2. Kuivõrd on ajakirjanike ettekujutus oma rollist ja seatud põhimõtted kooskõlas tegeliku valimiseelse kommunikatsiooniga?
3. Kuidas mõjutavad ajakirjaniku tegevust/suhtumist kandidaadi taust ja ametikoht (subjekti staatus)?
4. Kuivõrd mõjutab ajakirjanike tegevust ja hoiakuid teemade ja allikate valikul kohalik kontekst?

Kuna töö kvalitatiivse uurimismaterjali hulk on küllaltki suur ning uurimismaterjal küllaltki subjektiivse iseloomuga, ei ole mõttekas sõnastada hüpoteese. Parem on piiduda uurimisküsimustega, need võimaldavad laiemat käsitlust ja arutelu. Hüpoteesid nõuaksid konkreetsemat aluspinda ja eeldusi.

4. Metoodika

Töös on kasutatud kokku kolme meetodit. Nõnda mitut just seepärast, et teema kvalitatiivse iseloomu ja mitmetahulisuse tõttu tulebki seda vaadata mitmest küljest kasutades erinevaid viise. Samas erinevad meetodid nii-öelda kontrollivad teineteist: kvalitatiivne kvantitatiivset ja vastupidi. Meetodite puhul võib täheldada küllaltki väikest valimit. Seda peaks aga korvama nende rohkus. Eraldiseisvana ei anna tulemused võimalust eralisteks järeldusteks, neid koos vaadeldes moodustub aga tervik. Töö lõppjäreldusi tehes haakuvad erineval viisil saadud tulemused üheks teemaks ja täiendavad teineteist.

4.1 Süvaintervjuu

Bakalaureusetöö peamiseks meetodiks on süvaintervjuu, mille “käigus soovitakse saada infot uuritava teema kohta läbi informantide tõlgenduse, saada vahetut teavet inimeste tunnete, teadmiste, kogemuste kohta” (Masso 2007). Uurimistöö käigus viiakse läbi viis intervjuud Pärnu Postimehe toimetuse liikmetega ajakirjanikepoolse hinnangu saamiseks ning kolm intervjuud Pärnumaa valimisringkonnas kandideerinud poliitikutega.

Süvaintervjuu, täpsemalt semistruktureeritud intervjuu sobib teema käsitlemiseks kõige paremini, sest uuritavad seosed ja omadused ei ole üheselt mõõdetavad. Vastused on vabas vormis, neid täiendavad mitmes kohas näited ajakirjanike endi kogemustest. Intervjuu küsimused olid ajakirjanike puhul kõigil ühesugused, vaid ühe vastaja puhul, kes tegeleb erinevalt teistest vastanutest arvamusküljega, asendas autor mõned küsimused. Mõned küsimused on sõnastatud mitut moodi, et panna vastaja rääkima ühel teemal mitmel viisil, lisaks on vajadusel küsitud intervjuueeritavalt täiendavaid küsimusi..

Poliitikuid intervjuerides on silmas peetud nende tegevust ja nendega seotud sündmusi valimiseelsel perioodil. Küsimused varieeruvad seetõttu märksa enam, samuti intervjuu pikkus.

Meetod toob seega välja informantide arvamused ja mõtted, selle, “kuidas intervjuueeritavad näevad oma enda reaalsust” (Masso 2007). Masso lisab sellele aga Thomase teoreemi: *If men define situations as real, they are real in their consequences* (Kui olukordi peetakse reaalseks, on need oma tagajärgedes tõelised). Tulemused ei ole alati objektiivsed, kuna

need on intervjuueeritavate endi esitatud. Sellist ohtu võib eeldada just poliitikute puhul, kellel on arvatavasti lehe valimiseelset tööd puudutavas oma propagandistlikud huvid ja seega ka oma nägemused ja vastused.

Ajakirjanike süvaintervjuu küsimused on jagatud alateemadeks:

- ettekujutus oma rollist ajakirjanikuna
- suhtumine poliitikutessekõneaine kujundamine ajaleht kohalikus kontekstis
- uudiste valik, sealhulgas toimetusesisene kontroll

Poliitikute puhul on püütud poliitikuid kõigepealt suunata kõnelema vabas vormis. Vastajad on küllaltki erineva stiiliga, seega olenevad edasised küsimused suuresti intervjuu algusest. Hilisemas analüüsis on püütud leida kandidaatide poolseid vasteid ajakirjanike mõtteavaldustele. Jagada võiks küsimused kahte suuremasse gruppi:

- muljed lehe tegevuse kohta, sh mõju, objektiivsus jne
- muljed valimisperioodist üldiselt: mida peetakse tähtsaks

Intervjuu küsimused ja transkriptsioonid on ära toodud bakalaureusetöö lisas.

4.2 Küsitlus

Süvaintervjuusid toetava meetodina on kasutatud kvantitatiivset küsitlust mõõtmaks ajakirjanike nägemust oma rollist. Meetod on väga väikesemahuline, kuid aitab siiski ajakirjanike rolli puhul välja tuua aspekte, mis intervjuus võivad peidetuks jääda. Iga intervjuueeritud ajakirjanik hindas viie palli skaalal, kuivõrd üks või teine tunnus teda iseloomustab. Hinnatavad omadused on valitud lähtuvalt töö teoreetilises osas toodud varasematest käsitlustest, kombineerides neid omavahel. Tunnused saab jaotada skaalale, mille ühte poolusesse jääb ajakirjanik, kes tunneb end poliitika mõjutajana ja teise äärde ajakirjanik, kes on sündmuste neutraalne vahendaja.

Küsimustiku tulemusena peaks kujunema graafikukõver, kus ikka punkt tähistab üht tunnust. Tunnused omakorda asuvad järjekorras, ühel pool mõjutaja ja teisel pool vahendaja. See muudab pildi ajakirjaniku rollimääratlusest ülevaatlikumaks ja võrreldavaks.

Kvantitatiivse meetodi puhul võib töö käigus puudusena ilmned küllaltki läbinähtavad väljapakutud tunnused, millele küsitletaval on kerge vastata nii, nagu ta end näidata tahab.

Lähtudes nii-öelda ideaalsest ajakirjaniku rollist, kes ei lisa poliitiku sõnadele omapoolset vürtsi ega mõjuta lugejat oma isikliku arvamusega. Sellest tulenevaid vigu aitab siluda süvaintervjuude osa.

4.3 Kontentanalüüs

Et uurida, kuivõrd intervjuueeritavate muljed ja arvamused ühtivad tegelikkusega, on täiendavaks meetodiks võetud kvantitatiivne kontentanalüüs, mille “eesmärgiks on uuritava nähtuse süstemaatiline kirjeldamine protsentjaotuste ja keskväärtuste, tabelite ja graafikute vormis.” (Masso 2008) Töös on analüüsitud kõiki 2007. aastal enne valimisi ilmunud lehenumbreid.

Kontentanalüüsi eesmärgiks oli vaadata, kuivõrd esineb Pärnu Postimehe poliitikat käsitlevates lugudes hinnanguid, samuti kellest kui palju kirjutatakse. See peaks sõna otses mõttes must-valgel näitama, mil määral vastab tõele ajakirjanike ja kandidaatide nägemus ajalehe tööst ja rollist valimiseelses kommunikatsioonis. Huvitav on ka vaadata, kuivõrd vastab lõplik valimistulemus Pärnu Postimehe “soosingule”, see tähendab, kas ka valimistulemuste tippu kroonivad poliitikud, kes lehes rohkem tähelepanu ja positiivsemaid hinnanguid saanud. See omakorda võiks anda mingisuguse pildi lehe mõjust valijatele.

Arvamuskülje ja ülejäänud lehe puhul on kasutatud erinevaid kodeerimisjuhendeid, tulenevalt arvamuskülje eripäradest. Ka analüüsis on neid vaadeldud eraldi.

Kodeerimisjuhend on ära toodud bakalaureusetöö lisas.

4.4 Süvaintervjuude valim

4.4.1 Ajakirjanikud

Intervjuueeritavateks on viis Pärnu Postimehe toimetuse liiget. Kolm neist on uudistetoimetuse liikmed: uudistetoimetuse juht (teeb ka reporteritööd) ja kaks reporterit. Üks intervjuueeritav on arvamustoimetuse juht ja üks ajalehe peatoimetaja. Pärnu Postimehes on tavaks, et iga kahe nädala tagant vahetub päevatoimetaja ehk produtsent, kelle ülesandeks on otsustada, mis tol päeval lehte läheb ja kes millega tegeleb. Selliseid

toimetajaid on ajalehes kolm. Üheks neist on ka intervjuueeritavate hulgas olnud uudistetoimetuse juht ja teiseks peatoimetaja.

Küsitlusele vastasid samad ajakirjanikud, keda intervjuueeriti. Ei ole mõttekas paluda suuremal hulgal retsepientidel küsimustikku täita, sest see pole iseseisval kujul piisav pädevate järelduste tegemiseks ja on kõige sobilikum kasutamiseks koos vastavate süvaintervjuudega.

Vastanud erinevalt ka oma tööstaažilt Pärnu Postimehes. Uudistetoimetuse juht on väljaandes töötanud alates 1987. aastast väikese vahepausiga. Peatoimetaja on oma praegusel kohal 2006. aastast, kuid Pärnu Postimehes alates 2001. Uudistereporterid on Pärnu Postimehes töötanud kaks ja kümme aastat. Arvamustoimetuse juht on väljaandes alates 1999. aastast, kõigepealt reporteri ja kultuuritoimetajana, oma praeguses ametis mullu sügisest. Arvestades toimetuse suurust ja töö teemat ning mahtu on valim piisavalt suur.

4.4.2 Kandidaadid

Intervjuueeritavateks on kolm Pärnumaal kandideerinud poliitikut, kes on nimetatud perioodil ka lehes silma paistnud. Kandidaadid on erinevatest erakondadest: Sotsiaaldemokraatlik Erakond, Keskerakond ning Isamaa ja Res Publica Liit. Hetkel ei tööta neist keegi otse linnavalitsuses, samas kuuluvad kõik Pärnu linnavolikokku. Ükski neist ei osutunud valituks Riigikokku.

Retsepiendid on valitud Pärnumaal aktiivselt tegutsenute hulgast, nn võõrleegionärid ei ole antud teema puhul niivõrd heaks allikaks. Aastaid Pärnus figureerinud inimesed tunnevad paremini Pärnu Postimehe tegevust ning oskavad ka üldiselt Pärnu elule paremini hinnangut anda, tundes konteksti ja olusid.

4.4.3 Ajalehenumbrid

Kontentanalüüsi aluseks on võetud Pärnu Postimehe lehenumbrid vahemikus 3. jaanuar 2007 – 3. märts 2007. Riigikogu valimised toimusid 4. märtsil 2007. aastal.

Kontentanalüüsis on käsitletud artikleid, kus on kas aktiivseteks või passiivseteks tegelasteks Pärnumaa valimisringkonnas kandideerinud poliitikud. Aktiivse tegelase all on mõeldud poliitikut, kes võtab loos sõna või kes näiteks reportaaži puhul on loo üheks peategelaseks. Aktiivsena on vaadeldud ka neid, kes on loo juures esindatud pildiga, kuna pildil on lugejale väga suur mõju, vahest suuremgi, kui tekstis esinemine. Passiivsed on need, keda on lihtsalt mainitud kas loo autori või mõne teise osapool poolt, kuid kes ise sõna pole saanud ega enese kohta käivat kajastust nii palju mõjutanud.

Analüüsist on välja jäetud küll poliitikat käsitlevad artiklid, kus ei ole juttu Pärnumaal kandideerinutest, sh ka erakonna esinumbrid. Kõrvale jäid ka BNSi päriolu lood, sest need ei oma Pärnu Postimehe ajakirjanike tegevuse uurimisel kuigi suurt tähtsust, pealegi käsitlevad need üle-Eestilisi poliitilisi sündmusi ega puuduta niivõrd Pärnumaad.

Analüüsis on kasutatud paberlehti ka visuaalsest poolest ülevaate saamiseks.

4.5 Metoodika rakendus

Intervjuud ajakirjanikega viidi läbi 16. ja 23. jaanuaril Pärnu Postimehe toimetuse ruumides. Neli neist nii-öelda diivanitoas, mida tööajal tavaliselt ei kasutata, peatoimetajaga toimus vestlus tema kabinetis. Intervjuud kujunesid valdavalt 40-50 minutit pikaks, vaid arvamustoimetaja puhul kulus umbes poole lühem aeg. Ära tuleks märkida, et varasema kokkupuute tõttu kasutab autor informantidega suheldes sina-vormi.

Endiste kandidaatidega on vesteldud pärast kontentanalüüsi läbiviimist ja lehe tööga süviti tutvumist, seega oli lihtsam küsimusi koostada ja üldse retsepiente valida. Intervjuud toimusid märtsi viimasel nädalal, seega umbes aasta pärast valimisi neile endile sobivates kohtades, tööruumides. Kaks intervjuud mahtusid poole tunni sisse, üks ületas ka tunni piiri.

Küsitlusankeet viidi läbi e-posti teel. Laiali saadeti 30. jaanuaril, kuid kõik vastused sel kuupäeval veel tagasi ei jõudnud.

5. Empiirilise uurimuse tulemused

5.1 Süvaintervjuude analüüs

Intervjuusid analüüsides võtan aluseks eespool sõnastatud uurimisküsimused ja teoreetilised lähtekohad. Nendest lähtuvalt ka alateemad. Analüüsi varustan nii ajakirjanike- kui kandidaatide poolsete näidetega, tervete intervjuude transkriptsioonid on ära toodud bakalaureusetöö lisas.

Intervjueeritud ajakirjanikelt on loomulikult raske oodata, et nad oskaksid oma rollist kõneledes välja tuua nimetusi, nagu “valvekoer”, “mobiliseerija”, “mõjutaja”, “vahendaja” jne, mis eespool teoreetikute mõtetest välja on toodud. Ometi on nad suutnud näidete najal ja oma tegevust kirjeldades välja tuua põhimõtteid ja kontseptsioone, mille järgi oma ametis talitavad.

Nagu kandidaatide iseloomud, seisukohad ja ametidki on küllaltki erinevad, varieeruvad ka nende arvamused ja nägemused lehe tööst. Olgu öeldud, et pean vajalikuks suhtuda nende öeldusse mõningase ettevaatlikkusega, poliitikutena võivad rolli mängida nende enda huvid ja vastused ei ole päris objektiivsed. Ei saa seda ka oodata: küsitud on nende arvamust ja üks arvamus olene sellest, kust mätta otsast parasjagu vaadata. See ilmeb selgelt ka allpool toodud intervjuu lõikudes.

Tulemuste lahkamisel on hõlbus lähtuda töö teooriaosas kirjeldatud Pattersoni käsitlest, kus ta koostas ajakirjaniku rolli hindamiseks kahemõõtmelise skaala. Ühel teljel erapoolik (ing k *advocate* – ka toetaja, pooldaja) ja neutraalne vahendaja, teisel aktiivne teemade otsija ja passiivne kirjutaja. Selle kaudu võib taandada kaks alateemat: ühelt poolt ajakirjanik valimiskäsitluse mõjutajana lugude sisulises mõttes (näiteks hinnangud) ja teiselt poolt uudiste agenda kujundamine ehk kes määrab lehte pääsenud uudiste teemad ja tegelased. Sinna sulanduvad ka uudiste valimisel jälgitavad kriteeriumid. Samuti kuulub omaette teema alla kohalikust kontekstist tulenevad eripärad. Alateemad on aga väga tihedalt läbi põimunud, nii et uurimisküsimustest ja alapealkirjadest ei ole alati suure rangusega kinni peetud.

5.1.1 Intervjueeritud ajakirjanike taust

Uudistetoimetuse juht Teet Roosaar lõpetas 1986. aastal Tartu Ülikooli ajakirjandusosakonna. Seejärel asus tööle Pärnu Kommunistis, mis on Pärnu Postimehe eelkäija. 1990-1992 töötas Roosaar väljaandes Pärnu Teataja, millest hiljem sai Kesknädal. 1992. aasta kevadest sügiseni töötas Postimehe lisalehes Pärnu Extra. Pärast seda naases Pärnu Postimehesse, kus töötab praegu uudistetoimetuse juhina ja ühena toimetaja-produutsentidest.

Reporter Ester Vilgats on Pärnu Postimehes olnud tööle natuke üle kümne aasta. On töötanud väljaannetes Eesti Sõnumid (tolleaegne Rahva Hääli ja praegune SL Õhtuleht). Vilgats on töötanud erinevates raadiojaamades ja telekanalites. Praegu teeb Pärnu Postimehe kõrvalt Pärnust lugusid "Aktuaalsele kaamerale".

Arvamustoimetuse juht Kaupo Meiel tuli Pärnu Postimehesse tööle aastal 1999. Enne seda õppis Tartu Ülikoolis eesti filoloogiat, töötas kirjanduse õpetajana, koristajana ja tõlgina. Pärnu Postimehesse tulles oli kaks aastat reporter, seejärel kultuuritoimetaja ja mullu sügisest arvamustoimetuse juht.

Peatoimetaja Hannes Kuusma on ajakirjandusega seotud 1991. aastast. Algul tollases Viru Sõnas, mis muutus Virumaa Teatajaks. 1994 – 2001 töötas Virumaa Teataja peatoimetajana. Seejärel tuli Kuusma Pärnu Postimehesse tööle, kus 2006. aasta sügiseni oli peatoimetaja asetäitja ning arvamustoimetuse juht, pärast seda peatoimetaja.

Reporter Asso Puidet on Pärnu Postimehes lühemate perioodide kaupa töötanud aastast 1999, järjepidevalt nüüdseks kaks ja pool aastat. Eelmisel kevadel lõpetas Tartu Ülikooli ajakirjandusosakonna. Tudengina tegi kaastööd Äripäeva lisalehtedele, ühe suve töötas Tartu Postimehes ja umbes aasta Arvutimaailma ühe toimetajana.

5.1.2 Intervjueeritud kandidaatide taust

Et uurimus ei tugineks liialt ühele poolele, on tarvis tutvuda ka Riigikogu valimistel osalenud kandidaatide seisukohtadega. Intervjuudes olen püüdnud panna kolme

kandideerijat kõnelema oma muljest Pärnu Postimehe tegevusele ja valimiste kajastusele. Valisin vastajad nende kandidaatide hulgast, kes on Pärnu eluga kursis ka igapäevaselt ning maanduvad ka leheveergudel tihedamini kui mõni kaugemalt siia kandideerima tulnud poliitik.

Margus Tammekivi kuulub Keskerakonda. Valimiste ajal oli ametis Pärnu abilinnapeana hariduse alal. On figureerinud Pärnu linna poliitikas vabariigi algusest peale. Kuulus Kalle Laaneti asendusliikmena neli päeva ka Riigikokku. Praegu Pärnu Koolide Sihtasutuse juhatuse esimees.

Mart Alliku on Isamaa ja Res Publica Liidu liige. Töötas enne valimisi samuti abilinnapeana planeerimise alal, kuid koalitsioon lagunes vahetult enne märtsikuud. Praegu on tegev erasektoris ning juhib IRLi fraktsiooni Pärnu linnavolikogus.

Valter Parve kuulub Sotsiaaldemokraatlikku Erakonda. Valimiste ajal kuulus samuti Pärnu linnavolikokku. On olnud pikka aega aktiivne Pärnu elus, kirjutab sageli arvamused lehte. Praegu töötab Tartu Ülikooli Pärnu kolledžis sotsiaaltöö lektorina.

5.1.3 Ajakirjaniku ja väljaande mõjukus

5.1.3.1 Ajakirjanike hinnangud

Pärnu Postimehe ajakirjanikud on intervjuudes oma mõju hindamisel võrdlemisi tagasihoidlikud. Nad sõnastavad mõjukuse pigem üldiste hoiakute või avaliku arvamuse mõjutajana, mitte otseselt valimistulemuse mõjutajana. Samas viib ju ka erakonna suhtes hoiaku muutus valimistulemuse muutumiseni, vähemalt pikemas perspektiivis.

Ei ma ei usu, et nii minu kui Pärnu Postimehe tegevus suudaks seda valimistulemust mõjutada. Seda suudab ikkagi nagu erakond ise. Võib-olla Pärnu Postimees ühena selle erakonna või elu kajastajatest suudab seda hoiakut kuhugi kallutada natukene. (Roosaar)

Nagu nähtub Roosaare öeldust, peab ta Pärnu Postimehe mõju väljundiks tema rolli ikkagi erakondade info vahendajana, mitte lehe enda poolt genereeritud info ja teksti kaudu. Lehe mõju peitub seega selles, et ta vahendab erakondade teavet, selle sisu kujundavad aga erakonnad ise. Sama toonitas ka peatoimetaja Hannes Kuusma, tsitaat käis küll üle-eestilise ajakirjanduse kohta.

Ülejäänud [peale 1990ndate alguse juhtumi, kus tollane minister Frei astus tagasi] on olnud mingid skandaalid, mille puhul on ajakirjandus olnud üks nende vahendajatest. Need skandaalid ei ole saanud alguse ajakirjanduslikust uurimistööst. Need on olnud oponenterakondade edastatud infovahendamine pigem. Tiit Vähi valitsusele saatuslikuks saanud korteriskandaal ei olnud ajakirjanduse enda välja otsitud teema. (Kuusma)

Ma ei hinda nagu ajakirjanduse rolli nii üle. Ehk siis ma tean, et Keskerakond väidab, et tänu eraõiguslikule ajakirjandusele, mis on Eestis valdavalt väliskapitali käes ja mille toimetajatel nähakse nagu sellist parempoolse maailmavaate tonti. Et ajakirjandus tagas selle, et Reformierakond muutus nagu nii-öelda massiparteiks, valimistulemuse põhjal. Ehk siis ajakirjandus soodustab Reformierakonna valimisvõitu. Ma nagu ei jaga ses suhtes Keskerakonna arvamust, ehk siis ajakirjandus oli ikkagi pigem sellise vahendaja ja vahemehe rollis. (Kuusma)

Konkreetsema näite toob ka repoter Asso Puidet:

Samas kui me vaatame, kas tema mõju täitevvõimule või ütleme linnavalitsustega kokku minna, siis ega väga palju siukseid näiteid ei ole, kus lehe sekkumise tõttu oleks võib-olla

midagi ära tehtud või just tegemata jäetud. Mõningaid näiteid on, aga ta ei ole võib-olla... See olekski ebamõistlik võib-olla või.. Ma ei tea, kas üldse kuskil nii on, et ta nüüd nii väga näiteks linnavõimu tegemisi mõjutaks. Tema võimukus on selline... Pigem on ta ikkagi info edastaja kui võimur. (Puidet)

Intervjuulõikudest jääb kõlama see, et ajakirjanduse võim ja mõju ei ole otsene selles mõttes, et Pärnu Postimehe ajakirjanike meelest ei muutu inimeste hoiakud või mõtted poliitikutest nende kui ajakirjanike töö tõttu, vaid tänu sellele, mida poliitikutud ise teevad ja kuidas just inimesed omakorda seda infot tõlgendavad. Lugejat peetakse ratsionaalseks ja kaalukalt mõtlevaks inimeseks, kes suudab ajakirjanduses edastatud info põhjal teha sellest ühtviisi nii sõltuva kui sõltumatu otsuse – ta peaks võtma küll loetut arvesse, kuid lõpliku otsuse poliitiku ja idee kohta peaks ta suutma siiski teha ise kõiki plusse ja miinuseid ratsionaalselt kaaludes.

Me lähtume ikkagi sellest, et leht tuleks võimalikult erapooletu. Me ei ole mingisuguse erakonna häälekandja. Sellest tulenevalt... ma arvan... me ei anna suunda kätte inimesele. Me anname infot ja kuidas see info siis inimest mõjutab, see oleneb juba siis inimesest. Me oleme iga erakonna kohta nii positiivset kui negatiivset. Kes sealt kuidas üles nopib ja mida selle infoga peale hakkab või selle põhjal otsustab, on siis igaühe enda otsustada. (Puidet)

Ma vähemalt loodan, et valija oli teadlikum, et muud ma tõesti ei oska. Et ta ei vaata enam ainult plakateid, vaid ta teeb oma otsuste selle järgi, kui ta loeb kandideerija mõtteid ja mõtteavaldusi. (Meiel)

Iseenesest ei saa ka valijad öelda, et nad ei oleks, juhul kui nad on Pärnu Postimehe lugejad, ei oleks piisavalt enne valimisi olnud informeeritud sellest, kes kandideerivad, millistes erakondades, milliste vaadetega ja milliste isikuomadustega. Küsimus on lihtsalt selles, milline on olnud iga kodaniku ja valija enda aktiivsus enne valima minekut tutvuda selle valikuga, mis tal on. (Kuusma)

Arvamustoimetuse juht Kaupo Meiel peab end nii intervjuu kui küsitluse põhjal kõige silmatorkavamalt info vahendajaks ja rahva harijaks (“Aga infokanalina oleme kindlasti üks olulisemaid. Ütleme isiklike suhete kõrval.” - Meiel), mille üheks põhjuseks on kindlasti ka arvamustoimetuse töö erinevus võrreldes uudistereporteritega. Arvamustoimetuse juhil on aga juhtkirjade kaudu üks suuremaid võimalusi oma kirjutistesse lisada hinnangut, see õigus on eraomanduses olevad lehel täiesti olemas.

Et sellistest otsestest suurematest hinnangutest me hoidusime, noh vahel me muidugi juhtkirja tasandil pidime seda tegema, kui nad seal väga inetuks läksid. Et nii-öelda omapoolset hinnangut andma. Noh, selle võib taandada üldse sellele, kui palju lugeja tänapäeval ajakirjandust usaldab, kui palju ta kasutab sealt saadud infot oma otsuste tegemisel. (Meiel)

Üldiselt tegelikult vist ajakirjandust tegelikult usaldatakse. Enamasti küll asjatult. (Meiel)

Väljaande mõjus on kõige kindlamal seisukohal reporter Ester Vilgats. Seda enam peab ta aga oluliseks näidata poliitikuid võrdses valguses – kui juba mõju, siis kõigi suhtes õiglane ja võrdne. Ka valimiste mõjutamise kohta leidis Vilgats, et pigem peaks mõjutama inimesi valima minema ja oma arvamust avaldama.

Ja minu tuttavate hulgas on ka neid, kes ütlevad, et näed, et seda ma küll ei vali, kujutad ette, eile lugesin lehest, kõik mis ta on teinud. Et selliseid inimesi on ja neid võib olla mina ei tea, isegi mingi 20%, sest inimesed on küllaltki sellised tundlikud küll. Kui jutt käib poliitikutest ja poliitikast. Ja kindlasti saab mõjutada seda. Aga ma pigem mõjutaks valimistulemust hoopis sedapidi, et ma veenaks inimesi kõiki siiski minema valima. (Vilgats)

Küll väärivad kajastamist need, mis need suured koosolekud ka on toimunud, kus siis eri erakonna liikmed, nende esindajad istuvad seal kuskil kontserdimajas laval ja räägivad oma peamised need ära – ja palun, siis on kõik võrdses valguses, ühepalju. Prožektor paistab nende kõigi näole. Ja siis on vaataja enda... ilu nii-öelda vaataja silmades või kuulaja silmades, keda ta siis selles ühtses valguses nii-öelda ilusamana näeb. See on õiglane variant. (Vilgats)

5.1.3.2 Väljaande monopoolsus

Monopoolsuse mõistet sisse tuues muutuvad ajakirjanikud mõju hinnates veidi julgemaks. Nagu ka Meiel on välja toonud, on Pärnu Postimehe mõjukuse taga suuresti tema ainuvalitsuse seisund Pärnumaal. On ka Linnaleht ja kord nädalas ilmuv Pärnu Börs, mis on kergema sisuga, ning Pärnu Raadio, kuid ka tiraaži vaadates on Pärnu Postimees siiski ainus tõsiseltvõetav väljaanne Pärnus. Ridade vahelt jooksis monopoolsuse teema läbi kõigist intervjuudest. On märgata ka seda, et mida suuremaks peab ajakirjanik mõju üldiselt, seda tugevamalt toonitas ta ka monopoli tegurit asja juures. Mõni näide:

No Pärnus on meil ikka ka jube suur võim. Tähendab, et kui me võtame Pärnu seda ajakirjandust ja ütleme, et Pärnu ajakirjandus on üksnes Pärnu Postimees, siis meil on muidugi

maakonnas kõige suurem võim, selles suhtes, et ükski teine väljaanne ei oma siin nii palju lugejaid ja me kahtlemata domineerime siin. Nii et võim on suur ikka ka. (Vilgats)

Eks ta ikka mõjutas. Et ma arvan. et Pärnu Postimehel on avaliku arvamuse kujundajana päris suur mõju. Et kui hiljuti oli mingi uuring, et... see oli vist see, mille Viisitamm ise korraldas, et ma ei mäletagi numbrit, kas see oli 70 protsenti või lausa rohkem küsitletutest kinnitas, et nende põhiline infoallikas Pärnus ja Pärnumaal toimuva kohta on just Pärnu Postimees. Et noh, ega siin väga palju alternatiive ka muidugi pole Pärnu Postimehele, aga noh.. Ma usun, et eks ta ikka mõjutas, kui palju... seda ma ei oska hinnata. Mingit mõju ta ikka omab, kindlasti. (Puidet)

Vilgats, kes on toonitanud mitmel korral monopoolsust, seostab selle ka usaldusväärusega. Kuna valikut pole, ei hakka lugeja ilmselt ka Pärnu Postimehe kirjutatu õigsuses niivõrd kahtlema. Väljaanne, mis võiks väiteid ümber lükata või oponeerida, ju puudub. See on soodus pinnas lugejaga manipuleerimiseks, nii et ta ise sellest arugi ei saa – alternatiiv lihtsalt puudub.

Me oleme ikka selles mõttes oma maakonna jaoks asendamatud ja erilised. Et võim on meil ka suur. Kui me kasutaks seda üksnes selleks, et me edastame neutraalset uudist, aga me võtame kahtlemata alati ka seisukohta ja selles see võim tuleb eriti tugevalt välja. (Vilgats)

Monopoolsuse teemat käsitlen edasi kohaliku lehe konteksti eripärasid analüüsides. Ka seal on just monopoolne seisund põhiküsimuseks, see muudab ajakirjanikke ühest küljest mugavamaks, teisalt annab neile nii-öelda ainuvõimu avaliku arvamuse kujundajana. Jällegi vastandlikud tagajärjed – mugavus viib üldjuhul kvaliteeti alla, mõju on tänu monopoolsusele jällegi suurem.

5.1.3.3 Kandidaatide hinnangud mõjukusele

Nii Alliku kui Parve peavad Pärnu Postimees maakonnas ja linnas teatud mõju omavaks. Mõju ei ole seejuures mitte niivõrd otsene ja lühiajaline, vaid kujuneb pigem pikaajaliste veendumuste ja kuvandite süvendamisel. Sama tendetsiga on seotud ka valimiste algus juba tükk aega enne valimisi: põhilised muljed on lugejail välja kujunenud, lõpus toimub pigem meeldetuletamine ja müügitöö. Seega on raske mõõta Pärnu Postimehe otsest mõju: mõju on kaudne ja toimib pigem pikaajalisemalt ning süviti inimeste peades, ilma et nad seda

tingimata ka tajusid. Vahest ei taju seda ka ajakirjanikud, kui nad mitmendat korda ühte isikut omamoodi valguses näitavad. Kandidaatide hinnanguid ajalehe mõju kohta:

Kindlasti oli... Inimeste valikuid või. Ma usun küll, et kui protsentides püüda öelda – ma usun 30% umbes võib meedia mõjutada inimeste valikuid. Inimestel on oma kindlad eelistused, aga need eelistused kujunevad ka selle info põhjal, mis siin inimestest on. Loetaksegi põhiliselt ajalehest ja telest. Kuna enamus poliitikuid telesse ei pääse, siis on just leht see, mis loob inimestest teatud kuvandeid. Ja kui valimiseelistusi ei ole, siis lehel on seda suurem võimalus neid eelistusi tekitada läbi nende kuvandite, mis luuakse. Nii et lehel on päris suur võimalus jah mõjutada valimistulemust. Ma arvan küll. (Parve)

Ma arvan, et laseb [mõjutada]... Tegelikult see lugejaskond on selline ilmselt – ma pole siin nüüd ekspert – aga ma usun, et mingi seltskond teda loeb onju, loeb ja arutab nende teemade üle. Samas mingi seltskond on sellele ammu käega löönud. Et kindlasti ta mingil määral mõjutab. Kui ta muud moodi ei mõjuta, siis see tendentslik sõnum, mis sealt välja tuleb, on tihti aluseks mingisugustele hinnangutele. Noh et kui järjest ilmutatakse, et see on paha või see on halb või see. Noh, ühesõnaga antakse aktsent. Samal ajal kui ootaks sellist analüütilisust, aga seda ei ole. Siis paratamatult, juba kümnendal korral võetakse seda nagu – aga nii ongi. (Alliku)

Tammekivi puhul võib viite mõjukusele välja lugeda aga näitest, kus ta räägib enne valimisi toimunud koalitsioonilagunemisest. Ta ei kirjelda mõju valijatele ja poliitikutele niivõrd läbi lehe kajastuse, vaid läbi sündmuse enda. Võiks järeldada, et ta hindab seeläbi ka lehe hinnangulist mõju pigem väikeseks ja ajakirjanike tegevust ausaks, kuna põhiliseks valija mõjutajaks oli sündmus ise.

Kuule, kas vahetult enne või mõnda aega enne oli ju kogu aeg seesama Isamaa ja Res Publica ühinemise asi. Millal see toimus, ikka enne ju eks ole. See tekitas ka inimestes suhteliselt niisuguse ebakõla või ebaus.

Aga see, et nad linnavalitsusest nagu välja kukkusid.. samamoodi võib mõelda, et kuidas see mõjutas Reformierakonna tulemust Pärnus, et nad võimu juurde tagasi said. Ei tea. Vat pane tähele seda, et võib-olla see mõjutas mingil määral nende persoonide häälte arvu. Aga võib-olla ääretult vähe. (Tammekivi)

5.1.3.4 Valimised kui pikaajaline protsess

Kandidaadid on rõhutanud küllaltki iseenesestmõistetavat asjaolu, et valimised ei hakka mitte paar kuud enne valimispäeva, vaid kestavad juba ammu enne seda. Mõjukus valimiste seisukohalt ei seisne mitte ainult paari eelneva kuu kajastuses, vaid pikaajalises töös. Seega ei ole ajakirjanike eriline valvsus valimiste eel kuigi määrava tähtsusega – juba varem süvendatud/süvendunud hinnangud on oma töö teinud. Samamoodi on Pärnu suuruses linnas aktiivsemalt avalikkuses tegutsevate inimeste ja ajakirjanike vahel välja kujunenud suhted, mis ei saa korraga enne (ega ka pärast) valimisi muutuda – juba ajakirjanike intervjuusid analüüsides oli juttu kohalikkuse tegurist, mis võimendab kujunenud olukorda veelgi. Kandidaadid küll tõdevad, et enne valimisi valitses toimetuses teatud kord, samas olid aga nende isikute kohta juba varem lugejale pilt kujundatud.

Minul on seal üks suur sõber, Teet Roosaar. Ja ma ei ole küll tänast Pärnu Kommunisti lugenud, aga Raul [Sarandi] refereeris, et ta kirjutab oma India reisist. Kirjutab oma India reisist ja bussiaknast kuskil ta näeb, kuidas marsivad India mehed. Ta peab neid fašistideks, kuna neil on punane lipp ja punase lipu peal on kuldne haakrist. Teatavasti Indias, üldse Idamaades, on haakrist selline püha sümbol. Ta peab neid kohe fašistideks, kuigi ma ei ole kunagi kuulnud India fašistidest, aga Teet Roosaar peab neid fašistideks ja ütleb, et üks mees, kes seal marssis on täiesti Alliku Mart. (Alliku)

Ega valimised ei hakka nagu sellest ajast, kui Pärnu Postimees ütleb, et nüüd on valimised. Nüüd kirjutage – sulle, Alliku, on see, sulle, IRL, on see jupike siin kirjutada. Valimised hakkavad palju varem. Valimisteks valmistutakse juba pool aastat või rohkem ette. Kui neid kirjatükke vaadata, võtta seal Teet Roosaare või Ester Vilgatsi omad välja ja hakata vaatama, mida nad on kokku kirjutanud, siis need on selgelt kallutatud. Et, jah loomulikult – müts maha Kuusma ees, et suutis enne valimisi nagu natukeseks ajaks seda pidurdada, aga selleks on siis jälle teised teed, kustkaudu siis... Börsid ja libauudised kuskil ja. ... Kui vaadata tema [Roosaare] kirjutisi, näiteks enne valimisi, siis teatava imago on ta loonud. Aga mitte üksi ainult mulle, vaid ka kellelegi teisele. (Alliku)

Ma arvan tegelikult, et valimisteks valmistutakse kogu elu. On see Peetruse ees või valimisurni ees, ega seal vahet ole. Ma arvan, et need viimased kaks-kolm kuud siiski eriti ei mõjuta, sest inimestel tekib mingi küllastus ja tügastus isegi ja seda infot ei võeta enam vastu, sest see on müügiinfo nii-öelda. Seda ei pruugita eriti uskuda. Pigem pidev pildil olemine või... ilmutamine meedias on vast see, mis neid kuvandeid loob. Ilmselt kaks-kolm kuud, need võivad pigem

kahjustada. Näiteks ma enda kohta arvan küll, et kui ma ikka üle päeva lehes oleksin, see toob pigem miinuseid kui plusse. (Parve)

Protsessi pikaajalisusele viitab ka fakt, et intervjuueeritavat ei suuda pärast aasta möödumist vahet teha sündmustel, mis leidsid aset Riigikogu valimiste eel ja mis selle eel või järel. Samamoodi, kuidas kandidaadi ja ajalehe vaheline suhe on pikk ja pidev, on seda ka ilmselt ka suhe lugeja ja ajalehe vahel. Kui palusin kandidaatidel meenutada või kõnelesid nad ise mõnest konkreetsemast sündmusest, oli see sageli pärit hoopis muust perioodist:

Kuule, kas vahetult enne või mõnda aega enne oli ju kogu aeg seesama Isamaa ja Res Publica ühinemise asi. Millal see toimus, ikka enne ju eks ole. See tekitas ka inimestes suhteliselt niisuguse ebakõla või ebaus. (Tammekivi)

Nojah, Pärnus Postimehes on kirjutanud... tol ajal oli ilmselt kuum teema Pärnu sadama niioelda ärakinkimine. Suhteliselt linna jaoks nõrk tehing, samal ajal kui tagasi lükati pakkumine, mis oli oluliselt soodsam Pärnu linna jaoks. Nii et sellest oli aasta tagasi küll juttu. (Parve)

Vat ma ei mäletagi, kas pärnapuu otsa ronimine oli enne valimisi või pärast valimisi. See kobarpeldik tahtis sinna randa tulla. Seal raiuti puid ja ma ronisin sinna ühe puu otsa, plakat käes. (Parve)

5.1.4 Ajakirjanike neutraalsus info vahendamisel

5.1.4.1 Ajakirjanike hinnangud

Tekib küsimus, kas Pärnu Postimehe ajakirjanikud peavad end samas ka piisavalt objektiivseks ja neutraalse info edastajaks, mis väärib säärast mõjukust ja mida inimesed saaksid oma otsuste tegemisel kasutada.

Küsimuse peale, mis võiks olla hea poliitikaajakirjaniku tunnus, mainis enamik ajakirjanikest ära analüüsi- ja mõtlemisvõime. See on positiivne omadus, mõtlemisvõime, mis ajakirjanikul võiks poliitikat kajastades olla. Paratamatult jääb aga lehele sellest tegija jälg, ja mitte tingimata halvas mõttes. Roosaar nimetas näiteks vastupidist ehk üdini külma ja objektiivset ajakirjanikku halvustavalt “pastapliiatsiks”.

Teine asi on see, et poliitik tahaks, et ajakirjanik oleks külm nagu kala, ei mõtleks, paneks formaalselt ja kategooriate järgi – kõik, mida keegi suvatseb nagu suust välja ajada, paneb selle kuidagi poolt-vastu kriteeriumite järgi kokku. Mina nimetaks seda nagu ajakirjaniku pastapliiatsiks muutmiseks. (Roosaar)

Roosaar selgitab samamoodi ka objektiivsuse mõistet, selle perfektne jälgimine ei ole paratamatult võimalik, sest ka ajakirjanik on mõtlev inimene:

Et objektiivne ja kiretu on võib-olla nagu kogu see, mis sa internetist leida võid. Samas enamik inimesi ei viitsi nagu oma päevi õhtusse saata sellega, et ta pidevalt internetist mingisuguseid asju loeb. Keegi peab paratamatult mingi valiku tegema. See, kes neid valikuid teeb, ta loomulikult peaks püüdma olla objektiivne. Aga üdini objektiivne kõikides asjades – esiteks on see lugejale igav ja teiseks seda ei saa nagu kunagi olla. (Roosaar)

Roosaare räägitut võib mõista tervitatavas mõttes lugude mõjutamisena – analüütilisus ja ise mõtlemine tähendab ka allikate ja info juurde hankimist, loo täiustamist. Puidet seevastu räägib, et lugudele varjundi andmine ei ole midagi taunimisväärset – seni, kui seda kõikidele erakondadele ühtviisi teha. Ka “varjundi andmine” on mitut viisi tõlgendatav; on küsitav, mis on ajakirjaniku iseseisev mõttetöö ja analüüsivõime positiivses mõistes ning kust algab lugeja mõjutamine mingis suunas. Poliitik on selles suhtes ka keeruline allikas, nagu sõnastas ka Franklin (2003): kollideeruvad kandidaadi propagandistlikud huvid ja lehe soov informeerida. Ühelt poolt ei tohiks allika sõnu väänata ega moonutada, nii satuks aga leheveergudele puhas reklaam. Teisalt võiks ajakirjanikult oodata siis mingit valiku

tegemist ja analüüsivõimet – see sõltub aga jällegi paratamatult suuremal või väiksemal määral ajakirjaniku isiklikest eelistustest ja tõekspidamistest. Ja mõjutab ka lugejat mingis suunas. Puidet tõi välja ühe võimaluse valimiste eel kandidaaditest kirjutada:

Aga siia annabki nagu teha selle sama... kui seda mingis teises võtmes näidata, kas või seesama erakondadega kohtumised või rahvakohtumised on ka põhimõtteliselt valimisreklaam. Kui sa teda nagu uudisena, kui sa lähed sinna kohale ja paned kirja, mis tarka juttu need erakonna liidrid ajasid, siis on see nagu siuke reklaam neile ja see ei ole nagu enne valimisi hea. ... Aga kui sa esitad selle nagu siukse reportaaži vormis ja leiad võib-olla ka mingi võimaluse ironiseerida natuke selle toimunu kallal, sel juhul leiab ta lehte tee. (Puidet)

5.1.4.2 Kandidaadid - erinev suhe, erinev arvamus

Kandidaatide puhul torkab silma, et igaüks on näinud Pärnu Postimehe tegevust n-ö oma mätta otsast. Palju oleneb just kandidaadi eelnevalt välja kujunenud suhtest ajalehega. Nagu selgus lehtede sisuanalüüsist, ei ole Mart Alliku just ajakirjanik Teet Roosaare lemmik, IRLile on osaks saanud küllaltki negatiivsed hinnangud. Samas Margus Tammekivi (Keskerakond) ei ole erilisel määral “kiusatud”, tal on ka küllatki pikaajaline kogemus Pärnu avaliku (võimu) eluga ning seega ka väljaandega suhtlemisel. Valter Parve (SDE), nagu ta ka ise välja toob, on pidev külaline Pärnu Postimehe arvamusküljel, võttes sõna linnavolikogu töö ja linnaelu küsimuste teemal. Samamoodi mõjutab vastuseid intervjuueeritavate iseloom: kuivõrd südamesse ajakirjanike öeldut võtta või suhtuda kirjutatusse lihtsalt külma närviga. Nii on keeruline järeldada midagi ka ajalehe neutraalsuse kohta.

Toon mõned näited kolmest intervjuust erineva suhtumise kohta ühe ja sama lehe ühe ja sama perioodi kohta.

Nii et ikkagi jääb üksainukene leht nagu selleks, kes kasusaamise eesmärgil kasutab seda hetke ära. Mida ei saa muidugi pahaks panna, tegemist on ju äriühinguga, kes seda välja annab. Aga jätta muljet sellest, et nad on... Seda ma ütlen ka, kindla peale ei olnud, ja ei ole ka praegu – Pärnu Postimees on kallutatud. Kindla peale on kallutatud. Jajaa... Ma arvan ka seda, et... Keskerakonna inimesena ma ütlen, et ta on kallutatud igal juhul Keskerakonna vastu. Nüüd ma... me võime mõelda seda, mis tähendaks minu arvates see kallutamine. Ajaleht võib öelda niimoodi, et ei, et me oleme sõltumatud. Me oleme sõltumatu ajaleht ja meil on ajakirjanikud, kes meil on töö. Nema on ka sõltumatud, järelikult nad on sõltumatud sellest samast lehest, lehe juhtkonnast. Aga kui see on nii eksole, ja samal ajal see ajakirjanik võib sageli minna üsna isiklikuks, negatiivselt isiklikuks. (Tammekivi)

Aga kindlasti tunneb seda. Näiteks suhtumine Reformierakonda on kindlasti soem. Ja mingitel aegadel kindlasti ka Res Publica ja Isamaaliitu. Aga ma veelkord ütlen, et ma püüdsin nagu ära põhjendada seda, et kui ma ütlen, et ajaleht on kallutatud, siis ma veelkord ütlen seda, et see sisuliselt tuleneb sellest, et kirjutab ju tegelikult selles samas lehes mingisugune konkreetne ajakirjanik. (Tammekivi)

Minu meelest oli see juba selge märk, et millise, ütleme siukse kaksikmoraali käitutakse. Keskerakonda on ju Pärnu Kommunist, Postimees, teda toetatud sisuliselt. Ta on küll vigisenud seal selle Viisitamme kallal, aga nende käitumist on ta tegelikult ju toetanud. Kui võtta näiteks ka see, et enne valimisi oli meil üks Riigikogu favoriite Keskerakonnast oli Margus Tammekivi... Kas korra kajastati seda, et ta pole aastaid oma tööd teinudki, olles abilinnapea. Siis korduvalt ja jätkuvalt. Ei sõnagagi. See, et ta on laisk nagu porikärbes ja kogu need kooliasjad on sealmaal, kus nad täna tõesti on, mitte piiskugi. (Alliku)

Kui neid kirjatükke vaadata, võtta seal Teet Roosaare või Ester Vilgatsi omad välja ja hakata vaatama, mida nad on kokku kirjutanud, siis need on selgelt kallutatud. Et, jah loomulikult – müts maha Kuusma ees, et suutis enne valimisi nagu natukeseks ajaks seda pidurdada, aga selleks on siis jälle teised teed, kustkaudu siis... Börsid ja libauudised kuskil ja. (Alliku)

Minu arvates jah, kehtestati küll kindlad reeglid siin, mitu korda keegi kandidaatidest sõna saab ja mulle tundus küll, et ei tehtud siin kellelegi eeliseid. Seda korda järgiti päris rangelt ja ka mul ei olnud võimalik väljaspool seda järjekorda sisse trügida näiteks. (Parve)

Jaa... neutraalsemaks. Muidu ma tajun teatud... toetavat suhtumist. Aga siis mind ikka pandi täiesti võrdsele pulgale kõigi teistega ja ei mingit eelistamist ega omamehelikkust enam. Täiesti kindlasti oli seda tunda. Et mul ei olnud mingeid eeliseid teistega võrreldes. (Parve)

Nagu näha, on Alliku ja Tammekivi ühel nõul selles, et Pärnu Postimees on oma tegevuses kallutatud. Ainult et kummagi meelest erinevas suunas: Tammekivi tajub häälestatust Keskerakonna vastu, Alliku aga näeb lehte Keskerakonna poolt olevat. Erineva hoiakuga artikleid on ilmunud mõlema kohta. Küsimus on ka selles, mida negatiivsena tõlgendada: Tammekivi tõi intervjuus välja ühe valimiseelse aramusloo, kus arvamustoimetaja Kalev Vilgats püüab analüüsida valimiste käiku, keskerakondlase nime seal aga ei nimeta. Ka seda võtab Tammekivi pigem negatiivse suhtumisena temasse.

Kõige üldistavamalt ja “kainemalt” suhtub Pärnu Postimehe tegevusse Parve, kelle öeldust ilmneb ka eelnev hea läbisaamine väljaandega. Seegi võib mõjutada Parve ütlemissi ajalehe kohta, võib-olla ka soov soliidselt jääda. Igatahes selgub eelnevatest lõikudest teatav eelhäälestus Pärnu Postimehe tegevusele, mida tasuks kogu intervjuu tõlgendamisel silmas pidada.

Põigates korra rutates kontentanalüüsi tulemuste juurde – sealt selgus, et Keskerakond on üldiselt pälvinud positiivsemad hinnangud kui Isamaa ja Res Publica Liit. Nii Parve kui Tammekivi olid ajalehe poolt saanud võrdlemisi neutraalse (üle kandidaatide keskmise) hinnangu ning Alliku ühe madalama.

5.1.4.3 Koalitsiooni kiusamise sündroom

Kuigi Alliku ja Tammekivi leidsid, et leht on kallutatud – ainult et eri suundades, on nad siiski ühel nõul, et teistest rohkem on tule all parasjagu koalitsiooni kuuluvad isikud või erakonnad. Eks see ole ka iseenesestmõistetav: linnavõimu tegemistest kirjutatakse märksa enam, nagu näitas ka kontentanalüüs. Ja kirjutatakse ju enamasti ikka siis, kui ilmneb probleem ja midagi on vaja parandada või lahendada. Ajakirjanike seisukohast on ju lihtsam leida uudist sealt, kus keegi midagi teeb või tegemata jätab. See võib, aga ei pruugi tähendada negatiivset meediakajastust. Kuigi kandidaadid tõid ise välja, et võimuerakonnad saavad rohkem nüpeldada, on neil sellest siiski oma versioon ja vaade:

Ega nendelgi [ajakirjanikel] on paremad päevi ja halvemaid päevi, on sümpaatsemaid ja vähem sümpaatsemaid isikuid ja erakondi. Ja lõppude lõpuks on elu ikkagi niisugune, et kes on võimu juures, kes saab sinna võimu juurde, siis suuresti tõmmatakse nagu kaasa. See ei ole mingi saladus, Eestis see kindlasti nii on. (Tammekivi)

Mina selles mõttes ajakirjanikku ei alahinda. Pigem noh, võin ma ise olla see, kes ei ole võib-olla osanud suhelda. Aga mõned asjad ma võin küll öelda, et ma oskan välja lugeda ja seda ka juhul, kui ma ütlen, et ta on kallutatud. Aga see kallutamine on ka ilmselt, et mingil hetkel, kui võim muutub, siis ta kaldub jälle teisele poole võib-olla. (Tammekivi)

[räägib koalitsiooni lagunemisest] No ikka pandi juurde ja mõnuga pandi juurde. Sellepärast et ajakirjanikelgi tekib juba mingisugune hasart. Et noh, nagu seda varemgi on olnud, et me tegime ära, ja me saime neist lahti. (Alliku)

Mulle siiski tundub, et pektakse mitte niivõrd isikuid või parteisid, vaid nende tegusid, mis linna seisukohalt soodsad ei ole. Kuna siin mõned on väga kaua võimu juures olnud, siis on selge ka, et võib jääda mulje, et Postimehel on “omad lemmikud”, kelle kallal hambaid teritada, aga no muidugi, aasta tagasi oli kõvasti ka kohalik linnavalitsus hambus. Seal oli ka aasta aega siis ametis oldud, nii et oli aeg aru pärida. Mulle tundub küll, et seda kriitilist suhtumist kohalikku võimuliitu oli küll juba omajagu siin eelmisel aastal. (Parve)

Et 2007. aasta Riigikogu valimistel oli linnavalitsuse liikmete seas nii palju kandideerijaid, võiks oletada, et nad leidsid ka rohkem kritiseerimist. Mingil määral tõsi, vaadates Mart Allikule ja Raul Sarandile antud hinnanguid, samas ei saaks öelda, et Tammekivi või Viisitamme oluliselt kritiseeritud oleks. Neist kirjutati küll tunduvalt rohkem kui opositsioonipoliitikutest, teistest kandidaatidest rääkimata. Linnavalitsuses oli veel ka rahvaliitlane Vambo Talu, kes esines ajalehes väga harva. Pigem tõi linnavõimu juures olek mõnele kandidaadile kritiseerimise kõrval või sellele lisaks rohkem tähelepanu. Ja tähelepanu, võiks oletada, on poliitikule hea.

5.1.5 Uudiste agenda kujundamine

5.1.5.1 Ajakirjanike hinnangud

Kuna süvaintervjuu küsimused olid koostatud valimiste konteksti arvestades, käis kõigist vestlustest küllaltki loomuliku osana läbi küsimus, keda ja kui palju lasta leheveergudele. Ehk küsimus, kuivõrd on ajakirjandus väärtuslik rollis. Selleks uurisin, kuidas ajakirjanik poliitikusse suhtub ja kuidas valimiste eel teemade ring kujuneb. Poliitikute valimiskampaania üha olulisemaks osaks on mitte lihtne reklaamplakat, vaid meediasse jõudmine. Ajakirjandust võetakse tõsisemalt kui tasutud reklaami ja see kujuneb eeldatavasti kõneaineks ka väljaspool lehepinda.

Võiks eeldada, et poliitikud on üsna agarad teemadepakkujad, eriti valimiste eel. Seda tunnistasid ka kõik intervjuueeritavad.

Aga ollakse siiski usinad igasugust kompromiteerivat materjali ette söötma ja kui see tundub väga rumal ja väga kunstlik ja tobe, et seda pole nagu kunagi, tundub, et seda pole juhtunud ja seda on tehtud tõesti väga kunstlikult, siis me ei võta seda...

Nojah, selge on see, et mingil moel neid tuleb kajastada ja Mark Soosaare pingutusi nüüd selle nimel ikka.... Ta saatis meile iga päev siin pressiteateid, et kuhu nüüd sotsdemmid jälle lähevad mingit kampaaniat tegema ja...

(Vilgats)

Mind isegi on kutsunud erinevad inimesed lõunale valimiste ajal. Et paku ise, kuidas peaks käituma, et ikka pääseda leheveergudele ja selliseid asju suisa on tehtud. (Vilgats)

Ütleme, erakondade kontorid on muidugi valimiskampaania ajal suhteliselt aktiivsed. Ehk siis nad toodavad sellises hästi pakendatud uudisvormis sündmusi, mille uudisväärtus on küll pigem peamiselt selle erakonna huve reklaamiv. Ja üritavad siis sellele anda sellele mingisugust lisaväärtust. Väga levinud valimiskampaania ajal on igasugused annetused lastele, vanuritele, puuetega inimestele, heategevuskontserdid. (Kuusma)

Enne valimisi juhtub just... ma ei tea mingid mänguväljaku avamised või mingid lastekodudele raha viimised või.. mida iganes. Niuksed heategevusüritused saavad ka endale siukse poliitilise maigu manu. Aga siukseid üritusi toimub valimiste eel jah nagu rohkem kui muul ajal. Pluss siis veel see kompra loopimine, ja see annab materjali ajakirjanikele. Ajakirjaniku elu ei ole raske siis, kui teemasid ja kirjutamismaterjali palju on. (Puidet)

Nagu toodud lõikudestki näha, on poliitikud agarad end lehele pakkuma, nii otse teemasid ette söötes kui kaudselt põhjust andes, pean silmas just kirjeldatud heategevusüritusi ja muud säärast. Ajakirjanikud tunnistavad intervjuudes, et ei ole lihtne vahet teha uudisel ja uudisel – iga sündmuse puhul kehtivad erinevad kriteeriumid. Võib arutleda mahu üle, näiteks kuivõrd on Roosaare kirjeldatud võrkpallivõistluse mainimine iseseisev agenda kujundamine, seegi on vaieldav.

Pigem on see.. toimetuse püüdis vist lähtuda seisukohast, et kajastada väärrib igat asja, aga küsimus on ka mahus. Toome mingisuguse mustvalgema näite, et kui mina ei tea, Rahvaliid korjab tänavalt paberit, see on natuke suurem võib-olla.. Aga kui kutsub kõik endaga võrkpalli mängima. Noh, kas seda kutset just nagu uudisteküljel avaldame, aga võime ju panna ühe lause, et noh, mängisid võrkpalli. (Roosaar)

Peale mahu väärrib arutelu ka tonaalsuse küsimus: kuidas kellestki rääkida. Nagu Asso Puidet eespool toodud tsitaadis mainis, siis on erakondade valimisüritused objektiivselt kajastatuna uudiseks kõlbmatud, kuid neid veidi ironiseerides ja oma hinnangut lisades leiavad need lehte tee küll. Nii et ühest küljest kujuneb teema küll kõneaineks, poliitikule otseselt mingit kasu sellest jällegi ei tõuse. Sama toob välja ka Vilgats:

Sai ka ironiseeritud selles samas Börsis [Pärnu Börs] selle üle, kuidas kellelgi meie kandidaatidest oli oma šokolaad ja kuidas ees- ja perekonnanime esitähedest olid siis tehtud kõik sellised positiivsed omadussõnad, mis pidid teda siis iseloomustama. Mis on jällegi hästi selline pealetükkiv, tobe, vähemalt mulle küll ei läheks see peale. (Vilgats)

Tulles tagasi mõju küsimuse juurde, selgub siitkaudu jällegi, et lugudele omapoolse varjundi andmine omab ka teatavat mõju lugejale. Puidet, tõsi küll, tõdes, et ironiseerimine tuleb kõne alla vaid siis, kui kasutada seda kõigi puhul ühtviisi (samamoodi ütleb ta, et ei käinud kõikide erakondade valimisüritustel). Puideti reportaaži Keskerakonna üritusel meenutas ka Roosaar:

Keskerakond otsustas korraldada linnapeaga kohtumise nime all vallas kõiksugu üritusi. Nii, Asso läks sinna, kirjutas sellest lõbusa humoristliku reportaaži. Ega nad sellest väga vaimustatud ei olnud, ehkki kui sa vaatad formaalsete kriteeriumite järgi – kui palju tähelepanu üritusel. See ei olnud Keskerakonnale positiivne meediakajastus. (Roosaar)

5.1.5.2 Ajakirjanik teema otsijana – valvas väravavaht

Iga ajakirjanik ütleb uhkusega, et tal on poliitikute “sopaloopimise” üle kontroll ja ta suudab otsustada, mis lehte kõlbab ja mis mitte. Ses suhtes tuleb intervjuusid tõlgendades

alati silmas pidada, et tegu on ajakirjanike endi nägemusega – sellega, millised nad tahaksid olla. Töö teooriasast jäi kõlama erinevaid käsitusi, kuid kohalikud lehed on mitme näite põhjal erinevatel põhjustel siiski muutumas poliitikute “tuhvlialusteks” (Harrison, Gandy). Samas leiavad poliitikud, et lehe võim otsustada on suur (Franklin).

Pärnu Postimehe ajakirjanikud ei kirjeldagi oma rolli niivõrd teemade otsijana kui valvsa vahemehena. Seejuures ei tasuks segi ajada valvekoera ja väravavahi rolli – esimest võib pigem näha ühiskonna valvuri ja uurijana, teist aga väravasse lendavaid palle püüdvana ja sorteeriva vahemehena. Ajakirjanikud nendivad, et teemasid söödetakse valimiste aegu tihti ette ja ütlevad samas, et nende ülesanne on kogu aeg valvas olla, et lehte satuks ikka õiged teemad. Teemade ettesöötmine ei pruugi tähendada puhtakujulisi pressiteateid, vaid ka üritusi ja ettevõtmisi, mis seostuvad just lähenevate valimistega. Sama on välja tulnud ka mitmest eelnevast näitest, kuid lisan siiski mõned, milles juttu uudiste valikust.

Aga et peamine olekski ju see, et kui keegi sulle mingit komprat püüab, et siis vahet teha, milline on see reaalne uudis ja et see inimene on tõesti niiviisi käitunud. Aga kui tuuakse aastate tagune jama esile ja tahetakse seda enne valimisi just serveerida, siis parem mitte sellest kinni võtta. Kuigi tegelikult, nagu näha, siin ajakirjandus lõpuks sööb kõik ära ja... soliidsetel lehtedel võiks siiski olla mingi teatud lävi selle koha pealt. (Vilgats)

Eks igasuguseid üritusi tuleb kätte ja palju teatakse ja tehatakse saada. Jah, vähem kindlasti peab otsima neid teemasid. Aga samas, noh, me püüame ikka olla selles mõttes tasakaalus, et ei saa ju kogu uudistekülge kirjutada täis nüüd kandideerimistest. (Vilgats)

Jah, nad toodavad uudiseid palju rohkem, aga nende uudistesse me peame mõistagi suhtuma kriitilise pilguga, sest nende taga on ikkagi soov olla tähelepanu keskmes. (Kuusma)

Siis sa pead mõtlema, et kui see poliitik sulle midagi räägib, siis kelle huvides see ikkagi nagu on. Ega räägitakse tavaliselt asju ikkagi kellegi enda huvides. Ma ise püüan alati ikka aru saada, et milline on inimese käitumise motiiv. Miks ta mulle praegu seda räägib. Kui ma ise leian, et see asi võiks nagu nii olla, nagu ta räägib, siis ma lähen selle jutuga kaasa. Kui ma näen läbi, et ta proovib sellega konkreetsele olukorrale lihtsalt ära panna, siis noh, suhted suheteks, aga ma jätan selle kõrvale. (Roosaar)

Huvitav on ka Kuusma seisukoht, millest eespoolgi juttu oli, et ajakirjanikud ise pole Eestis peale ühe korra ühtegi suuremat skandaali välja kaevanud, kõik on olnud oponenterakondade välja otsitud. See käis küll Eesti konteksti kohta. Pärnu Postimees ei

pruugigi pretendeerida linnavalitsuse liikmete kukutamisele, kuid mingit mõju, nagu eespool kirjeldatud, omavad lood ikkagi.

Seepeale tekib aga küsimus – kas uudiste hulgast sobiva välja valimine on ikka ajakirjanikepoolne agenda kujundamine? Omaalgatuslikku teemade otsimist tundub olevat võrdlemisi vähe ja teemad ikkagi poliitikute ette antud. Kujuneb välja koostöö – kumbki pool ei saa teineteiseta, mõlemal on aga oma viis olukorra omapoolseks mõjutamiseks. Nagu kirjutas Franklin (2003), siis on poliitikute püüd oma ideede levitamiseks propagandistlikku tegevust teha ja ajakirjanike tahe rahvast informeerida pidevas vastuolus, ometi ei jää neil muud üle kui koostööd teha, nii jõuavad mõlemad kõige kaugemale. Ajakirjanike otsustada on, et lehte ei satuks liiga palju ühe erakonna poliitikuid ja propagandistlikke teemasid, samas vajavad nad poliitikuid oma töö tegemiseks. Kandidaadi jaoks on leht vahend rahvani jõudmiseks ja selleks peab ta end ajakirjanikule heaks partneriks tegema.

5.1.5.3 Allikate valik

Kuna Pärnu puhul on tegemist poliitilises mõttes küllaltki väikse keskkonnaga, korduvad tihtilugu ühed ja samad näod erinevate teemade puhulgi. Ajakirjanikel on aga allikate valimisel samuti vaba voli. Nagu intervjuudest selgub, on palju juba ammu tuttavaid nägusid, kellega lihtsam suhelda ja suhted paremad. Allikate valik on aga üks moodus, kuidas uudiste agendat kujundada.

Ega siis valimiste ajal kehtivad need samad tõed, aga nagu ma ütlesin, sa pead vältima neid uudiseid, mis nagu ei ole nii otseselt poliitikaga seotud, et sa ei lase seda ise poliitikaga seostada, et just allikate valikul. Nagu ma ütlesin, siis on nagu kõik valmis kõigest rääkima. Aga noh et sa eelistad ikkagi neid allikaid, kes ei kuulu mõnda erakonda võimalusel. (Puidet)

Ajakirjanikud tunnistasid, et neil on osade poliitikutega parem läbisaamine. Samas näiteks Roosaare tekstist üldises mõttes (vt lisa) ilmneb küllaltki selgelt, et tal on artiklite subjektide kohta küllaltki tugevalt välja kujunenud arvamused. Eriti kohalikul tasandil tükk aega tegutsenud poliitikute kohta oskab ta hästi arvamust väljendada. Otseselt küll ütle mata, et ta nendest kirjutamisel kuidagi teistmoodi käituks, võib seda hinnangute andmisest siiski järeldada. Samamoodi Ester Vilgats, kes on Pärnus tegutsenud pikka aega ja paljudega kokku puutunud. Näiteid nende ütle mistest:

Minu arvates kuradi Sulev Alajõe omal ajal ei olnud mitte konservatiiv nagu Isamaaliit peaks olema, vaid oli oma vaadetelt lausa anarhist. Laamendas nii, et vähe ei ole. (Roosaar)

Mul muidugi läks õnneks selles suhtes, et Kalle Laanet, kes ka osutus valituks Pärnumaal, oli ka siin prefekt. Ja noh, mul tekkis temaga väga hea kontakt. Juba töötamise ajal, sest politsei on minu valdkond. (Vilgats)

Jah on mõned poliitikud küll, kellegama nagu saan paremini jutule. Kui mul on valida, siis ma helistan neile. Keda ma tean, et ta on hea jutuga, et ta on nõus muga rääkima. On selliseid inimesi küll tegelikult. Aga see ei ole tingitud poliitilistest eelistustest, vaid just see, et me saame lihtsalt nagu paremini läbi. (Puidet)

Tundsin ka siis Mati Raidmad enne, ta on Pärnust pärit, nii et teda ma teadsin ka enne. See nagu oli väga siuke positiivne. Selle võrra oli mul lihtsam nendega suhelda ja kuna ma teadsin neid inimesi ja nemad on tõesti tublid inimesi. See, et valimiste eelne periood pani ka neid tegema asju, mida nad iga päev ei teeks. (Vilgats)

Seevastu aga:

Ehk siis mis seal salata, me olime tegelikult suhteliselt kriitilised Kadri Musta või Kalle Laaneti aadressil, mõlemad osutusid parlamenti valituks. See oli meie ainus avalik eelistus. (Kuusma)

Järeldada võiks seda, et allikate valikul on tõepoolest ajakirjanikud need, kes uudiste agenda määramisel suure osa teha saavad, seda ka iga loo puhul ise allikate valiku üle otsustades. Asja muudavad keerulisemaks aga varem väljakujunenud suhted, mis on sarnaselt monopoolsusega Pärnumaa väiksuse teene. Samamoodi seostub allikate valikuga ka eespool käsitletud nn koalitsiooni kiusamise sündroom – paratamatult kirjutatakse võimul olijatest. Intervjuudes mainiti ära taas need nimed, kes end ise rohkem pakkumas käisid, teisi mõnevõrra vähem, mis viitab omaalgatusliku uurimistöö vähesusele. Kiituseks tuleb öelda, et mitte otseseid valimisi puudutavate uudiste puhul, mida on siiski ka omajagu, püütakse valida allikaid, kes ei ole valimiskeerisesse niivõrd segatud. Vastasel juhul võib uudiste agendasse lipsata veelgi poliitilisi teemasid või mõtteavaldusi.

5.1.5.4 Uudise valiku kriteeriumid

Uudise valimise kohta on eelnevate teemade all juba suur osa ära öeldud. Teoreetilises osas tõin välja, et üheks võimalikuks lähtepunktiks võiksid olla Pulleritsu või Hennoste

sõnastatud reeglid. Roosaar aga näiteks on Tartu Ülikool lõpetanud enne Pulleritsu teoste ilmumist, Meiel ei ole aga üldse ajakirjandusosakonnas õppinud. Pullerits on küll käinud erinevates toimetustes loenguid pidamas ja sama suund on ajakirjanike seas levinud ka muul viisil. Sellegipoolest ei oska Pärnu Postimehe ajakirjanikud vabas vormis jutustades sõnastada kriteeriume samamoodi nagu need raamatutes kirjas, ka kontekstina on ette antud valimiste eelne periood, mis muudab olukorra selgemaks ja kriteerium, nagu “aktuaalsus” või “geograafiline lähedus” ei vääri niivõrd mainimist kui üldises uudiste summas.

Mitu Pärnu Postimehe ajakirjanikku leidsid, et loo täpsem sisu peaks jääma ajakirjaniku otsustada. Toimetusel on küll omad reeglid, toimetaja eestvedamisel otsustatakse igal hommikul, millistel teemadel keegi päeva jooksul kirjutama hakkab. Nagu peatoimetaja lausus, on toimetuses valimiste-eelsel ajal ka tugevam kontroll ja enesekontroll. Käsitus, nagu näha jääb ikkagi ajakirjanike endi määrata.

Jajaa... aga ega üldiselt ei ole niimoodi, et toimeetus ette kirjutaks ajakirjanikule, kuidas peab kirjutama või mingeid mängureegleid paika ei panda. Välja arvatud jah see, et... Seda on öeldud ja nii palju ka meil koosolekul on kokku lepitud, et jah, et allikate valikul ajakirjanikud oleksid ettevaatlikud. Et nad ei laseks mingist suvalisest asjast poliitpropagandat teha. Aga üldiselt, meil ei ole nagu mingit eel- ega järeltsensuuri. Keegi ei kirjuta ajakirjanikule ette, kuidas mingit asja kajastama peab, see on ikkagi ajakirjaniku enda südametunnistusele jääb, kuidas ta midagi teeb. See on tema otsus. (Puidet)

Et see kuidas siis üks ajakirjanik otsustab, et noh, see on ikka ajakirjaniku vabadus ja leht ka ei dikteeri, et sa pead Soosaart käsitlema selles loos just vastupidi halvasti, et ta niimoodi käib nendel üritustel või.. Et see on iga ajakirjaniku enda otsustada. (Vilgats)

Aga teemakäsitus on küll minu arust puhtalt ajakirjandusvabaduse osa. Mitte keegi teine ei tohiks ajakirjanikule öelda, et sa pead teemat just nii käsitlema ja mitte teistmoodi. Okei, ma võin ju tegelikult ise teada, et see ajakirjanik suhtub asjadesse nii ja see ajakirjanik naa, ma võin ju natuke sellega mängida, kui ma seda mängida tahan. Valdavalt küll mitte. (Roosaar)

Poliitika puhul seostub uudise teema enamasti isikuga, nii et põhiline valik seisnebki uudisloo tegelaste üle otsustamisel. Ajakirjanike kirjeldusi vaadates jääb silma mõte, et kõiki poliitilisi pooli peaks võrdselt kohtlema. Ja asju ajama võimalikult apoliitiliselt. See on seotud ka allikate valiku ja värvavahi rolliga, millest oli juttu eespool. Teemade kohta

ei olegi intervjuueeritavad suurt midagi ütelnud. Palju jääb konkreetse juhtumi hooleks. Peamine, mida vältida, on ajalehe kaudu ühe erakonna poliitilise propaganda edastamine (tasakaal peab säilima), samuti ei tohi lasta end mõne nipiga ära osta.

Kui sa oled siuke aus mees ja kotid kõiki võrdselt, siis on nagu okei. Sa ei tohi oma eelistusi kuidagi välja näidata. Et mulle Keskerakond ei meeldi, et ma nüüd lähen ja Reformierakond, vat neid ma näitan hästi. Nii ei saa. (Puidet)

Üldiselt on ju need samad vanad tõesed, et see peab olema päevakajaline, puudutama võimalikult palju inimesi, olema lokaalne ja nii edasi.. [muigab] need on need. Ega siis valimiste ajal kehtivad need samad tõesed, aga nagu ma ütlesin, sa pead vältima neid uudiseid, mis nagu ei ole nii otseselt poliitikaga seotud, et sa ei lase seda ise poliitikaga seostada, et just allikate valikul. (Puidet)

Või see, kui meilgi on tehtud siin vestlusringe ja erakondade esindajad on siin ja ütlevad, et me teeme seda, seda... Vat need oleks kõige soliidsemad väljundid. Mitte need, et nüüd üks mõtles mingi eriti tobeda asja välja ja vat nüüd lähme kaitseme seda Septembri seda [plaanitav hotell Pärnu rannas] ja ronime seal puu otsa ja saame niikuinii lehte sisse. (Vilgats)

Et noh, et.. selge see, et samad inimesed, kes Pärnumaal midagi teevad ja kandideerivad, nad teevad ju sel ajal edasi. Ilmselge on ka see, et nende tegevus on aktiivsem. Eriti oskuslik selles valdkonnas võib ilmselt Mark Soosaar olla. Sa ei oska kunagi nagu seda täpset piiri vahele tõmmata, et mida ta teeb nagu tavaliselt ja mida ta teeb nagu valimiste eel. Ta teeb valimiste eel samu asju, aga natuke suurema aktiivsusega võib-olla. Ta on ka piisavalt osav, et ükskõik millist meediaväljaannet oma tegevustest rääkima panna. Sa ei suuda ka nagu iialgi öelda, et see, mida ta teeks oleks tühiasi, et seda ei maksaks nagu ajalehes kajastada või. (Roosaar)

On leitud, et valimiste eelses kommunikatsioonis on oluliseks valikukriteeriumiks hoopis poliitikasubjekti staatus. See tähendab erakondade juhtpoliitikuid ja parasjagu koalitsioonis ja juhtivatel kohtadel olevaid poliitikuid. (Gerhards 1994: 90 et al, Palmaru 2001 kaudu) Pärnu Postimehe ajakirjanikud on pidanud seda mõneti lausa paratamatuseks, sest isegi valimiste-eelsel perioodil läheb ka muu elu edasi ja hoobade juures on ju ikkagi täitevvõimu esindajad, kes võivad samal ajal ka kandideerida.

Samas linnavalitsuse liige, kes midagi teeb, siis ei saa nagu niivõrd järgida seda, kas ta on sulle sõber või vaenlane, pigem nagu ikkagi, nagu me kõikide inimesega suheldes – mõned selle

inimese teod võivad olla meeldivad ja mõned on nagu ebameeldivad. Peame püüdma kõiki neid asju kajastada. (Roosaar)

Minu kui ajakirjaniku ja toimetaja jaoks on poliitik koostööpartner ehk siis tegelikult poliitiku ja ka erinevate valitsuse täitevametnike kaudu jõuab tegelikult ka siis ajakirjanduse vahendusel avalikkuse ette ühiskonna elu informatsioon ja ka debatt, mis selle ümber toimub. (Kuusma)

Kuigi Pärnu on nii pisike koht, et siin on väga palju asju nagu poliitikaga seotud, aga jah... selles mõttes peab jah rohkem vaeva nägema, et sa ei laseks ennast nagu ära kasutada. Et sa ei muutuks mõne poliitiku tööriistaks, et sa ei laseks särada põhjendamatult mingil poliitikul kohas, kus tal tegelikult väga palju pistimist ei ole. (Puidet)

5.1.5.5 Kandidaatide hinnangud uudiste agenda kujunemisele

Kandidaatide vestlustest jääb kõlama pisut teistsugune mõte: ajakirjanik, kes on töötanud aastaid samas väljaandes ja samas keskkonnas, muutub mõne aja möödudes pisut mugavaks või "taltsaks". Kaob esialgne särts ja loovus. Eriti meenutades, et tegu on kohaliku lehega. Seda näitasid nii varasemad uurimused Inglismaal (Franklin 2003) kui ka lehtede sisuülevaade, hulk teemasid on tavapärased aruanded linnavõimu tööst. Kuivõrd see on tingitud kohalikust keskkonnast, ei ole täiesti kindel, küll aga on see võimendavaks teguriks. Et midagi uurida või uudse teemaga lagedale tulla, see muutub aina keerulisemaks. "Konnatigistunud" linnas ja ajalehetoimetuses, nagu nimetab Mart Alliku, on raske midagi uut päevavalgele tuua, eriti kui on välja kujunenud suhteliinid jms. Mugavdumistki on intervjuueeritud kandidaadid välja toonud. Nad ei leia, et Pärnu Postimees oluliselt "nuhkiva" ajakirjandusega tegeleks. Seda on ka erinevalt põhjendatud, enamasti aga just pikka aega ühe koha peal tegutsemise ja lehe väiksusest tulenevate omapäradega.

Kuskilt maalt on nad sellises pealiskaudsuses või omaenda varju taga peidus või... on need jalajäljed juba nii sügavad, et nina enam ei ulatu välja. Et.. seda on nagu kurb vaadata, et ma saan aru, et ajakirjandus on ka selline loominguline töö, et sul peab vaim peale tulema ja võib-olla tõesti ühes trustis ei tule see vaim 20 aastat järjest peale. Et noh, ootaks enam, aga mulle tundub, et kõige parem oleks mõni radikaalne samm. (Alliku)

Ma ei tea, selliseid väga helistamisi polnudki, et tema [Roosaar] ammutas oma informatsiooni ilmselt Ahti Kõo kabinetis esiteks. Siis pärast ilmselt ka kuskil Viisitamme... nagu ikka, see asi

kuskilt tilgub.. Ja pressikonverentsilt, ja natuke ka siis minu käest. Aga põhiliselt on see tekstide kontekstist välja rebimise taktika. (Alliku)

Ja siis Postimees kirjutab ise või annab arvajatele sõna, nii et mulle tundubki, et praegu enamus kriitilisi ühiskonnateemalisi sõnavõtte pärineb arvajate sulest ja mitte nii palju palgalistelt ajakirjanikelt Postimehes. Selles mõttes, näiteks Olev Sööt on väga hea kirjutaja ja ta kirjutab tõesti siis, kui asjad hullud on. Ja küll on tore, sest iga inimene langeb teatud mõttes stampi, nii ka ajakirjanik. Ehk hoiab lehte värskena, kui seal on teisi kirjutajaid ka peale professionaalide. (Parve)

Huvitav on Tammekivi arvamus ajakirjanduse kohta, sellest loeb välja nii mõndagi ka muljest, mille ajakirjandus talle jätnud on. Ta peab vajalikuks eraldi välja tuua, et erinevate osapoolte kasutamine on ajakirjandusliku kirjutise juures lausa eriliselt hea tunnus. Tavaline uudis tema meelest aga sellist nõuet üldse ei esitagi. Mitte intervjuueeritav ei ole siinkohal rumal: pigem on süüdi ajakirjandus, kes oma tegevusega sellise mulje on jätnud. Kuivõrd võib siis rääkida ise teemasid hankivast või kas või osapooltele sõna andvast ajakirjandusest.

Vaata, lugu on selles ka, et ajakirjanik.. on hää, kui ajakirjanik mingisuguse natukese probleemsema asja või, ma ei tea kas uudise – uudis on võib-olla ainult ühest allikast – et ta kasutaks ära osapooled. Kõik, kes läbivad näiteks selles loos või kelle kohta on teine osapool hinnangu andnud, et ta annaks võimaluse ka selles vastata näiteks jälle. See oleks nagu küllalt oluline... (Tammekivi)

Parve oli ajalehe suhtes natuke leebem ja tõdes, et Pärnu Postimees tegutseb oma võimete piires. Väikesele ajalehele kehtivad veidi teised nõudmised ja eesmärgid kui üleriiklikule väljaandele, millel rohkem ressursse ja võimalusi. Tingimusi arvesse võttes on Parve ajalehe tööga rahul, ta püüab intervjuus pigem ajakirjanikesse mõistvalt suhtuda, mitte neid väiksema valesti ütleamise pärast hukka mõista. Samas, võib-olla pole Parvel selleks ka isiklikku põhjust, nii tema ütluse kui sisuanalüüsi järgi teda pigem hoitakse kui kiusatakse.

Ma arvan, et nad teevad nii palju, kui nende ametikoht neil lubab. Nad ju peavad kogu aeg tootma midagi. Lehekülgi või uudiseid või artikleid või. Selleks, et nüüd ühe teemaga väga sügavuti minna ja üle Eesti jälgi ajada, selleks vist peaks tol uurival ajakirjanikul paar nädalat ikka aega olema, et ta tegeleb ainult ühe teemaga. Minu arvates väikese lehe mastaap seda ei võimalda. (Parve)

Ma usun küll, et uudiste osas püütakse küsida mitte lihtsalt küsimust, vaid seda, mis tõepoolest huvi pakub. Noh, üks teema on seesama läbipaistmatus ehk avaliku raha kasutamine avalikes huvides. Kes kuhu reisib ja minu meelest on Postimees püüdnud ka selle kohta informatsiooni. Kes siis linna juhtidest kuhugi on reisinud linna huve esindama ja suhteid arendama ja. Nad ise ei tiku sellest eriti kirjutama ja siis on Postimees sunnitud niimoodi jälgi ajama. Mitte just päris paparatsolikult käituma, mul on tunne, et Pärnu Postimees nüüd seda ei ole. Isegi et võiks olla. Niisugust... uuriv ajakirjandus võiks pisut teravam olla või kaugemale jõuda. Selge, et väiksel lehel ei ole sellist jõudu nagu Eesti Ekspressil. (Parve)

Kõneaine kujunamise puhul võib kokkuvõtteks öelda, et ajakirjanikud näevad end küll leheveergudele lõpliku pildi ja uudiste koosseisu puhul määravatena, ometi on nad kohati liiga “viisakad” ka poliitikute suhtes – kui keegi juba midagi teeb, võib selle ju ära mainida. Ajakirjanike intervjuudest jäi kõlama vähene iseseisva uurimise ja teemade algatamise vajadus – teemasid tuleb niigi palju, mille vahel otsustada. Oluline väärtus, mis ka agenda kujundamise puhul ajendiks on, on ajakirjanike sõnul siiski erapooletus ja lehe sisuline tasakaalustatus. Seda järgitakse ka allikate valikul, et ühte lehte ei satuks liiga palju ühe erakonna inimesi.

Kandidaadid heidavad aga ette liigset mugavust ja varasematest suhetest ja hinnangutest lähtumist: pika aja peale ühes kohas kaob ikka särts ära. Pärnu Postimehelt justkui ei oodatagi erilist uurimist ega teemade otsimist, keskkond on nii väike, et vajalikud teemad tulevad ajakirjanikele tuttavaid teid pidi kätte – need teed tunduvad tuttavad olevat ka kandidaatidele. Seega on raske kõnelda ajakirjanikest kui aktiivsetest teemade otsijatest.

5.1.6 Kohalikkusest tingitud eripärad poliitilises kommunikatsioonis

Kohaliku lehe ja keskkonna puhul on keeruline piiritleda, kus jookseb piir just konteksti füüsilisest väiksusest tingitud eripärade ja muude tegurite vahel. Püüdkem siiski vaadelda, millised osad vestlustest viitavad otse kohalikkusele.

5.1.6.1 Ajakirjanike mõtted

Allikate ja uudiste valikut lahates sai juba välja toodud, et ajakirjanikel on kas või valimiste eelseid sündmusi üldsõnaliselt kirjeldades mingisugune oma kuvand poliitikutest ja erakondadest. Mida pikema staažiga ajakirjanik, seda paremini see tendents välja tuleb. Nimelisi näiteid kasutasid valimiseelset perioodi kirjeldades kõige enam just Roosaar ja Vilgats, kes on ka kõige staažikamad. Puideti puhul oli neid vähem, kuigi mõneti oli jutus tunda muiet ja vihjeid poliitilistele jõududele. Üldse hoidus hinnangutest Meiel, kelle roll lehes on ka teistsugune. Kuusma on samuti hinnangutest hoidunud, tema puhul tuleb arvestada ka fakti, et ta tuli Pärnusse tööle alles aastal 2001 ega oma siin sellist “ajaloolist mälu”, nagu Roosaar on kirjeldanud enda ja mitme Pärnu poliitikute puhul.

Järgnevalt mõned näited poliitikute antud hinnangutest Pärnu poliitikategelastele. Töö hilisemas osas on ka kontentanalüüsi põhjal näha, kes ja kellele hinnangulisi varjundeid andnud on.

Keskis oli siin tükk aega selline kohapealsete isepäiste vanameeste, see on natuke ülekohtuselt öeldud, vanemate inimeste seltskond, kes nagu Tallinna keskkontoriga nii hästi läbi ei saanud ja kes ka kohapeal natuke oma postitsiooni Reformile maha mängisid. (Roosaar)

Aga jah meil siis Pärnus, näiteks keda ma võiks mõelda, siis sotsdemmid oli, kandideeris Epp Klooster, maavalituse sotsiaalosakonna juhataja, keda ma tunnen hästi-hästi kaua. Tema puhul on see kõige talumatum, et ta nii kohutavalt muutus, see on nagu nii häiriv. Et ta kohe, vat nüüd on kandideerimisperiood, nüüd ta kohe oligi teistsugune. Ma käin temaga ühe juuksuri juures, me ei sattunud korraga tema juurde ja see juuksur ka ütles, et täitsa kohutav, et ta käib nüüd iga päev juuksuris. Et ta on meid kõiki ära tüüdanud. (Vilgats)

Ega... valimiste eel isegi siuksed persoonid, kes muul ajal ajakirjanike küsimuste peale armastavad toru ära visata, Koit Pikaro näiteks või niimoodi. Ega neil ei jää muud üle valimiste eel, nad on sunnitud seda rääkima... (Puidet)

Igal ajakirjanikul peaksid olema omad... noh, allikas – allikas on jube halb sõna, see on nagu mingi vahend. Omad tuttavad nagu igas erakonnas. Siis ongi see, et sa saad inimesega hästi läbi, samas sa ei tohiks talle nagu mingeid erilisi eeliseid teha, aga samas väga räägelt kritiseerida ka nagu ei tahaks. (Roosaar)

Pärnus pikka aega tegutsedes ei teki mitte ainult head ja natuke vähem head tuttavad, nagu juba räägitud sai. See annab ka põhjalikuma ja sügavama teadmise selle kohta, kelle või millega minevikus tegemist on olnud. Nii teemade poole pealt kui ka isikute tasandil. Ajakirjanik teab, keda usaldada ja kelle juttu tõsiselt võtta, ning suudab eristada teda ära osta püüdvad poliitikud tõsiseltvõetavatest. Eriti oluliseks muutubki see just valimiste eel, kui materjali pakutakse igalt poolt ja igasugust. See on kohalikkuse puhul positiivseks nähtuseks.

Ajakirjanikule on ju väga oluline see allikate ring, kes tekib ajapikku. Kontaktide ring ja inimeste ring, kes sind usaldavad, nii lugejate kui allikate puhul. Me räägime praegu siis allikatest. See on nagu väga oluline pagas ajakirjanikul. Kui ta läheb kuskile võõrasse kohta, siis seda kõike ei ole enam. Ja siis kui valimistest rääkida, siis ilmselt võõras kohas ma ei oskaks nagu vahet teha või ei saaks nagu kohe aru, kes üritab minuga manipuleerida seal kohalikest poliitikutest ja kes seda mitte ei ürita vaid nagu omakasupüüdmatult infot annab. (Puidet)

Sa saad nagu ühe päevaga ka mingid pressiesindajad kätte ja ühesõnaga aga... See on ilmselt ikkagi aastatepikkune protsess ma arvan ja see ei saa nagu valmis. Noh et nüüd on mul mingi oma kogukond olemas, kellele ma toetuda saan. Kui sa lähed võõrasse kohta, siis hakkab see kõik uuesti pihta. (Puidet)

Ütleme kõige hullem asi on, kuna Eesti linnad, Tallinn sealhulgas, on tegelikult väga sellised väikesed ja provintsistunud keskkonnad, siis kulub suhteliselt palju aega uute isiklike kontaktide sõlmimiseks. Ja ära tajumiseks, mis on sellele regioonile oluline. Ütleme nii, et Virumaaga seotud poliitikuid, nende ambitsioone ja Virumaa probleeme ma teadsin peast ja jälgisin nende arengut kaheksa aasta jooksul. (Kuusma)

Ma ei kujuta ette, võib-olla see tuleks siis äkki, selles mõttes, et neutraalsem, et kõik oleks uus ja võõras. Aga samas.. ma siiski olen püüdnud nii, et ma ei näita oma suhtumist kellessegi välja. Kui see on juba eelnevalt kujunenud või. Mul on raske seda öelda, kuidas ma käituks

näiteks Põlvas või kuskilt. Eks tuleks ennast kurssi viia ja vaikselt hakata seal kündma seda põldu. (Vilgats)

Esiteks ma ei suudaks olla nii sügav [võõras kohas], sest ma ikka aastakümneid juba... ma olen poliitika kursis aastast 1989... Sellest ajast alates olen iseseisva Eesti Pärnu poliitikaga kursis. Mart Viisitammel ei ole näiteks seda ajaloomälu. Ma ei ütle, et see ainult mul on, see on ka Ahti Kõol, Jane Metsal, Vello Järvesalul, paljudel siin. (Roosaar)

Mugavamalt sorti ajakirjaniku puhul võib see jällegi hukatuslikuks saada, sest nõjatutakse välja kujunenud suhetele liialt ja nutikas poliitik oskab seda ilmselt ära kasutada. Jällegi on tegemist valdkonnaga, mille puhul on raske anda ühest hinnangut. Nagu peatoimetaja ja ka ajakirjanikud on vestlustes maininud, suureneb aga valimiste eel just teadlik kontroll allikate ja teemade valiku üle. Nii toimetuse kui ka iga ajakirjaniku puhul eraldi. Jääb üle loota, et valvsus ületab soovi toetuda tavaks saanud allikatele.

Eesti maakonnalehtedele on mõnede eranditega valdavalt omaseks konkurentsi puudumine. Seeläbi puudub ka kriitika, teistsugune vaade teemadele ja võitlus teemade ja allikate pärast. Ka kõik ajakirjanikele suunatud meelitused ja keelitused jõuavad sellesse ainsasse lehte. Seda kinnitasid ka Pärnu Postimehe ajakirjanikud intervjuudes. Konkurents muudaks nende tööd efektiivsemaks ja mõnes osas vaataks nad ilmselt ümber ka antud hinnangud ja käsitlused.

Praegu on ajakirjanikud paratamatult nagu natuke laisemad või kuidas nüüd öelda. Näiteks ma kuulen mingisugusest asjast, mul on aega sellesse teemasse võib-olla natuke rohkem süveneda, ma ei kirjuta sellest kohe homses lehes. Aga siis ma olen sunnitud nagu ka natuke toorema asja kohe lehte panema. (Roosaar)

Kuidas see mõjutaks – see mõjutaks loomulikult meid paremini tööd tegema. Selles mõttes, et ma arvan, et kui midagi Pärnu Postimehe ajakirjanikele saab ette heita, siis on see kohatine liigne mugavus olemasoleva positsiooniga. Seepärast et me oleme olnud lihtsalt sellises monopoolses seisus. (Kuusma)

Aga samas me tegelikult niikuinii anname maksimumi. Me siin, me ikka nuhime kõvasti. Me tõsiselt püüame. Iseasi muidugi, et kui see leht, mis tuleb, hakkaks näiteks juhtima tähelepanu meie sellistele vigadele. Kui meil mingid vead on, siis meil on võib-olla see liigne kriitilisus.

Näiteks linnavalitsuse suhtes oleme me ju padukriitilised ja nad aina saavad meie käest enamasti ju. (Vilgats)

Kohalikkuse teguril on ajakirjanikele kahtlemata mõju olemas. Teemadega ollakse süvitsi tuttavad, sama kehtib ka pidevalt pildis olevate allikate kohta, mis võib ajakirjanikud muuta teatud tegelaste suhtes ettevaatlikumaks. Samas on kujunenud välja ringkond, kellega paremini läbi saadakse ja kellele rohkem toetutakse. Ei saa määda vaadata ohust, et alateadlikult või mugavusest ei lasta neist ka valimiste-eelsel ajal lahti ja toetutakse liialt ühtede ja samade inimeste vihjetele ja lastakse neil lehes rohkem silma paista.

5.1.6.2 Kandidaatide mõtted

Pärnu inimestena on kõik kolm kandidaati üksmeelel: Pärnu on väike ning käitutakse väljakujunenud suhetele toetudes. Sama ilmnes mõneti ka ajakirjanikega vesteldes, kuid kahe poole erinevaid rolle arvestades on kandidaadid seda märksa altimad tunnistama. Ajakirjanike puhul peegeldus kujunenud suhete olemasolu pigem jutu sisse poetatud näidetest. Kõige ehedamaks näiteks on ilmselt Alliku ja Roosaare vaheline vimm, mis ei lasegi ei ajakirjanikul ega kandidaadil korraga hakata teineteisesse “reguleeritult” suhtuma. See on võib-olla kõige ilmsel näide, tegelikult on sellist lävimist ja suhteid linna väiksuse tõttu ilmselt igal tasandil, eriti pikaajaliste poliitikategelaste ja ajakirjanike vahel. Kõige paremini kõnelevadki näited intervjuudest.

[Kalev Vilgatsi kohta] Või Mart Alliku või Sarandi, kellega on suurepärase käia seal Rondo [peab Pärnus söögikohta] juures näiteks õlut laskmas, eks ole. Need asjad on kindlasti on... nüüd jõuame jälle selle juurde tagasi, et nii-öelda ajakirjanik on luust-lihast inimene eks ole noh. Kui me siin, ma ei hakka rääkima teistest võib-olla et juhtivamate isikutest, aga Vilgats on kindla peale niisugune prominentne inimene, ütleme ajakirjanduse valdkonnas. Tal on kindla peale on oma eelistused, oma sõbrad, ka erakondlikult on olemas niimoodi. Siis ta ju igal juhul ei kirjuta negatiivset ütleme see, mis on talle sümpaatne, pigem ta siis kirjutab kellestki teisest, kas siis tellimusel või oma suva järgi. (Tammekivi)

Ma arvan, et Pärnu tingimustes, kus Pärnut ju peetakse suhteliselt väikekodanlikuks, aga samal ajal suhteliselt niisugune, ta on nii parasjagu väike, et siin ei ole võimalik anonüümne olla. Ja sellepärast ollakse tõenäoliselt ka rohkem isiklikud. Selle põhjal võibki öelda seda, et öeldakse pigem välja subjektiivset, kui tõepoolest eksju asjakohast või objektiivset. (Tammekivi)

Ja ajakirjandus on nagu ka läinud selle tee peale, et oma leiba teenida. Sa võid ju neid torkida, aga sa näed, et see tööle ei hakka. Nead ammutavad oma leiba sealt sellest piskustki uudisest. Aga kuna kuskilt maalt on ka sabad sõlmes, kuskilt maalt käiakse koos saunas, kuskilt maalt kellelegi pistetakse kuskilt midagi, siis on see, et asjast ju ei kirjutata. (Alliku)

Et mõneti see linna pool ongi kinni selles ajakirjanduses. Et ajakirjandus ei ole teinud oma tööd, ta ei ole teinud oma tööd aastaid. Ega siis Viisitamm on selle jäämäe või sitamäe tipp tegelikult. Millel ta püsib, on ikkagi sitt, mis on kogunenud partei keskkomitee ja täitevkomitee ajast. See oli selline n-ö bojaaride süsteem, kus linn annab tööd oma valitud poegadele. Alates Vello Järvesalust ja lõpetades Garri Suugiga. Viisitamm ei saaks seal eesotsas olla, kui ei oleks neid. (Alliku)

Noh, eks ta ole jah nagu tiigistunud või konnatiigistunud. See pilt, mida tanki luugist vaadatakse, see on väga ahtake. Ja kaugelenägemisseadet sellel tankil ilmselt pole. (Alliku)

Ma olen nõus, et nad tahavad olla neutraalsed vahendajad. Aga peale selle on nad ka Pärnu linna kodanikud. Ma usun, et neil on ka omad seisukohad olemas. Ja eks need seisukohad ikkagi mõjutavad seda tonaalsust, millega nad teevad. (Parve)

Parve viimasest tsitaadist ilmneb teine aspekt, mis ei taandu ainult kohalikkuse tasandile. Ka Tammekivi on intervjuus rõhutanud, et ajakirjanik võib end vabandada enda arvamuse omamisega. Arvamus aga on ilmselt mõjutatud sellest samast keskkonna väiksusest ja suhetest. Ajakirjanikul on inimesena omad seisukohad, kuid need seisukohad ei peegelduks ilmselt sama tugevalt mõnes suuremas lehes, kus uudiste, ja eriti uudiste subjektide varieerumine märksa suurem.

5.1.9 Süvaintervjuude kokkuvõtteks

Ajakirjanike puhul jäi silma, et nad ei taha enamasti kellelegi poliitilist suunda kätte anda ega lugejat mõjutada, vaid vahendavad parema meelega erapooletult poliitikute tegemisi. Kuivõrd kandidaadid sellega nõustuvad, on muidugi omaette küsimus. Intervjuudes esitavad nad kohati eeskujuliku ajakirjaniku pildi, kes kohtleb kõiki võrdselt ja annab õiglaselt sõna. Ometigi on aga välja kujunenud hinnangud ja suhted, mis ei lase tegelikkusel päriselt ettekujutusele vastata. Ajakirjanike vestlustest annab ülevaate ka allpool esitatud tabel.

Ka kandidaatide intervjuudest jäävad väga tugevalt kõlama lehe kohalikkusest tingitud eripärad: väljakujunenud pikaajalised suhted, mis jäävad domineerima ka valimiste ajal. Seda nii toimetusesiseselt kui lugejate silmis. Osalt tänu sellele on toimetus muutunud mugavaks: ei vaevuta otsima teemasid, vaid vaadatakse, mis kätte tuleb. Sama ohtu Eesti ajakirjanduses on kirjeldanud ka Tiit Hennoste (2001). Samas nauditakse kriisiolukordi, see loob võimaluse kritiseerimiseks ja värvikamate lugude tootmiseks. Just siis satuvad ohvriks võimul olevad poliitikud: nimetaks seda koalitsiooni kiusamise sündroomiks. Kindlat parteid või isikut, keda Pärnu Postimees nüpeldaks, kandidaatide vestlustest otseselt ei selgu: arvamused lahknevad liialt. Pigem koonduvadki need koalitsiooni koha peal.

Pärnu Postimehe mõju hindavad küllaltki suureks nii ajakirjanikud kui kandidaadid, ta on maakonnas ja linnas oluliseks infoallikaks, valdavalt just monopoolse seisundi tõttu.

5.1.10 Ajakirjanike süvaintervjuude osaline kokkuvõte

Kokkuvõtteks sai ajakirjanike ütluste põhjal koostada ülevaatliku tabeli põhiliste mõtetega, mis vaatluse all olnud teemade puhul kõlama jäid, eriti just rollikäsitluse puhul.

Nimi	Suhe poliitikusse	Ajakirjanduse mõju	Ajakirjanik agenda kujundaja	Uudise valiku ja käsitluse kriteeriumid
Teet Roosaar Uudiste-toimetaja	Oleneb konkreetsest inimesest ja tema tegudest, erakond ei määra.	Ajakirjandus vahendab poliitikute tegusid, üksi tal suurt rolli mõjutada ei ole. Ajakirjandus teeb valiku olemasolevatest teemadest.	Tuleb vaadata iga teema puhul. Objektiivsus pole võimalik, ajakirjaniku teha on lõplik valik ja ise mõelda ka. Ei tohi olla pastapliats. Väljendab tugevalt arvamust poliitikute kohta, mis võib mõjutada tegevust.	Iga juhtum tuleb eraldi vaadata. Ajakirjanik peab ka ise mõtlema, analüüsima. Ajakirjanikul vabad käed.
Ester Vilgats Reporter	Tuleb olla valvas, poliitik peab jääma iseendaks.	Mõju on suur, suures osas tänu monopoolsusele. Ei pruugi alati olla neutraalne. Inimesed usuvad ja kujundavad hoiaku.	Valvas tuleb olla. Ise tuleb ka teemasid juurde otsida, kuigi võimalust vähe. Palju n-ö vanu sõpru, kellega lihtne suhelda.	Hea teema on see, kus kõik saavad ühtviisi sõna. Tuleb püüda mitte ainult poliitikat teha.
Asso Puidet Reporter	Head allikana, tänuväärne materjal.	Mõju on olemas. Ajakirjanik pigem vahendab poliitikute materjali, lugeja otsustagu ise.	Materjali mõnusalt palju, aga tuleb vaadata, et ei muutuks reklaamiks. Allikate valik.	Kui anda huvitav varjund, sobivad igasugu asjad. Allikate valikut tuleb jälgida.
Hannes Kuusma Peatoimetaja	Koostööpartner, sümbiootiline suhe	Ajakirjanik vahendab, lugeja otsustab. Mõningane kaudne mõju olemas.	Võrdselt tuleb sõna anda. Kriitiline pilk säiligu.	Uudisel peab olema sisukust, debatiuudised on väärtuslikumad, valimiskatsioon mitte niivõrd.
Kaupo Meiel Arvamus-toimetuse juht	Koostööpartner, vahendame nende arvamusi lugeja jaoks	Vahendab, harib ja teavitab lugejat. Mõju on, sest inimesed usaldavad ajakirjandust.	Vahendab vastavalt reeglitele.	

5.2 Kvantitatiivse küsitluse analüüs

Kvantitatiivse küsitluse eesmärgiks on anda täiendust ajakirjanike rolli määramisele.. Kasutatud küsitlus on väikesemahuline ja annab ajakirjanikule lihtsa võimaluse luua endast selline pilt, nagu ta ise seda soovinud on, seega iseseisvalt ei tasu sellest liigseid järeldusi teha. Kvantitatiivset osa tuleb vaadelda üheskoos intervjuudega.

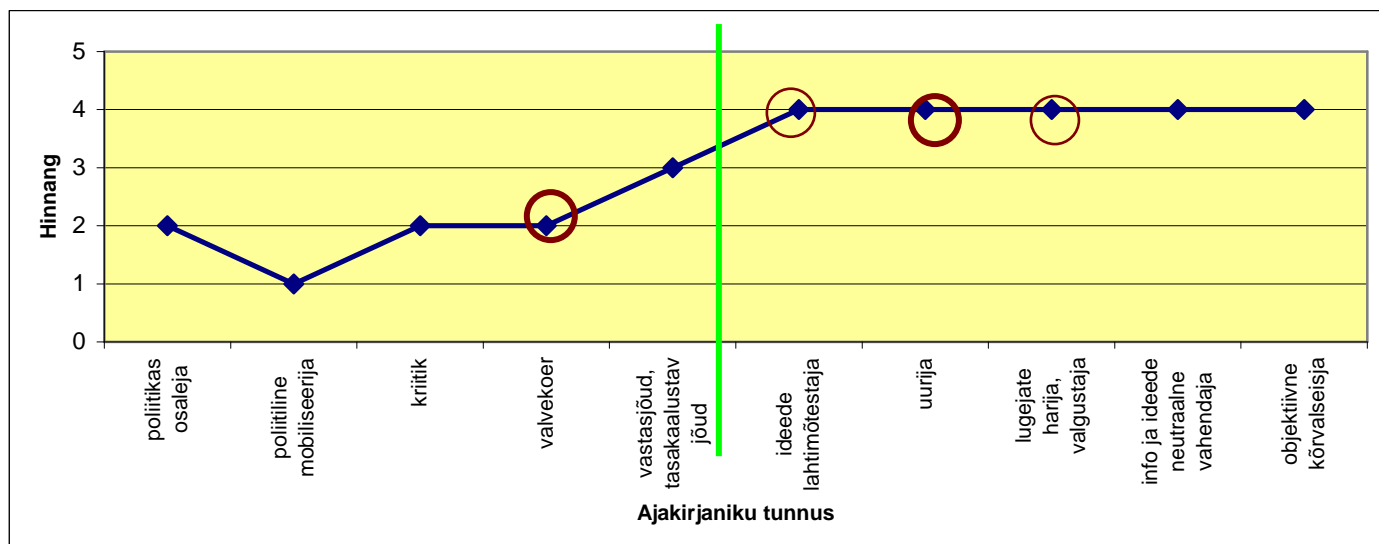
Analüüsis on aluseks võetud Pattersoni skaala: erapoolik-neutraalne ning aktiivne-passiivne ajakirjanik. Tulemuste põhjal moodustus iga ajakirjaniku kohta graafik, kus vasakpoolne äär tähistab tunnuseid, mis iseloomulikud ajakirjanikule, kes näeb end pigem poliitika mõjutajana. Paremal pool on tunnused, mis omased pigem end neutraalse vahendajana nägevale ajakirjanikule. Roheline joon graafikul tähendab keskk kohta kahe pooluse vahel. Tunnuste järjekord on mõnes kohas küll vaieldav, kuid peaks olema piisav, et tendentsi välja tuua. Olgu öeldud, et küsitluses ei olnud tunnused samas järjekorras, mis graafikul.

Punased ringikesed graafikul näitavad ajakirjaniku aktiivsust. Tunnused, mis on iseloomulikud aktiivselt teemasid otsivale ajakirjanikule, on tähistatud jämedate ringidega, õhemate ringidega tunnused on vaieldavad.

5.2.1 Uudisteajakirjanikud

Intervjuude analüüsist jäi domineerima mõte, et ajakirjaniku mõjuvahendiks on tema roll poliitikute mõtete vahendajana. Ei ole raske näha sama tendentsi ka reporterite täiedetud küsitluste põhjal: hinnang kasvab graafiku paremas ääres, kus paiknevad vahendaja rolli tunnused.

Vilgats rõhutas intervjuus seda, et poliitikute suhtes tuleb olla valvas, tuleb anda sõna õiglaselt ja võrdselt. Poliitiliste teemade otsimiseks ei näinud ta valimiste eel väga suurt vajadust ega võimalust, pigem tuleb sorteerida olemasolevaid. Ka ei pidanud ta pahaks ajakirjaniku enese hoiaku vajadusel lisamist.

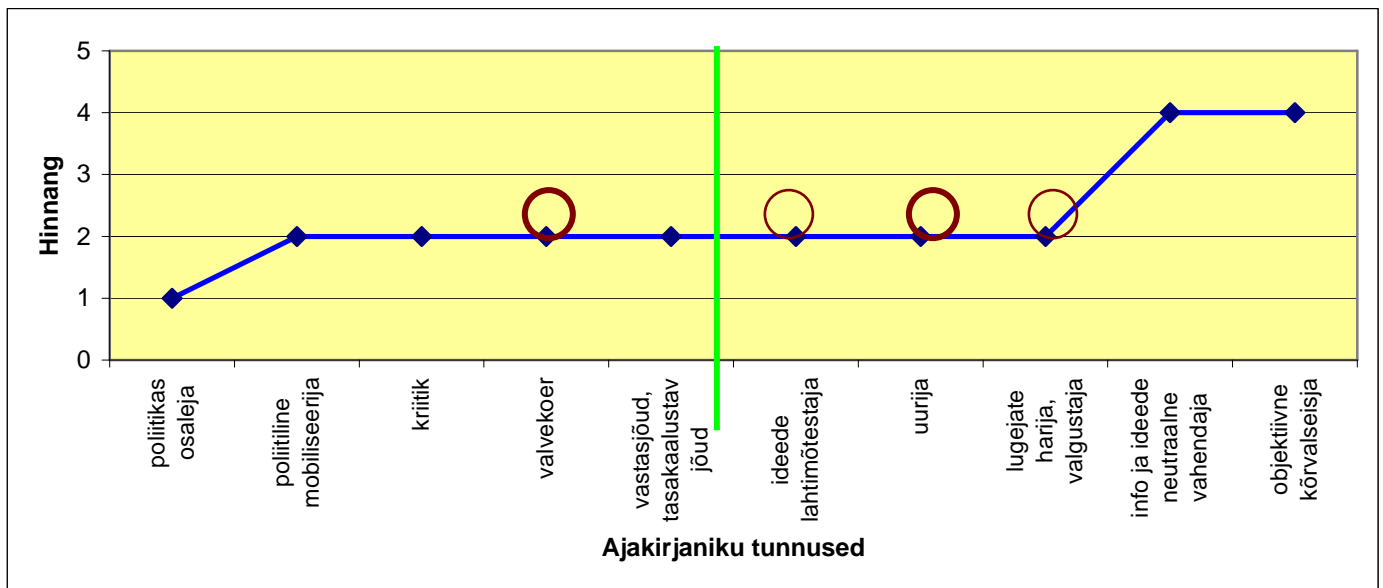
Joonis 1. Ajakirjaniku tunnused. Ester Vilgatsi hinnang.

Jooniselt tuleb õige selgelt välja, kuidas reporter peab end eelkõige teemade vahendajaks. “Poliitiline mobiliseerija” saab hindeks lausa “1 - ei iseloomusta üldse”. Graafiku parempoolne ots on aga saanud tunduvalt kõrgemad hinded.

Aktiivsuse seisukohalt on huvitav see, et “valvekoer” ja “uurija” on saanud niivõrd erinevad hinnangud. Tähendab ju ühiskonna valvamine ka selle uurimist. Kui lähtuda autori poolt aktiivsena tõlgendatud tunnustest, jääb Vilgats küllaltki keskmisele tasemele.

Asso Puideti puhul ilmneb sama tendents: hinnang on kõrgem tunnuste puhul, mis iseloomustavad teda kui teemade ja ideede vahendajat. Intervjuus on ta samuti rõhutanud, et hinnang jäägu lugeja anda ja leht püüab olla erapooletu ja neutraalne, ise nimetab ta end samuti apoliitiliseks, kes “kotib kõiki võrdselt”. “Info ja ideede neutraalne vahendaja” ning “objektiivne kõrvalseisja” on ainsad omadused, millele Puidet on pidanud end iseloomustavaks, teised jäävad kõik “pigem mitte” joonele.

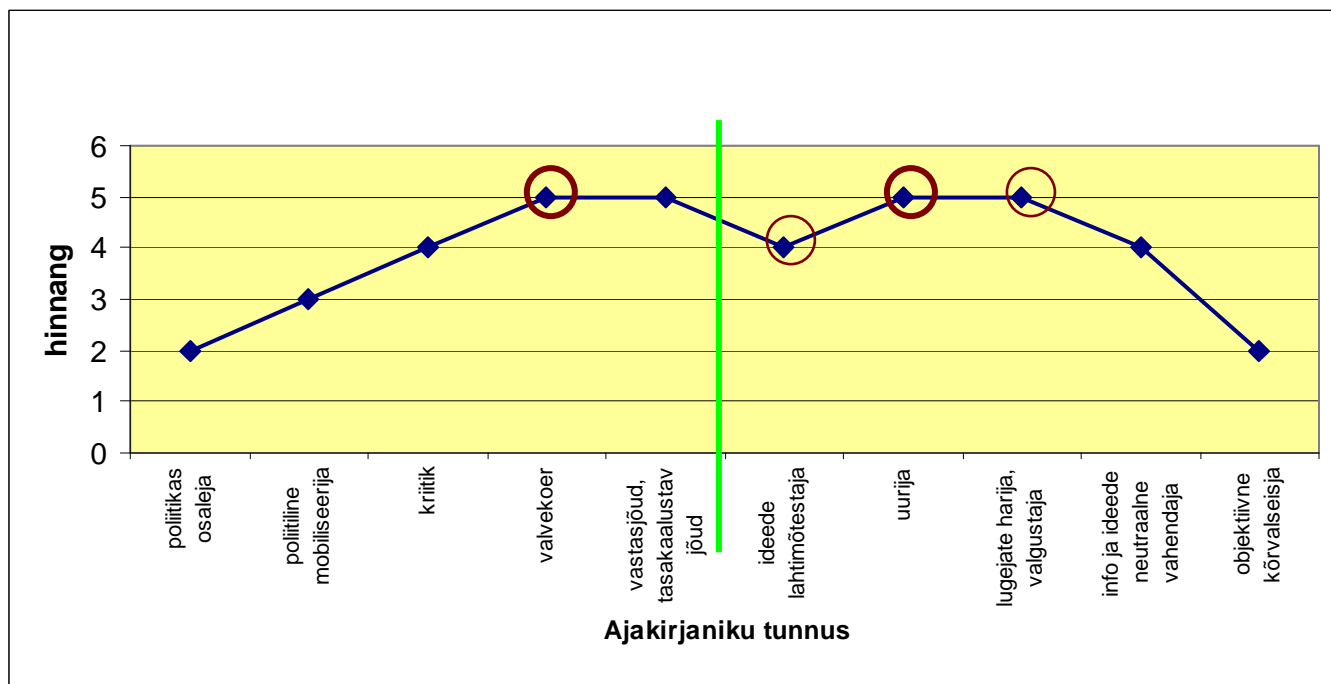
Ka teemade otsijana ei ole Puidet kuigi tegus. Aktiivse ajakirjaniku tunnused jäävad kõik allapoole keskjoont.

Joonis 2. Ajakirjaniku tunnused, Asso Puideti hinnang.

Teet Roosaare puhul on graafikujoon nii-öelda mitmekülgsem. Mõlemad äärmused on madalalt hinnatud, keskel on joon ühtlaselt kõrge. Silma jääb, et võrreldes teiste uudiseajakirjanikega on tunduvalt kõrgemal punktid, mis iseloomustavad aktiivselt teemasid otsivat ajakirjanikku. Roosaar näeb end ühiskonnas aktiivsemana. Huvitav on näiteks, et “vastasjõud, tasakaalustav jõud” on saanud hindeks 5 – “see käib täpselt minu kohta”, samas kui “poliitikas osaleja” on hinnatud tunduvalt madalamalt. Ühtviisi kõrged on aga hinded, mis tähendavad ajakirjanikku iseseisvat tööd ja nuhkimist.

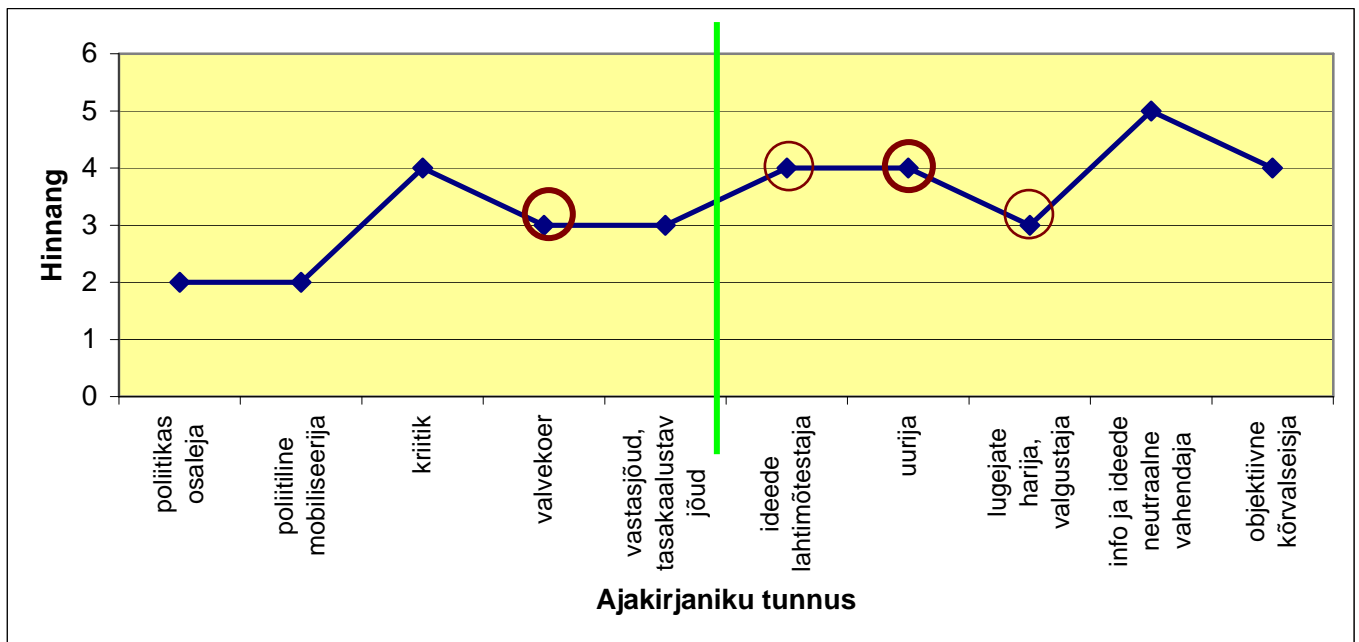
Intervjuus nentis Roosaar, et ajakirjandus saab mõjutada hoiakuid, kuid valimisi päris mõjutada siiski mitte. Põhjus, miks vahendajarollid on saanud nii madala hinde, on võib-olla ka Roosaare selgitus objektiivsuse teemal, lisaks et ajakirjanik peab olema oma peaga mõtlev inimene, kes analüüsib oma tööd ega ole vaid poliitiku pastapliiats.

Joonis 3. Ajakirjaniku tunnused, Teet Roosaare hinnang.

5.2.2 Uudistega kaudselt kokku puutuvad ajakirjanikud

Peatoimetaja **Hannes Kuusma** puutub kokku nii lehe sisu määramisega, sealhulgas uudiste kui arvamuste poolega. Oma esimesed aastad Pärnu Postimehes töötaski ta arvamustoimetuses. Tema puhul on graafikujoon sama üldise suunaga, mis uudisteajakirjanike puhul. Kõrgemad on hinnangud tunnustele, mis võiksid omased olla arvamustoimetuse liikmele – vahendaja ja harija roll, madalamad aga endast poliitikale ja valimistulemusele mõju kujutavate tunnuste hinnangud.

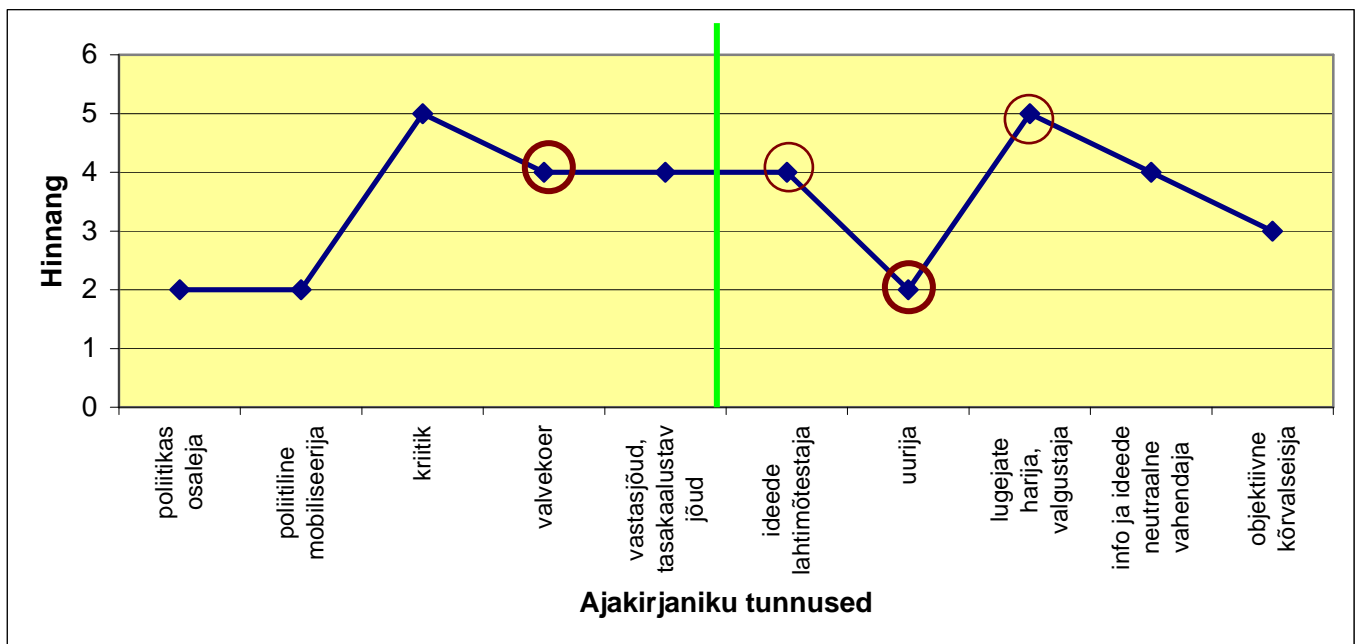
Joonis 4. Ajakirjaniku tunnused, Hannes Kuusma

Pisut kõrgemale tõuseb graafikujoon ka punaste ringikeste koha peal, mitte küll niivõrd kui näiteks Roosaare puhul. Samas on kõrge hinne antud tunnusele “info ja ideede neutraalne vahendaja”. Kuusma puhul on raske eristada ühte kindlat rolli, pigem kaldub see siiski vahendaja kui mõjutaja poole ja enam aktiivse kui passiivse ajakirjaniku suunas.

Arvamustoimetaja **Kaupo Meeli** puhul võiks rollimääratlus olla teistsugune kui uudistega tegelevate ajakirjanike puhul. Ka intervjuus rõhutas ta oma vahendaja rolli, kuid nõustus, et Pärnu Postimehel on lugejate hoiakutele siiski oma mõju.

“Kriitik” viitab autori hinnangul küll mõjutajale, kuid Meiel on andnud ka sellele kõrge hinnangu. Liiga kõrged ei ole ka puhastele vahendajarollidele antud hinded. Võib järeldada, et Meeli hinnangul tähendab lugejate harimine ka omapoolse hoiaku näitamist lehes ja arvamuskülge koostades oma peaga mõtlemist. Ehk siis küllaltki aktiivset rolli, mis on arvamustoimetuses küll veidi teises tähenduses kui uudiste küljel töötades.

Võiks öelda, et arvamustoimetaja näeb oma rolli eelkõige lugejate harijana, mis töö iseloomust tulenevalt seisneb suures osas poliitikute arvamuste vahendamises. Mõjutada saab neid aga juhtkirjade ja arvamuste tellimise kaudu. Peaasi, et see aitaks kaasa lugejate teadlikkuse kasvule.

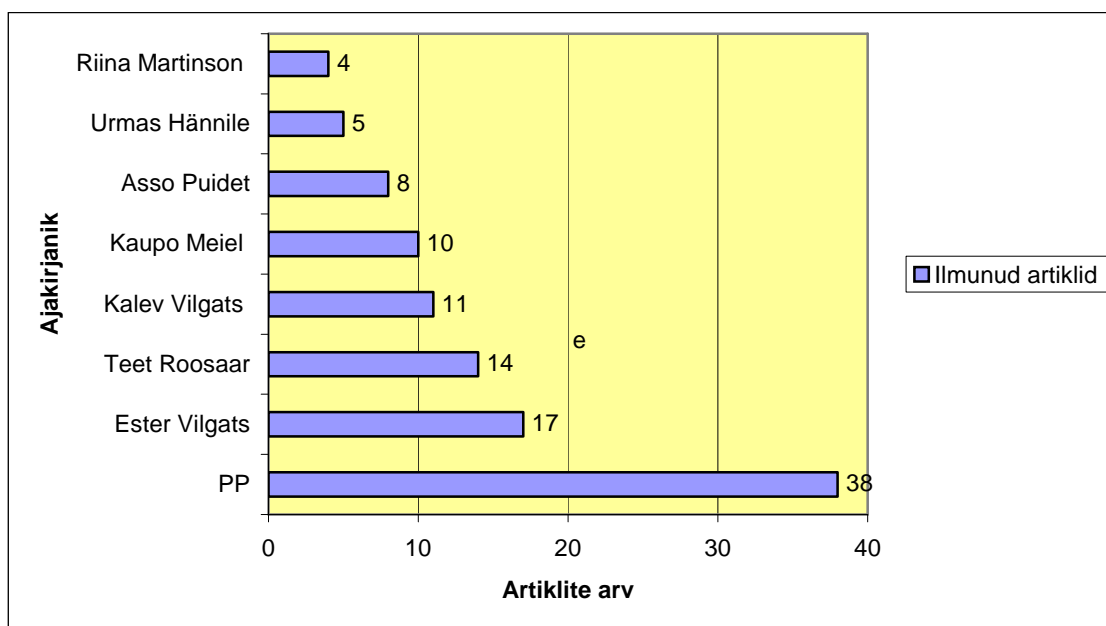
Joonis 5. Ajakirjaniku tunnused, Kaupo Meeli hinnangud.

5.3 Kontentanalüüsi tulemused

Kontentanalüüsi tulemusi vaadeldes peatun eelkõige nendel punktidel, mis annavad nii-öelda teise mõõtme ajakirjanike ja kandidaatide poolt öeldule. Püüan välja selgitada, kas uudisteajakirjanikud on tõepoolest suutnud propaganda tegemisest kõrvale hoida, kas erakondade esindajatele on pööratud enam-vähem võrdselt tähelepanu ja kuivõrd mängib ikkagi rolli kandidaadi ametikoht (eelkõige avaliku võimu teostajate puhul). Peamiselt olen seda teinud vaadeldes uudislugudes pälvitud kajastust üldse ning kandidaatidele ja erakondadele antud hinnanguid. Osad neist on tõenäoliselt paratamatud, osad sõltuvad ka analüüsija äranägemisest, kuid leian, et hulk on siiski piisav mingisuguse pildi saamiseks.

5.3.1 Artiklite jaotus autorite kaupa

Kokku vastas analüüsi kriteeriumitele 130 artiklit (vt Metoodika). Lugude autoriteks olid peaaegu kõik toimetuse ajakirjanikud. Joonisel 6 on välja toodud artiklite jaotus autorite kaupa, eeldusel, et autorilt on antud perioodil ilmunud rohkem kui neli lugu. Ajakirjanikest on kõige produktiivsemad olnud Ester Vilgats ja Teet Roosaar. Kalev Vilgats ja Kaupo Meiel arvamustoimetajatena toimetasid valimiseelsel perioodil uudiskülgedel debati rubriiki, seepärast on ka nemad teiste sekka sattunud, vaatlesin uudistekülgi tervikuna. “PP”-ga tähistab väljaanne valdavalt nuppe, kus autori nime ei ole põhjust mainida enamasti loo väikse mahu tõttu. Autorite järgi jaotuvad lood järgnevalt.

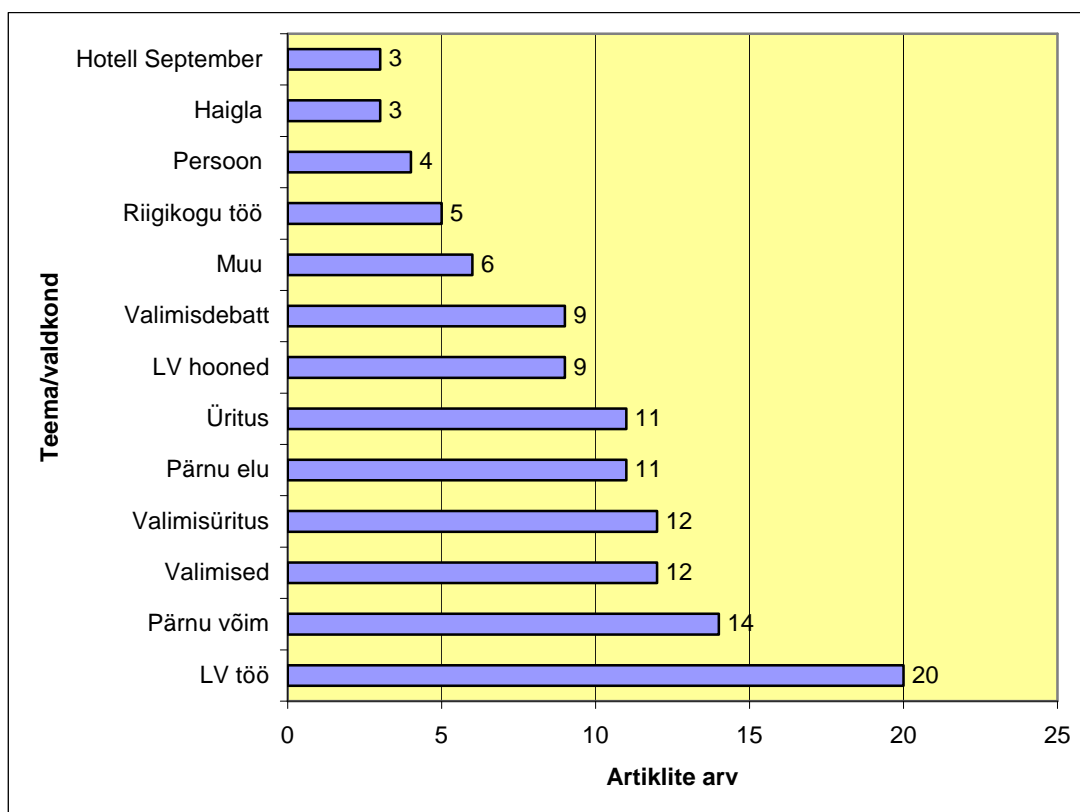

Joonis 6. Ilmunud artiklid ajakirjanike kaupa.

5.3.2 Artiklite temaatiline jaotus

Teemade kaupa on analüüsitud artiklid jagatud 13 rühma, mida kajastab ka joonis 7. Kõige suurem osa, 20 lugu puudutas Pärnu või mõne Pärnumaa kohaliku omavalitsuse tööd. Linnavalitsuse töö all on mõeldud peamiselt linna tegevusi tema hallatavates valdkondades: sotsiaalhoolekanne, haridus, kultuur jne, sekka ka linnavalitsuse enda töösse puutuvat.

Viimane on küll peamiselt koondatud kategooria “Pärnu võim” alla. Tervelt 14 lugu käsitlesid Pärnu linna võimuküsimusi, sh koalitsiooni koosseisu puudutavat ja muid jagelemisi. Neist eraldi on veel kategooria “Pärnu elu”, mis koondab teemasid, mis on seotud küll Pärnus toimuvaga, aga mitte niivõrd linnavalitsusega. Eraldi on rühmitatud ka linnavalitsuse kinnisvara müüki ja hooneid puudutav, kuna teema oli selleks piisavalt lai. Hiljuti kolis Pärnu Linnavalitsus endisesse polikliinikuhoonesse, mis tõi kaasa diskussiooni ja arvamusi.

Joonis 7. Ilmunud artiklite arv teemade kaupa.

Valimisi puudutavad rohkem või vähem neli rühma: valimised, valimisüritus, üritus ja valimisdebatt. Esimese alla kuuluvad peamiselt valimisnimekirju ja –korraldust puudutav. Pärnu Postimees andis võrdlemise tihti ülevaateid erakondade nimekirjadest nende kujunemise ajal. Valimisüritus ei vaja ilmselt pikemat lahtiseletamist, see hõlmab artikleid, mis kajastavad erakondade korraldatud kohtumisõhtuid ja muud sarnast. Üritus erineb eelnevast selle poolest, et selle puhul ei ole nimetatud, et tegemist oleks valimisüritusega, küll aga on ettevõtmises suur roll mõnel kandidaadil. Näiteks “Siseminister külastas Maarjakodu” (10. jaanuar 2007) ning “Marianne Mikkol ilmus raamat “Suured silmad”” (10.veebruar 2007).

Valdkond “Valimisdebatt” eristub teistest valimisteemadest kõige selgemini. Toimetuse palus üheksal korral vastata iga erakonna esindajal mingile Pärnumaad puudutavale küsimusele.

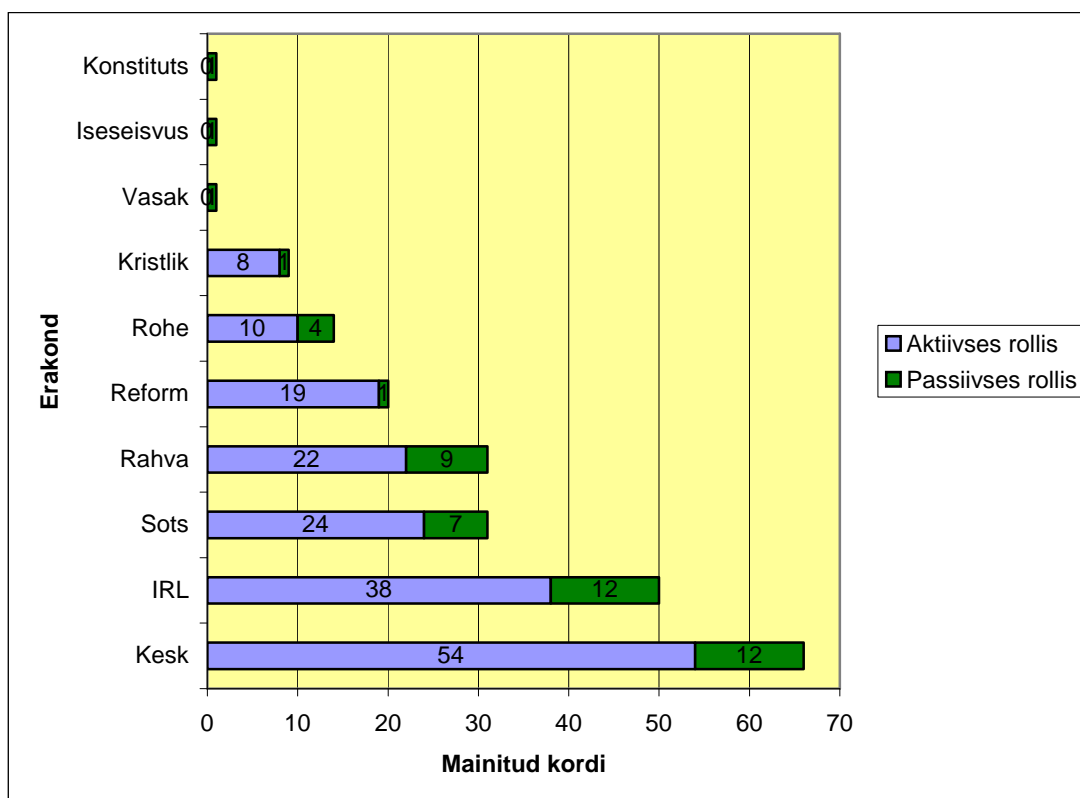
Nagu näha, puudutab küllaltki suur hulk, võiks julgelt öelda et enamik artikleid erineval viisil Pärnu linnavõimu. Pärnust kandideerisid Riigikokku kolm abilinnapead ja linnapea

ise, nende sage sattumine ajalehte on põhjendatud vahest tavapärase tööülesannete täitmisega. Seejuures on aga kerge tekkima oht, et ametikohta kasutatakse “magusal” ajal ära. On raske tõmmata piiri tavapärase kajastuse ja valimiseelse pildil olemise soovi vahel, sest linna täitevvõim töötab ju edasi ja annab sellest ka avalikkuse ees aru. Samuti on keeruline hinnata, kas ajakirjanik oleks võinud kellegi teise näiteks abilinnapea asemel allikaks valida.

5.3.3 Enim pildil olnud erakonnad ja poliitikud

Kokku kandideeris Pärnumaa valimisringkonnas 76 inimest. Neist leidis lehes antud perioodil mainimist 42. Neist tervelt 17 on mingil moel seotud Pärnumaa kohaliku võimuga, lisaks veel 10 on seotud võimuga riiklikul tasandil. Tuleb välja, et 42-st nimetatud kandidaadist on üle poole neid, kelle igapäevatöö on seotud kohaliku omavalitsuse või riigiteenistusega.

Avalikus teenistuses oleku n-ö eelis on tunda küllaltki tugevalt. Kohaliku omavalitsusega seotud 17 kandideerijat on kokku nimetatud 120 korral, kokku on kandidaatide nimesid mainitud 230 korda. Küllaltki suur hulk valimiseelsest poliitikakajastusest toetub seega tahtlikult või paratamatult igapäevase linnapoliitika ja võimuküsimuste kajastamisele. Sama tendents ilmnes ka artiklite teemavaldkondi vaadates: väga suur osa on seotud kohaliku omavalitsusega.

Joonis 8. Erakondade nimetamise arv Pärnu Postimehes.

Seesama peegeldub ka jooniselt 8. Just koalitsioonierakonnad IRL ja Keskerakond on need, kes on valimiste eel pälvinud enim tähelepanu. Nagu jooniselt näha, on Keskerakond kokku 76 nimetamisega IRList kindlalt ees, viimast on kokku mainitud 50 korral. Huvitav on, et sedavõrd palju on pildis olnud ka sotsiaaldemokraadid, kes ei kuulunud erinevalt IRList ja Keskerakonnast Pärnus võimukoalitsiooni. Andmestikku detailsemalt vaadates selgub aga, et tervelt 14 (10+4) korda on nimetatud Mark Soosaart, teisi võrdlemisi vähe. Kuigi üks abilinnapeadest oli ka rahvaliitlane, ei kandideerinud tema Riigikokku, seda arvestades on Rahvaliidu pildis oleku tulemus võrdlemisi hea. Olgu veelkord öeldud, et kuigi kodeerimise käigus tõin välja ka mitte kandideerinud poliitikud ja nende erakonnad, on antud tabelis arvesse võetud siiski vaid Pärnumaal kandideerinud poliitikute kohta käiv meediakajastus.

Alljärgnevas tabelis (joonis 9) on välja toodud enim mainitud kandidaadid 2007. aasta jaanuari-veebruarikuus. Nähtub, et peamised tegurid, mis kandidaadile meediakajastuse tagasid, olidki kuulumine kas linna või riigi tasandil võimuliitu. Esimesse valdkonda käivad näiteks Mart Viisitamm, Mart Alliku ja Margus Tammekivi. Kalle Laanet ja Raivo Palmaru kuulusid tollal valitsuskabinetti. Mõni üllatusena järjekorras nii kõrgele tõusnud

kandidaadi suure nimetamiste arvu tagas seesama varemgi kirjeldatud valimisdebatt Pärnu Postimehe uudiskülgedel, kus erakonnad said ise vastaja määrata. Seal vastasid korduvalt näiteks Enn Veesalu ja Diana Beltadze, kellele muidu suurt tähelepanu ei pööratud.

Kandidaat	Erakond	Aktiivsena	Passiivsena
Mart Viisitamm	Kesk	22	7
Mart Alliku	IRL	15	4
Margus Tammekivi	Kesk	11	3
Mark Soosaar	SDE	10	4
Enn Veesalu	Kristlik	8	0
Raul Sarandi	IRL	7	3
Andres Siplane	Rohe	6	0
Trivimi Velliste	IRL	6	2
Raivo Palmaru	Kesk	5	1
Cardo Remmel	Rahva	4	2
Ela Tomson	IRL	4	2
Valter Parve	SDE	4	0
Lembit Rebane	Rahva	4	0
Erki Melts	Reform	4	0
Kalle Laanet	Kesk	4	1
Diana Beltadze	Reform	3	0
Epp Klooster	SDE	3	1
Toomas Alatalu	Rahva	3	2
Marianne Mikko	SDE	3	2
Jaanus Männik	Rahva	3	4
Kadri Must	Kesk	3	0
Kaja Must	SDE	3	0
Koit Pikaro	Kesk	3	0
Külvar Mand	IRL	3	1
Mati Raidma	Reform	3	0
Tarmo Kõuts	Rohe	3	1

Joonis 9. Kandidaatide nimetamine Pärnu Postimehe lehekülgedel.

Selguse mõttes toon välja ka Pärnu linnavõimu koosseisu ja selle muutumise vahetult enne valimisi. Teatavasti avaldati veebruari keskel abilinnapea Mart Allikule umbusaldust, mis viis koalitsiooni ümbermoodustumiseni.

Pärnus linnavalitsus enne 20. veebruari 2007:

- linnapea Mart Viisitamm (Kesk)
- abilinnapea Mart Alliku (IRL)
- abilinnapea Raul Sarandi (IRL)
- abilinnapea Vambo Talu (Rahva)
- abilinnapea Margus Tammekivi (Kesk)
- linnavalitsuse liige Simmo Saar (Kesk)

Pärnu linnavalitsus pärast 20. veebruari 2007:

- linnapea Mart Viisitamm (Kesk)
- abilinnapea Jane Mets (Reform)
- abilinnapea Simmo Saar (Kesk)
- abilinnapea Vambo Talu (Rahva)
- abilinnapea Margus Tammekivi (Kesk)
- abilinnapea Peeter Saunpere (IRL -> Reform)

5.3.4 Kandidaati mõjutada võinud tegurid meediakajastuses

5.3.4.1 Autoripoolne hinnang

Kontentanalüüsi käigus vaatasin ka kandidaatidele antud hinnanguid. Hinnangu all on mõeldud seda, milline mulje lugejale kandidaadist jääda võiks. Iseenesest mõistetavalt on tegu väga subjektiivse näitajaga, subjektiivne on ka töö autori teostatud kodeerimine. Antud hinnangutest annab ülevaate joonis 10, kuhu on koondatud ka teised näitajad. Toon esmalt mõned näited, millistel juhtudel otsustasin mingi hinnangu kasuks kodeerida.

- **Tugevalt negatiivne.** Mart Alliku kohta.

Pärnu abilinnapea Mart Alliku järsk suhtlemisstiil tekitab järjest suuremat vastuseisu, peale võimuliidukaaslaste on Allikul vastaseid ka oma erakonna liikmete seas. “Probleeme on tekitanud Alliku isik, mitte Isamaa ja Res Publica Liiduga ühes koalitsioonis olemine,” tunnistas mitu keskerakondlast. Võimukas abilinnapea kipub kõiki eluvaldkondi juhtima ja kasutab suhtlemisel väljendeid, mis mõjuvad vestluskaaslastele solvavalt.

(“Võimuliidu püsimine võib sõltuda abilinnapeast”. Teet Roosaar, 19. jaanuar 2007)

- **Pigem negatiivne.** Intervjuu Mart Viisitammega.

Miks selline avaldus just nüüd? On see kuidagi ajastatud, riigikogu valimised ju tulekul?

Mingit ajastatust ei tasu sellest otsida. Volikogule sai tehtud ettepanek vabastada abilinnapea Alliku ametist, ühtlasi sai tehtud ettepanek koalitsioonipartnerile (Isamaa ja Res Publica Liit – toim) kaaluda mõne teise isiku sobivust sellele ametikohale.

Kas siit võib teha kaugemaid järeldusi? Et ei sobi IRLi abilinnapea ega sobi seega ka see erakond koalitsiooni?

Küsimus pole parteis, vaid selle esindajates. Muidugi kui see erakond ise ei tõlgenda probleemi parteiga seotuks olevaks.

(“Intervjuu: Keskerakond otsustab edasised sammud täna”, Ester Vilgats, 13. veebruar 2007)

- **Olulist hinnangut ei ilmne.** Margus Tammekivi kohta.

Pärnu linnavalitsus saatis koolidesse tagasi enamiku linna gümnaasiumide arengukavadest, sest nendes polnud ette nähtud valikainena riigikaitseõpetust.

“Ülejäänud koolide arengukavad on küll esitatud, aga neisse pole valikainena riigikaitseõpetust kirjutatud,” rääkis abilinnapea Margus Tammekivi. “Saatsime need tagasi, et hoolekogud arutaksid, kuidas seda arengukavadesse kirjutada.”

(“Linnavalitsus tahab koolidesse riigikaitset”, PP, 13. jaanuar 2007)

Neutraalsena liigitasin ka need juhud, kus kandidaadi kujundatav mulje sõltus täielikult temast endast ega seostunud mingi kontekstiga, näiteks küsimustele vastamine valimisdebatis.

- **Pigem positiivne.** Külvar Mandi kohta.

SA Pärnu Haigla erakorralise meditsiiniteenistuse juhataja Külvar Mand kinnitas, et kiirabi on kutsutud alajahtunute juurde pea igal nädalal kahel korral.

Eriti peaksid inimesed külmaga kaitsma oma käsi-jalgu ja pead, samuti kogu keha. “Peakaitmine mütsiga on oluline seetõttu, et inimene kaotab pea kaudu kõige rohkem kehasooja. Miks siis muidu beebid mütsi kannavad,” õpetas Mand.

(“Pärnu arstid on päästnud neli alajahtunut”, Grete Naaber, 10. veebruar 2007)

- **Tugevalt positiivne.** Kalle Laaneti kohta.

Siseminister Kalle Laanet andis Maarjakodule üle siseministeeriumi kingitusena arvutikomplekti ja mustvalge laserprinteri. ...

Maarjakodu perenaine Hiie Martinson ütles, et kaasaegsemast arvutikomplektist, mida tasub Interneti ühendada, on nad ammu puudust tundnud.

“Aitäh teile, lugupeetud minister, aitäh Ammende villale, Pärnu linnavalitsusele, Alexi majale, Egon Elsteinile ja sõpradele Oskarshamnist meid rahaga toetamast,” sõnas ta. (“Siseminister külastas Maarjakodu”, PP, 10. jaanuar 2007)

Hiljem analüüsis taandasin 1-5 skaala siiski kolmekohaliseks, tähistades negatiivsed hinnangud number ühega, neutraalne jäi kolmeks ning positiivset muljet tähistas number 5. Kuna muljet on niigi subjektiivne ja keeruline hinnata, siis on see mõnevõrra otstarbekam. Peale selle tuleb selgemini välja kandidaatide vaheline erinevus, kuna edasises analüüsis olen võtnud ka hinnangutest aritmeetilise keskmise.

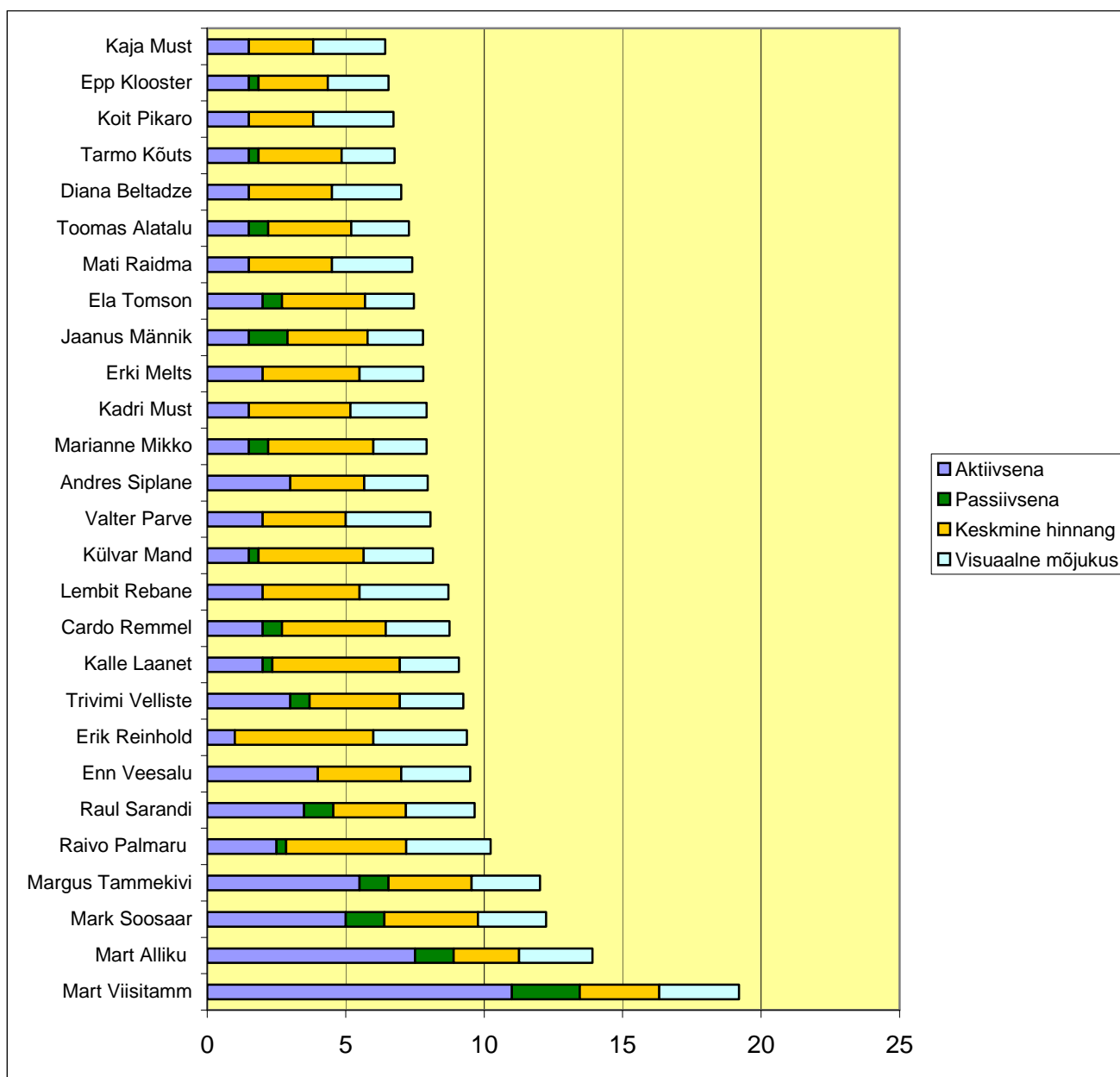
5.3.4.2 Artikli visuaalsed omadused

Mida suurem ja domineerivam artikkel, seda tõenäolisem on selle loetavus ja seal mainitud kandidaadi märkamine. Visuaalse mõjukuse väljaselgitamiseks hindasin artiklite juures nende domineerivust leheküljel, pildi olemasolu ja selle iseloomu kokku nelja näitajaga. Kandidaatide esiletuleku koondtabelis kasutasin taas keskmise leidmist, et saada ligikaudne ülevaade nende nime ja erakonna mainimise mõjukusest. Visuaalsuse puhul hinnatud kategooriad on olemas töö lisas kodeerimisjuhendis.

Võttes arvesse kaht eespool kirjeldatud tunnust ning lisades neile kandidaadi nimetamise aktiivse või passiivse tegelasena, saame tabeli, mis reastab kandidaadid nende oletatava figureerimise mõju või pildis oleku järgi ja näitab, millise pildi leht neist kujundas. Et aktiivse tegelasena esinemine on tähelepanu seisukohtalt nii-öelda rohkem väärt kui passiivses rollis esinemine, korrutasin aktiivsena nimetatud kordade arvu läbi 0,5-ga ning passiivsena nimetatud läbi 0,35-ga. Tulemused on esitatud nii järgnevas graafikus kui arvtabelis. Tabel on lisatud täpsete väärtuste esitamiseks, vahed on küllaltki väikesed ega tule graafilisel kujul piisavalt hästi esile.

Nagu jooniselt 10 näha, on teistest peajagu üle Mart Viisitamm, eelkõige just mainimiste hulga poolest. Samas hinnangud on sageli mainitud kandidaatide puhul keskmised, seejuures ka mõnede eranditega. Näiteks Mart Alliku on saanud tunduvalt madalama hinnangu osaliseks kui tema kolleegid või teised tegusad Pärnu inimesed. Positiivsem mulje on jäetud riigi tasandil tegutsevatest poliitikutest, kes Pärnumaal kandideerisid (Raivo Palmaru, Kadri Must, Kalle Laanet). Tuleb märkida, et mida rohkem on kandidaat meediakajastust pälvinud, seda rohkem esines tema kohta käivates hinnangutes ka variatsioone ning seda ühtlasem sai keskmine. Erinevused tulevad sellest hoolimata välja, vaadakes kas või eesotsas olevaid kandidaate – kuigi nimetatud on neid palju, on hinnang küllaltki erinev.

Artiklite visuaalse mõjukuse pilt on märksa ühetaolisem. Samuti võiks eeldada, et see ei olene niivõrd ajakirjaniku tööst ja tegemistest, vaid kujuneb ka küljendamise ja toimetamise käigus.

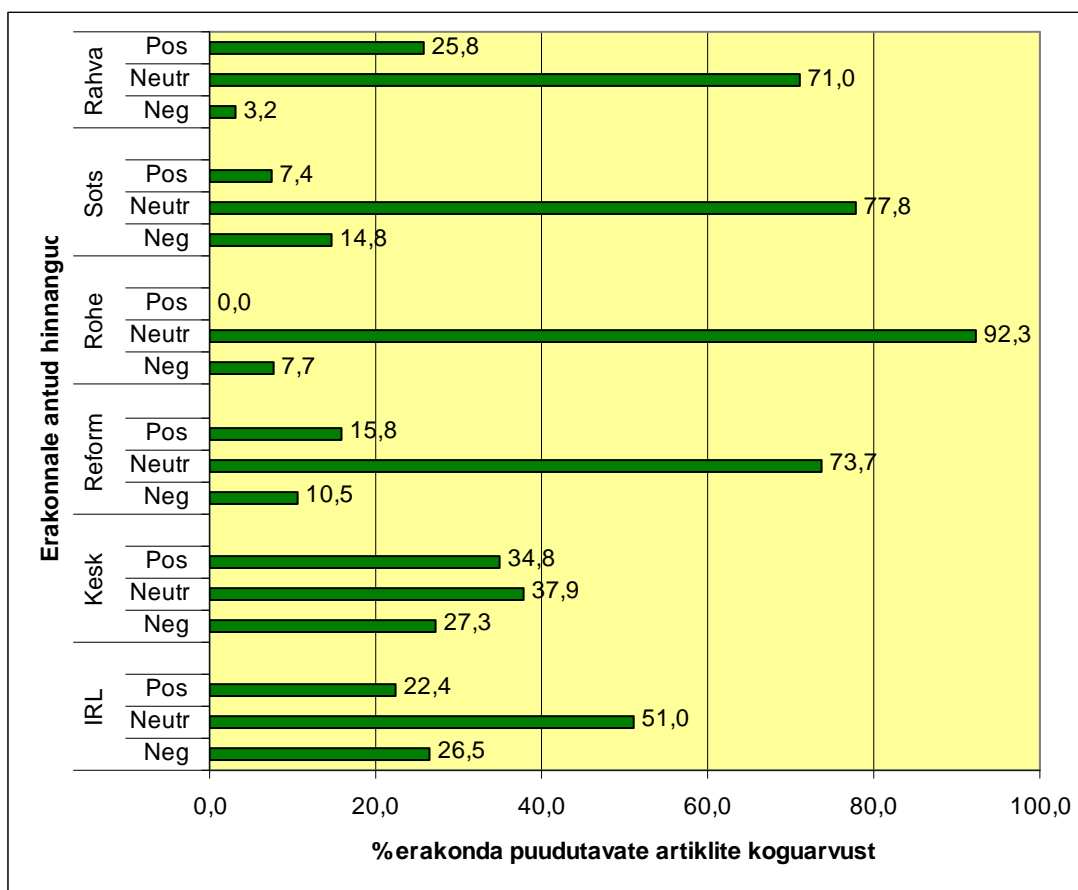
Kandidaat	Aktiivsena	Passiivsena	Keskmine hinnang	Visuaalne mõjukus	KOKKU
Mart Viisitamm	11	2,45	2,87	2,88	19,2
Mart Alliku	7,5	1,4	2,36	2,65	13,91
Mark Soosaar	5	1,4	3,375	2,46	12,235
Margus Tammekivi	5,5	1,05	3	2,47	12,02
Raivo Palmaru	2,5	0,35	4,33	3,05	10,23
Raul Sarandi	3,5	1,05	2,62	2,49	9,66
Enn Veessalu	4	0	3	2,5	9,5
Erik Reinhold	1	0	5	3,38	9,38
Trivimi Velliste	3	0,7	3,25	2,3	9,25
Kalle Laanet	2	0,35	4,6	2,14	9,09
Cardo Rimmel	2	0,7	3,75	2,3	8,75
Lembit Rebane	2	0	3,5	3,21	8,71
Külvar Mand	1,5	0,35	3,8	2,5	8,15

Valter Parve	2	0	3	3,06	8,06
Andres Siplane	3	0	2,67	2,29	7,96
Marianne Mikko	1,5	0,7	3,8	1,92	7,92
Kadri Must	1,5	0	3,67	2,75	7,92
Erki Melts	2	0	3,5	2,3	7,8
Jaanus Männik	1,5	1,4	2,89	2	7,79
Ela Tomson	2	0,7	3	1,76	7,46
Mati Raidma	1,5	0	3	2,9	7,4
Toomas Alatalu	1,5	0,7	3	2,08	7,28
Diana Beltadze	1,5	0	3	2,5	7
Tarmo Kõuts	1,5	0,35	3	1,92	6,77
Koit Pikaro	1,5	0	2,33	2,9	6,73
Epp Klooster	1,5	0,35	2,5	2,2	6,55
Kaja Must	1,5	0	2,33	2,6	6,43

Joonis 10. Kandidaadist kujundatud pilt mainimiste, hinnangute ja visuaalsete tegurite kaudu.

5.3.5 Lehe antud hinnangud erakondade kaupa

Vaatlesin kandidaatidele hinnanguid/muljeid ka erakondade kaupa (vt joonis 11). Selleks lugesin kokku erakonnale antud positiivsed, neutraalsed ja negatiivsed hinnangud ning arvutasin iga rühma osakaalu kõigist selle erakonna kohta käinud hinnangutest (iga erakonna kolme tulba summa on 100%). Nii on erakonnad omavahel kõige paremini võrreldavad ega olene nii suurel määral mingit erakonda puudutanud artiklite absoluutarvust, mis varieerus ju tuntavalt. Samas ilmneb taas, et mida vähem on erakonnast kirjutatud, seda äärmuslikumad on näitajad. Näiteks on tihti mainitud Keskerakond ja IRL küllaltki ühtlase jaotusega võrreldes näiteks Reformierakonna või rohelistega.

Joonis 11. Lehe antud hinnangud erakondadele.

Kui meenutada üldmuljet näiteks Mart Alliku aadressil kostunud etteheidetest, on isegi imekspandav, et IRL ei ületagi negatiivsete hinnangute poolest Keskerakonda. Küll aga edestab viimane positiivse mulje jätnud artiklite poolest teisi erakondi. Linnavõimu juhtiva erakonna kohta mõneti isegi üllatav tulemus, kuigi osa võib kirjutada ka üleriigiliste poliitikute arvele.

Väiksemad ja veel eriliste tegudeta erakonnad jäid leheveergudel tuhmiks, leides küll äramainimist, neid polnud aga kuigi sageli võimalik seostada mingi vähegi emotsionaalsema sündmusega. Näiteks rohelistel puhul leidis kajastamist nende nimekirjaga väljatulek ja kandidaatide osalemine valimisdebatil, ainsa elavama sündmusena kirjutas aga Asso Puidet kergelt narriva ja mõnitava reportaaži erakonna valimisüritusest. Ei ole loomulikult kindel, et see erakonnale olulist kahju tegi, kuid jäetud mulje pidasin siiski õigeks pigem negatiivsemaks lugeda.

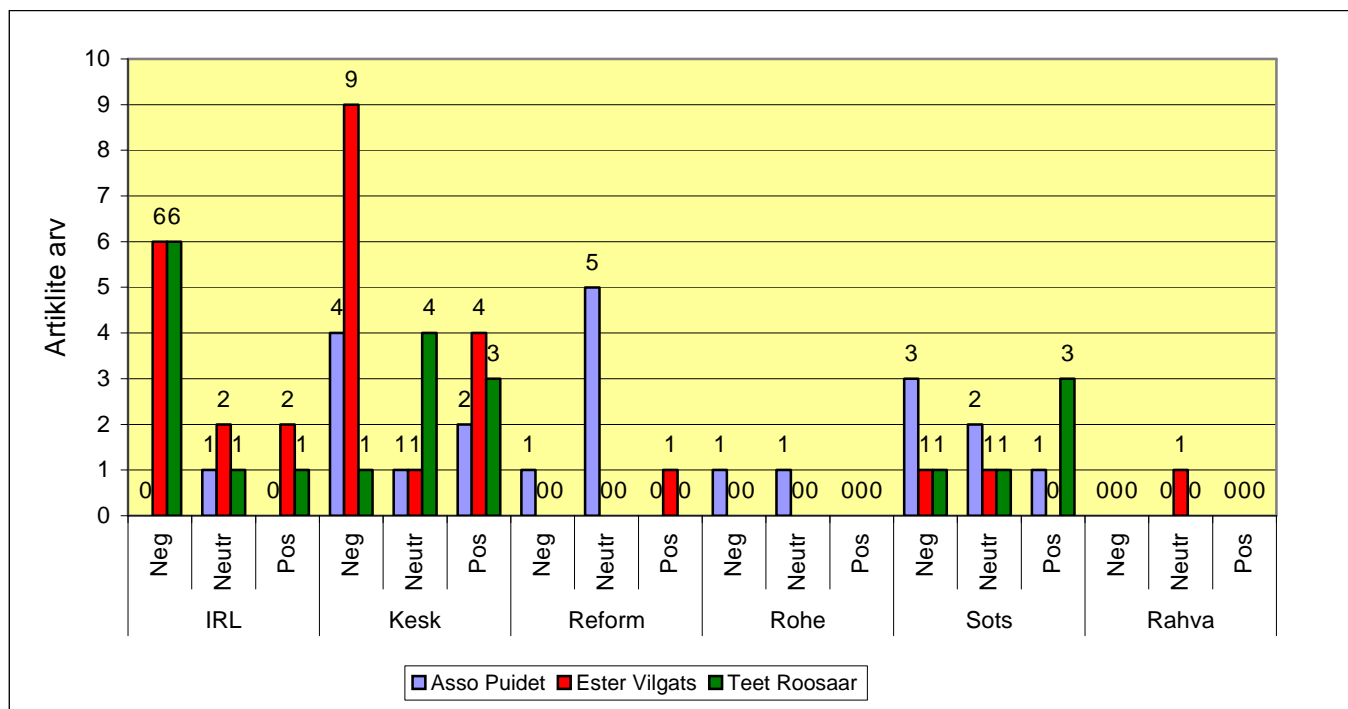
Nagu kandidaadid ja ajakirjanikud on intervjuudes välja toonud, ei pruugi negatiivselt kirjutatud lugu veel tingimata tähendada kahju kandidaadile. Näiteks Kaupo Meieli mõte intervjuust:

Kedagi teist ei peksta nii palju kui Edgar Savisaart näiteks. Kui me samal ajal vaatame, kui palju ta kogub hääli, milline on tema mõjuvõim, et nii poliitilises plaanis. Et kas nüüd on see ajakirjanduse roll tänu läbi tema pideva tümitamise on tema mõjuvõim suurenenud. (Meiel)

Kipun arvama, et pigem mõjutab kandidaadi edukust tema pildis olemine ja tähelepanu. See aga sõltub vähemalt Pärnu Postimehe näite põhjal pigem kandidaadi enda tegevusalast ja aktiivsusest kui ajakirjaniku soovist ja algatusest kellestki kirjutada, nuhkimist nõudvad lood olid leheveergudel pigem harvaks erandiks. Tuleb tõdeda, et ka neutraalse kajastuse võiks lugeda pigem positiivseks, äramainimine tähendab ju valimiste puhul pigem head.

5.3.6 Ajakirjanike antud hinnangud erakondade kaupa

Töö esimeses osas olid vaatluse all kolm uudisteajakirjanikku: Asso Puidet, Ester Vilgats ja Teet Roosaar. Nemad on ka ajakirjanikud, kellelt on valimiseelstel kuudel ilmunud kõige enam lugusid poliitika ja valimiste teemal. Joonisel 12 on nende antud hinnangud erakondade kaupa välja toodud absoluutarvudena, siis on ka näha, kui palju keegi mingi erakonna kandidaatidest üldse kirjutanud on. Samuti on arvud küllaltki väikesed ja nii on neid lihtsam võrrelda.

Joonis 12. Kolme uudisteajakirjaniku hinnangud erakondade kandidaatidele.

Silma torkab esmalt negatiivsete hinnangute osakaal IRLi, mõneti on sama täheldada ka Keskerakonna puhul. Keskerakonda iseloomustab võrreldes IRLiga jällegi ühtlasem kajastus, negatiivsete hinnangute kõrval esineb ka hulk positiivseid. Üldiselt valitseb ajakirjanike seas siiski üksmeelsus, kui üks tulp on kõrge, tulevad ka teised järgi. Kõige selgemini ilmneb see taas rohkem kajastust saanud IRLi (Vilgats ja Roosaar) või Keskerakonna puhul (Vilgats ja Puidet). Erinevus just artiklite hulgas mõne erakonna puhul on ilmselt tingitud ajakirjanike erinevast suunitlusest. Asso Puidet ei ole niivõrd päevapoliitikat kajastanud, küll aga sai ta peaaegu iga erakonna puhul maha humoorika või vähem humoorika narriva reportaažiga. Vilgats ja Roosaar on pigem igapäevased linnavõimu tegemiste ja muu säärase kajastajad.

Võiks ju eeldada, et erakondade puhul kõige kõrgemaks neutraalset muljet näitavad tulbad, tegelikult ei ole see aga neid konkreetseid ajakirjanikke vaadates üldsegi mitte nii. Positiivsed ja negatiivsed hinnangud jätavad neutraalsed mitmel puhul varju. Pikemate uudislugude puhul ei olene kandidaatide jäetav mulje vaid neist endist (nagu valimisdebati vms puhul), tavaliselt on loosse segatud ka teised osapooled või miks mitte ka ajakirjaniku nägemus asjast. Raske uskuda, et nii suure hinnangut sisaldavate lugude hulga puhul mängib rolli vaid erakonna enda tegevus, mida ajakirjanik vaid edasi annab.

6. Arvamuskülg

Arvamusküljel on poliitika jaoks oluline roll. See tähendab poliitikutele vaba voli välja öelda oma mõtteid ja arvamusi, ilma et sellega peaks olema seotud mõni uudislik sündmus või muu põhjus. Pärnu Postimehe arvamustoimetuse kehtestas kaks kuud enne valimisi erikorra, mille järgi said kõik erakonnad võrdses mahus sõna, järjekorra määras kindlaks vastavalt sellele, mis järjekorras erakonnad oma nimekirjad valimiskomisjonile registreerimiseks esitasid. Selleks saadeti erakondadele vastavad graafikud, kus kirjas arvamuskülgude teemad ja tähtajad.

Arvamuskülje reguleeritus on ka üheks põhjuseks, miks see ei ole bakalaureusetöös pälvinud niivõrd palju tähelepanu kui uudiste osa. Kuna toimetuse tegevuses oli vähe juhuslikku, ei ole uuritavat osa ajakirjanike rollide osas kuigi palju, enamuse ütlevad siiski ära läbiviidud intervjuud.

Arvamustoimetuse koostatud graafik on toodud bakalaureusetöö lisas.

6.1 Ajakirjanikepoolsed nägemused

Nagu öeldud, oli arvamustoimetajate rolliks otsustada teemad, millel kandidaatidel paluti kirjutada. Teemade kohta ütles arvamustoimetuse juht Kaupo Meiel järgnevalt:

Mõtlesime, mis on hetkel oluline Pärnus. Ja samas ka, mis on siuksed igikestvad. Et kuidas ühest piirkonnast mandaadi saanud poliitik saab selle piirkonna heaolu eest seista. See on väga raske, Eesti olukord on pigem selline parteikeskne. (Meiel)

Arvamuskülge eristab uudiste poolest selle reguleeritus. Ainus võimalus toimetusel sõna sekka öelda oli juhtkirjade kaudu või paludes kellelgi teise poliitiku üleskutsele vastata. Juhtkiri annab samas aga tunduvalt vabamad käed hinnanguid anda kui uudislugu. Ester Vilgats on üldiselt Eesti ajakirjandusest rääkides öelnud juhtkirja kohta:

Sellepärast, et tihtipeale ma märkan, et võib-olla on see lehe eripära või see on üldse ajakirjanduse eripära, et kogu aeg on nagu vaja võtta seisukohta ja arvamustoimetuses eriti. Siis kiirustatakse seisukoha võtmisega ja kui on mingi asi juhtunud, siis kohe pannakse paika, et see vend on niuke... ja kolmas ja. Ei see ikka ei sobi ja. (Vilgats)

Teine viis, kuidas arvamuskülge saab oma mõjukust väljendada, on uudistetoimetust teemadega toitmine. Nagu Kuusma nimetas, on debatiuudised ja on muidu aktsioonid, millega üritatakse lehte tulla.

Põhimõtteliselt jagan need tavaliselt kahte leeri. Üks on selline debatiuudis, ehk siis kas mõni erakond suudab välja tulla mingi sellise idee või siis oponendi kriitikaga, mis väärivad laiemat tähelepanu. See on üks asi. (Kuusma)

Arvamuskülje väljaütlemised omavad aga mõju ka ajakirjanikele. Näiteks Roosaar tõi vestluses välja:

Samas nagu, noh ütleme siis Väino Linde, teine kandidaat, ta oli Riigikogu liige. Mul ei tule nagu tema tegemistest midagi meelde, aga enne valimisi ta kirjutab ikka, et tal isa oli Saksa sõjavões või... see on tavaliselt kuskil aramusartiklis eksju. [naerab] (Roosaar)

Meieli sõnul on arvamustoimetuse roll poliitikute mõtteid lugejani vahendada, rahvast harida ja valikut tehes teadlikumaks muuta. Mõju kohta sobib hästi kasutada Meieli sõnu:

Ma loodan vähemalt seda, et valijad olid teadlikumad oma valikute tegemises. Et sellistest otsestest suurematest hinnangutest me hoidusime, noh vahel me muidugi juhtkirja tasandil pidime seda tegema, kui nad seal väga inetuks läksid. Et nii-öelda omapoolset hinnangut andma. Noh, selle võib taandada üldse sellele, kui palju lugeja tänapäeval ajakirjandust usaldab, kui palju ta kasutab sealt saadud infot oma otsuste tegemisel. (Meiel)

6.2 Kandidaatide hinnang

Kandidaadid tõdevad kõigest hoolimata, et valimiste eel hoidis Pärnu Postimees sisse seatud erikorrast kinni. Enam polnud nii lihtne ennast lehte saada, arvamusküljel oli kindel kord ning ka uudistekülge jälgiti valvsamalt. Mõtlemine paneb aga see, kui valimiste eel suudeti end mõneks ajaks korrale kutsuda, miks siis ei võiks toimetuse samasugust eeskujulikkust joont hoida ka valimiste poolest rahulikult ajal. Eriti kui – nagu selgus eespool – kujuneb kõnealuste inimeste kohta mulje pikaajaliselt, mitte vaid mõne valimiseelse kuuga.

Kuigi varem ilmnas, et Pärnu Postimeest peetakse kallutatuks, nõustuvad kaks kandidaati siiski, et reeglistik oli olemas ja neile tajutav.

On kindla peale olemas mingisugune mingi reeglistik, mida nad on enda jaoks teinud ja ilmselt ka avalikustanud seda kandidaatidele. Mingi ajani oli sul võimalik ise võib-olla kirjutada mingeid probleemartikleid isegi, kui sa olid abilinnapea. Nii. Aga või siis näiteks.. et lepid ajakirjanikuga kokku ja ta tegi sinust intervjuu. Samal ajal mõtlesid kogu aeg peas, et okei, et see on see hea probleem, helistad ajakirjanikule, et tule tee nimuga intervjuu. Aga ma olen ju see kandidaat ka eks ole. Aga mingi hetkeni.. või mingist hetkest alates enam tõenäoliselt sind niimoodi pilti ei tõmmatud. (Tammekivi)

Samade reeglite järgi. Sama ilmutussagedus, sama maht. Ja pealegi, minu teemad määras mulle ära mitte Postimees vaid meie erakond ütles, millest mina kirjutatan, millest keegi teine kirjutab. Selles mõttes ei olnud mul üldse võimalik sealt midagi kõrvalt kuidagi lehte tilgutada või avaldada. (Parve)

Siiski, kõrvalepõikena võib öelda, et Parvelt ilmus suhteliselt vähe aega enne valimisi arvamusküljel “järelepärimine” Mart Viisitammele, millesse kaasati ka keskerakondlased Koit Pikaro ja Simmo Saar. Loost lahvatas pikem jagelemine, mis tõi mitte ainult positiivset tähelepanu kõikidele osapooltele. Artikkel on toodud ka töö lisas.

Ometi ei nõustunud erikorra mõttekusega. Eelkõige viidatigi valimiste pikaajalisusele, st et valimistena ei saa käsitleda vaid kahte kuud, selleks kujunevad hinnangud ja kuvandid juba ammu enne. Kandidaatide jutust jäi mulje, et arvamuskülje kord ei olnud nende jaoks kuigi oluline osa valimisprotsessist. Pigem toodi välja teistsuguseid seiku ajakirjanikega suhtlemisel: ajakirjanike antud hinnanguid juhtkirjades/ kommentaarides või uudiste kirjutamisel. Nagu tõdes ka Tammekivi intervjuus, ei tee lugeja tegelikult vahet

“Valija vaesekese vesised...”. Kuidas ma saan öelda üldse, et ta on neutraalne nüüd siin. Okei, see on nüüd tema... ...

Vat, jah, siin on ka see oluline, et huvitav, kas tavalugeja teab, mis vahe on arvamusküljel, mis vahe on artiklil, mis iganes. Ka juhtkiri – kus see on tegelikult. Ta loeb selle pealkirja ära eks ole. Jajaa – hehee, vesised valikud. (Tammekivi)

Samamoodi ei tee intervjuude põhjal kandidaatki suurt vahet, kas teda on mainitud uudiste- või arvamusküljel. Ajaleht on ajaleht ja ajakirjanik on ajakirjanik, lehe tegevust nähakse pigem ühe tervikuna. Kuigi ajaleht ise eristab seda küllaltki tugevalt, ei pruugi tõepoolest ka lugeja uudistel ja arvamustel ning nendega kaasas käivatel reeglitel vahet teha. Vaid

Parve mainis korduvalt arvamuskülge, põhjuseks võib olla ka see, et ta on seal ka muul ajal tihedam kirjutaja ning omab suuremat kogemust.

(vt täpsemaid tsitaate ptk 5.1.2.4 Kandidaatide süvaintervjuude analüüs – Valimised kui pikaajaline protsess)

6.3 Kontentanalüüsi tulemused arvamuskülje kohta

Arvamuskülge analüüsides vaatasin peamiselt seda, kellele ja milliste erakondade esindajatele loo kirjutamiseks sõna on antud. Kandidaatide kirjutatud lugude puhul ei toonud eraldi välja märkimist leidnud kaaskandideerijatele antud hinnanguid. See ei mängi lehetoimetuse rolli uurimise seisukohalt märkimisväärset rolli, pealegi ei ole hulk piisavalt suur adekvaatsete järelduste tegemiseks. Küll aga on eraldi välja toodud juhtkirjades ja repliikides jäetud muljed.

Arvamuskülge iseloomustas valimiste-eelsel ajal kõige enam kehtestatud erikord, mida tuleb küljest rääkides silmas pidada. Esimene “Valimised 2007” märgistusega arvamyslugu ilmus 23. jaanuaril, viimane 2. märtsil, nii iga päev. Kokku käsitleti järgemööda nelja teemat:

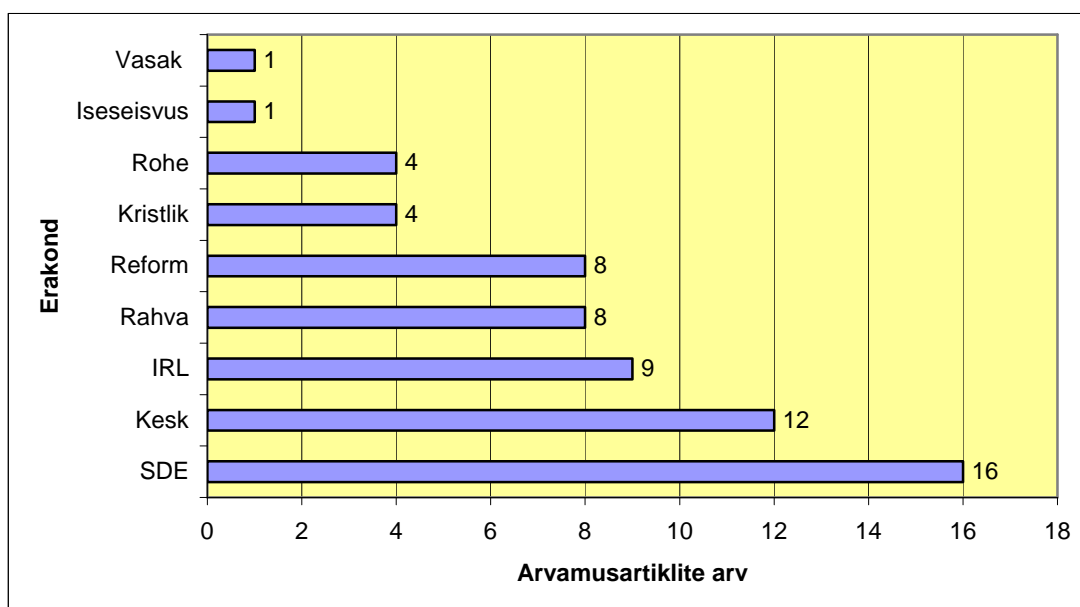
- erakondade platvormid
- ääremaastumise vastu
- Pärnumaa hääl Riigikogus
- palk ja tööhõive

Erikorra raames ilmunud artiklid olid oma üldpildilt küllaltki malbed ja tutvustasidki puhtalt kandidaatide mõtteid, seejuures kedagi laimamata või kommenteerimata. Ka teemad oli välja pakutud säärased, mis võimaldaksid eelkõige tutvustada kandidaatide ja erakondade mõtteid.

Ei katkenud aga ka teist laadi lugude ilmunine arvamusküljel. Iga arvamuskülg koosneb traditsiooniliselt juhtkirjast, repliigist ja enamasti kahest aramusloost. Repliigi all on mõeldud mõne toimetuse liikme kommentaari mingile sama päeva lehe loole või elule üldiselt. Juhtkiri on Pärnu Postimehes allkirjastatud, selle all seisab enamikul juhtudest kas Kaupo Meieli või Kalev Vilgatsi nimi, teinekord ka Hannes Kuusma oma.

6.3.1 Enim esinenud erakonnad ja kandidaadid

Kui uudiskülgede puhul oli autorite ring küllaltki piiratud ja mõttekas oli välja tuua, kes kui palju kirjutanud oli, siis arvamuskülje puhul suleseppade hulka piirab vaid kirjaoskajate kodanike arv. Seega on valimisi vaadeldes vahest otstarbekam välja tuua artiklite autorid erakondade kaupa, mitte eraldi nimepidi, nagu uudiskülgede puhul sai tehtud. Analüüsis on sarnaselt uudislugudega aluseks võetud terve jaanuari- ja veebruarikuu, lisaks märtsi esimesed päevad. Seega on periood pisut pikem kui vaid erikorra reguleeritud aeg.

Joonis 13. Üllitatud arvamusartiklite arv erakonniti.

Joonis 13 näitab, et Sotsiaaldemokraatlik Erakond on võrreldes teistega saanud märksa enam sõna. Täname peaks selle eest ilmselt liikmete ühiskondlikku aktiivsust. Kõige usinam kirjutaja on SDE ridadest olnud Marianne Mikko, kel ilmus ka regulaarselt veerg “Pilk Brüsselist”. Sõna on Mikko kõrval üle ühe korra võtnud ka Mark Soosaar, Valter Parve, Epp Klooster ja Kaja Must. Erakond on ka valimiste erikorra raames ilmunud artiklitega otsustanud sõna anda varemgi aktiivselt kirjutanud kandidaatidele, erandiks on vaid Jaan Krinal.

Järgnenud Keskerakonnas on samuti sõna saanud nimekirjas eespool olnud kandidaadid: Kalle Laanet, Raivo Palmaru, Koit Pikaro, Kadri Must. Erinevalt uudisteküljest ei ole märgata, et tavalisest rohkem figureeriksid võimul olevad poliitikuid. Mart Viisitamm on kirjutanud kahel korral, seoses koalitsiooni lagunemisega ning vastuseks Valter Parve pärimisele

Isamaa ja Res Publica Liidu puhul torkavad silma just linna poliitikaga seonduvad sõnavõttud. Neljal korral on kirjutanud abilinnapea Mart Alliku, kolm neist on seotud linnavalitsuse küsimustega. Nii-öelda asja pärast on oma erialast lähtuva kommentaari kirjutanud ka Erik Reinhold, seda lausa kahel korral. Teised lood on ilmunud sarnaselt teiste erakondadega nimekirja esimeste sulest.

Rahvaliidu ja Reformierakonna puhul on kirjutamiste muster küllaltki sarnane. Enne korra kehtestamist võtsid mõlema erakonna poliitikud veel viimast ehk kirjutasid neile sobivatel teemadel üht-teist. Seejärel jäi nimekamatele kandidaatidele võimalus kirjutada ka “Valimised 2007” sildi all lood.

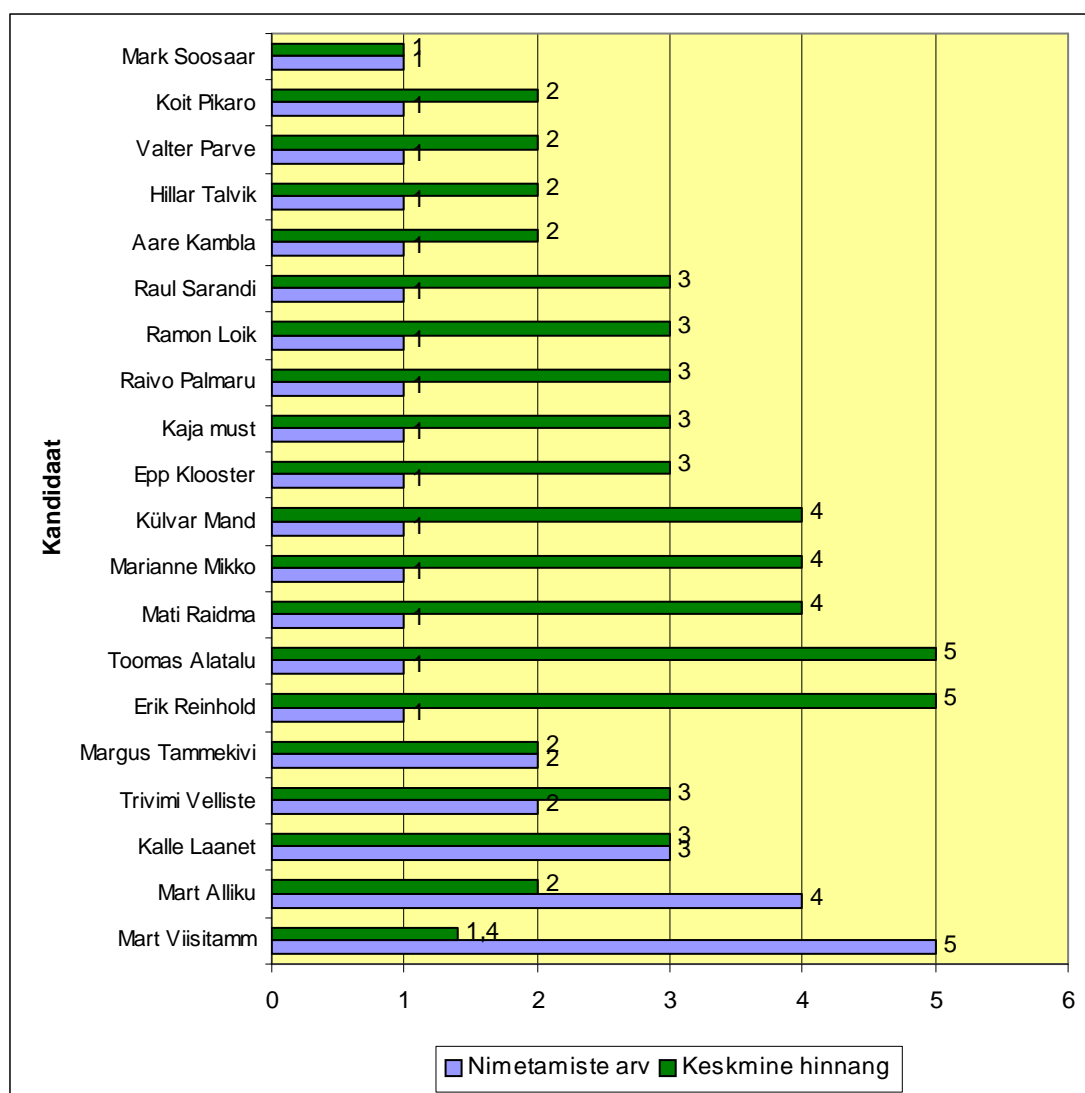
Nii Eesti Vasakpartei kui Iseseisvuspartei esinesid oma arvamusega vaid ühel korral ja seda palga ja tööhõive teemal kirjutades. Ka Kristlikud Demokraadid piirdusid vaid väljapakutud teemadega ega lisanud midagi omalt poolt. Rohelised kirjutasid kolmel etteantud teemal, üks artikkel ilmus vastukajana Asso Puideti valimisürituse reportažile. Arutelust jäid kõrvale Konstitutsioonierakond ja Vene Erakond Eestis.

6.3.2 Toimetusepoolsed sõnavõttud arvamusküjel

Kõige otsesem võimalus oma meelsust näidata olid toimetuse juhtkirjad ja repliid, sekka ka üksik arvamused. Toon välja, kes kandidaatidest on nimetatud perioodil juhtkirjades märkimist leidnud ning millises valguses neid seal näidatud on.

Hinnangud on esitatud skaalal 1-5, kus 1 tähistab tugevalt negatiivset ja 5 tugevalt positiivset varjundit. Samal graafikul on helesinisega tähistatud ka see, mitu korda kandidaati üldse nimetatud on. Seda pole kohati statistika tegemiseks piisav hulk, seepärast peakski äramärkimisi hinnangute vaatamisel arvesse võtma.

Nagu näha, on kõige rohkem kõneainet toimetusesiseselt pakkunud taas linnapea Mart Viisitamm. Küll aga ei ole tähelepanu olnud kuigi positiivne, lausa üllatavalt negatiivne, artiklite teemasid vaadates on süü ka samal ajal linnavalitsuses toimunud sündmustel. Koalitsiooni lagunemine, Keskerakonna sisetüli, linnavalitsuse suutmatus erinevates küsimustes. Teisel populaarsel linnavalitsuse liikmel Mart Allikul on läinud mõnevõrra paremini, kuid temagi kohta kujunenud hinnang jääb kindlalt negatiivsele poolele. Sama kehtib Margus Tammekivi kohta.

Joonis 14. Kandidaatide esimene toimetusepoolsetes sõnavõttudes.

Ajakirjanikud tõid intervjuudes välja, et nemad omalt poolt püüdsid suunata lugejate poolehoidu pärnakate suunas ja pisut ebasõbralikumad olla võõrleegionäride vastu. Mida näitab aga joonis 14? Kõige pikemad rohelised tulbad on hoopiski neil, kes pärit väljaspoolt: Alatalu, Mikko, Raidma, Laanet, ühtegi negatiivset näidet ei leiagi. Ka

pärnakate ja teiste nimetamise vahekorra on näha, et viimaste suhtarv on nimetatute koguhulgas küllaltki suur: vähe on räägitud Pärnu oma inimestest.

Jääbki mulje, nagu oleks juhtkirjades räägitud riigi tasemel poliitikute tegudest, seejuures pigem positiivses või neutraalses võtmes, Pärnu enda mehed tulid pilti vaid linnaküsimuste puhul, mida sagedamini kritiseeriti kui kiideti. Peale selle on hulk neid, kes leidsid äramainimist seoses valimisteelsete artiklite kokkuvõtetega: arvamustoimetuse tegi nimelt pärast iga teema käsitlemist erakondade arvamistest ka kokkuvõtte.

6.3.3 Kandidaatide aktiivsus enne erikorra kehtestamist

Oli ikkagi näha, et kandidaadid olid juba jaanuari algul varmad kirjutama kõigest, mis südamele või mis võiks lehele huvi pakkuda. Toon ära rea artikleid, mille puhul on korraga muidu Pärnu elus rohkem või vähem osalevad kandidaadid oma mõtted just Pärnu Postimehele läkitanud.

- Raivo Palmaru, “Murelikult lähenevatest Riigikogu valimistest”, 4. jaanuar
- Raivo Palmaru, “Aegunud arusaamade kammitsad”, 3. märts
- Kadri Must, “Kõik õpilased Louvre’i!”, 18. jaanuar
- Jaan Urb, “Rahvusvahelised konfliktid noorte silme läbi”, 10. jaanuar
- Jaanus Männik, “Kadestamist väärt suured peod”, 12. jaanuar
- Väino Linde, “Mida võiks teada Riigikogu valimistest”, 11. jaanuar
- Väino Linde, “Lihula sündroom ja pronksõduri fenomen”, 20. jaanuar
- Kaja Must, “Riigil tuleb tagada väärikas vananemine”, 5. jaanuar
- Marianne Mikko, viis lugu rubriigi “Pilk Brüsselist” nime all, kord nädalas kuni 9. veebruarini (ilmusid ka varasemal perioodil)

Nagu näha võib, on mitu nimetatud artiklist n-ö kõigest ja mitte millestki ning tunduvad olevat pigem enda pildil hoidmise vahendiks, kuna “sihtgrupp” on ju Pärnumaa. Miks muidu peaks Kadri Must oma mõtteavaldused Pärnu Postimehele saatma? Sisestades keskerakondlase nime näiteks Valgamaalase otsingumootoris, tuleb vastuseid vaid käputäis.

Loetelust on välja jäetud otsesemalt linnaelu puudutavad lood, mis on ilmunud reguleeritud ajal. Ka selliseid oli. Näiteks juba mainitud Valter Parve algatatud diskussioon abilinnapea

Simmo Saare mineviku teemal, kuhu kisti ka Mart Viisitamm ning Koit Pikaro. Samamoodi oli pildis Mark Soosaar hotell Septembri ehitusloa teemaga, või linnavalitsuse liikmed seoses koalitsiooni lagunemisega (Mart Alliku ja Mart Viisitamm).

Üldiselt jälgiti siiski etteseatud reegleid, kuigi esines ka kõrvalekaldeid: kui vahetult enne valimispäeva lahvatas sõnavahetus Parve, Pikaro ja Viisitamme vahel, anti neile sõna tavalisest rohkem. On küsitav, kas arvamustoimetuse oleks üldse pidanud sotsiaaldemokraat Valter Parve esialgse keskerakondlaste pihta suunatud kirja avaldama. Tõesti erikorda järgides oleks sellega kannatanud vahest oodata valimisperioodi lõpuni.

7. Tähelepanekuid Pärnu Postimehe külgedelt seoses valimistega

Pean vajalikuks tuua välja ka mõned iseloomulikud ja tähelepanu äratanud jooned Pärnu Postimehe tegevusest enne Riigikogu valimisi, mis ei mahtunud otseselt ühegi valitud analüüsimeetodi alla. Mõned neist on planeeritud valijale suunda kätte näitamaks ja kandidaatide enesereklaami ohjeldamiseks, mõni paneb aga imestama, miks küll valimiste eel on niiviisi toimitud. Pärnu Postimees on valimiste eel end vastavale “režiimile” seadnud, seda eelkõige arvamustoimetuse poole pealt. Uudiskülgi on hinnata raskem, kuigi ajakirjanike intervjuude põhjal püüavad nad seal perioodil tavalisest valvsamad olla. Suuremad küsitavused ja ka õnnestumised toon ära järgnevad peatükis.

7.1 Valimisdebatt uudiskülgedel

20. veebruaril alustas Pärnu Postimees arvamustoimetajate Kaupo Meieli ja Kalev Vilgatsi eestvedamisel valimisdebatti ajaleheveergudel. Debatt kujutas endast iga päev kuni 2. märtsini üht Pärnumaa elu-olu puudutavat küsimust, millele vastasid seitsme suuremat erakonda, kes tulid valimistel välja täielike nimekirjadega: Reformierakond, Rahvaliit, Keskerakond, Eestimaa Rohelised, Sotsiaaldemokraatlik Erakond, Isamaa ja Res Publica Liit ning Kristlikud Demokraadid. Mõne erakonna puhul oli vastajaks tihti üks ja sama inimene, mõne puhul aga iga kord erinev. See tundus olevat erakonna valik.

Valimisdebatt andis võimaluse välja paista ka nendel erakondadel ja kandidaatidel, kes muidu oma tegevuse poolest meediasse ei satu. Sinna hulka kuulub kindlasti Enn Veesalu, kes vastas Kristlike Demokraatide eest kõikidel kordadel. Teistest sagedamini said sõna ka reformierakondlased Diana Beltadze ja Erki Melts, kes muu kajastuse poolest jäid võrdlemisi kahvatuks. Mõnele kandidaadile jäi debatt lausa ainsaks ülesastumiseks leheveergudel.

7.2 Valimisnimekirjade kujunemise kajastamine

Pärnu Postimehest leiab hulga artikleid ka selle kohta, millega üks või teine erakond välja tuleb ja kuidas nimekiri kujuneb. Näitena võib tuua mõned pealkirjad:

- Pärnakad asuvad nimekirjades tagasihoidlikel kohtadel (PP, 16. jaanuar 2007)
- Rohelised kinnitasid valimisnimekirja (PP, 18. jaanuar)
- Iseseisvuspartei saadab valimistulle Tammiksaare (PP, 19. jaanuar)

Huvitav on see, et ajaleht üritaks justkui aidata “väetimaid”. Nimekirjadest räägitakse eraldi vaid roheliste, Iseseisvuspartei, Vasakpartei ja ühe üksikkandidaadi puhul. Teisedki mainitakse ära, kuid vaid üldistavates lugudes, mis puudutavad tervet valimisingkonda. See on ka ainus kord, kui kahte väiksemat parteid uudiskülgedel nimetatakse.

7.3 Asso Puideti reportaažid valimisüritustelt

Asso Puidet ei pea vähemalt intervjuus öeldu järgi poliitikat enda ampluaaks. Sellegipoolest meenutas isegi kolleeg Teet Roosaar vestluses Puideti reportaaže valimisüritustelt, mille üle nood kuigi rõõmsad ei olnud. Esimene “ohver” oli Keskerakond, kelle kohtumist valijatega kirjeldas Puidet oma loos “Etendus "Vali mind" Saugas” küllaltki värvikalt. Toon mõned lõigud nimetatud artiklist:

Üks tont käib ringi mööda Pärnumaad, see on keskerakondlik rändestraaditrupp humoorika lavastusega “Vali mind!”, neljapäeva õhtul andsid nad etenduse Sauga grillbaaris.

Massiivses kaminas tantsisklevad tulekeeled, peegeldudes lauale asetatud pirukakaussidel. Lihtsale lobile annab piduliku aktsendi pirukakausi kõrvale sobitatud majesteetlik küünlajalg.

Ent ilu patta panna ei kõlba. Laudade taga kohad sisse võtnud ligi neljakümnele kohalikule elanikule, kellest enamiku moodustavad elu kuldmesse sügisesse jõudnud daamid, ei paku kõhutäidet keegi. “Rahvas, raibe, söögu heinu,” nagu laulis Ivar Vigla.

Sarnane saatus tabas ka teisi erakondi. Keskerakonnale järgnesid reportaažid Sotsiaaldemokraatliku Erakonna, Eestimaa Roheliste ja Reformierakonna niinimetatud etendustelt. See lisas valimiste muidu konkurentsihõngulisele iseloomule pisut teistsugust suhtumist ja nalja, nii et puhta halvustamisena kirjatükke võtta ei tohiks.

Esmaspäeva õhtul Pärnu kontserdimajas toimunud Reformierakonna estraadietendusel “Müüdimurdjad” vaheldusid laulu- ja tantsunumbrid poliitiliste lühinaljadega.

Erinevalt konkureerivatest erakondadest, kes mööda maakonda ringi tuuritades meelitasid potentsiaalseid valijaid heal juhul ühe-kahe muusiku ning klouniga, oli oravapartei rahva

rõõmuks kokku ajanud kümneid etlejaid, kelle ampluaa erineb märksa selgepiirilisemalt kui parteide valimisplatvormid.

Kuidas suhtuda sellisesse ironiseerimisse valimiste-eelsel ajal? Puidet ise peab oluliseks, et kõik saaksid võrdselt oma osa ning keegi ei jääks hinnangute poolest domineerima. Ta sõnastab selle ise kõige paremini intervjuus:

Aga siia annabki nagu teha selle sama... kui seda mingis teises võtmes näidata, kas või seesama erakondadega kohtumised või rahvakohtumised on ka põhimõtteliselt valimisreklaam. Kui sa teda nagu uudisena, kui sa lähed sinna kohale ja paned kirja, mis tarka juttu need erakonna liidrid ajasid, siis on see nagu siuke reklaam neile ja see ei ole nagu enne valimisi hea.. Sa pead nagu jälgima, kes leheveergudele saab ja kui palju. Et mingi asi ei jääks domineerima. Aga kui sa esitad selle nagu siukse reportaaži vormis ja leiad võib-olla ka mingi võimaluse ironiseerida natuke selle toimunu kallal, sel juhul leiab ta lehte tee.

Kui sa oled siuke aus mees ja kotid kõiki võrdselt, siis on nagu okei. Sa ei tohi oma eelistusi kuidagi välja näidata. Et mulle Keskerakond ei meeldi, et ma nüüd lähen ja Reformierakond, vat neid ma näitan hästi. Nii ei saa. (Puidet)

7.4 Ilusad lood üksikute väljavalitute kohta

Olgu uudiskülgedel kirjeldatud filter kui tugev tahes, ikkagi jäi silma mõni lugu, mis ei taha kuidagi valimiste eelsesse ausasse ja õiglasse konteksti sobituda. Ühes ääres paiknevad näiteks Teet Roosaare võrdlemisi ebasõbralikud hinnangud ühenderakonna kandidaadi Mart Alliku aadressil. Teisalt jäävad silma ka lausa kahtlust äratavalt positiivsed artiklid mõne kandidaadi kohta. Üllatuma pani näiteks 16. veebruari kultuuriküljel ilmunud lugu Kati Murutari sulest - "Mark Soosaare meisterlik dokumentalisika poliitika teenistuses". Loo sisugi vastab pealkirja optimismile. Jääb arusaamatuks, miks ja kuidas on niisugune lugu keset palavat valimisteaga leidnud tee ajalehte, ilma et see oleks kuidagi valimistele vastavalt tähistatudki. Puudub ka sündmus või probleem, mis artikli olemasolu õigustaks. Mõni lõik ülevaateks:

Soosaar on Eesti küpsema põlvkonna konkurentsilt parim dokumentalist. Nii erilise ja mitmekesise käekirjaga, et on üksinda ja ise terve koolkond. Tal on õnne ja taipamist toimuvat ja nähtavat niimoodi üles filmida, et moodustub vapustav materjalipank. Ta oskab materjali nõnda süstematiseerida ja organiseerida, et tulemus on geniaalne ja šokeerivalt aus. Nii lahtine, et kipub neid, kes Margi dokkidesse satuvad, ärritama.

Margi meisterlikkust silmas pidades on tohutu õnn, et tema parlamendis ja kultuuripoliitikas donkihhotlemine pole loomingut lukku pannud. Samal ajal kui teised Toompeale sattunud muusad on vaikinud – loodetavasti satuvad nad pärast oma alale naasmist siiski taas loomelainele ega ole lõplikku kahjustust saanud –, on Mark öösel ikkagi oma filme nokitsenud. See on õnn ka tema emaerakonnale, sest Soosaare filmid oli üks väheseid asju, mida vaese, aga ausa mehe mentaliteediga erakond endale valimispropagandaks lubada on saanud.

Küll mitte nii ekstreemseid näiteid on ka keskerakondlase Kalle Laaneti kohta. Jaanuarikuu algul käis siseminister Maarjakodule arvutit üle andmas, see sündmus leidis kajastamist lühema loona, kus kodu juhataja lehe vahendusel ministrit vaid kiitvate sõnadega kostitas. (“Siseminister külastas Maarjakodu”, PP, 10. jaanuar 2007) Samasugune ilus lugu märkis politseikooli kadettide vande andmist, kus osales ka Kalle Laanet. Siinkohal tõstatub muidugi küsimus, kas siseministrit kui riiklikul tasemel külalisest ei ole mitte õigus sel moel kirjutada ja see välja tuua. Või on ära kasutatud (ja kui, siis kelle poolt?) Laaneti ametiseisu. (“Siseminister võttis vastu vande ja avas jõusaali”, Ester Vilgats, 2. märts 2007)

Laanet pole ainus “kõrgem külaline” Pärnu Postimehe veergudel. Ka Raivo Palmaru on meeles peetud pikema looga. “Pärnu on kultuuriminister Raivo Palmarule ankur, mida pole lihtna hiivata” kõlab Enn Halliku loo pealkiri. Tegemist on intervjuuga, mille jaoks on justkui eraldi loodud rubriik “Ma olin pärnulane”. Jaanuari keskel ilmunud loos ei räägita niivõrd valimistest, vaid näidatakse kultuuriministrit inimlikumast küljest. Võib olla, et kultuuriminister on huvialuseks persooniks sattunud vaid juhuse tõttu, võib-olla tuli aga algatus hoopis Palmaru enda poolt. Intervjuu juhatatakse sisse järgnevalt:

Eesti Vabariigi kultuuriminister Raivo Palmaru on Pärnu Vingi tänava ja Koidula-kooli poiss. Kunagi puhtaid riideid mitte eriti kannatanud poisiklutist on saanud triiksärki ja ülikonda kandev Keskerakonna poliitik ja filosoofiadoktor, kes paneb tarku termineid ja tundmatuid nimesid puistates haigutama 99,99 protsenti eestlastest.

Palmaru ütleb, et sõidab endiselt tihti Tallinna ja Pärnu vahet. Loodus olevat teda varustanud soliidse ankruga, mida pole lihtne hiivata. Pärnus on tal hoolitsust ja abi vajav ema, Pärnus on vend, onud-tädid ja nende lapsed, Pärnu Metsakalmistul ja Mihkli surnuaias lähedaste hauad. Pärnus on ka Palmaru äi, sest Raivo abiellus klassiõega Koidula-koolist, kõrvalpingis istunud Tiia Rõõmusega

Europarlamenti liige Marianne Mikko kirjutab Pärnu Postimehes umbes kord nädalas rubriiki “Pilk Brüsselist”. Seda on ta jätkanud ka möödunud aasta algul. Küll aga on

viimaseks jäänd 9. veebruari kuupäevaga artikkel. Oleks ka sobimatu, kui kandidaadile jääks oma veerg ka valimiste-eelseks ajaks lihtsalt tema ameti tõttu.

Küll aga on kohtab Mikko nime seoses tema seisusega veelgi. Koos Euroopa Sotsiaaldemokraatliku Partei esimehe Poul Nyrup Rasmusseniga kirjutab ta 22. veebruari lehes pika artikli palkade ja nende jaotumise teemal. Lugu pole kusjuures arvamsküljel, vaid on pälvinud terve külje uudiste seas. (“Lõpp naiste ja meeste palgavahele”, Marianne Mikko ja Poul Nyrup Rasmussen, 22. veebruar)

Mikko märgiti ära ka seoses tema raamatu ilmumisega. (“Marianne Mikkol ilmus raamat “Suured silmad””, Asso Puidet, 10. veebruar 2007) Järgnev lõik ongi toodud kõnealuselt artiklist:

Mikko selgitusel valis ta tekstid eesmärgiga katta kõik tähtsamad teemad, millega ta saadiku ja ühiskondlikult mõtleva inimesena tegeleb. On need siis demokraatia, meediapluralism, naiste kaasatus poliitikasse või Eesti arenguperspektiivid. “Lühidalt öeldes tuli selline pudru ja kapsad,” tunnistas ta esitlusel pisukese eneseirooniaga.

Ega Mikko ennast ise kiitma pidanudki. Seks otstarbeks olid esitlusele kutsutud tema sõbrad. Näiteks märkis näitleja ja lavastaja Andrus Vaarik, et peale suurte silmade omab Mikko suuri kõrvu, mida oskab suurepäraselt inimeste ärakuulamiseks kasutada.

Kõlab nagu valimisüritus. Tuleb aga tõdeda, et oma ameti tõttu on Mikko avalikkuses tunnustatud inimene ja tema raamatu ilmumine märkimist vääriv sündmus. Ajakirjanikul on sellistel puhkudel ilmselt raske otsustada, kuidas toimida: kas kajastada ja kuidas kajastada.

7.5. Intervjuud esinumbritega

Et tutvustada erakondade seisukohti suuremas plaanis, viis Hannes Kuusma läbi intervjuud kuue suurema erakonna esinumbriga: Andrus Ansipi, Villu Reiljani, Marek Strandbergi, Mart Laari, Edgar Savisaare ja Ivari Padariga. Lisaks neile ilmus 2. märtsil intervjuu ka Rein Toomlaga, kes varasema justkui kokku võttis. Intervjuud täitsid terve külje, lisaks suur karikatuur intervjuueeritavast. Esimene sellelaadne lugu ilmus 19. jaanuaril Mart Laariga ning viimane 22. veebruaril.

9. Järeldused

Et tulemusi kokku võtta ning bakalaureusetöö algul püstitatud eesmärgid täita, on mõttekas lähtuda töö 3. peatükis sõnastatud uurimisküsimustest. Vaatlengi analüüsis leitud koos teoreetilise taustaga uurimisküsimuste kaupa.

Uurimisküsimus 1. Kuidas paigutuvad Pärnu Postimehe ajakirjanikud Pattersoni kirjeldatud rollikäsitluse skaalale?

Meenutagem esmalt Pattersoni koostatud skaalat: ühele teljele paigutas ta ajakirjaniku aktiivsuse-passiivsuse, teisele neutraalse-erapooliku tunnuse, mõeldes selle all kõigepealt ajakirjaniku usinust teemade otsimisel, teisalt ajakirjaniku antud mõjutusi ning hinnanguid lugudes.

Alustagem **aktiivsuse-passiivsuse** skaalaga. Ajakirjanikud ise näevad end oma kirjeldustes pigem värvavahtidena, kelle võimuses on otsustada, mis lehte pääseb. Nad väidavad, et teemasid on rohkem ja igapäevatöö mõnes mõttes lihtsam, samas ei tohi valvsust kaotada. Reporterid küll ütlevad, et tegeletakse teemade otsimisega, kontentanalüüsist jäänud üldmulje seda aga ei näidanud. Palju on ikkagi linnavalitsuse teateid uudisteks vormistatud, mõni kriitiline lugu tõesti ka sekka (näiteks Teet Roosaare sulest). Küsitluses on žurnalistid paigutanud aktiivsust-passiivsust näitavad tunnused pigem keskele, see varieerub väga. On raske nimetada teemade säärast valimist agenda kujundamiseks või aktiivseks teemade otsimiseks: teemade hulgast sõelutakse vaid sobivad välja või kajastatakse toimunud üritusi.

Subjektideks olnud kandidaadid möönavad, et linna väiksuse, väljaande monopoolsuse ja lehe küllaltki ühesugusena püsinud kollektiivi tõttu on ajakirjanikud muutunud laisaks ning uudsust ilmneb harva. Ei pruugigi tingimata tegu olla laiskusega: lehel pole lihtsalt ressursse enamaks, nagu osutas Valter Parve intervjuus. Kandidaadite puhul jääb ajakirjanikest endist enamgi kõlama see, et Pärnu Postimehe puhul on ajakirjanik pigem passiivne kui aktiivne.

Töö teooriaosas kirjeldatud uurimustest jäi kõlama, et suur osa kohalike lehtede lugusid on poliitikute poolt ette sõnastatud, ilmselt pole Pärnu Postimeeski erandiks. Franklin jõudis järeldusele, et valdav osa ajakirjanikest ja kõik poliitikut leidsid, et nende suhetes domineerib kohalik leht. Pärnumaal kandideerinute intervjuudest selgus pigem vastupidine: poliitikut teavad, kuidas lehega ümber käia, kuigi tõdeti ka, et valimiste eel ei ole nii lihtne end veergudele nihverdada.

Hennoste on väitnud, et Eesti ajakirjanikud ootavad sageli, et uudis ilmuks ise arvutisse ega vaevu suurt liigutama ega otsima. Kasutatakse väljakujunenud ametlikke allikaid ja tehakse nende hulgast siis valik. Bakalaureusetööst on selgunud väga sarnane tulem – tõepoolest tegeletakse vaid valiku tegemisega ise kätte tulnud uudistevoolust.

Arvestades erinevate meetoditega saadud tulemusi, võib Pärnu Postimehe ajakirjanikke siiski pidada passiivseteks. Kuigi valimiste eel on mingisugune kontroll ja jälgitakse hoolikamalt, mis lehte pääseb, ei tähenda see siiski aktiivset nuhkimist ja teemade otsimist.

Erapooliku-neutraalse telje puhul näitab üht-teist kontentanalüüs. Ei ole keeruline märgata hinnangute olemasolu erinevate näidete põhjal nii üksikkandidaatide kui erakondade puhul. Näiteks Keskerakonnast jäänud mõnevõrra positiivsem mulje kui IRList. Näiteid on mitmeid, kuid üks on kindel: esines piisavalt tugevaid hinnanguid tõestamaks, et päris neutraalselt ja hinnanguvabalt Pärnu Postimehe valimiseelne kajastus kulgenud ei ole. Leidub nii üllatavalt positiivseid kui negatiivseid artikleid, alati ei pea paika ka ajakirjanike endi kirjeldatud sobivama allika valik. Kuidas siis põhjendada näiteks keset kampaaniat ilmunud oodi Mark Soosaarele või Kalle Laaneti tegudele, samas kui IRLi abilinnapead aina materdada saavad?

Ajakirjanikud ise kirjeldavad end, nagu arvata võiks, pigem neutraalsetena. Ainsaks võimalikuks mõjuks on nende hinnangul kandidaatide ja erakondade endi kujundatud sõnum, mida nemad vaid edastavad. Lugeja on ratsioonaalne ja osakb isegi oma järeldused teha. Tasakaalu püütakse hoida nii allikate kui teemade valikuga. Nende seisukohad on ses vallas aga küllaltki erinevad. Roosaar nendib, et objektiivsust taotleda on võimatu, iga mõtleva ajakirjaniku loost ilmneb mingisugune meelsus. Puideti sõnul võib liiga teha küll, kuid sel juhul kõigile võrdselt. Peatoimetaja ütleb, et valimised on siiski aeg, kui toimetusesisene kontroll tavapärasest tugevam ja püütakse lehe sisu tasakaalus hoida.

Kandidaatide meelest ei ole see kuigi hästi siiski õnnestunud. Või siiski, näiteks Alliku tõdeb küll, et valimiste eel oldi vaoshoitumad (“Et, jah loomulikult – müts maha Kuusma ees, et suutis enne valimisi nagu natukeseks ajaks seda pidurdada, aga selleks on siis jälle teised teed, kustkaudu siis...”), samas on mõjutamine pikaajaline ja mõnel kuul pole enam suurt öelda. Kandidaatide öeldust on raske teha järeldusi kallutatuse kohta: kuigi ollakse ühel meelel selles, et väljaanne on erapoolik, ei nõustuta kallutatuse suunas. IRLi liige Alliku peab lehte Keskerakonda soosivaks, keskerakondlane Tammekivi aga Keskerakonna vastaseks. Midagi on ette heita aga mõlemal. Etteheiteid põhjendavad kandidaadid keskkonna väiksuse ja väljakujunenud suhetega.

Eesti ajakirjanike mõjutamiskeskset tegevust on maininud ka Raivo Palmaru ning pidanud seda nende erapoolikuse põhjuseks, ilmselgelt on need kaks omadust väga tihedalt seotud. Postkommunistlike riikide ajakirjanike rolli analüüsinud Ellen Mickiewicz leidis, et käitutakse pigem aktiivse-erapooliku mudeli järgi. Pärnakate puhul ei nõustu ma aktiivsusega (mis võib olla kohalikkuse süü), erapoolikusega aga küll. Kokkuvõtlikult võikski vastata, et retsepiendid olnud ajakirjanikud liigituvad pigem passiivse-erapooliku lahtrisse.

Uurimisküsimus 2. Kuivõrd on ajakirjanike ettekujutus oma rollist ja seatud põhimõtted kooskõlas tegeliku valimiseelse kommunikatsiooniga?

Järgnevalt kõrvutan teineteisega ajakirjanike endi öeldut ning kandidaatide vestlustest ja kontentanalüüsist selgunut. Eesmärgiks on välja selgitada, kas nägemus vastab ka tegelikkusele.

2.1. Ajakirjanikud rõhutasid korduvalt, et nende mõju peitub vaid poliikute endi sõnumite vahendamises, oma rolli näevad nad neutraalsena. Mõjutada võidakse küll inimeste hoiakuid, kuid siiski mitte valimistulemust. See eeldaks uudisteajakirjanikelt võrdlemisi hinnanguvabasid lugusid, meie kontentanalüüsi puhul peaks siis domineerima hinnang 3 ning neutraalsed positiivsete ja negatiivsete üle. Hinnangud ei kaldunud küll neutraalsest väga kõrvale, ometi oli ka kandidaate, kes jäid kindlalt negatiivsele või positiivsele poolele. Sama kehtib erakondade kohta, rohkem esinenud parteide (Keskerakond, IRL) puhul küündis hinnanguliste kirjutiste osakaal neutraalsetele õige lähedale. Ka kandidaadid ei

nõustunud ajakirjanike kui neutraalse vahendaja kirjeldusega. Põhjuseks, nagu eespoolgi öeldud, toodi Pärnu väiksus ja sõlmes sabad.

Arvamustoimetuse kohta võib tõepoolest öelda, et nad tegelesid arvamuste vahendamisega, seal ei olnud erakondlikud erinevused nii suured. Ka kandidaadid nõustuvad üksmeelselt, et erikorrast peeti kinni ja trügimiseks polnud võimalust. Kasutati ära küll jaanuarikuud, kui korda veel polnud ja kirjutati valimistele mõeldes. Muidu aga jäi arvamuskülg tõesti valimiste erikorra ning linnaelu sündmuste (ka see seostus mõneti valimistega...) tarvis. Juhtkirjades võeti küll tugevaid seisukohti, kuid seal on see n-ö lubatud.

2.2. Üheks seatud põhimõtteks oli allikate säärase valik, et pidevalt ei satuks veergudele ühed ja samad valimistega seotud inimesed. Eriti veel põhjendamatult. Olukorra muutis keerulisemaks aga mitme linnavalitsuse liikme kandideerimine. Ei saaks öelda, et neist väga kõrvale oleks manööverdatud. Vaadates linnapea ja abilinnapeade esinemise rohkust ja kodeerimise tulemusi, on väga paljudes linna puudutavates lugudes võetud kommentaar siiski neilt, kuigi linnavalitsuses oleks ilmselt ka teisi oma kitsast valdkonda valdavaid inimesi, kellega võinuks vestelda. Linnajuhtidest ei saa küll mööda – nende töö ei jää ju valimiste tõttu seisma, küll aga oleks minu hinnangul saanud mõnes artiklis kasutada ka teisi allikaid. Võtkem näiteks Mart Viisitamme. Ta esines näiteks ka lugudes nagu “Pärnu tahab sõidusoodustust laiendada kõigile eakatele” või “Linn tahab kaitsta metsi mootorsõidukite eest”. Kaheldav, kas vältimatu. Üllatavalt positiivselt ja palju pääsesid lehte ka näiteks Mark Soosaar, Kalle Laanet ja Marianne Mikko, kas põhjusega, raske öelda.

Ajakirjanikud muutsid veidi isegi võimetuks aga poliitikute endi “trikid”. Kui enne valimisi hakatakse koalitsiooni koosseisu muutma, peab ju sellestki kirjutama. Sisuanalüüsistki selgus, et väga suur hulk artikleid, kus üldse kandidaatidest juttu oli, käsitlevad linnavõimu tegemisi.

2.3. Peatoimetaja sõnul püüti võtta hoiak niinimetatud võõrleegionäride vastu. Seda eelkõige juhtkirjades, kus toimetusepoolne seisukohavõtt on lubatud. Kontentanalüüs näitas aga midagi muud. Nii uudisküljed kui toimetuse sõnavõttud arvamusküljel ei olnud sugugi üleriigitegelaste vastu. Pigem vastupidi. Nad on ka prominentsemad ja kõrgema staatusega, seega on ajakirjanike huvi mõistetav. Samuti ei satu nad lehte tegematajätmistega ja

probleemide pärast, nagu kohaliku omavalitsuse inimesed, pigem esindusülesannete tõttu või siis, kui nad ise tahavad lehte sattuda.

Huvitav on vaadata, kuivõrd ühtib tegelik valimistulemus Pärnu Postimehe eelistusega. Kui võtta aluseks järjestus, mis kujunes uudiskülgedel nimetamiste, hinnangute ja visuaalsete tegurite koosmõjul, siis näeks esitots välja selline: Mart Viisitamm, Mart Alliku, Mark Soosaar, Margus Tammekivi, Raivo Palmaru, Raul Sarandi, Enn Veesalu, Erik Reinhold. Valimistulemus erineb aga tuntavalt: Mati Raidma, Trivimi Velliste, Kalle Laanet, Kadri Must, Jüri Vlassov, Külvar Mand, Mark Soosaar, Mart Jüssi (vt Lisa 1). Aina “sisserännanud” kandidaadid, kellest oli võrreldes teistega tunduvalt vähem ka lehes juttu, mõnest lausa mitte üldse, pärnakatel endil poleks nagu üldse lootustki. Mart Viisitamm oli 505 häälega 23. kohal, kuid ta ütles ka valjust välja, et valitus osutudes ta Riigikokku ei lähe. Abilinnapeadest sai hea tulemuse Margus Tammekivi, kes kogus 1128 häält.

Uurimisküsimus 3. Kuidas mõjutavad ajakirjaniku tegevust/suhtumist kandidaadi taust ja ametikoht (subjekti staatus)?

Üheks oluliseks kriteeriumiks on uudissubjekti prominentsus. Poliitika puhul, nagu on Gerhards osutanud, lisandub sellele veel subjekti staatus ehk see, millisel ametikohal poliitik parasjagu on. Mida mõjukam koht, seda magusam saak peaks kandidaat ajakirjanikule olema.

Pärnu on küll väike linn, kuid oma võimusuhted siingi. Meedia on tõepoolest rohkem tähelepanu osutanud võimul olnud kandidaaditele. Meenutagem: kandideerinud 76 inimesest leidis lehes antud perioodil märkimist 42. Neist 27 on igapäevaselt seotud kas linna- või riigivõimuga. Küllaltki suur hulk. Samuti kirjutati hea meelega näiteks siseministrist, kes käis Pärnumaal midagi avamas-kinkimas ning avaldati eurosaadiku Marianne Mikko üllitisi. Ka Raivo Palmaru ja Kalle Laanet on saanud väga kõrgete hinnangute osaliseks, niisamuti Marianne Mikko ja Kadri Must.

Üldiselt ei paista kandidaadi erakondlik taust hinnanguid väga mõjutavat. Seda näitab nii sisuanalüüs kui ajakirjanike öeldu. Esiteks ei räägi nad intervjuudes kordagi hästi või halvasti tervest erakonnast, teiseks nimetavad nad isegi, et sümpatiseerida võib pigem kindel isik või tema teod, mitte erakond tema taga.

Keerulisem on end positiivses valguses näidata linnavõimuga seotud kandidaatidel, kes on seotud kõiksuguste igapäevamurede ja vigadega. Olgugi et ametilt linnapea, tuleb temalgi ette vigu ja need on leht varmas välja tooma. Eespool sai seda nimetatud ka koalitsiooni kiusamise sündroomiks – ehk materdada saavad need, kes võimu juures. Kõrge staatusega ilmneb seega teinegi aspekt: mida prominentsem poliitik, seda magusam ta lehele ka kritiseerida, mitte ainult kirjutamismaterjaliks ja heaks allikaks.

Mida järeldada? Staatus mängib meediakajastuse hulga koha pealt kindlasti rolli: täitevvõimu juures olev poliitik saab kahtlemata enam tähelepanu kui poliitiliselt väheaktiivsed kandidaadid. Sel puhul ei pruugi aga kajastus olla kuigi positiivne. Kohaliku lehe puhul, nagu Pärnu Postimees, tagab positiivsema tähelepanu staatus, mis on kohalikust tasandist kõrgem, riigi tasandil tegutsemine. Erakonna eesotsas või riigivõimu juures olevatele kandidaatidele antud hinnang on mõnevõrra kõrgem Pärnu inimestest.

Uurimisküsimus 4. Kuivõrd mõjutab ajakirjanike tegevust ja hoiakuid teemade ja allikate valikul kohalik kontekst?

Nagu näitas Mina.Maailm.Meedia uuring, loeb Eestis kohalikke lehti regulaarselt umbes 70% inimestest, mis ei jää suurt maha üleriigiliste lehtede loetavusest. Kohalikud väljaanded on oluliseks infoallikaks, on leitud, et need on isegi usutatavamad kui suuremad väljaanded. Pärnu Postimehe ajakirjanikudki on intervjuudes rõhutanud, et n-ö oma uudiste jaoks on leht väga oluliseks allikaks, eriti just maakonnas. Linnaski ei ole talle alternatiivi.

Üheks kohalikkusest tingitud teguriks ongi Pärnu Postimehe puhul selle monopoolsus, mis muudab nii ajakirjanike kui kandidaatide meelest väljaande mõju maakonna raames küllalki suureks. Kuna alternatiive pole, on just lehe loodud kuvand linnaisadest see, mis inimeste peades domineerib.

Keskkonna väiksus ja “konnatiigistumine”, samuti alternatiivväljaande puudumine muudab ajakirjanikud laisaks. Seda on rõhutanud eelkõige kandidaadid, kuid otseselt eitanud pole säärast tendentsi ka ajakirjanikud. Osalt on see paratamatu: väikesel lehel pole lihtsalt ressursi, et suuremat uurimist ja pühendumist nõudvate teemadega tegeleda, kuna leht ilmub iga päev ja töökäte arv piiratud. Sama on välja toonud Franklin, kes näeb

ajakirjanike nappuses poliitikute mõjukuse tõusu põhjust, nendelt pärinevat infovoolu ei suudeta lihtsalt ohjeldada.

Kohalikkuse teene on ka ühtede ja samade allikate sagedane lehte sattumine ning sarnased hinnangud. Ilmselgeks näiteks on Roosaare suhtumine Allikusse, mis on artiklist artiklisse ühtviisi negatiivne. Samamoodi on linnavalitsus eesotsas Mart Viisitammega materdada saanud arvamusküljel. Vältimatud on ka suhted ajakirjanike ja allikate vahel väljaspool ajalehte, kuna linna tegusate inimeste hulk on paraku piiratud. Seegi on üks hoiakute kujunemise põhjus.

Kohalik kontekst oma väiksuse ja stabiilsusega tekitabki eelkõige pikaajalisi hoiakuid nii ajakirjanikes kui kandidaatides. Ühest küljest on ajakirjanikul tuttavad poliitikut lihtsam läbi näha, teisalt on ajakirjanikud mõnevõrra ära hellitatud ja laisad, lisaks puudub väljaandel ressurss poliitikuid ohjes hoida, liiatigi veel ise uurimistööga tegeleda.

10. Diskussioon

Bakalaureusetöö andis küllaltki mitmekülgse ülevaate ajakirjanike rollist ning olukorrast valimiseelses kommunikatsioonis nii ajakirjanike, kandidaatide kui lehe sisu kaudu. Vaadeldud sai nii uudis- kui arvamuskülgi, keskendudes eelkõige just ajakirjanike tööle. Suurem osa arutelust jäi juba 9., järeltuste peatükki, toon veel välja mõned mõtted ja nüansid, mis seni kõrvale jäänud.

Üheks suuremaks üllatuseks oli see, kuivõrd erineb tegelik valimistulemus sellest, kuidas Pärnu Postimees valimisi kajastas. Eelkõige just kandidaatide nimetamissagedust vaadates. Suurim häälte arv oli just neil, kellest leht peaaegu üldse ei kirjutanud. Siis on jällegi küsitav, kui mõjukas väljaanne ikkagi on inimeste arvamuste mõjutamisel. Võtkem näiteks enim hääli kogunud Mati Raidma, kes lehes peaaegu et ei esinenudki. Samas Raivo Palmaru võiks lehekajastuse positiivsuse ja tiheduse põhjal koguda korraliku häältearvu, tegelikkus tõi talle aga vaid kehvakesed 138 häält.

Huvitav oli ka see, kuivõrd erines kandidaatide hinnang Pärnu Postimehe kallutatusele. Kõik kolm intervjuueeritud kandidaati nägid lehe kallutatust erinevat moodi. Vahest oli viga piirduda vaid kolme kandidaadi intervjuueerimisega, suurem hulk arvamusi oleks andnud pädevama tulemuse. Ei ole aga raske märgata, kuidas mõjutab nende suhtumist isiklik kokkupuude lehega ning varasemad kogemused. Eks see ole osalt kohaliku keskkonna väiksuse teene. Eeldades, et suhe on ikka kahepoolne, oleks palju loota ajakirjanikelt enda kirjeldatud “neutraalse infovahendaja” rolli täitmist.

Bakalaureusetöös sai küll aluseks võetud Pattersoni rollikäsitus, tegelikult on aga, nagu teooriaosaski kirjeldatud, rolle võimalik määratleda mitmeti. Raske on määrata seda ühel skaalal. Tõsi, nagu ka Patterson on öelnud, et kaasaegsetelt ajakirjanikelt oodatakse korraga mitme rolli jälgimist: “valvekoer, vahendaja, reporter, analüüsija, eesträakija, maakler”. Tema arvates ei ühti need rollid päris hästi ja ühele keskendumine teeb raskeks teiste täitmise. Nii ka mõnes mõttes Pärnu Postimehe ajakirjanike puhul. Kuna neile jäid süvaintervjuudes vastamisel suhteliselt vabad käed, ei ole nad ise oma rolli päris täpselt sõnadesse osanudki panna. Justkui nagu ettevaatlikkusest räägitakse seetõttu intervjuus

erapooletusest, võrdsusest ja hoolikast analüüsist. Selleks ongi kaasatud ka teised meetodid, et mitte lähtuda pimesi vaid uuritavate endi öeldust

Nii Epp Lauk kui Raivo Palmaru on Eesti ajakirjandusest kirjutades nentunud, et sel on küllaltki suur erapoolik mõju auditooriumile. Sellega nõustuvad ka intervjueeritud kandidaadid, hinnangute olemasolule viitab ka kontentanalüüs. Vahest on kirjeldatud mõju siiski tahtmatu ja tingitud hoopis vähesest aktiivsusest teemade otsimisel? Nagu Hennostegi kirjutas, et oodatakse uudise arvutisse ilmumist - ehk poliitikutel on ajakirjanikke lihtne ära kasutada ja seeläbi ise kujundada selline agenda, nagu neile parasjagu sobilik ja seeläbi mõjutada ka auditooriumi. Leheveergudel toimuv on aga ajakirjanike vastutus ja võimalik mõju jääb samuti nii-öelda nende arvele. Jõuame järelduseni, et ajakirjanike roll ei olegi ainult ajakirjanike kujundada, vaid sõltub suures osas ka allikatest ja keskkonna iseärasustest.

Kohalikkuse kohta on Franklin öelnud, et valimiste eelne tegevus muutub tihtipeale rutiiniks, kuhu võõrastel keeruline sisse tungida. See ongi vahest kõige tabavam iseloomustus. Rutiin tekib nii suhetes kui tavades. Pärnu Postimeest on mõnes mõttes päästnud peatoimetaja vahetumine 2001. aastal, mis tõi uusi tuuli, samal ajal seati sisse ka valimiste eelne kord. See leevendas veidi kirjeldatud rutiini ning lõi võrdsemad võimalused vähemalt arvamusküljel.

Kohalikkus on antud uurimuses tegur, mis mõjutab tulemusi väga tugevalt. See muudab nii subjektide-ajakirjanike suhteid, ajalehe mõju eelkõige monopoolsuse tõttu ning ajakirjanike võimalusi tänu ressursside vähesusele võrreldes mõne suurema väljaandega. Oleks huvitav viia sarnane uurimus läbi ka üleriigilise lehega ja vaadata, millised on tulemused kohalikkuse teguri puudumisel.

Kuna kaasatud oli osalt ka mõju uurimine, täpsemalt ajakirjanike mõjukuse aspekt, oleks huvitav olnud uurimusse kaasata ka auditoorium. Antud töö puhul kujunes see aga veidi keerukaks, kuna rõhk oli just 2007. aasta valimistel, millest on möödas juba üle aasta, mis on ilmselgelt liiga pikk periood. Teiseks on raske uurida auditooriumi suhtumist konkreetsetesse ajakirjanikku või teemasse: tavalugeja ei pööra tähelepanu loo autorile ega sellelegi, kas tegemist on arvamuskülje või üldse reklaamiga. Kolmandaks ei suuda lugeja hinnata vaid ajakirjaniku tööd, teda jäävad mõjutama ka käsitletud teemad ja subjektid jms.

Tulevikus oleks sellegipoolest huvitav täiendada uurimust auditooriumi kaasamisega, siis peaksid aga uurimisküsimused olema sõnastatud veidi teistmoodi.

Kui veel tulevikku vaadata, siis kindlasti oleks töö jaoks arenguruumi just intervjueeritavate hulga suurendamise poolest. Praegu piisab töö mahtu ja lehetoimetuse suurust ning poliitikaga tegelevate ajakirjanike hulka arvestades ka olemasolevast, kuid näiteks suuremat lehte põhjalikumalt uurides peaks seda kindlasti tegema.

Poliitiline kommunikatsioon ja just nimelt valimised annavad faktiliste tulemuste kaudu võimaluse vaadata, kui suur mõju on auditooriumile lehe tegevusel. Nagu käesolevas tööski olen püüdnud läbi nimetamiste arvu ja hinnangute välja selgitada väljaande soosikuid ja kõrvutanud saadud tabelit lõpliku valimistulemusega. Antud juhul ei ühtinud kaks järjestust üldse.

Kokkuvõte

Bakalaureusetöö eesmärgiks on uurida ajakirjanike rolli kohalikus meedias, täpsemalt Pärnu Postimehes. Et probleemi veidi kitsendada ja uurimist lihtsustada, on seda tehtud 2007. aasta Riigikogu valimiste eelse perioodi näitel. Eesmärgiks pole mitte vaid kirjeldada valimiseelset olukorda, vaid leida, kuidas käituvad just ajakirjanikud.

Et kommunikatsioon on mitmepoolne, on teema lahkamiseks appi võetud mitu meetodit. On läbi viidud vestlused nii ajakirjanike kui Riigikokku kandideerijatega ning teostatud kontentanalüüs 2007. aasta jaanuaris-veebruaris ilmunud ajalehtedest.

Ajakirjanike rolle on sõnastatud mitmeti: kasvataja, poliitikas osaleja, valvekoer, vahendaja, reporter, analüüsija, eesträakija, maakler, mõjutaja jne. Antud töös on aluseks võetud eelkõige Thomas E. Pattersoni käsitlus. Ta koostas nimelt kahemõõtmelise skaala, mille ühel teljel aktiivse-passiivse ajakirjaniku tunnus ja teisel erapooliku-neutraalse oma. See käsitlus hõlmab endas nii viisi, kuidas ajakirjanik auditooriumi mõjutab kui ka uudiste agenda määramise aspekti.

Inglismaal läbi viidud uurimused on uudiste agenda kujundamise osas andnud erinevaid tulemusi: arvatakse, et kohalik leht mõjutab valimisi ja teemade ringi, teised on aga leidnud, et poliitikud on need, kes ajakirjanike väheseid ressursse ära kasutades agenda määravad. Eesti ajakirjandusteoreetikud on arvanud, et meie ajakirjanikud on oma tegemistes mõjutamiskesksed.

Töö empiiriline osa näitas, et ajakirjanikud ise peavad end küll neutraalseteks infovahendajateks, kandidaatidega läbi viidud intervjuud ja kontentanalüüs kõnelesid sellele aga pigem vastu. Nõustuks siiski varasemate uurimustega ning ütleks, et ajaleht on oma tegevuses pigem erapoolik. Erapoolikus ei pruugi alati olla tahtlik, vaid põhjustatud ka kandidaatide taustast, üheks teguriks on kindlasti linna(või riigi-) võimu juurde kuulumine. kuigi tegelik valimistulemus ei ühtinud üldse Pärnu Postimehe kajastusega. Huvitav on seejuures siiski fakt, et tegelik valimistulemus ei ühtinud üldse Pärnu Postimehe kajastusega.

Aktiivsuse-passiivsuse skaalal paigutuvad pärnakad enam passiivsele poolele. Täpsemalt nimetades on ajakirjanikud justkui väravavahid, kellel on hulk teemasid, mille seast valik teha, iseseisvat “nuhkimist” on aga küllaltki vähe. Seda kinnitab ka kandidaatide hinnang. Üheks põhjuseks väikesest keskkonnast tingitud mugavus ja nii-öelda konnatiigistumine, aga ka ressursside vähesus.

Nagu töö käiguski kinnitust leidis, on oluliseks lisaks kohalikkuse tegur, mis muudab rollimääratluse koha pealt küllaltki palju. Väiksemas “kõik-tunnevad-kõiki” keskkonnas on teistsugune ajakirjanike suhtumine allikatesse, võimalus millegi uudsega välja tulla ja alateadlikud mõjud on vaid mõned näited. Plussiks on asjaolu, et ajakirjanikud tunnevad olusid paremini ja oskavad uudisväärtuslikkust hinnata. Üheks märksõnaks on ka monopoolsus, mis tähendab automaatselt suuremat mõju Pärnu Postimehele Pärnumaal.

Summary

The aim of the Bachelor thesis “The role of the journalists in local media in a pre-election period. Based on the example of Riigikogu elections 2007 and the newspaper Pärnu Postimees” is to study the role of the journalists in local media, the newspaper in Pärnu, Pärnu Postimees. I have taken the 2007 Riigikogu elections as an example in order to narrow the problem and to simplify the study. The goal is not to describe the situation before the elections, but to find out how the journalists act during that period.

As communication is many-sided, I have used several methods to study the topic. I have conducted interviews with both journalists and candidates to the Riigikogu. I have also carried out content analysis with newspapers from January and February 2007.

There are many ways to phrase the roles of journalists: a teacher, a participant in the politics, a reporter, an analyst, an advocate, an intermediary, an influencer etc. In this Bachelor thesis, I have based the study mainly on Thomas E. Patterson's approach. He came up with a two-dimensional scale, a passive-active dimension and an advocate-neutral dimension. The approach includes the way a journalist influences the audience and also the way the news agenda is set.

Some researches conducted in England have shown different results about setting the news agenda: some think that the local newspaper influences elections and the choice of topics, others believe that politicians use journalists' lack of resources and set the agenda themselves. Estonian journalism theorists have said that our journalists are most of all influential.

The empirical part of the study showed that the journalists consider themselves to be neutral mediators, on the other hand, interviews with the candidates and content analysis showed the opposite. I would still agree with earlier studies and claim that the newspaper is rather an advocate. It does not have to be intentional, but may also be caused by the candidates' background, one of the factors is of course connections to the town or state power. Surprisingly, the final result of the elections did not match with Pärnu Postimees' reflection at all.

On the active-passive scale, the journalists in Pärnu Postimees position more on the passive side. To be more exact, the journalists act like goalkeepers, who have a bunch of topics to choose from, there is not much independent “nosing around”. The candidates agree to that. One of the reasons is the convenience and the so called frogpond effect caused by the smallness of the community, but also lack of resources.

As the study confirmed, an important addition to the study is the locality factor, which changes some things when looking at the role of journalists. In a smaller society, where everyone knows everyone, the journalists have different attitudes towards their sources, there is a smaller chance to come up with something new and people might easily be influenced by something without knowing it themselves. One of the advantages is that the journalists know the environment much better and can evaluate the value of news. One important key word is monopoly, which means a bigger influence for Pärnu Postimees in Pärnu County.

Kasutatud kirjandus

1. Franklin, B (2003) "A good day to bury bad news?": journalists, sources and the packaging of politics. Cottle, S (toim) News, public relations and power. London [etc.] : Sage, 2003
2. Harrison, S (2006). Local government public relations and the local press. Franklin, B (koost). Local journalism and local media : making the local news. London ; New York : Routledge, 2006
3. Hennoste, T (2001) Uudise käsiraamat : kuidas otsida, kirjutada, toimetada ja serveerida ajaleheuudist. Tartu : Tartu Ülikooli Kirjastus, 2001
4. Lauk, E (2005) Suukorvi hirm. Eesti Päevaleht, 30. juuni 2005
5. Masso, A (2007) Standariseerimata intervjuu. Loengumaterjal, meedia ja kommunikatsiooni uurimismeetodid. Tartu Ülikool, 2007.
6. McQuail, D (2000) McQuaili massikommunikatsiooni teooria; [tõlkinud Merit Karise, Helen Noormets ja Kertu Saks ; eessõna: Peeter Vihalemm]. Tartu : Tartu Ülikooli Kirjastus, [2000] ([Tartu] : Greif)
7. Mickiewicz, E (1998) Transition and Democratization: The Role of Journalists in Eastern Europe and the Former Soviet Union. Graber, McQuail, Norris (toim) The politics of news : the news of politics. Washington, D.C. : Congressional Quarterly, 1998
8. Palmaru, R (2001) Meedia võim ja demokraatia: Eesti kogemus : valimiskommunikatsiooni ja ajakirjanike rollikäsituse empiiriline. Tallinn : Akadeemia Nord, 2001 (Tallinn : Pakett)
9. Patterson, T (1998). Political Roles of the Journalist. Graber, McQuail, Norris (toim) The politics of news : the news of politics. Washington, D.C. : Congressional Quarterly, 1998
10. Puidet, A (2007) Ajakirjanduse kvaliteedi kriteeriumi maakonnalehes Pärnu Postimehe näitel. Bakalaureusetöö. Tartu, 2007.
11. Pärnu Postimehe turundus. Pärnu Postimehe levi 2007. Presentatsioon. Pärnu, 2007
12. Tarand, K (2003) Kuidas valimised võitsime. Eesti Päevaleht, 17. märts 2003
13. Vihalemm, P (2004) Kalmus, V; Lauristin, M & Pruulmann-Vengerfeldt, P (toim) Eesti elavik 21. sajandi algul : ülevaade uurimuse Mina. Maailm. Meedia tulemustest. Tartu : Tartu Ülikool, c2004

Lisa 1. Pärnumaa valimistulemus

Kandidaadi nimi, kogutud hääle arv, erakond.

1. Mati Raidma 3 695 Eesti Reformierakond
2. Trivimi Velliste 2 984 Erakond Isamaa ja Res Publica Liit
3. Väino Linde 2 857 Eesti Reformierakond
4. Kalle Laanet 2 260 Eesti Keskerakond
5. Kadri Must 2 008 Eesti Keskerakond
6. Jüri Vlassov 1 874 Eesti Reformierakond
7. Külvar Mand 1 609 Erakond Isamaa ja Res Publica Liit
8. Mark Soosaar 1 373 Sotsiaaldemokraatlik Erakond
9. Mart Jüssi 1 266 Erakond Eestimaa Rohelised
10. Marianne Mikko 1 231 Sotsiaaldemokraatlik Erakond
11. Jaanus Männik 1 181 Eestimaa Rahvaliit
12. Margus Tammekivi 1 128 Eesti Keskerakond
13. Koit Pikaro 991 Eesti Keskerakond
14. Ramon Loik 804 Eesti Keskerakond
15. Kuno Erkmann 784 Eestimaa Rahvaliit
16. Väino Hallikmägi 782 Eesti Reformierakond
17. Tarmo Kõuts 759 Erakond Eestimaa Rohelised
18. Epp Klooster 610 Sotsiaaldemokraatlik Erakond
19. Mati Sutt 603 Erakond Isamaa ja Res Publica Liit
20. Jüri Kask 569 Erakond Isamaa ja Res Publica Liit
21. Ela Tomson 526 Erakond Isamaa ja Res Publica Liit
22. Hillar Talvik 517 Eesti Keskerakond
23. Mart Viisitamm 505 Eesti Keskerakond
24. Mart Alliku 501 Erakond Isamaa ja Res Publica Liit
25. Andrus Soopalu 438 Eesti Reformierakond
26. Urmas Aava 433 Erakond Isamaa ja Res Publica Liit
27. Andres Siplane 349 Erakond Eestimaa Rohelised
28. Mati Mettus 344 Eesti Reformierakond
29. Paul Lettens 320 Erakond Eestimaa Rohelised
30. Toomas Alatalu 292 Eestimaa Rahvaliit

31. Erki Melts 291 Eesti Reformierakond
32. Erik Reinhold 273 Erakond Isamaa ja Res Publica Liit
33. Jüri Lebedev 273 Eesti Reformierakond
34. Diana Beltadze 254 Eesti Reformierakond
35. Kalmer Hütt 251 Eesti Keskerakond
36. Valter Parve 246 Sotsiaaldemokraatlik Erakond
37. Leo Tammiksaar 243 Eesti Iseseisvuspartei
38. Vilja Alamaa 236 Eestimaa Rahvaliid
39. Aivar Pikkmeets 220 Eesti Keskerakond
40. Mercedes Merimaa 219 Sotsiaaldemokraatlik Erakond
41. Raul Sarandi 204 Erakond Isamaa ja Res Publica Liit
42. Enn Veesalu 202 Erakond Eesti Kristlikud Demokraadid
43. Kalev Päit 193 Eesti Reformierakond
44. Jaan Urb 187 Eestimaa Rahvaliid
45. Jaan Krinal 170 Sotsiaaldemokraatlik Erakond
46. Urmas Lekk 161 Erakond Eestimaa Rohelised
47. Raimu Pruul 161 Sotsiaaldemokraatlik Erakond
48. Mart Kutsar 155 Erakond Isamaa ja Res Publica Liit
49. Riho Erismaa 138 Eestimaa Rahvaliid
50. Raivo Palmaru 138 Eesti Keskerakond
51. Cardo Remmel 136 Eestimaa Rahvaliid
52. Lembit Rebane 118 Eestimaa Rahvaliid
53. Urve Vesik 108 Sotsiaaldemokraatlik Erakond
54. Peeter Kaljumäe 106 Sotsiaaldemokraatlik Erakond
55. Ülle Varik 100 Eestimaa Rahvaliid
56. Kalev Kaljuste 98 Eestimaa Rahvaliid
57. Urmas Song 94 Erakond Eestimaa Rohelised
58. Aare Kambla 91 Üksikkandidaat
59. Vjatšeslav Makaronski 91 Konstitutsioonierakond
60. Janno Peensalu 88 Erakond Eesti Kristlikud Demokraadid
61. Aino Värbu 86 Erakond Eestimaa Rohelised
62. Kaupo Vipp 82 Erakond Eestimaa Rohelised
63. Targo Pikkmeets 79 Erakond Eestimaa Rohelised
64. Svetlana Dedova 78 Vene Erakond Eestis

- 65. Anne Kontus Hermann 65 Erakond Eesti Kristlikud Demokraadid
- 66. Kaja Must 60 Sotsiaaldemokraatlik Erakond
- 66. Marina Prudnikova 44 Konstitutsioonierakond
- 68. Kristina Vilbaste 44 Eesti Vasakpartei
- 69. Alice Pärnits 39 Erakond Eesti Kristlikud Demokraadid
- 70. Anne-Ly Look 39 Erakond Eesti Kristlikud Demokraadid
- 71. Lembit Paan 36 Erakond Eestimaa Rohelised
- 72. Robert Sosaar 31 Erakond Eesti Kristlikud Demokraadid
- 73. Aleksandr Krjukov 28 Erakond Eesti Kristlikud Demokraadid
- 74. Aivar Pahk 23 Erakond Eesti Kristlikud Demokraadid
- 75. Liivi Ellermaa 16 Erakond Eesti Kristlikud Demokraadid
- 76. Edyt Lust 12 Erakond Eesti Kristlikud Demokraadid

Lisa 2. Rollikäsitus uuritud küsitluse vorm.

Tere!

Lisaks tehtud intervjuule palun Sinult ka ühe pisikese küsitluse täitmist. Ei muud keerulist – märgi iga omaduse järel numbriga vahemikus 1-5, kuivõrd see Sind iseloomustab.

Silmas on peetud jätkuvalt **poliitiliste** uudiste ja teemade konteksti.

Skaala on järgmine:

- 1 – ei iseloomusta üldse
- 2 – pigem ei iseloomusta
- 3 – raske öelda
- 4 – pigem iseloomustab
- 5 – see käib täpselt minu kohta

Minu kui ajakirjaniku tunnused:

1. lugejate harija, valgustaja	
2. valvekoer	
3. objektiivne kõrvalseisja	
4. poliitiline mobiliseerija	
5. ideede lahtimõtestaja	
6. info ja ideede neutraalne vahendaja	
7. poliitikas osaleja	
8. kriitik	
9. uurija	
10. vastasjõud, tasakaalustav jõud	

Suur aitäh!

Lisa 3. Kontentanalüüsis kasutatud kodeerimisjuhend.

A: Artikli tunnused

A1 Ilmumise kuupäev

A2 Pealkiri vabatekstina

A3 Rubriik

A4 Žanr

1 Uudis, uudisnupp

2 Arvamuslugu

3 Toimetusepoolne seisukohavõtt (juhtkiri, repliik)

4 Muu

A5 Autor

B: Sisu iseloomustus

B1 Peateema

B2 Alateema

B3 Teema geograafiline asukoht

1 Pärnu linn ja maakond

2 Üle-eestilised küsimused

3 Abstraktne

B4 Aritklis esinevad aktiivsed tegelased nime järgi (teeb, räägib, on esindatud pildiga)

B5 Aktiivsete tegelaste tiitel/amet lehes nimetatu järgi

B6 Aktiivsete tegelaste erakond (nimeta)

B7 Tegelane on Pärnus võimukandja

1 jah

2 ei

B8 Tegelane on riigi tasandil võimukandja

1 jah

2 ei

B9 Aktiivse tegelase tegevusest/käitumisest jäetav mulje

1 Tugevalt negatiivne

2 Pigem negatiivne

3 Tasakaalustatud

4 Pigem positiivne

5 Tugevalt positiivne

B10 Artiklis esinevad passiivsed tegelased nime järgi (mainitakse)

B11 Passiivsed tegelaste tiitel/amet lehes nimetatu järgi

B12 Passiivsete tegelaste erakond (nim)

B13 Passiivne tegelane on Pärnus võimukandja

1 jah

2 ei

B14 Passiivne tegelane on riigis võimukandja

1 jah

2 ei

B15 Passiivse tegelase tegevusest/käitumisest jäetav mulje

1 Tugevalt negatiivne

2 Pigem negatiivne

3 Tasakaalustatud

4 Pigem positiivne

5 Tugevalt positiivne

C: Visuaalsed tegurid

C1 Artikli maht

1 Domineeriv artikkel leheküljel

2 Väiksem lugu lehe ülaservas

3 Väiksem lugu lehe alaservas

4 Nupp

C2 Illustratiivse materjali asetus väljaandes

1 artikli juures

2 esikaanel

3 artikli juures ja esikaanel

4 puudub

C3 Pildil kujutatavad tegelased

1 Esindatud üks poliitiline osapool

2 Kahe või enama erakonna esindajad

3 Pildil olevad inimesed ei osale valimistel

4 Pildil ei ole inimesi

0 Pilti pole

C4 Pildi emotsionaalsus

1 Tugevalt negatiivne

2 Pigem negatiivne

3 Tasakaalustatud

4 Pigem positiivne

5 Tugevalt positiivne

0 Pilti pole

C5 Illustreeriva materjali sisu (vabatekstina)

Lisa 4. Arvamuslugude ilmumise kord Pärnu Postimehes enne Riigikogu valimisi 2007.

Arvamuslugude avaldamise kord Pärnu Postimehes (lisatud tähtajad)

Tere!

Täname kõiki, kes meie poolt pakutud tähtajaks valimisplatvormi tutvustuse Pärnu Postimehe arvamustoimetusele saatsid. Laekunud artiklid avaldame alates homsest vastavalt sellele, mis järjekorras erakonnad oma nimekirjad valimiskomisjonile registreerimiseks esitasid.

Pärast valimisplatvormi tutvustamist erakonna Pärnumaa piirkonna esinumbri poolt pakume piirkonnas kandideerijatel võimalust veel kolmel korral Pärnu Postimehe arvamusleheküljel valimiseelsel ajal sõna võtta. Artiklite saatmise tähtajad on kõigile ühesugused ja toimetus jätab endale õiguse pärast tähtaega laekunud lugusid mitte avaldada. Kui aga tekib loo edastamisega mõistetaavaid probleeme (näiteks tehnilisi), siis palume meiega ühendust võtta ja usutavasti leiame lahenduse. Artiklid palume saata e-posti aadressile arvamus@parnupostimees.ee

Artiklid ja tähtajad

1. Arvamuslugu teemal “Kuidas vältida Pärnu piirkonna ääremaastumist”. Kirjutajaks kehtes Pärnumaal kandideerija. **Artikli saatmise tähtaeg 30.01.** Ilmumisaeg vahemikus 1.02-9.02.
2. Arvamuslugu teemal “Kuidas saab Riigikogu liige parlamendis Pärnumaa huvide eest seista”. Kirjutajaks kehtes Pärnumaal kandideerija. **Artikli saatmise tähtaeg 8.02.** Ilmumisaeg vahemikus 10.02-20.02.
3. Arvamuslugu teemal “Palk, tööhõive ja võõrtööjõud”. Kirjutajaks kehtes Pärnumaal kandideerija. **Artikli saatmise tähtaeg 19.02.** (ilmumisaeg vahemikus 21.02.-2.03.

NB! Igal artiklil on ainult üks ja erinev autor.

NB! Kõigi lehelugude mahuks pakume maksimaalselt 5100 tähemärki (koos tühikutega), soovitatavalt minimaalselt kahe vahepealkirjaga. Toimetus jätab endale õiguse mahtu ületavaid artikleid lühendada.

Erakondade seisukohtade avaldamise kord Pärnu Postimehe arvamusküljel valimiste eelsel ajal on tervikuna allpool

Lugupidamisega!

Kaupo Meiel

Pärnu Postimehe arvamustoimetaja
kaupo.m@parnupostimees.ee
447 7074
526 3579

Erakondade seisukohtade avaldamise kord Pärnu Postimehe arvamusküljel valimiste eelsel ajal

Ajalehe Pärnu Postimees arvamusküljel avaldab Riigikogu valimistel osalevate erakondade seisukohti valimiseelsel ajal alates 23.01.2007 ilmuvast lehenumbri kuni 2.03.2007 ilmuva lehenumbri (kaasa arvatud).

Iga nimetatud ajavahemikus ilmuva Pärnu Postimehe arvamusküljel saab sõna ühe valimistel osaleva erakonna üks esindaja. Lugude avaldamisjärjekord on sama, mis nimekirjade registreerimisel. Kokku saavad kõik valimistel osalevad erakonnad oma seisukohti tutvustada neljal korral.

Teemad

1. Valimisplatvormi ja seisukohtade tutvustamine erakonna Pärnumaa valimisringkonna esinumbri poolt. (ilmumisaeg vahemikus 23.01-31.01)
2. Arvamuslugu teemal “Kuidas vältida Pärnu piirkonna ääremaastumist”. Kirjutajaks kehtes Pärnumaal kandideerija. (ilmumisaeg vahemikus 1.02-9.02)
3. Arvamuslugu teemal “Kuidas saab Riigikogu liige parlamendis Pärnumaa huvide eest seista”. Kirjutajaks kehtes Pärnumaal kandideerija. (ilmumisaeg vahemikus 10.02-20.02)
4. Arvamuslugu teemal “Palk, tööhõive ja võõrtöäjõud”. Kirjutajaks kehtes Pärnumaal kandideerija. (ilmumisaeg vahemikus 21.02.-2.03)

NB! Igal artiklil on ainult üks ja erinev autor.

NB! Pärnu Postimees ei avalda valimiseelsel ajavahemikul Pärnumaal mittekandideerivate poliitikute artikleid.

Maht

Kõigi lehelugude mahuks pakume maksimaalselt 5100 tähemärki (koos tühikutega). Toimetuse jätab endale õiguse mahtu ületavaid artikleid lühendada.

Tähtajad

Artiklite täpsed avaldamisajad sõltuvad nimekirjade registreerimisest ja need saadame koos täpsete tähtaegadega esimesel võimalusel. Küll aga palume esimene, üldisem, valimisplatvormi lahtirääkiv lugu kõigil piirkonna esinumbritel meieni toimetada 19. jaanuariks.

Kõik lood (soovitavalt koos autori fotoga) palume saata elektronpostiaadressile arvamus@parnupostimees.ee

Lisainfo arvamuslugude kohta

Kalev Vilgats
Pärnu Postimehe arvamustoimetaja

kalev.v@parnupostimees.ee
447 7075

Kaupo Meiel
Pärnu Postimehe arvamustoimetaja
kaupo.m@parnupostimees.ee
447 7074
526 3579

Lisainfo Riigikogu valimiste kajastamise kohta tervikuna Pärnu Postimehes

Hannes Kuusma
Pärnu Postimehe peatoimetaja
hannes.k@parnupostimees.ee
447 7090 (sekretär)
505 0277

1. Arvamuslugu teemal “Kuidas vältida Pärnu piirkonna ääremaastumist”. Kirjutajaks kehtes Pärnumaal kandideerija. **Artikli saatmise tähtaeg 30.01.** Ilumisaeg vahemikus 1.02-9.02.
2. Arvamuslugu teemal “Kuidas saab Riigikogu liige parlamendis Pärnumaa huvide eest seista”. Kirjutajaks kehtes Pärnumaal kandideerija. **Artikli saatmise tähtaeg 8.02.** Ilumisaeg vahemikus 10.02-20.02.
3. Arvamuslugu teemal “Palk, tööhõive ja võõrtööjõud”. Kirjutajaks kehtes Pärnumaal kandideerija. **Artikli saatmise tähtaeg 19.02.** (ilumisaeg vahemikus 21.02.-2.03.

NB! Igal artiklil on ainult üks ja erinev autor.

NB! Kõigi lehelugude mahuks pakume maksimaalselt 5100 tähemärki (koos tühikutega), soovitatavalt minimaalselt kahe vahepealkirjaga. Toimetuse jätab endale õiguse mahtu ületavaid artikleid lühendada.

Erakondade seisukohtade avaldamise kord Pärnu Postimehe arvamusväljal valimiste eelsel ajal on tervikuna allpool

Lugupidamisega!

Kaupo Meiel
Pärnu Postimehe arvamustoimetaja
kaupo.m@parnupostimees.ee
447 7074
526 3579

Lisa 5. Valter Parve artikkel 22. veebruari 2007 Pärnu Postimehe arvamusküljel.

Linnavalitsus pätistub?

Pärnu Postimehe arvamuskül, 22.02.2007

Vt Eno-Gerrit Link, "Volikogu pani uue linnavõimu ametisse", PP 21.02.

Suur tänu Pärnu Postimehele mulle eilses lehes osutatud tähelepanu eest, kuid olulisem oluks veidi pikemalt peatuda küsimusel seoses linnavalitsuse liikme Simmo Saare nimetamisega abilinnapeaks.

Küsisin linnapea Mart Viisitammelt eilsel linnavolikogu istungil vastust tema erakonnakaaslaste Koit Pikaro poolt ajakirjanduses avaldatud väite kohta Saare seotusest raha omastamise tehingus Tallinna parkimiskandaalis.

Linnapea vastas, et tema kuulujuttudega ei tegele. Tore.

Mõni tund hiljem kohtasin Keskerakonna kauaaegset liiget Koit Pikarot valimisdebatil Suigus ja küsisin temalt eneselt eetilist hinnangut härra Saare käitumise kohta. Vastuseks oli "lihtlabane varas".

Härra linnapea, kelle te meile Tallinnast siia tõite?

Valter Parve, Pärnu linnavolikogu liige

Lisa 6. Intervjuu Pärnu Postimehe uudistetoimetuse juhi Teet Roosaarega.

Räägi palun alustuseks natuke oma ajakirjanikukarjäärist. Kui kaua sa Pärnu Postimehes oled töötanud ja mida sa enne seda tegid?

Lõpetasin 1986. aastal Tartu Ülikooli ajakirjandusosakonna, tulin Pärnu Kommunisti tööle. 90. aastal tehti Pärnusse teine alternatiivleht Pärnu Teataja, mis hiljem nimetati ümber Kesknädalaks, muide. [naerab] Sai sellises väljaandes töötatud, Savisaar võttis hiljem endale selle kaubamärgi. Ja seal töötasin 90 kevad kuni 92 kevad vist vä. 92 kevad läksin tööle üleriigilise Postimehe Pärnu lisalehte, Pärnu Extra oli ta nimi vist. Olin seal kuskil sügiseni, siis tulin Pärnu Postimehesse tagasi.

Ehk siis Pärnu Kommunist, Pärnu Teataja, mis läks Kesknädalaks, Postimees Pärnu Extra ja Pärnu Postimees. Ja siis 92 sügisest kuni praeguseni olen ma Pärnu Postimehes olnud. Et noh, ma ei tea, alguses võib-olla sellise Roosilehe mõtte järgi esimese ja ainsa uudistereporterina 82 ja hiljem siis nagu uudiseosakonda juhtinud. Praegu on see osakondade süsteem nagu ära kaotatud. Praegu on nagu produtsentide kaupa see üles ehitatud. Praegu olen nagu.. oh mina ei tea, mingis kuradi variandis nimetatakse seda uudistepuhiks, mingis variandis toimetaja-produtsendiks, ah mul kama kaks.

Räägime eelmise aasta Riigikogu valimiste eelsest ajast. Kui sa seda aega meenutad, siis millised sündmused just siis Pärnumaal ja Pärnu linnas ja millised teemad sulle sellest meelde on jäänud?

Oh, ega ma rämpsus küll peas ei hoia. [naerab] Ei ole väga meeles. Ma võin küll rääkida natukene üldiselt, aga ega ma konkreetset fakte ei mäleta. Aga valimisite eel, noh eks... Vaata, kui arvamuste osakonnas jagatakse see pind ära kangesti – juba varakult, et sulle on sellel kuupäeval nii palju pinda, et noh, ega... Uudsite koha pealt on nagu keerulisem eksju. Et noh, et.. selge see, et samad inimesed, kes Pärnumaal midagi teevad ja kandideerivad, nad teevad ju sel ajal edasi. Ilmselge on ka see, et nende tegevus on aktiivsem. Eriti oskuslik selles valdkonnas võib ilmselt Mark Soosaar olla. Sa ei oska kunagi nagu seda täpset piiri vahele tõmmata, et mida ta teeb nagu tavaliselt ja mida ta teeb nagu valimiste eel. Ta teeb valimiste eel samu asju, aga natuke suurema aktiivsusega võib-olla. Ta on ka piisavalt osav, et ükskõik millist meediaväljaannet oma tegevustest rääkima panna. Sa ei suuda ka nagu iialgi öelda, et see, mida ta teeks oleks tühiasi, et seda ei maksaks nagu ajalehes kajastada või. Kindlasti maksab.

Samas nagu, noh ütleme siis Väino Linde, teine kandidaat, ta oli Riigikogu liige. Mul ei tule nagu tema tegemistest midagi meelde, aga enne valimisi ta kirjutab ikka, et tal isa oli Saksa sõjavões või... see on tavaliselt kuskil aramusartiklis eksju. [naerab] Et noh, kõik need valijagrupid on ju vaja kuskilt läbi käia. Raidma Mati.. noh, tema ilmselt lootis nagu sellele, et pärnakad mäletavad teda ja... Ega ta noh, ma küll uudiste tasandilt väga ei mäleta, et temaga väga palju kokku oleks puutunud.

Samamoodi ilmselt Kadri Mustaga, et noh, oli üks Tallinna siuke... lootis ilmselt Keskerakonna üldisele imidžile ja võib-olla keegi mäletab ka, et ta siin kuskil Pärnu..... käis. Noh, igatahes, see ei jooksnud nagu lehe uudistetasandist kuidagi läbi.

Kes seal siis veel olid... Oli vist Margus Tammekivi. Piiri peal sai sisse või ei saand. Ma ei mäleta, et tema nüüd väga aktiivsem oleks olnud, aga samas noh, tema oli ju tol ajal linnavalitsuse hariduse abilinnapea. Kindlasti me kajastasime tema tegevusi.

Ei rohkem ega vähem, aga ma nendest valimistest küll ei mäleta, et ta nagu ise ka väga aktiivsem oleks olnud.

Mingitest teistest valimistest ma mäletan, kui raamatukogu seinale pandi kellegi väga suur portree, siis Margus pakkus, et tee must ka uudis, ma panen oma kuradi passipildi sinna ja noh nii edasi. Ka sellise pakkumise peale on ju iseenesest täiesti subjektiivne või isegi ka keeruline öelda, et on see nüüd uudis või ei ole eksju. Et kui üks kandidaat mingitel valimistel näiteks protesteerib selle vastu, et hästi suured plakatid on raamatukogu seinal, ja korraldab mingisuguse ürituse näiteks, seda ei toimunud, aga nii idee tasandil, et ma panen sinna oma passipildi, siis noh, ma ei tea, kas selline protestiüritus vääraks kajastamist või mitte... Mõni arvab ühtemoodi, mõni arvab teist.

Et kokkuvõtteks, oota ma mõtlen, kas oli veel mõni Riigikogu kandidaat... Keskist rääkisime, Reformist rääkisime, Soosaarest rääkisime. Aa, Riigikogu valimiste eel, need ei osutunud küll nüüd valituks, aga noored rahvaliidlased ju torkasid silma. Noh, ega Jaan Urb, kes on Pärnu volikogu liige, volikogus millegagi silma ei torka, aga siis kui mingid valimised on, siis ta korraldab ikka mingisuguse vanapaberi kogumise võistluse või mingisuguse siukse asja. Vat nende selle näite puhul on küll minu meelest näha, et sellised üritused on nagu valimiste eelseks ajastatud. Ja Rahvaliit tuleb mulle ka meelde, me vist kõiki asju päris ei kajastanud ka. See oli jälle selline subjektiivne piiri tõmbamine umbes et... See on teoreetiline näide, mitte praktikas juhtunud, et kui te nüüd ühe pargipingi panete ja võrkpallivõistluse teete, siis me seda uudist ei kajasta, aga kui kolm pargipinki panete, siis juba kajastame. Reeglid nagu puuduvad ja neid reegleid on minu meelest ka võrdlemisi raske sõnastada. Eks need on iga kord konkreetse siukse valiku küsimus.

Kokkuvõttes jah, osad kandidaadid aktiveerusid oma üritustega, eriti Rahvaliit, natukene ka Soosaar, ja osad nagu mitte. Ma ei oska küll nagu mingit väga lihtsat retsepti öelda, kus kellegi poolt tehtud valimisüritust kajastada või mitte kajastada. Pigem on see.. toimetus püüdis vist lähtuda seisukohast, et kajastada väärrib igat asja, aga küsimus on ka mahus. Toome mingisuguse mustvalgema näite, et kui mina ei tea, Rahvaliit korjab tänavalt paberit, see on natuke suurem võib-olla.. Aga kui kutsub kõik endaga võrkpalli mängima. Noh, kas seda kutset just nagu uudisteküljel avaldame, aga võime ju panna ühe lause, et noh, mängisid võrkpalli. Mis see on siis, eks. Siis läheb selle mahu ümber ilmselt diskuteerimiseks.

Kas sa seda ka täheldad enne valimisi, et see poliitikute ring, kellega sul tuleb suhtlemist ette, laieneb just seoses valimistega?

Teoreetiliselt võiks see olla küll, aga mul ei tule meelde, et selliseid väga oleks. Need Tallinna kandidaadid, Kadri Must ja Mati Raidma olid minu arvates isegi nagu suhteliselt laisad. Oli näiteks see Laanet, Kalle Laanet, siseminister, kes jooksis oma kuradi jopega ringi. Mina ei mäleta, oli ta "Vali mind" või oli ta midagi keerulisemat. Et noh, tema kindlasti käis siin palju läbi.

Natukene lähen küsimuse vastusest kaugemale, aga ega siis see, et me valimisi mahuliselt kajastame, ei pruugi veel kõigile kandidaatidele meeldida. Toome näite. Keskerakond

otsustas korraldada linnapeaga kohtumise nime all vallas kõiksugu üritusi. Nii, Asso¹ läks sinna, kirjutas sellest lõbusa humoristliku reportaaži. Ega nad sellest väga vaimustatud ei olnud, ehkki kui sa vaatad formaalsete kriteeriumite järgi – kui palju tähelepanu üritusel. Ja kindlasti poleks pruukinud seda üritust sellises mahus kajastada, aga minu arvates oli see lõbus lugu.

Jällegi, ainult see mingisugune, mis need uuringufirmad teevad, et vaatavad, kui palju mingi nimi esineb või mingile asjale tähemärke on eraldatud. Formaalsete kriteeriumite järgi on see pilt natuke liiga poolik või moonutatud. See ei olnud Keskerakonnale positiivne meediakajastus.

Mis sa arvad, kas enne valimisi muutuvad ajakirjanikud laisemaks ka? Et nad ei otsi niivõrd enam teemasid, vaid neile tuleb see kätte. Kumb võiks ülekaalus olla?

Need ajakirjanikud, kes on muidu laisad, on ka siis laisad, ja kes ei ole laisad, ei muutu ka sel ajal laisemaks. Inimene jääb ikka selliseks, nagu ta on. Mina nimetaks, jumala eest, ma ei saa ju nimesid nimetada, aga on ajakirjanikud, kes oma peaga nagu mõtlevad ja kelle puhul võib tõesti tekkida nagu selliseks probleemiks, et nende uudised muutuvad subjektiivsemaks. Nad panevad nagu mingit oma hoiakut juurde. Noh, ükskõik, milles see on.

Teine asi on see, et poliitik tahaks, et ajakirjanik oleks külm nagu kala, ei mõtleks, paneks formaalselt ja kategooriate järgi – kõik, mida keegi suvatseb nagu suust välja ajada, paneb selle kuidagi poolt-vastu kriteeriumite järgi kokku. Mina nimetaks seda nagu ajakirjaniku pastapliatsiks muutmiseks. Terve BNS töötab ju näiteks sellise põhimõtte alusel. Piisab vaid vähegi osaval suhtekorraldajal mingisugune asi välja mõelda valimiste eel. Nemad teevad *copy-paste* sellest uudise ja järjekordne ühik on nagu olemas ja ei pea ise üldse mõtlema.

Kas sa enda töös poliitikut näed koostööpartnerina, sõbrana või kellegina, keda sa pead kogu aeg valvama, et ta sulle kuidagi ära ei paneks? Kuidas sa seda enda jaoks defineerid?

Poliitik on inimene, kes teeb mingisuguses eluvaldkonnas meile kõigile olulist tööd. Ehk siis ma räägin oma sellist subjektiivset arvamust praegu. Mul on nagu aja jooksul isegi natukene ükskõik, kas see poliitik kuulub parasjagu ühte või teise erakonda. Ma nagu tunnetan üleriigiliselt Keskerakonna-vastasust ja paremerakondadesse suhtutakse soosivamalt.

Ma ju näen... minu jaoks on nad koha peal konkreetset inimesed. Ühed inimesed võivad selle erakonna maine kohapeal täiesti ära rikkuda, teised inimesed võivad seda erakonna mainet tõsta. Ma ei näe kohalikus poliitikas niivõrd suurt maailmavaatest kinni pidamist.

Kui ma hakkan sulle näiteid tooma, siis läheb muidugi väga teravaks, sest ma tean, et need näited sulle ei meeldi. Minu arvates kuradi Sulev Alajõe omal ajal ei olnud mitte konservatiiv nagu Isamaaliit peaks olema, vaid oli oma vaadetelt lausa anarhist. Laamendas nii, et vähe ei ole. Praeguse IRLi maine viib alla see kolmik: Alliku oma liiga kõrgele kohale kasvanud päti iseloomuomadustega; Kalmer, kes püüab nagu sedasi vaikselt asju kokku leppida ja sellist ristiisa rolli rohkem mängida seal. Ja Sarandi, kes on nagu professionaalne poliitik, kes on ka rohkem nagu Alliku suutoru. Mina kindlasti kogu IRLi

¹ Asso Puidet, PP uudistereporter

nendele kolmele inimesele ei taandaks. Ma oleks Isamaaliidu suhtes väga ebaõiglane, kui... noh võtame kasvõi suhtumise Uue Kunsti muuseumi Pärnust välja ajamisse. Mina tunnen näiteks sellist inimest nagu Valeri Kalabugin, kes kuulub ka Isamaaliitu juba laulva revolutsiooni ajast. Mul oleks piinlik teda Mart Allikuga võrrelda. Sest ma väidan ikkagi, et Alliku-sugused viivad seda Isamaaliidu mainet alla, erakond ise on tunduvalt laiem. Aga mitte ükski erakonna esimees ei hakka ütlema, et natuke halvasti sattus küll, et need kohapealsed on nagu nad on.

Ma võin teisi ka analüüsida. Võtame näiteks Keskerakonna. Keskis oli siin tükk aega selline kohapealsete isepäiste vanameeste, see on natuke ülekohtuselt öeldud, vanemate inimeste seltskond, kes nagu Tallinna keskkontoriga nii hästi läbi ei saanud ja kes ka kohapeal natuke oma postitsiooni Reformile maha mängisid. Viisitamm kasutas seda ära, nägi, et on võimalik Pärnus linnapeaks tõusta, tõusis eksju. Praegu ta on väheste kogemustega, ta järjest nagu omandab kogemusi juurde. Tema positiivseks omaduseks on see, et vähemasti nii nagu ma praegust siiani aru olen saand, et ta on lihtsalt aus. Erinevalt väga paljudest Pärnu poliitikutest. Aga negatiivseks omaduseks see, et ta ei tunne veel midagi. Ta kipub nagu, eriti algusajal, viis ta ellu neid kardinaalseid ideid, mida Alliku välja pakkus. Noh, polikliinikusse kolimine ja mida iganes. Isamaaliit on selle kinnisvaraärimeeste poliitiline elluviija lihtsalt. Mis ta siin oli, LVM, Kinnisvaraekspert...

Aa, rääkisime Keskist. Keskerakonnast tuli see noorem põlvkond. Kaadripoliitiliselt on tal päris hästi õnnestunud saada sinna Avarsalu, Jaanus Ots. Nii et erakonnapoliitiliselt on Viisitamm Pärnus väga head tööd teinud. Ja tal on ka sellist head kombineerimisoskust ja nii edasi. Aga linnavalitsemises – laps jääb ikka lapseks esialgu.

Reformierakond on nagu selline, kus paljud on nagu täiesti mõistlikud inimesed. Tükk aega siin mingit eluvaldkonda juhtinud ja asjadega kursis. Nende häda on selles, et keegi ei taha vastutust võtta. Seal on ju igal mingid omad huvid. Järvesalu ei taha kunagi linnapea enam olla, talle meeldiks nagu vaikselt sedasi nurga tagant mingit protsessi juhtida ja mõjutada. Mõnikord läheb ta mingite ärimeeste esindamistega natuke liiale nagu. Hallikmägil on mingid omad huvid. Mis oli ka tegelikult silmatorkav, et Reform tegelikult, kui ta koalitsiooni pääses, võttis endale tegelikult Kõo ja Saunpere. Kaks täiesti Res Publicast üle tulnud inimest. Oma pink oli tal suhtelist lühike. Ainult Jane Mets oli neil täitevvõimu juurde panna. Paljud reformierakondalsed on nagu kas eelarvelisel või eelarvest mõjutataval kohal. Nii et tegelikult Viisitamm kontrollib tunduvalt suuremat hulka volikogu liikmeid, kui see mingite tunnuste alusel on. Ega siis Järvesalu on mingites asjades tunduvalt rohkem Viisitamme käpa all, kui see Järvesalule võib-olla meeldiski. Või Sule või Klevtsov, kellel kunagi pole mingit erilist isiklikku arvamust olnud. Ja nii edasi.

Sotsid noh, sotse nagu eriti polegi, kaks protesteerijat eksju. Neil pole kunagi olnud sellist võimuvastutust, osadel erakondadel hakkab kujunema selline võimuvastutus. Võtame minu lemmikerakonna, jutumärkides, on see Isamaaliit ehk nüüd IRL. Mida nad kuradi kaagutavad siin uue silla juures. See oli Isamaaliidu abilinnapea Maire Nigul, kes endaga seotud firmale selle sillakoridori, või vabandust, Sooniste oli sel ajal linnapea. Ehk IRL vastutab selle eest, et see kesklinna sillakoridor omal ajal käest ära anti. Nüüd peab 13 miljonit selle eest andma või midagi sellist.

Ma püüan nüüd üldistavamale tasandile ära minna ja su küsimusele vastuse kokku võtta. Mul on täiesti ükskõik, millisesse erakonda keegi kuulub. Minu jaoks on oluline konkreetne

inimene oma tegudega, erakondlikkuse juurde ma viin asja ikkagi siis, kui nad püüavad ise sellisest järjepidevast poliitilisest vastutusest hoiduda. Nagu selle silla puhul näiteks.

Või toome.. ma toon ühe hoopis keerulisema näite, mis on praegu veel idee tasandil. Eile hakkasin just mõtlema. Ma kirjutasin sellest Via Balticast ja hakkas kummitama üks Via Baltica projekteeri lause, et ah et me loobusime sellest Raeküla männikusse kahe liini (?) ehitamisest. See on Natura ala ja sealt oleks pidanud Euroopa Liidu komisjoni käest luba küsima, ja nagunii ei oleks saand. Sellega seoses tuli mulle meelde Augustovi juures vaidlus Poolas. Suur vaidlus on käind, kes viia Natura alalt läbi mingisugune tee või mitte. Aga mis on Pärnu rannas. Enamik Pärnu randa sellest kohast edasi on paljude jaoks ootamatult ja vaikselt võetud Natura alaks. Natura alad on Eesti täis. Minu arvates on üks oluline teema praegu see, et Pärnu erinevate poliitikute käest küsida, et kuulge, kas te endale aru andsite ja mida te tol ajahetkel tegite, et mitte lasta Pärnu randa muuta Natura alaks. Terve rannarajooni areng pandi sellega seisma. Praegu need kaklused tekivad mingite üksikobjektide pealt. Et kas September² ehitada sinna ja kas ta ehitada nii kõrge jne. Aga mingisuguse suure ala selle jaoks kinni panemine, kurat, et seal käpalised kasvaksid ja saaks mööda laudrada toonekurgi vaatamas käia või ma ei tea keda. See on ju tunduvalt olulisem. [naerab] Muide, näiteks Terve Paradiis on ju linnukaitsealale ehitatud. Omal ajal nagu pannakse, siis jälle muudetakse. Aga ma arvan, et selle Natura alaga on küll Pärnu ranna areng tükiks ajaks seisma pandud.

Kui te toimetuses uudised kirjutate, kui palju te siis üldse toimetusega arutate – jah, hommikul koosolekul küll. Aga kui palju te loo valmimise ajal arutate, või teeb igaüks ise, kuidas paremaks arvab?

Teema valikut arutatakse muidugi alati koosolekutel ja produtsent langetab valiku, kas sellest teemast ja kui suurelt teha. Aga teemakäsitus on küll minu arust puhtalt ajakirjandusvabaduse osa. Mitte keegi teine ei tohiks ajakirjanikule öelda, et sa pead teemat just nii käsitlema ja mitte teistmoodi. Okei, ma võin ju tegelikult ise teada, et see ajakirjanik suhtub asjadesse nii ja see ajakirjanik naa, ma võin ju natuke sellega mängida, kui ma seda mängida tahan. Valdavalt küll mitte. Ma ei ole toimetuses ka märganud, et keegi ajakirjanik oleks väga palju mingite erakondade hääletoru. Pigem on linnaelu probleemide koha pealt kellelgi mingisugused arvamused või hoiakud.

Kui ma näeks, et erakonda X toetav ajakirjanik tahab kangesti, et valimiste eel kirjutatakse, et see erakond X on nii tore ja korraldab jälle nii toreda ürituse, siis ma üritan seda taha lülitada ja öelda, et me ei kirjuta sellest. Võib-olla keegi teine langetab jälle mingi teistsuguse otsuse, see on nii subjektiivne või äratundmise asi.

On sul kunagi mõne poliitikuga mõne loo pärast konflikti tekkinud? Et on tulnud ütlema, et miks sa nii või naa tegid.

Ega ma väga täpselt enam ei mäleta. Ma olen nii pikalt kirjutanud, et nad võib-olla enam ei tule seda ütlema. Kindlasti on mingisugused ootused ja... kui ma nüüd nimepidi ütlema hakkan, siis tekitab võib-olla sellist paksu verd. Kindlasti näed poliitikute käitumisest, kuidas enne valimisi tullakse, et “tere, kuidas sul läheb” [tõuseb püsti] ja kõik on kena. Kui valimised läbi on ja see inimene on juhuslikult saanud linnavalitsusse, siis tullakse ja võetakse nendes samades ruumides nõupidamine kokku. Et “nii, meil on nüüd linnavalitsuses ajakirjandusega suhtlemisel kindel kord. Mobiiltelefonile palun enam mitte helistada.” Juhtub selliseid asju, meelde jäävad sellised asjad. Eks edaspidi ka paratamatult

² Hotell, mille ehitust Pärnu randa plaanitakse.

inimene arvestab selliste asjadega. Kui see nägu on nii eripalgeline, siis noh jah. väga sõbraks ei tasu kellegagi saada.

On sul nii pika staaži jooksul siin Pärnus tekkinud sellised sõbramad poliitikud kui teised?

Mingil määral kindlasti on. Ühtede inimestega saad ju ikkagi paremini läbi ja teiste inimestega saad halvemini läbi. Ma ei ütleks, et... Igal ajakirjanikul peaksid olema omad... noh, allikas – allikas on jube halb sõna, see on nagu mingi vahend. Omad tuttavad nagu igas erakonnas. Siis ongi see, et sa saad inimesega hästi läbi, samas sa ei tohiks talle nagu mingeid erilisi eeliseid teha, aga samas väga räägelt kritiseerida ka nagu ei tahaks.

Siis sa pead mõtlema, et kui see poliitik sulle midagi räägib, siis kelle huvides see ikkagi nagu on. Ega räägitakse tavaliselt asju ikkagi kellegi enda huvides. Ma ise püüan alati ikka aru saada, et milline on inimese käitumise motiiv. Miks ta mulle praegu seda räägib. Kui ma ise leian, et see asi võiks nagu nii olla, nagu ta räägib, siis ma lähen selle jutuga kaasa. Kui ma näen läbi, et ta proovib sellega konkreetsele olukorrale lihtsalt ära panna, siis noh, suhted suheteks, aga ma jätan selle kõrvale.

Ega ka nende suhete puhul on nagu suhteliselt erinevad asjad, kas tuttav poliitik on volikogu liige või on ta linnavalituse liige. Volikogu liige, hea küll, suhtled temaga, kuuled tema käest võib-olla midagi. Volikogu liikmest üksikisikuna nagu nii palju ei sõltu. Oleneb ka kes, ega ta pruugi alati kõige paremini täitevvõimu tegemistest informeeritud olla. Võib olla, aga ei pruugi. Samas linnavalitsuse liige, kes midagi teeb, siis ei saa nagu niivõrd järgida seda, kas ta on sulle sõber või vaenlane, pigem nagu ikkagi, nagu me kõikide inimesega suheldes – mõned selle inimese teod võivad olla meeldivad ja mõned on nagu ebameeldivad. Peame püüdma kõiki neid asju kajastada. Ma usun, et see on ka nagu mingil määral õnnestunud.

Kuivõrd sa tunned, et lehte tahetakse kasutada tasuta reklaamina?

Kindlasti. Iga päev. Kindlasti tahetakse lehte kasutada nagu propagandavahendina ja lehes iga päev lakkamatult toimub huvigruppide võitlus, kes ja millise sõnumiga tribüünile pääseb. See ei pruugi olla mingi ainult puhtpoliitiline tasand, see võib olla ka ärihuvi, linnaelu vaidlusküsimus, kõikides eluvaldkondades. Et lehte, no ütleme, mina väidaks ikkagi seda, et selline objektiivsus – see sõna on äärmiselt keeruline. Et objektiivne ja kiretu on võib-olla nagu kogu see, mis sa internetist leida võid. Samas enamik inimesi ei viitsi nagu oma päevi õhtusse saata sellega, et ta pidevalt internetist mingisuguseid asju loeb. Keegi peab paratamatult mingi valiku tegema. See, kes neid valikuid teeb, ta loomulikult peaks püüdma olla objektiivne. Aga üdini objektiivne kõikides asjades – esiteks on see lugejale igav ja teiseks seda ei saa nagu kunagi olla.

Ma võin suvalise näite tuua. Et võib-olla mõni väljaanne lööb vastu rinda ja ütleb, et me oleme üdini objektiivsed, aga samas pole seal ühtegi inimest, kes oleks vanem kui 50 aastat. Aga vanematel inimestel on omad probleemid, mida see 20-aastane mitte iialgi aru ei saa ega suuda kirjutada. Sama võib ka vastupidi olla.

Kui nagu toimetuses, kes majandusest aru saaks, siis sa võid lollidele igasuguseid tekste ette sööda, mida nad siis niimoodi edasi produtseerivad. See tekst on ikkagi kellegi poole kuskilt kallutatud, keegi on selle teksti ju loonud. Enamik asju tuleb sisse mingitest huvidest lähtuvalt. See on ajakirjanik, kes peab mingisuguseid valikuid alati langetama.

Mil määral sa leiad, et nii sinu kui terve Pärnu Postimehe tegevus on Pärnumaa valimistulemust kuidagi mõjutanud?

Hmm.... [mõtleb] Ei ma ei usu, et nii minu kui Pärnu Postimehe tegevus suudaks seda valimistulemust mõjutada. Seda suudab ikkagi nagu erakond ise. Võib-olla Pärnu Postimees ühena selle erakonna või elu kajastajatest suudab seda hoiakut kuhugi kallutada natukene.

Toome mingi suvalise näite. Kui tahetakse siia liuvälja rajada. Inimeste hoiakuid mõjutab ju kas või see, kas me kirjutame sellest iga päev või me ei kirjuta sellest üldse. Kas leht mingile üksikküsimusele pöörab tähelepanu või ei pööra. Oletame näiteks, et me kirjutame iga päev, ja see osadele ei meeldi. Ma ei tea, kui palju see Keskerakonna toetusprotsenti võiks mõjutada.. mingil määral võib-olla mõjutab, aga ma ei usu, et see meediakajastus nüüd valimiste puhul nii oluline on.

Ma olen aru saanud, et see “mina tunnen sind” ja “ta on nii ilus mees” ja mingid taolised asjad mõjuvad tunduvalt rohkem [naerab]. Või kõige lihtsam – sulle lubatakse 500 krooni. Sa isikliku rahakoti peal tunnetad, et kasulik on kellegi sellise poolt hääletada. Varsti läheb üldse selliseks enampakkumiseks see hääletamine. Kes pakub 500, kes 700, kes 1000 eksju. Kui väga küüniline olla, siis võib-olla valimised nii ongi varsti.

Kuidas sa ise ennast poliitiliselt määratled?

Keeruline küsimus. Ma arvan, et ma määratlesin ennast tükk aega Isamaaliidu toetajana. Ma tundsin, et ma olen nagu sellest põlvkonnast, 1986 lõpetanud. Osa selle erakonna juurtest pärinevad minule tuttavatest inimestest, kellega ma ülikooli ajast koos olen olnud. Aga aja jooksul olen ma, tänu Sulev Alajõe ja tänu Mart Allikule kohanud selliseid inimesi, et ma olen leidnud, et kurat, ma ei tahaks olla sellisel arvamusel nagu nemad. Esiteks ma ei taha nagu ühegi erakonna distsipliini järgi talitada, ja teiseks – see oli vist Sulev Laanpere, kes ütles 86. aastal, kui ma tööle tulin, et nooruses on inimesed rohkem liberaalid ja vanaduses rohkem sotsiaaldemokraadid.

Ehk siis ma arvan, et praegust olen ma oma poliitilistelt vaadetelt jõundud sellisesse määramatusse kohta. Ma ei suuda enam nii detailselt määrata, et milline.. Eesti erakonnad ei paku enam nii selgeid alternatiive maailmavaadete koha pealt. Ma arvan, et ma olen kindlasti natuke tsentristlikumaks või vasakpoolsemaks muutunud. Ka mitmed Keskerakonna asjad võivad mulle meeldida, aga ma arvan, et need on pigem sotsiaaldemokraatide ideed. Keskerakond on üldse tunduvalt siuke määramatum oma vaadetelt, populistlik partei rohkem.

Vot ei tea, on keeruline. Ma ei ole näinud, et keegi oleks üdini konservatiiv, sotsiaaldemokraat või üdini liberaal. Pigem see sõltub nagu mingitest inimeste poolt langetatud üksikotsustest. Kui ma varem olen valinud valimistel erakonda – Isamaaliitu koos naisega, siis viimasel ajal olen nagu ka valinud rohkem üksikisikut, ehk Mark Soosaart. [muudab hääletooni] Üksik kurva kuju rüütel, kes võitleb samade väärtuste eest, mis minagi, et annan hääle talle. Ma annan endale täielikult aru, et ta ei ole kunagi inimene, kes oleks üks täitevvõimu liige. Ta on rohkem aktsioonipoliitik. Keegi peab olema siuke ora tagumikus, kes ei lase seda kaalukaussi väga ühte serva vajuda.

Kes Eesti ajakirjanikest on sinu meelest hea poliitika kajastaja?

Noh, Kai Kal... mhhhh. Ma ei jälgi nagu... Võib-olla ma uudistevoogu vaatan kõikides lehtedes, aga ma loen paratamatult ikkagi Postimeest. Mul on see koju tellitud. Ma ei loe

igapäevaselt Eesti Päevalehe kõiki artikleid. Ma loen nende tõstatatud probleeme siis, kui need jõuavad BNSi või kuhugi oma väljaandest välja juba. Postmehest on Kai Kalamees kindlasti väga hea parlamendireporter näiteks.

Miks?

Temas on nagu viitsimist ise vaadata, vähemalt mulle tundub nii, et ta loeb ise eelnõusid, käib kohal, süveneb asjadesse. Osad poliitikaajakirjanikud on ju ka lihtsalt sellised, et mina ei tea, kas ta seal kohal käib või mitte, keegi tuleb ja räägib ja siis ta paneb selle rääkimise kirja. Võib-olla võtab formaalselt nagu, et uudis oles tasakaalus, ka mingi teise erakonna esindaja. Mulle ei meeldi see, kui ajakirjanik on pastapliats ehk ta siis loeb mingit teksti, võtab ühe poliitiku kommentaari, võtab teise poliitiku kommentaari ja läheb järgmise teema juurde.

Mulle pigem meeldib see, et ajakirjanik loeb seaduseelnõu läbi, leiab, mõtestab seal need nüansid lahti, teeb selle valiku, mida poliitikud välja ei paku, vaid mis tema enda arvates olulised on ja siis hakkab sellele juurde otsima kommentaari ja küsima, miks see nii on või. Kes ise kaasa mõtleks ja algdokumentidega tööd teeks, mitte ainult jutuajamise ja kirjapanemisega ei piirduks.

Kas ajakirjandus on Eestis neljas võim?

Eks ta mingil määral ole vist kindlasti... Vaata, ajakirjandus on nagu väga erinev asi. Ma olen kohanud seda, et poliitikud tegelikult vihkavad ja põlgavad sellist tabloidajakirjandust, eriti SL Õhtulehte. Ja ma olen paljudes asjades nendega täiesti nõus. Idioote jätkub ajakirjandusse ka, nii nagu jätkub kõikidesse teistesse eluvaldkondadesse. Ma ei kujuta ette, kui mina poliitik oleks, ma ütleks tunduvalt halvemini ilmselt.

Toome kasvõi näite.. ma ei tea kas sa viimast „Ärapanijat” vaatasid, kus oli mingi debiilne laulja, kes arvas, et ta on laulja... noh, see... [meenutab]. Siuke vaimuhaige, kes siin kaverid laulis. Mul ei tule nimi meelde! Ja siis ta oli saatnud sellele, kes oli Superstaari finalistide seas, mingisuguse kirja laiali, et “tere, et pea ära värvind, et mina värvisin siis pea ära, kui mu elus olid mingisugused muudatused” ja hakkas mingisuguse peavärvimise ümber keerutama. Sellest kohutavalt süvauudist välja kiskuma. Ma saan sellest Superstaari finalistist täiesti aru, et ta saatis mingi siukse lolluse „Ärapanijasse”.

See iseloomustab seda, et paraku võib iga idioot end ajakirjanikuks nimetada ja selliste halvemate puhul kujuneb maine. Kui küsitakse näiteks avaliku arvamuse küsitlustel, et kuidas suhtutakse ajakirjandusse, siis need samad negatiivsed näited kisuvad sealt seda arvamust alla. Oot, ole hea, kuidas see küsimus täpselt oli?

Küsimus oli, kas ajakirjandus on neljas võim.

Ajakirjandus on liiga üldine mõiste, paraku osa ajakirjandusest ei vääri hästi neljanda võimu nimetust ja teevad kõik selleks, et ajakirjandus ei oleks neljas võim, vaid oleks lihtsalt meelelahutaja. Osa seda rolli kindlasti kannab ka, Postimees või Eesti Päevaleht näiteks.

Kas ka Pärnu Postimees võiks seda teha Pärnumaa kontekstis?

Ma arvan, et teeb ka. Pärnu Postimees tervikuna ikkagi. Kui Pärnu Börs näiteks, siis kindlasti mitte. See on puhas selline meelelahutaja.

Miks sa ajakirjanikutööd teed, mis on su motiiviks?

Muud ei oska ju.

Et sattusid ülikooli ja nüüd teedki...

Ei, ma võin sulle kirjeldada, kuidas ma ülikooli sattusin. Mulle keskkooli ajal meeldis hirmsasti ajalugu. Aga kuna ma nägin ära, et õpetajatöö mulle ei meeldi, vaatasin, et ega see arheoloogitöö mulle ka vast väga ei meeldiks. Aga seal oli üks ajakirjandustudeng, Anatoli Aksejev, ma ei mäleta, mis tal praegu selleks nimeks on. Tema andis sellise mõtte, ja juhtuski nii, et Abja-Paluoja taolisest kolkast sai 81. aastal TÜ ajakirjandusosakonna 15-liikmelisele kursusele kaks inimest. Mina ja Gerda Kandla. Gerda on see, Juure endine naine.

Sain nagu sinna. Egas see areng on ka nagu selline olnud... Alguses ma õppisin seda rohkem kui ainet. Näiteks Marju Lauristin on öelnud, et sellest küll ajakirjanikku ei saa. Aga ütles, et näe ikkagi sai, siis kui ma 87 hakkasin kirjutama Pärnu lahe keskkonnateemadel ja sellistel asjadel. Selline ühiskondlik teema talle nagu meeldis. Et ta nagu aktsepteeris. Ajapikku... see pakub mulle ka endiselt huvi. Ma küll ütlesin, et mis ma ikka muud teha oskan, ega ilmselt väga paljuskki oskakski teha selliseid asju, mis mulle endale huvi pakuksid. Mina ei tea, teen kuni surmani ja seda peavad teised ütlema, kuidas see parasjagu välja tuleb.

Kujuta ette, et sa lähed päeva pealt mõnda teise Eesti kohalikku lehte tööle. Mis sa arvad, kas siis kukuks see valimiste kajastamine kuidagi teistmoodi välja?

Kindlasti. Esiteks ma ei suudaks olla nii sügav, sest ma ikka aastakümneid juba... ma olen poliitika kursis aastast 1989... Sellest ajast alates olen iseseisva Eesti Pärnu poliitikaga kursis. Mart Viisitamm ei ole näiteks seda ajaloomälu. Ma ei ütle, et see ainult mul on, see on ka Ahti Kõol, Jane Metsal, Vello Järvesalul, paljudel siin. Kui ma läheksin Valga maakonda või Rakvere maakonda... mul on küll kogemus, kuidas asjad funktsioneerivad, aga mul ei ole seda informatsiooni selle piirkonna mingite probleemide kohta ja kuidas neid on eelnevalt lahendatud. Mul kuluks kindlasti mõningane aeg, et end nende asjadega kurssi viia. Ma arvan, et esialgu oleks pealiskaudsem kindlasti.

Kui tuleks Pärnusse Pärnu Postimehega sarnane leht. Mida teeksid sellisel juhul Pärnu Postimehe ajakirjanikud teisiti?

Ma ei.... kujuta ette, mida ta võiks teha nii väga teistmoodi.. Ma arvan, et ta teeks nagu samamoodi, nagu ta kõikides asjades siiamani on teinud, ainuke asi, mis muutuks on võib-olla et... Praegu on ajakirjanikud paratamatult nagu natuke laisemad või kuidas nüüd öelda. Näiteks ma kuulen mingisugusest asjast, mul on aega sellesse teemasse võib-olla natuke rohkem süveneda, ma ei kirjuta sellest kohe homses lehes. Aga siis ma olen sunnitud nagu ka natuke toorema asja kohe lehte panema. Ühest küljest ma olen sunnitud olema kiirem ja rohkem tööd tegema. Teisest küljest ma olen sunnitud ka rohkem pealiskaudsem olema. Noh, see sama asi on tegelikult, kui palju ajakirjanikke mingis väljaandes töötab. Kui neid ajakirjanikke on hästi vähe, siis on see leht nagu paratamatult pinnapealsem. Siis on ta nagu mingite pressiesindajate pastapliiats. Vaata nagu on praegu igasugused online uudised. Keegi produtseerib kellegi huvides mingi teksti ja teised produtseerivad edasi selle ja... Minu arvates on Pärnu Postimehe ja osade teiste väljaannete vooruseks ikkagi see, et sul on natukenegi võimalust nagu nendesse teemadesse süveneda ja pakkuda lugejale midagi enam kui selline tänavalt esimese vastutuliija poolt esitatud kõne. See tekst on nagu... natuke on nagu vaeva nähtud asja uurimisega.

Kas Pärnu Postimehes praegu on see valimiste-eelne nii uudiste kui arvamuse pool piisavalt paika pandud? Kas satub ka selliseid asju, mida sinu arust ei tohiks lehte sattuda?

Mõnikord võib-olla tõesti satub, aga see on jälle selline subjektiivne aramus. Kui mina leian, et mingisugune uudis vääraks kajastamist, võib-olla keegi teine leiab, et see ei vääri kajastamist. Mina arvan, et see võiks olla suuremas mahus, mõni teine arvab, et väiksemas mahus. Mina arvan, et see võiks olla tõsine probleemikajastus, mõni teine arvab, et sellest võiks humoreski kirjutada. Kõik me oleme nagu erinevad inimesed ja ma ei suuda küll ette kujutada, et valimised on see aeg, kus kehtestatakse toimetuses range diktatuur ja kõik on ühe inimese subjektiivse arvamuse kohaselt täpselt nii. Kindlasti mingid reeglid on olulised, aga kõike ei ole võimalik reeglistada.

Lisa 7. Intervjuu Pärnu Postimehe reporteri Ester Vilgatsiga.

Räägi algul natuke endast. Kaua sa oled Pärnu Postimehes töötanud ja kuidas sa siia sattusid?

Pärnu Postimehes olen ma töötanud natuke üle 10 aasta. Enne ma olin igal pool mujal. Näiteks selles Eesti Sõnumid, mis oli siis Rahva Häääl, siis tuli Eesti Sõnumid ja siis muutus see Sõnumileheks ja siis SL Õhtuleheks. Igal pool töötanud, erinevates raadiotes ja isegi mitmetele telekanalitele, enne nüüd ETV-d ka teinud tööd. Nii et päris palju olen teinud igasugu asju. Ja noh, siin olen nüüd olnud, oktoobris sai 10 aastat.

Mis see ajend on, miks sa just ajakirjanikuna töötad?

Ei oskagi öelda. Ajakirjanikutöös on selline huvitav nüanss.. eks igas ametis võib-olla proovib ennast palju inimesi ja osad ametid ei sobi paljudele. Aga ajakirjandus on vist üks selline valdkond, kust käib läbi palju rohkem inimesi, kui mis iganes elukutsest. Noh ei hakka rääkima, et proovib töötada müüjana ühes poes ja siis läheb teise. Asi pole sugugi selles, vaid asi on selles, et see amet ei sobi paljudele. Ka need, kes on ülikoolis õppinud, lõpetavad selle ära, aga lähevad ikkagi mujale. Võib-olla seepärast, et siin on see vastutuse määr ikkagi vastikult suur. Iga sinu sõna ju sadades tuhandetes paljundub, kõik seda loevad, kõigil on selle kohta oma seisukoht ja loomulikult see ongi vasutus, et kui sa eksid, siis tuleb see sulle jubedama ja laiema laksuna tagasi, kui siis, kui sa seda lihtsalt kellelegi räägid.

Vasutus ei sobi paljudele ja võib-olla ka sellepärast ei sobi ajakirjanikuamet paljudele, et see nõuab siiski suhteliselt head suhtlemisoskust. See ei tähenda, et ajakirjanik ei saa olla see, kellel seda suhtlemisoskust ei ole. See oskus annab palju juurde, annab palju rohkem võimalusi. Ma arvan, et sellepärast ma olen siin, et mulle üldiselt meeldib suhelda, ja ma ei saa nüüd väita, et mu suhtlemisoskuses ei oleks puudusi. Kindlasti on, sest ma olen näiteks suhteliselt kannatamatu ja ma ei kannata sellist hämamist. Ma kipun tihtipeale juba kohta kätte näitama inimestele, kes hakkab mulle väga lolli juttu ajama. Võib-olla tuleks kannatlikult lasta tal kõik ära rääkida ja siis tuleks väga hea lugu välja. Et noh, kujutan ette, et ma olen siiski üle keskmise parem suhtleja. Ma isegi arvan, et ma olen suhteliselt hea suhtleja, kuigi mul on, kuhu areneda. Ütleme siis niipidi.

Räägime peamiselt eelmise aasta Riigikogu valimiste eelsest ajast. Kui sa nüüd seda aega meenutad ja tagasi mõtled, siis millised sündmused ja kõneainet pakkunud teemad sulle sellest ajast meelde on jäänud?

Ma oleks pidanud võib-olla meelde tuletama seda perioodi ja vaatama, millest ma kirjutanud olen... Aga mis meenub. Meenub see, et tegelikult sellised toredad inimesed ja muidu lähedad pärnakad, kellega ma siin muidu tänaval olles juttu ajan, lähevad ikkagi valimiste eel suisa lolliks eksju. Siis hakkab igal sammul selline poliitiline nüanss ja kõiges nähakse poliitikat ja ise ka tehakse seda igal sammul, nii et see on tõeliselt kurnav periood. Ma kujutan muidugi ette, et neile endile ka, mitte muidugi ainult ajakirjanikele.

No mida ajakirjanikud tavaliselt sel perioodil siis kogevad. Ega meil ju suurt endal teha nagu polegi, sest meil kujuneb nagu välja... Ajalehtedes on ju selline piirang, et ega me niisama poliitikast uudist otsima ei lähe, vaid arvamusküljel nad juba siin omas järjekorras kirjutavad. Aga ollakse siiski usinad igasugust kompromiteerivat materjali ette söötma ja

kui see tundub väga rumal ja väga kunstlik ja tobe, et seda pole nagu kunagi, tundub, et seda pole juhtunud ja seda on tehtud tõesti väga kunstlikult, siis me ei võta seda...

Mulle saatis enne valimisi, kas ma nüüd mäletan enam seda.. mingit Kiviõli juhtumit või.. mis hiljem jõudis ka televisiooni või kuhugi.. Kus võeti üles üks vana asi, isegi läbi Pärnu Postimehe, tule taevas appi. Milleks meile nüüd enda kohalikke asju.. aga arvati, et seda on parem siin klaarida ja lõpuks korjavad tänapäeval niikuinii portaalid kõik uudised üles, ükskõik, mis lehes ta ka ei ilmuks.

Ühesõnaga sellist komprat hakkab levima tohutult ja sellel tuleb osata vahet teha. Siin aastate eest, mis Pikaro kohta meile saadeti ja millest me isegi kirjutasime, sest see osutus tõele vastavaks. Aga millegipärast ja kaevatakse need vanad asjad just enne valimisi välja.

Eelmistest valimistest ma praegu väga palju ei mäleta. Tean seda, et Pärnu Postimees ju käis väga paljudel valimisüritustel, kus siis käisid igasugused grupid ennast maakonnas tutvustamas ja ka linnas. Ja teatud seltskond ja noh, väga palju sai ju nalja nende õhtute kajastamisega, sest et peamiselt oli päris naljakas, kuidas nad ennast seal tutvustasid ja kes mismoodi pingutas ja miskit tehti. Tegelikult on asi selles, et eestlased on küllaltki sellise realistliku loomuga ja ma kujutan ette, et kui neile sellist ameerikapärast tohutut pähemäärimiskampaaniat tehakse, see on neile väga vastuvõetamatu. Eestlastele vist sobib ikka see diskreetsem kampaania. Ma ei mäleta praegu isegi seda, kui palju ma ise kirjutasin lugusid valimisüritusest.. või võib-olla ma ei kirjutanudki... Iga päev toob nii-öelda uued asjad.

Aga et peamine olekski ju see, et kui keegi sulle mingit komprat püüab, et siis vahet teha, milline on see reaalne uudis ja et see inimene on tõesti niiviisi käitunud. Aga kui tuuakse aastate tagune jama esile ja tahetakse seda enne valimisi just serveerida, siis parem mitte sellest kinni võtta. Kuigi tegelikult, nagu näha, siin ajakirjandus lõpuks sööb kõik ära ja... soliidsetel lehtedel võiks siiski olla mingi teatud lävi selle koha pealt. Ma ei oskagi muud nagu vist... [mõtleb]

Meeles on praegu kas või see, et sai kirjutatud üks väikene lugu Pärnu Börsi, kus on need ilma nimeta lood. Sellest, kuidas siin meil opostitsioonis olevad sotsdemmid, keda on volikogus kaks tükki, mingisuguse teema puhul järjest hüppasid seal püsti ja hakkasid oma kohustuslikke sõnavõtte tegema. Ja see tundus nii naljakas ja labane... Mitte et mul midagi isiklikult oleks nende vastu, aga see tundus eriti kuidagi pingutatud ja nii nagu see valimiste-eelne aeg üldse mõjub kõigile. Ja siis ma kirjutasin sellest Börsi ja sellest tuli tohutu pahandus. Oi, kuidas nad olid endast väljas. Ja minu meelest käisid vist isegi ja helistasid siit peatoimetajale, et mis. Aga no ei, mitte ükski teine konkureeriv erakond ei teinud mulle ettepanekut neist kirjutada, nagu nad võisid arvata, vaid nad tõepoolest olidki nii naeruväärsed. Tähendab, mulle tundus see. Ja see oli nii. Kui ma selle naeruväärsuse esile tõin, siis see häiris neid väga.

Sai ka ironiseeritud selles samas Börsis selle üle, kuidas kellelgi meie kandidaatidest oli oma šokolaad ja kuidas ees- ja perekonnanime esitähedest olid siis tehtud kõik sellised positiivsed omadussõnad, mis pidid teda siis iseloomustama. Mis on jällegi hästi selline pealetükkiv, tobe, vähemalt mulle küll ei läheks see peale. Ma ei annaks sellele inimesele häält. Muidugi, jaa, ma sõin šokolaadi ära. Sellised tobedad asjad meenuvad jah.

Kuivõrd laieneb enne valimisi see poliitikute ringkond, kellega sul tuleb suhelda? Kes tulevad näiteks siia ennast pakkuma....

Absoluutselt, loomulikult. Mul muidugi läks õnneks selles suhtes, et Kalle Laanet, kes ka osutus valituks Pärnumaal, oli ka siin prefekt. Ja noh, mul tekkis temaga väga hea kontakt. Juba töötamise ajal, sest politsei on minu valdkond.

Samamoodi oli Mati Raidmaga, kes oli Päästeteenistuse juht. Ja ka see päästeteenistuse valdkond oli minu töövaldkond olnud. Tundsin ka siis Mati Raidmad enne, ta on Pärnust pärit, nii et teda ma teadsin ka enne. See nagu oli väga siuke positiivne. Selle võrra oli mul lihtsam nendega suhelda ja kuna ma teadsin neid inimesi ja nemad on tõesti tublid inimesi. See, et valimiste-eelne periood pani ka neid tegema asju, mida nad iga päev ei teeks. Nad ei käi iga päev väikestes paikades esinemas ja rääkimas ega korralda sellised asju. Vähemalt nemad küll jäid soliidselt, Laanet ja Raidma. Ja pääsesid ka Riigikokku. Midagi halba mul nende kohta öelda ei ole.

Et rohkem oleks tulnud neid... no eks neid ikka, kõik siin üritasid mingit teemat rääkida ja ka tänaval tervitati palju rõõmsamalt ja puha. Sellevõrra ka rohkem, et iga päev sai siin Laanetiga suheldud ja ta jälle teatas, et ta teeb ühte või teist... või Raidma samamoodi. Aga see on jah.... see tuleb ära n-ö kannatada ja ise see valik teha. Et nii-öelda ülearu ei saa ju promoda. Peab nagu väike tasakaal ka säilima selles kõiges. Laienes ikka see suhtlusring.

Kas enne valimisi ajakirjanikud, ka sina, muutute laisemaks? Kas on rohkem selliseid uudiseid, mis tulevad ise kätte ja peab vähem otsima?

Nojah, selge on see, et mingil moel neid tuleb kajastada ja Mark Soosaare pingutusi nüüd selle nimel ikka.... Ta saatis meile iga päev siin pressiteateid, et kuhu nüüd sotsdemmid jälle lähevad mingit kampaaniat tegema ja... Ta tegi isegi selliseid asju, et kui ta sai teada, et mõni teine erakond läks tegema koosolekut, siis sotsdemmid, et mitte raha kulutada, läksid nendele üritustele kaasa ja siis hakkasid seda kritiseerima ja esinesid seal ja. Väga inetuid nüansse tuli välja. Teatas näiteks meile Tartu Ülikooli Pärnu kolledži õppejõud Valter Parve, kes ise kandideeris, aga ta helistas meie peatoimetajale. Ta serveeris seda asja hoopis teistpidi, kui see oli ja alles siis asjaga tegeledes selgus, et nad trügisid hoopis ühele võõrale üritusele. Et asi oli hoopis teisiti. Nii et peab olema väga tähelepanelik.

Eks igasuguseid üritusi tuleb kätte ja palju teatakse ja tehatakse saada. Jah, vähem kindlasti peab otsima neid teemasid. Aga samas, noh, me püüame ikka olla selles mõttes tasakaalus, et ei saa ju kogu uudistekülge kirjutada täis nüüd kandideerimistest. Kindlasti inimestel juba iivelduseni palju. Teisi teemasid tuleb ikka otsida ja mina ikka tegelesin sellega väga usinalt, et ikka muud valdkonda ka oleks lehes kajastatud. Mitte üksi kandidaatide asju.

Kuidas sa oma töös poliitikusse suhtud? Et kes ta sulle on – koostööpartner, abiline, sõber või peab tema suhtes kogu aeg valvel olema?

Seda sa ütlesid vist õieti, et üldiselt peab olema jah, kogu aeg valvas. Et valvsust ei tohiks kaotada nende puhul. Kui sa tead, et keegi sulle nüüd täna helistab ja teatab, et tead, mul on nüüd vägev uudis, me teeme seda ja seda. Siis loomulikult, kui need inimesed on juba võimu juures praegu ja nad teevad täna, noh, eks me kõik ikka neile räägi, et kui sul uudist on, siis anna märku, tore ju kui saab üht-teist kajastada, lehte on ju vaja kogu aeg täita. Aga valimiseelne periood peaks tegema ikka eriti valvsaks, sest siis tuleb neid uudiseid juba niimoodi, et...

Mind isegi on kutsunud erinevad inimesed lõunale valimiste ajal. Et paku ise, kuidas peaks käituma, et ikka pääseda leheveergudele ja selliseid asju suisa on tehtud. Juttu olen ma

tõesti ajanud ja öelnud, et kõige olulisem on ikka soliidseks jääda ja mitte lolli mängida, see mõjub inimestele kõige halvemini. Suhteliselt näevad ikkagi läbi, kui ausalt sa seda teed. Valdavalt näevad ma loodan. Jah, valvas, valvas peab olema, väga valvas.

Aga üldises mõttes, kui see ei puudutaks üksnes valimiste konteksti, siis poliitikud on... eks nad üldjuhul ole ju ikka inimesed, samamoodi. Kes on mulle varasem tuttav juba ammu... eks ta loomulikult poliitikasse minnes muutub väga palju. Aga samal ajal ma tahaks öelda, et normaalne inimene ei tohiks muutuda. Selles mõttes, et see, et keegi siin Riigikogus on olnud, see ei tohiks teda muuta. Ta on ju ikka see sama. Aga jah, eks ta siis hakkab võib-olla rohkem sõnu valima ja kardavad igal sammul, et äkki-äkki... Isegi siis, kui ei ole juttu, et see on lehele, see jutuaamine, ikka kardavad, et see võib kuidagi lehte sattuda ja siis alati püüavad väga valivalt kõnelda. Väga lihtsa vestluse puhul valivad sõnu väga.

Aga jah meil siis Pärnus, näiteks keda ma võiks mõelda, siis sotsdemmid oli, kandideeris Epp Klooster, maavalituse sotsiaalosakonna juhataja, keda ma tunnen hästi-hästi kaua. Tema puhul on see kõige talumatam, et ta nii kohutavalt muutus, see on nagu nii häiriv. Et ta kohe, vat nüüd on kandideerimisperiood, nüüd ta kohe oligi teistsugune. Ma käin temaga ühe juuksuri juures, me ei sattunud korraga tema juurde ja see juuksur ka ütles, et täitsa kohutav, et ta käib nüüd iga päev juuksuris. Et ta on meid kõiki ära tüüdanud. Ja no vat kui selline jutt juba kõlab, et ta kõigiga räägib, kes ka tuleb sinna. Et nii, sa vali mind, ja jagab seal neid kaarte. See juuksur ütles, et tal on tõesti siiber. Ma kujutan ette, et vat niimoodi.

Miks ma pean siis muutuma, miks ma pean üksnes see periood, kui kandideerimine, miks ma pean siis soengus olema. Ühesõnaga see ei ole see, see on lausa naljakas. Ja see häirib mind samamoodi, kui neidsamu, kes mulle seda juttu rääkisid. Et noh, nii et muutuda ei ole vaja. Kui inimesed mäletavad sind sellena, kes sa oled, ja kui sa oled olnud hea inimene, tore inimene, mõistlik inimene, töökas ja tubli muidu ka, siis selle valimiste-eelse perioodiga sa igal juhul ei tee mingit imet.

[vastas telefonile, paus]

Ahjaa, rääkisime seda juuksuriasja. Jah, et kui minult keegi soovib nagu kommentaari, et kuidas inimestele meeldida, siis jah, et ole ikka see, kes sa oled. Sa ei ole.. selle ajaga sa imet ei tee. Sa võid käia külades ja valdades kohtumas... Sinna tuleb väga marginaalne, no väga vähe rahvast üldiselt, palju ei tule. Tulevad siuksed üksikud, kellel on rohkem kriitikameelt ja kes tahavad vinguda ja õiendada. Sa ei saa sealt neid hääli. Sa pead olema ikkagi enne juba normaalne inimene. Mitte et sa mängid natuke aega toredat rahvameest või -naist ja oledki kohe tehtud. See ei lähe nii.

Kui palju te toimetuse sees nii uudiste valiku kui kirjutamise ajal arutate, kuidas ja mida ja kellest kirjutada? Antakse nõu?

Ega siin sellist suurt nõuandmist võib-olla polegi, et enam-vähem me ju tunnetame ära selle, kes on nagu kes. Minule muidugi isiklikult ei meeldinud see, et nagu Soosaare need suhteliselt tobedad väljaastumised ja ronimised teiste koosolekutele ja mida ta seal taotles... Noh, mina isiklikult, kui oleks olnud minu valik, ma ei oleks seda lehte nii väga pannud, aga ta sai väga mitu... Ja seetõttu võib-olla ei saagi olla valitsuses. Et see on ju tore, kui sa lähed Keskerakonna koosolekule ja naeruvääristad nende ideid. Hüppad sisse sinna ja räägid, et mina nüüd näed, et meie teeme selle hoopis paremini ja lased ennast umbes sealt koosolekult nüüd välja tõsta või... See ei ole sinu koosolek ja sina ei ole nende ruumide eest maksnud ja ega küpsist ega kringlit sinna toonud. See on ju meie oma.

Et saada nagu selle pealt. Mina isiklikult nagu Pärnu Postmehe kui lehe seisukohalt oleks käsitlenud seda rohkem nii Õhtulehe teemana. Aga ta sai väga palju vastukaja just nende üritustega. Soosaar ise ei pidanudki mitte midagi maksma. Tema käis teiste üritustel, nuhkis need välja ja väga palju promo tuli. Soosaar on muidugi propaganda-geenius, nii et tema vastu ei saa.

Millised on sinu kriteeriumid, mille järgi peaks otsustama, milline uudis saab lehte ja mis ei saa?

Vat jah, see üks, mille ma eelnevalt ära ütlesin, ongi see, et kui keegi on teinud ilmselgelt mingi asja, millega ta tahab nagu jõuga lehte tulla. See tasand on erinev. Mina näiteks ei nüüd seda Soosaart pannud, aga noh meil pandi ja isegi mitmel korral. Mina niimoodi ei oleks pannud. Aga jah, üldiselt... loomulikult, valimised on see koht, kus saab neid poliitikuid näidata igast küljest. Et see kuidas siis üks ajakirjanik otsustab, et noh, see on ikka ajakirjaniku vabadus ja leht ka ei dikteeri, et sa pead Soosaart käsitلهma selles loos just vastupidi halvasti, et ta niimoodi käib nendel üritustel või.. Et see on iga ajakirjaniku enda otsustada.

Noh, muidugi oleks loogiline, et valimiste eel keskendutaks nendele valimisüritustele vähem. Sai käidud ka mingil üritusel ja siis ma kirjutasin ainult sellest, milliseid vidinaid seal jagati. Kui palju pastapliiatseid ja erinevaid jälle... mis muid asju, kätekreemi ja mis seal kõik ka oli. Tegelikult see, et keegi teeb valimiskoosoleku ja räägib oma sellest... ei ole uudis. No ei tohiks olla üldiselt uudis. Kajastagu seda oma valimisreklaamis ja see ongi tema reklaam, kuidas rahvas räägib.

Küll väärivad kajastamist need, mis need suured koosolekud ka on toimunud, kus siis eri erakonna liikmed, nende esindajad istuvad seal kuskil kontserdimajas laval ja räägivad oma peamised need ära – ja palun, siis on kõik võrdses valguses, ühepalju. Prožektor paistab nende kõigi näole. Ja siis on vaataja enda... ilu nii-öelda vaataja silmades või kuulaja silmades, keda ta siis selles ühtses valguses nii-öelda ilusamana näeb. See on õiglane variant.

Või see, kui meilgi on tehtud siin vestlusringe ja erakondade esindajad on siin ja ütlevad, et me teeme seda, seda... Vat need oleks kõige soliidsemad väljundid. Mitte need, et nüüd üks mõtles mingi eriti tobeda asja välja ja vat nüüd lähme kaitseme seda Septembri seda ja ronime seal puu otsa ja saame niikuinii lehte sisse. Ma need jätaks pigem kõrvale.

On sul ette tulnud pärast mingi loo kirjutamist konflikti poliitikuga?

No egas nad ise julge tulla siin enne valimisi midagi ütlema. Tegelikult ei ole. No see ükskord oli, kui ma kirjutasin, aga see ei olnud ka nii-öelda minu konflikt, kus ma kirjutasin volikogus sotsiaaldemokraatidest, mida ma mainisin.

Et siis helistas peatoimetajale ja siis.. Kuna seal on lood ilma nimeta, siis oligi nii, et see Börsi tegija, kes paneb neid kokku, Urmas Hännile siis, pidi vastama peatoimetajale, et miks see lugu oli. Aga ega peatoimetaja ka ei öelnud, et seda poleks tohtinud olla või midagi sellist. Nii et päris otseselt selliseid konflikte enne valimisi, et keegi oleks öelnud, et ma olen valesti... Ma ei mäleta vähemalt, vist ei ole, vist ei ole.

On sul just vastupidi välja kujunenud selline sõprade ring poliitikute seas? Kui nii kaua siin Pärnus juba olnud ja nii...

Vat see tuleb hoopiski teistpidi. Et vaata nagu ma mainisin Kalle Laanetit, kes oli politsei juht Pärnus, siis ta ei kuulunud ühtegi erakonda. Ja see äkiline pakkumine talle, et tule siseministriks ja astu Keskerakonda, see oli mulle ka üllatus. Aga ma sain taga sõbraks, kui ta oli politsei juht, kui ta oli väga tore, sõbralik ja mõnus inimene. Ja ta meeldis siin kõigile oma juhtimisstiili, oma oleku ja selle poolest. Ja loomulikult me oleme siia maani väga head tuttavad. Me helistame, saadame sõnumeid, tervitame, saadame uusaastaks... Nii et pigem on see teistpidi. Need inimesed, kes mulle on head tuttavad, on jäänud mulle headeks tutvavateks ka pärast seda, kui neist on saanud mingi erakonna liige ja poliitik. Et nad ei... Ma ei ole kellegagi seepärast lõpetanud suhtlemist, et ta on läinud erakonda, mis mulle endale ei ole kuigi sümpaatne. Ma ei tee selles suhtes nagu vahet. Nii et on häid tutvavaid küll, poliitikute hulgas ka.

Mil määral sa leiad, et sinu või Pärnu Postimehe tegevus mõjutaks valimistulemust Pärnumaal kuidagi?

[vaikus] Ma kujutan ette, et selliseid kõikuvaid inimesi, kellel ei ole veel välja kujunenud oma seisukohta, kes teatud määral ei ole veel mõni päev enne valimisigi otsustanud, kas ta läheb või ei lähe sinna hääletama, kindlasti on. Ja minu tutvavate hulgas on ka neid, kes ütlevad, et näed, et seda ma küll ei vali, kujutad ette, eile lugesin lehest, kõik mis ta on teinud. Et selliseid inimesi on ja neid võib olla mina ei tea, isegi mingi 20%, sest inimesed on küllaltki sellised tundlikud küll. Kui jutt käib poliitikutest ja poliitikast. Ja kindlasti saab mõjutada seda.

Aga ma pigem mõjutaks valimistulemust hoopis sedapidi, et ma veenaks inimesi kõiki siiski minema valima. Ma üritasin seda eelmine kord ka teha. Kõige olulisem on siiski, et inimene läheks ja ütleks läbi selle, kelle poolt ta hääletab, ütleks oma arvamuse sellest asjast. Sellepärast, et siis me saavutame ikkagi kõige parema tulemuse. Õigemini et siis on nagu demokraatia oma kõige suuremas hiilguses nii-öelda. Ta on kõige rohkem olemas. Sest kui meil käib mingi kolmandik valimas, siis teised hiljem nutavad, et no kas me tahtsime seda Riigikogu. Näe, kelle me oleme kõik sinna valinud. Need, kes ei ole käinud valimas, neil ei ole üldse õigust pärast õiendada. Pidagu suu kinni. Mingu valima siis, kui on see aeg. Valigu see inimene, keda ta tahab. Ta võib pärast küll öelda.

No paraku, no mina olen ka siin valede inimeste poolt hääletanud. Ma andsin eelmistel kohalikel valimistel hääle Cardo Remmelile, kuigi ma teadsin juba ette ka, et ta ei saa. Aga ma kuidagi tahtsin, ta oleks väga siuke tasakaalukas inimene. Kuna ma teda hästi ammu tunnen, ta oleks võinud olla linnapea. Samal ajal ma täiesti teadsin, et ta õnnetu Rahvaliit ei ole ju Pärnu linnas populaarne, et ta ei saa sinna. Aga jah, et pigem minna valima, kui siin pärast itkeda teemal, et näed jah, nüüd nad valisid selle ja mina seda ei tahtnud. Seda võiks jah kõige rohkem teha ajakirjandus.

Kuidas leht just valima minekut niimoodi neutraalselt mõjutada saab?

No nendele samadele asjadele, just rääkida seda, kui suur oht on see, kui teil puudub seisukoht oma elu suhtes, kuidas elu edasi minna, minema peaks. Et siis ainult läbi selle saab ju seda muuta. Ei ole nii, et oh, näed, et mina ei ole ükski aasta käind, ma ei lähe see aasta ka, kõik nad on lollid. See on kõige nõmedam, mis saab olla.

Kuidas sa end ise poliitiliselt määratled?

Mina ei määratle ennast poliitiliselt mitte kuidagi. Sest loomulikult, pikki aastaid olles siin ajakirjanduses, mind on ka kutsutud kandideerima ja kõige pealetükkivamalt on mind kutsutud kandideerima üle-eelmiseks Riigikogu valimisteks, kui seda tegi Keskerakond ja

minu väga hea sõber, endine pärnakas Küllo Arjakas. Siis oli ikka asi väga tõsine, ja ta kohe tõsiselt käis peale ja pani mind mingisse küsitlusse, ilma et ma oleksin teadnud. Pärast tuli ütleva, et tead, et sul on nii head väljavaated, miks sa ei tule. Ma ikkagi mõtlen, et võimalus, et... minna libedale teele ja minna kuhugi erakonda ja mitte saada valituks... noh, väga tore oleks ju Riigikogus, mõnus niimoodi seal vedeleda. Kindlasti oleks tore ma kujutan ette.

Aga et väljavaade, et Riigikogu saab kunagi otsa, see on üks asi ja väljavaade, et.. peab ka kriitilist meelt olema, et sa ei pruugi valituks saada. Ja kes sind siis enam usaldab, kui sa oled juba ühe erakonna... Vähemalt uudisteajakirjanikuna sa enam töötada ei saa. Pigem sa võid siis minna kuskile toimetusse ja kirjutada kassidest ja koertest ja siis sinu neutraalsusse usutakse rohkem, aga poliitiliselt oled sa ennast siis igatahes ajakirjandusele siis kaotanud. Võsa Pets saab oma kriitilisi asju edasi teha, tal on nagu teistsugune saade, aga...

Kes võiks olla Eestis hea poliitika valdkonna ajakirjanik?

Oh ma ei tea, väga raske öelda. Sellepärast, et tihtipeale ma märkan, et võib-olla on see lehe eripära või see on üldse ajakirjanduse eripära, et kogu aeg on nagu vaja võtta seisukohta ja arvamustoimetuses eriti. Siis kiirustatakse seisukoha võtmisega ja kui on mingi asi juhtunud, siis kohe pannakse paika, et see vend on niuke... ja kolmas ja. Ei see ikka ei sobi ja. Mul ei olegi nagu väga siukest.... tuua ette, kes nagu on kõigile eeskujuks. Ei ütleks võib-olla seda. Sest noh, telest Aarne Rannamäe mulle meeldib, aga ta on vahel ka võib-olla väga nagu järsk nendes küsimustes. See nagu mõnikord ei ole kõige parem. Aga jah ei, ma pigem ei ütleks seda, mul ei ole sellist inimest.

Aga mõni selline väljaanne?

Maitea noh... ju ta siis Postimees on. Võiks olla. Sest Päevalehes on nad kohati ikkagi väga äärmuslikud. Võib-olla siis ikkagi Postimehele jääksin ma selle koha pealt rohkem nagu kindlaks.

Kui sa kujutad ette, et sa lähed mõnda teise Eesti linna kohalikku lehte tööle. Kuidas võiks erineda see valimiste kajastus, mis sa teed seal, Pärnu linna omast?

No see erineks kindlasti väga palju, no selles mõttes, et siin ma olen juba kõikide inimestega tuttav, ma enam-vähem tean, kes nad on. Eks ma siis seal hakka... Ma ei kujuta ette, võib-olla see tuleks siis äkki, selles mõttes, et neutraalsem, et kõik oleks uus ja võõras. Aga samas.. ma siiski olen püüdnud nii, et ma ei näita oma suhtumist kellessegi välja. Kui see on juba eelnevalt kujunenud või. Mul on raske seda öelda, kuidas ma käituks näiteks Põlvas või kuskilt. Eks tuleks ennast kurssi viia ja vaikselt hakata seal kündma seda põldu. Ma ei teagi, mis ma teeks.

Aga kui Pärnu linna tuleks veel üks Pärnu Postimehe sarnane leht. Mis siis võiks Pärnu Postimehe ajakirjanike tegevuses sellest muutuda?

Vaevalt, et me muutume, et see võiks meid kuidagi muuta. Loomulikult me hakkame mõtlema, et oo, nüüd meil on konkurent ja me peame olema veelgi tublimad. Aga samas me tegelikult niikuinii anname maksimumi. Me siin, me ikka nuhime kõvasti. Me tõsiselt püüame. Iseasi muidugi, et kui see leht, mis tuleb, hakkaks näiteks juhtima tähelepanu meie sellistele vigadele. Kui meil mingid vead on, siis meil on võib-olla see liigne kriitilisus. Näiteks linnavalitsuse suhtes oleme me ju padukriitilised ja nad aina saavad meie käest enamasti ju. Positiivset on seal suhteliselt harva. Pigem jah, et siis kui teine väljaanne hakkaks meist eristuma nagu selle poolest, et ta on neutraalsem ja hakkab tunduma, et see meeldib äkki lugejaile rohkem. Et me siis püüame olla neutraalsemad.

Kas ajakirjandus on Eestis neljas võim?

Nojah. See on selles mõttes keeruline, et kohati on ajakirjandus nii kõrge, et võiks öelda, et mis iganes. Me oleme üle nii seadusandlikust kui täidesaatvast rääkimata kohtuvõimust. Me võime ju teha siin suisa imesid, ainult see ei kesta kaua. Et lõpuks ju ikkagi need teised võimud panevad ennast ka maksma ajakirjanduse üle. Aga kahtlemata me, kui sellist jaotust nagu juba on öeldud, siis ta seda on. Kuigi ise ma ei kasutaks seda. Et ma ei hakkaks nagu võrdlema maailmas väljakujunenud võimude printsiibi puhul, ma ei hakkaks ajakirjandust siia panema.

Aga et kui võrrelda just seda, kui palju kellelgi on seda võimu, siis ajakirjanduses on muidugi võimu väga palju. Ja see on väga halb, kui ajakirjandusse satub tööle inimene, kes ongi kohe, kes on oma loomult kuidagi ebaeetiline, siis ta kasutab seda võimu väga halvasti ja see ei ole nagu kõige parem. Nii et võimu meil on. Kas ta iseenesest nüüd kannatab seda võrdlust välja, et esimene, teine, kolmas ja neljas, et see on nüüd iseküsimus. Aga ajakirjandusel on suur võim.

Kuidas Pärnu kontekstis sellega lood on? Kui ainult maakonda ja linna vaadata.

No Pärnus on meil ikka ka jube suur võim. Tähendab, et kui me võtame Pärnu seda ajakirjandus ja ütleme, et Pärnu ajakirjandus on üksnes Pärnu Postimees, siis meil on muidugi maakonnas kõige suurem võim, selles suhtes, et ükski teine väljaanne ei oma siin nii palju lugejaid ja me kahtlemata domineerime siin. Nii et võim on suur ikka ka.

Ma mäletan, kui ma ise siin ei töötanud, see oli 90ndate keskel ja kui Äripäev oli siin tekkinud ja juba mõned aastad ka ennast välja andnud. Siis nad ükskord küsisid mu käest, et mida ma arvan, et mida peaks tegema. Et milles selle Pärnu Postimehe fenomen ikka seisab. Kuidas Pärnu Postimehel nii palju lugejaid ja kuidas meil ikka ei õnnestu, et maakonnas ei tellita neid. Siis ma nagu ütlesingi, et ega siis inimene tahab ju ka oma kandi uudist lugeda ja et noh, meie lehe suurem mõju ongi see, et üks meil ole pooled lugejad maakonnast. Meie maa-ajakirjanikud on hästi tublid, kes kogu aeg igasse külla jõuavad. Inimene tahab lisaks sellele suurele poliitikale, mis niukui kogu aeg igalt poolt tuleb erinevatest kanalitest.

Kui võtta kaks Eesti suurimat lehte, siis need mõnel päeval sarnanevad ju nagu kaks tilka vett. Peauudis on sama, juhtkiri on samalt teemal, sees tuleb ka... uudiste järjestus on sama. Kipuvad dubleerima. Me oleme ikka selles mõttes oma maakonna jaoks asendamatud ja erilised. Et võim on meil ka suur. Kui me kasutaks seda üksnes selleks, et me edastame neutraalset uudist, aga me võtame kahtlemata alati ka seisukohta ja selles see võim tuleb eriti tugevalt välja.

Kas Pärnu Postimehes on need asjad piisavalt reglementeeritud ja paika pandud, mis pääseb lehte? Või tuleb ka selliseid lugusid, mis sinu arust ei peaks lehes olema?

Põhimõtteliselt meil käib ju asi nii, et me hommikul arutame enamasti ära selle. Et mis see peamine lugu on ja millest võiks rääkida. Ja noh, kuna leht on suur, siis muidugi tihtipeale juhtub seda, et me tegeleme ruumi täitmisega ka. On vaja ikka lugu ära kirjutada ja erilist uudist seal nagu polegi. Teada ju see, et olenevalt päeva uudiste ja sündmuste rohkusest või vähesusest uudisekünnis on ju madalam või vastavalt kõrgem siis. Meil on samamoodi. Kindlasti pääseb ka lehte selline suhteliselt kesine asi, mis võib-olla kellelegi midagi pakub, aga... see on suhteliselt loomulik. Kui parasjagu just väga põnevaid uudiseid ei ole, siis tuleb see ruum millegagi ju täita. Nii see üldiselt käib ajakirjanduses.

Lisa 8. Intervjuu Pärnu Postimehe arvamustoimetuse juhi Kaupo Meieliga.

Alustuseks räägi, kui kaua sa Pärnu Postimehes oled töötanud ja mis sa enne seda teinud oled?

Pärnu Postimehes aastast alates 1999. Enne seda Tartu Ülikooli eesti fil, töötanud kirjanduse õpetajana, andnud tunde. Olnud põhimõtteliselt koristaja ja tõlk.

1999. aastast kõigepealt uudiste reporter kaks aastat, siis kultuuritoimetaja. Eelmisest sügisest alates arvamustoimetuse juht.

Mis on see ajend või motivatsioon, miks sa ajakirjanik oled?

Ma ei oska muud.

Kui me räägime 2007. aasta valimistest. Mis sündmused või teemad on sulle sellest ajast meelde jäänud?

No valimised olid Pärnu Postimehes suht sõbralikud. Üks intsident seoses Valter Parve ja linnapea, praeguse linnapea Mart Viisitamme vahelise sõnasõjaga. Valter Parve on Sotsiaaldemokraatlik erakond. Oli segatud ka Keskerakonnas kandideeriv Koit Pikaro, kus süüdistati kõigepealt ühte keskerakondlast, praegust abilinnapead Simmo Saart, vist ka toonast abilinnapead, kunagises varguses, vist ka rahakantimises. Siis linnapea süüdistas Valter Parvet, viidates Koit Pikarole, mingis lapsepeksmises või ahistamises. Aga asi taandus, noh siis räägiti, kuidas Valter Parve läheb kohtusse ja nii edasi ja annab politseisse. Aga pärast taandus see asi ära ja ilmus jätkuloona kümme rida linnapealt Mart Viisitammelt ja volikogu liikmelt sotsiaaldemokraadilt Valter Parvet ühine kiri, et nemad on sõbrad ja tegutsevad kõik Pärnu rahva hüvanguks. See oli niuke ainukesem teravam moment, ülejäänd oli kõik graafiku kohaselt.

Arvamustoimetuse töötas välja lugude avaldamise korra. Riigikokku kandideerijad muul ajal sõna ei saanud, ainult vastavalt sellele graafikule, mis on sul olemas. Olid etteantud teemad, võimalused tutvustada oma programmi. Kord sai kehtestatud vist kaks kuud enne valimisi. Nii-öelda algas see valimiste erikord.

Kõik parteid olid väga head koostööpartnerid. Lood tulid hästi, lood olid enamasti sisukad. Ja lisaks sellele arvamustoimetuse korraldas ka nii-öelda debati, kus küsiti nii-öelda olulisi küsimusi, näiteks “Kas Rail Baltica peaks läbima Pärnut?”. Millele siis iga erakonna esindaja siis vastas lühidalt. See siis jooksis vist kaks nädalat enne valimisi ka uudiste külgedel. Aga arvamustoimetuses oli... mahud olid ees ja sellest peeti kinni. Tähtaegadest peeti kinni. Parteikontorid töötavad Eestis väga hästi, eriti suurte omad. Vist kõige õlitatum oli näiteks Keskerakonnal, ääretult hea professionaalne aparaat, koostöö oli väga-väga hea. Kõigiga oli väga hea, tegelikult.

Kas te toimetate lugusid palju?

Noh, me toimetame, noh muidugi kirjakeelt. Kui lõigud on liiga pikad, siis seda. Siuke tehniline. Vahel kui jääb silma mõni, et kus on näha et on mõne faktiga eksitud, siis üritame ikka parandada koostöös autoriga. Sellisel valimiseelsel ajal on kõik üli-ülikorrektseid. Need asjad vaadatakse ikka mitmed korrad üle ja. Ja sellist olulist toimetamist tegema ei pea.

Ütlesid, et kaks kuud enne hakkab see erikord. Kuidas poliitikud ennast kolm kuud enne n-ö üleval peavad?

Siis on tegelikult valimisteni suht palju aega. Kaks kuud enne on sisuliselt see, kui on nimekirjade registreerimine. Samal ajal panevad poliitikud ise ja parteikontorid panevad kokku neid nimekirju alles, koostavad neid. Et siis nagu sellist olulist aktiviseerumist küll ei ole nagu täheldanud. Et selles suhtes, et meil avaldavad, avaldame poliitikut, nii kohalike, eelkõige kohalike, kes ei ole nii... nii palju ei taha rääkida. Aga ka üle-eestilisi... väga sageli, kui on oluline teema, siis me neid ka avaldame. Olenemata parteilisest kuuluvusest. Eelkõige noh, muidugi side meie lugejaga, kelleks on Pärnumaa elanik. Ja siis teises järjekorras üle-eestilised olulised teemad.

Kes poliitik sinu jaoks sinu töös on? Koostööpartner, sõber... jne.

Me ikkagi arvamustoimetuses näeme, et meie töö on vahendada poliitilisi arvamusi. Avaldame neid, mis meile ise tulevad ja vahel ka tellime. Kui on selline põletavam probleem, siis palume mõnel poliitikul, kas siis Riigikogu liikmel või mõne erakonna esindajal siis teatud probleemi või nii-öelda lahti rääkida. Tegelt me teenime ikka lugejate huve ja, et kui mingi teema on uudistes väga palju läbi jooksnud, kas või viimasena see töölepinguseadus, siis oleks hea, kui selle seaduse nagu koostajad saavad nagu selgitada, et võib-olla on tegemist mingi infomüraga. Et see on nagu kõige vahetum ja enamasti ka kõige ausam. Et noh et anname selle leheruumi ja saab nagu olulise teema lahti rääkida. Loodame, et sellest võidab ka lugeja. Eelkõige nagu koostööpartner selles mõttes, et meil on neid vaja ja meid on neile vaja ja. Noh, siuke *win-win relationship*.

Teil on see kord küll paigas, aga kas selliseid pugejaid ilmub ka kuskilt veel...

Ei, noh, see, et me selle korra saadame kõigile partneritele, sellest peale on kõik nagu ametlik. Siis me viitame nagu sellele, et see on kõigile laiali saadetud. Palutud informeerida. Ja põhimõttelisi erandeid me ei tee. Et noh võib-olla selline erand, et kui mõni kandideeri oma loos on väga teravalt ja noh, mitte just laimuna aga sedamoodi võib kvalifitseerida, et sedamoodi *case*. Või noh, keegi kandideeri ütleb teise kohta, et ta on mingi lapsepilastaja. Sel juhul hea toon juba näeb ette vastulause avaldamise. Aga kasvas ka arvamuskülgede maht selles ajavahemikus, sest tegelikult peale valimiste toimus ka muud olulist, elu läks ju edasi. Oli arvamustoimetuse töö maht võrratult suurem kui muul ajal. Et muidu on igas Pärnu Postimehe numbris üks arvamuskülg, aga siis oli nii et kaks, noh topeltküljed olid väga tavapärased.

Kas siis ühel küljel oli alati poliitika ja...

Einoh, see olenes. See on küljenduslik probleem. Üritamise siis nii panna, et üks on nagu valimiste teema, sest seal olid mahud ees ja oli lihtsam nagu teha ja siis teise külje peale kõik muu pura, mida oli tegelikult päris palju. Vahel nad läksid poliitikaga teisele poole üle et...

Kuivõrd sa seda tunned, et sinu või Pärnu Postimehe tegevus kuidagi mõjutas Pärnumaa valimistulemust?

Raske hinnata. Et noh seda on nagu siis... Ma loodan vähemalt seda, et valijad olid teadlikumad oma valikute tegemises. Et sellistest otsestest suurematest hinnangutest me hoidusime, noh vahel me muidugi juhtkirja tasandil pidime seda tegema, kui nad seal väga inetuks läksid. Et nii-öelda omapoolset hinnangut andma. Noh, selle võib taandada üldse sellele, kui palju lugeja tänapäeval ajakirjandust usaldab, kui palju ta kasutab sealt saadud infot oma otsuste tegemisel. See on juba pigem suurem selline sotsioloogilisem teema, et.. Ma vähemalt loodan, et valija oli teadlikum, et muud ma tõesti ei oska. Et ta ei vaata enam

ainult plakateid, vaid ta teeb oma otsuste selle järgi, kui ta loeb kandideerija mõtteid ja mõtteavaldusi.

Mille järgi te need teemad ja valdkonnad välja valisite?

Mõtlesime, mis on hetkel oluline Pärnus. Ja samas ka, mis on siuksed igikestvad. Et kuidas ühest piirkonnast mandaadi saanud poliitik saab selle piirkonna heaolu eest seista. See on väga raske, Eesti olukord on pigem selline parteikeskne. Aga noh, loodetavasti mingid variandid on, et tulevastel põlvedel, kui asub tööle Riigikogu 12. koosseis, et siis saab vaadata, mida toona 11. koosseisu omad enne valimist ütlesid ja kas nad ka reaalselt tegid seda. Selles mõttes ju ajaleht samamoodi kogub ajalugu. Mõnede aastakümnete pärast on selline mõõde vahel, et saab vaadata, mis selle aja jooksul on siis tehtud.

Kuidas sa ennast ise poliitiliselt määratled?

Mm... olen ajakirjanik.

Valimas käid?

Selles mõttes olen küll kodanik küll, et jah, valimas käin.

Keda võiks Eesti ajakirjanikest välja tuua, kes kirjutab hästi poliitikast?

Poliitikast, ma ei tea... ei loe eriti. Loen lehti küll, aga enamasti uudiseid.

Raadio- või teleajakirjanikest ehk keegi?

Ivan Makarov Eesti Raadiost. Fantastiline vend. Aga noh, minu kokkupuuted temaga on kõik läbi Vikerraadio, ta räägib Vene ühiskonnast ja Vene ajalehtedes ilmuvast. Tal on väga hea üldistusvõime. Ääretult-ääretult hea... hea pilguga. Juku-Kalle Raid võib-olla ka. KesKus on alla käind, ta oli varem kõvasti parem...

Kas ajakirjandus Eestis on neljas võim?

No president ütleb selle kohta neljas seisus, kui lugeda presidendi kõnet 1. juunil 2007, mis on peetud siinsamas ümber nurga. See on meil aastaraamatus, kui sa selle võtad, siis seal on ka see ära toodud. Ja seal president räägib siis neljandast seisusest...

Nojah.. hmm. Kas ta nüüd on see neljas võim või ta ei ole, noh. Eestimaa on tegelikult kirjutatud teksti austav maa võrreldes näiteks paljude teiste endiste Nõukogude Liidu riikidega, näiteks Gruusiaga, kus kõige suurema üleriigilise lehe tiraaž oli 20 000. Et seal on ühiskond telekakeskne. Postiljon ei jõua kohale nädala ajaga kuskilt mägi-auulidest, et see värske ajaleht sinna viia. Meil tegelikult Eesti rahvas on selline suht lugev rahvas. Sa loed oma info lehtedest, kas paberväljaandest või läbi interneti. Ja suht ikka, praegu ikka jälgitakse, viitsitakse süveneda. See on muidugi varsti, iga aastaga järjest vähem.

Kui suur mõju sellel kõigel siis võiks olla? Võib seda võimuks nimeda?

Noh, see on jälle nii ja naa. Mis on mõju jälle. Eesti ajakirjanduses pekstakse vähem... Kedagi teist ei peksta nii palju kui Edgar Savisaart näiteks. Kui me samal ajal vaatame, kui palju ta kogub hääli, milline on tema mõjuvõim, et nii poliitilises plaanis. Et kas nüüd on see ajakirjanduse roll tänu läbi tema pideva tümitamise on tema mõjuvõim suurenenud. On see mõju?

Või samas on Andrus Ansipit viimasel ajal näidatud pigem positiivses valguses – ja ka tulemus positiivne. [naeratab] Neid siin niimoodi peast nagu ära ei seleta ja ei jõua mingi reaalse tulemuseni. Ma usun, et mingid targemad sotsioloogid ja teoreetikud üritavad nagu

seda seletada, sellele jälile jõuda. Üldiselt tegelikult vist ajakirjandust tegelikult usaldatakse. Enamasti küll asjatult. Ma unustasin küsimuse ära nüüd.

Küsimus oligi, kas ajakirjandus on neljas võim. Aga Pärnu Postimees Pärnumaal?

Tahaks väga loota tegelt. Et noh, ma usun siiski, et Pärnu Postimees on kohalik selles suhtes esi-.. või mitte esmane. Esmane infokanal on naabrimees või naabrinaine või turu juures keegi rääkis. Aga infokanalina oleme kindlasti üks olulisemaid. Ütleme isiklike suhete kõrval. Selles mõttes on ka tegemist monopoolse seisundiga.

Sellest ka järgmine küsimus – kui järsku ühel päeval ilmuks Pärnu Postimehele konkurent..?

Ma olen töötanud kunagi Pärnu Postimehe konkurendis. Suutis vastu pidada väga vähe aega. Pärnu Postimees siiski suure meediakorporatsiooni osa ja ressursid on väga suured, mida vajadusel kasutada. Et kui.. lõpuks ka mitte ainult rahaline ressurss, ka inimressurss... Ei ole ju inimesi võtta.

Kui sa lähesid tööle näiteks Paide või Põlva kohalikku lehte. Mida sa kujutaksid ette, et sa teistmoodi teeksid?

Ei ma ei teeks teistmoodi. Kui ma teeks midagi teistmoodi, siis ma teeksin seda siin lehes ju.

Aga sellest kohavahetusest mingisugune erinevus siiski ju tuleb..?

See on eelkõige siis, kui on tegemist kohalike omavalitsuste valimisega. Siis võib pilt olla teine. Aga viimased, 2007 olid ju Riigikogu valimised ja seal on teemad üle-Eesti samad, nii Pärnumaal kui Põlva ajalehes kui Harju elus.

Igal pool on oma kohalikud valupunktid. Ütleme, kui sa annad ette kandideerijatele mingi teema arutluseks, siis on see vastavalt selle koha põhine. Põlvas, et noh millal Põlva Meierei saaks laiendada näiteks. Või mida Riigikogu liikmena teeksin Põlva Piima edendamiseks Eestis. Kui meil on siin oluline turism näiteks. Põlvas on teised teemad. See on ju tavaline ajakirjanduslik töö eks ole. Vaatad eelkõige probleeme ja tõstatad küsimusi.

Eks see mõjutab uudiseid võib-olla rohkem.

Noo, arvamust ka. Eks tegelikult toidab ju arvamuskülg ka uudiseid. Uudis tuleb läbi arvamuste. On seda meil ja ma usun, et on seda ka teistel.

Lisa 9. Intervjuu Pärnu Postimehe peatoimetaja Hannes Kuusmaga.

Räägi alustuseks, kui kaua sa Pärnu Postimehes oled töötanud ja mis sa enne seda teinud oled.

Ajakirjanduses olen 91. aastast peale. Tollases Viru Sõnas, Rakvere, või tähendab Lääne-Virumaa maakonnaleht, mis muutus Virumaa Teatajaks 1993. aastal ja 1994. aastast olin Virumaa Teataja peatoimetaja aastani 2001. 2001 tulin Pärnusse. 2001-2006 sügis Pärnu Postimehe peatoimetaja asetäitja ja arvamustoimetuse juht. 2006. aasta sügisest siis peatoimetaja.

Räägime eelkõige eelmise aasta Riigikogu valimistest. Kui sa seda aega meenutad, siis millised sündmused ja teemad sulle meenuvad?

Äärmiselt agressiivne valimiskampaania just reklaamiraha kulutamise poolest, meenub mulle. Kuna need olid nüüd vist teised valimised ja esimesed Riigikogu valimised, kus oli keelatud kampaania aktiivsel ajal välireklaam. 2003 ei olnud see veel keelatud. See oli keelatud esimest korda vist kohalikel valimistel 2002... ei nüüd ma ajan segamini. 2007. me räägime. 2005. aasta kohalikel valimistel oli see esimest korda keelatud ja 2007 siis Riigikogu valimistel teist korda. Ehk siis tegelikult erakonnad keskendusid ju ajalehtede ja telereklaamidele.

Et see meenub mul ja siis loomulikult teine asi oli Keskerakonna-Reformierakonna suur vastasseis. Mis siis pigem kajastus Pärnumaal küll pigem selles suunas, et Reformierakond üritas siin Keskerakonna ja Rahvaliidu postisioone õhustada, arvates, et need positsioonid on neile teadaolevalt kõige tugevamad. Meenub ka see, et valimiskampaania oli suhteliselt korrekte, vihasusest hoolimata. Välja arvatud need üksikud rünnakud.

Mis nagu sellise natuke meie jaoks iroonilisena tundus, oli see, et esimest korda, vähemalt minu kogemuse najal, ühe erakonna sees tekkis valimiskampaania viimastel nädalatel tüli. Ma pean silmas Keskerakonda ja seal teatud Tallinna poliitikute vastasus Mart Viisitamme suhtes. See oli esimest korda, kui üks erakond iseenda sees kritiseeris oma kandidaati.

Esimest korda üritas Pärnu Postimees intervjuuerida enne valimisi kõiki suuremate erakondade, kellel oli vähegi väljavaateid parlamenti jõuda ja kes ka jõudsid kokkuvõttes, nende liidreid ja see meil õnnestus.

Kas see poliitikute ring, kellega Pärnu Postimehel tuleb suhelda enne valimisi, kas see ka laienes võrreldes sellega, mis on igapäevases töös?

Noh, põhimõtteliselt laieneb ta sedavõrd, et kui meie tavalises töös peale munitsipaalpoliitikute, Pärnust valitud Riigikogu liikmete ja ministrite, ehk siis ministrite büroode meiega keegi väga palju ei suhtle, ehk siis me peame pigem ise kommentaare ja kaastöid välja meelitama. Et siis valimiskampaania ajal see ring nagu suureneb oluliselt, noh mis oluliselt, aga ikkagi mingil määral. Sinna lisanduvad siis veel mitte Pärnumaaga seotud parlamendipoliitikud, erakondade liidrid ja erakondade peasekretärid. Peasekretäride selline huvi aktiveerub valimiskampaania ajal päris tugevalt. Ehk siis sisuliselt neljandaid või viiendaid valimis järjest oleme me sunnitud kehtestama vähemalt arvamuskülgedel väga selged reeglid, millega me saame noh, nii-öelda meile tulevate poliitiliste kaastööde tulva ohjes hoida ja põhjendatult ära öelda nendele erakondadele, kellel on lihtsalt nii-öelda sellist personalimassi kasutada, selleks et toota palju arvamusi- ja debatilugusid. Ja kes loodavad seetõttu rohkem maksuvabalt meediapilti pääseda, aga me oleme kehtestanud suhteliselt kindlad reeglid, mis tagab kõigile valimiskampaania ajaks sellise võrdse seisukohtade väljendamise meie arvamusküljel. Teistmoodi ei saa.

Kui uudiste poolt vaadata, kuivõrd seal on sellist pakkumist märgata? Et ajakirjanik peab vähem tööd tegema...

Ütleme, erakondade kontorid on muidugi valimiskampaania ajal suhteliselt aktiivsed. Ehk siis nad toodavad sellises hästi pakendatud uudisvormis sündmusi, mille uudisväärtus on küll pigem peamiselt selle erakonna huve reklaamiv. Ja üritavad siis sellele anda sellele mingisugust lisaväärtust. Väga levinud valimiskampaania ajal on igasugused annetused lastele, vanuritele, puuetaga inimestele, heategevuskontserdid. Kohtumised inimestega, mingisugused meelelahutusprogrammid, mingisugused... maitea välitelgid, kui ilm on hea ja muud sellised asjad, mis nagu tavalisel ajal oleks selline tore ühiskonda aktiviseeriv uudis, aga valimiskampaania ajal on see paraku seotud ikkagi selle erakonna huviga olle lihtsalt pildil. Jah, nad toodavad uudiseid palju rohkem, aga nende uudistes me peame mõistagi suhtuma kriitilise pilguga, sest nende taga on ikkagi soov olla tähelepanu keskses.

Kuidas sa ise, eriti kui sa tegevtoimetaja tööd teed, määratlend enda jaoks need kriteeriumid, mille järgi otsustada, milline uudis võiks lehte minna ja milline mitte?

Põhimõtteliselt jagan need tavaliselt kahte leeri. Üks on selline debatiuudis, ehk siis kas mõni erakond suudab välja tulla mingi sellise idee või siis oponendi kriitikaga, mis väärivad laiemat tähelepanu. See on üks asi. Ütleme siis niimoodi, et eelmiste valimiste huvitavaimad teemad olid, millest me tegime ka uudiseid ja küsitlusi, olid minu jaoks esmalt roheliste tulek uue jõuna; Reformierakonna maksupoliitlised ideed; Keskerakonna ideed tasustada avalikus teenistuses olevaid ametnikke paremini, kui seda siiani on tehtud. Ja tegelikult ka selline debatt ajaloolise mälu ümber ehk siis lihtsamalt öeldes pronksõduri ümber.

Aga teist laadi uudised on siis need, kus üritatakse kampaania käigus teha mingisugune konkreetne aktsioon. Ja noh, ütleme, nendesse selline suhtumine ehk siis meie nagu selline mõte oli see, et me ei ignoreeri neid uudiseid, mis puudutavad siiski laiemat hulka inimesi, aga me igal konkreetsel juhul hindame seda, palju on seal siis nagu seda siirast soovi teha tavakodanikele head või nendega suhtelda ja palju on selles nagu sellist otsest kampaania huvi. Ja Pärnu Postimees ise üritas ka osaleda ühes debatis, olles selle kaaskorraldaja. See oli veerbuarikuus Pärnu kontserdimajas kui ma õigesti mäletan, kus me siis koostöös Pärnu kolledži ja ka ettevõtja Rein Kilgiga korraldasime debatti Pärnumaal kandideerivate erakondade... Igast erakonnast oli kutsustud kaks kandidaati, nende kohtumine rahvaga ja omavahel debateerimine. See läks suhteliselt pikaks ja sellel ei olnud nagu sellist loodetud kõlapinda, aga noh, see oli vähemalt meie katse.

Kuidas sa teises kontekstis poliitikusse suhtud, kuidas sa teda defineerid?

Minu kui ajakirjaniku ja toimetaja jaoks on poliitik koostööpartner ehk siis tegelikult poliitiku ja ka erinevate valitsuse täitevametnike kaudu jõuab tegelikult ka siis ajakirjanduse vahendusel avalikkuse ette ühiskonna elu informatsioon ja ka debatt, mis selle ümber toimub. Ehk siis seetõttu peaks nagu see suhtlemine olema selline koostööpartnerite suhtlemine, lisaks sellele, et ajakirjanduse roll on jälgida kriitiliselt võimude tegutsemist ja võimude lahususe printsiipi sealhulgas. Paratamatult ajakirjanduses pikka aega töötades ja Eesti väiksust arvestades tekivad teatud poliitikutega, ma ei tahaks öelda sõbrasuhted, aga sellised lähemad ja usalduslikumad suhted. Olen üritanud oma tööaja jooksul vältida poliitikutega sinatutvuse sõlmimist. Ma olen seda teadlikult teinud. Mis seal salata, osade poliitikutega ma olen aastate jooksul ka sina peale läinud, aga ma olen enda jaoks üritanud nagu hoiduda. Mis on minu jaoks väikese riigi nagu Eesti

ajakirjanduse suurim probleem poliitikutega suhtlemisel, on see liiga familiaarseks muutuvat suhtlemine, mis tegelikult ahendab ajakirjanduse võimalusi olla objektiivne paraku.

On sul ette tulnud pärast mõne loo ilmumist konflikte poliitikutega?

On ikka tulnud. On tulnud konflikte teemal, et me ei ole kirjutanud millestki. Et me oleme kirjutanud millestki vähe ja me oleme kirjutanud mingil teemal, võtmata mõne poliitiku kommentaare ja mitte avaldanud piisavas mahus nende arvamust. Valimiskampaania ajal on need konfliktid nagu tavalised... või mitte tavalised, aga ma saan neist aru. Ja neid tuleb ette. Muudel aegadel väga palju ei tule, noh ainult sel juhul kui mõnele poliitikule või täitevametnikule tundub, et teda kritiseeritakse liiga suures mahus ja tema arvates põhjendamatult. Kampaania ajal on poliitikud oluliselt tundlikumad kui mingitel muudel aastaaegadel, see on ka...

Kui palju te toimetusega just lugude valmimise ajal arutate, kuidas millestki kirjutada ja millele rõhku panna?

Mis puudutab valimisi, siis sel ajal me üritame poliitilist teemat toimetuse sees rohkem rääkida. Tegelikult peaksid enamik toimetuse töötajad olema teadlikud sellest, millist suhtumuslikku ja ka toimetustuslikku joont me ajame. Ehk siis me oleme olnud viimased valimised noh, nii-öelda oma väljenduslikult neutraalsel positsioonil. Me oleme üritanud kõigile võrdselt sõna anda. Me oleme üritanud mitte kaasa minna mõne aktiivse poliitiku ülevõimendatud kampaaniaga. Ehk siis üritanud mitte lasta ennast ära kasutada. Ja see on tegelikult teema, millega oleme mina ja arvamustoimetuse ja ka meie tegevtoimetajad suhteliselt palju päevast päeva pidanud rääkima ülejäänud ajakirjanikega. Ehk siis noh võtma ära seda võimalust, et poliitikud saaksid meid oma kampaania huvides kuidagi ära kasutada. Nad on selleks piisavalt nutikad ja nad üritavad leida igasuguseid võimalusi.

Oskad mõne näite tuua selle kohta?

Noh, näiteid viimastest valimistest... nimelise näite võib alati tuua Mark Soosaar, kes on suuteline üksinda produtseerima enda ümber nii palju uudislikku ja aramuslikku massi, ehk siis mitmendad valimised järjest me oleme pidanud valimiskampaania ajal tegelema Mark Soosaare isikliku aktiivsuse ohjeldamisega. Sest ta noh, paraku paistab teiste seast välja ja ta suudab ka oma selliseid väljaütlemisi ja uudiseid teha väga efektselt ja huvipakkuvalt. Aga noh seesama võrdse kohtlemise printsiibi järgi me lihtsalt ei saa.. me peame nii-öelda talle teatud päitsed pähe panema. Talle ei pruugi see meeldida, aga ta aktsepteerib seda ja need kogemused on mul mitmendatelt valimistelt.

Viimaste Riigikogu valimiste ajal oli ääretult aktiivne siseminister Kalle Laanet, kelle siis suhtes me ka olime tähelepanelikud, ehk siis tema väga silmahakkavat kampaaniat me üritasime niimoodi mõistlikult ohjes hoida. Samamoodi võib Keskerakonnast öelda Koit Pikaro ja Mart Viisitamme kohta. Me suhtusime sellise teatud reservatsioonidega Reformierakonna katsesse keskendada oma valimiskampaania peamiselt peaminister Andrus Ansipi ümber. Sest et tegelikult oli tajuda eelmise valimiskampaania ajal seda, et nii Reformierakond kui ka peaministri büroo tegid väga palju selleks et igapäevastes uudistes kõlaks võimalikult erinevates kohtades Andrus Ansipi nimi. See oli Reformierakonna teadlik taktika. Ma saan aru, et nad olid selle välja mõelnud või nad üritasid seda rakendada selleks, et nii-öelda mängida samade vahenditega, millega on Keskerakond mänginud Edgar Savisaarega. Ja see tõi neile ka edu. A see oli ka asi, mida me üritasime nagu vaos hoida.

Ja noh viimastest valimistest siin kohalikul tasandil on mul meenunud, see ei puuduta nüüd küll Riigikogu valimisi, aga see puudutab varasemat aega, kui siin mõne Pärnu volikogusse kandideeriva ärimhe selline kummaline aktiivsus nädal-kaks enne valimisi mingite aktsioonide tegemises. Mul tuleb meelde ärimhe Elmar Lepp, kes hakkas tegema enne ühtesid kohalikke valimisi väga palju erinevaid heategevuslikke kingitusi. Ta soovis kangesti, et sellest kirjutataks. Jah, me kirjutasime küll, aga mitte kõigist. Need on need näited.

Kuivõrd sa arvad, et sinu või Pärnu Postimehe tegevus mõjutas kuidagi Pärnumaa valimistulemust?

Ma ei ole selles kindel. Ma ei hinda nagu ajakirjanduse rolli nii üle. Ehk siis ma tean, et Keskerakond väidab, et tänu eraõiguslikule ajakirjandusele, mis on Eestis valdavalt väliskapitali käes ja mille toimetajatel nähakse nagu sellist parempoolse maailmavaate tonti. Et ajakirjandus tagas selle, et Reformierakond muutus nagu nii-öelda massiparteiks, valimistulemuse põhjal. Ehk siis ajakirjandus soodustab Reformierakonna valimisvõitu. Ma nagu ei jaga ses suhtes Keskerakonna arvamust, ehk siis ajakirjandus oli ikkagi pigem sellise vahendaja ja vahemehe rollis. Pärnu Postimehele ei saa keegi ette heita, et me ei ole andnud erinevatele erakondadele võrdseid võimalusi. Ja nende kas rohkem või vähem väljapaistvuse leheveergudel määras siiski nende kasutada olev reklaamiraha. Ja selles mõttes olid Keskerakond ja Reformierakond teistega võrreldes oluliselt paremas positioonis ja paistsid ka võrdväärselt silma.

Ainus, millega me üritasime mõjutada valimistulemusi, me ei tea täpselt, kas see meil õnnetus või mitte, oli kindel seisukoht, mis on olnud juba teisi Riigikogu valimisi. Et valijad peaksid eelistama Pärnumaa valimisringkonnas Pärnu või Pärnumaaga otseselt seotud kandidaate. Mitte neid, kes saadetakse siia Tallinaast kandideerima ja kelle puhul üritatakse näidata selliseid õhkõrnasid sidemeid Pärnu eluga. Ehk siis mis seal salata, me olime tegelikult suhteliselt kriitilised Kadri Musta või Kalle Laaneti aadressil, mõlemad osutusid parlamenti valituks. See oli meie ainus avalik eelistus. Meil on hea meel, et seekord pääsesid parlamenti siiski mitmed.. Nojah, sinna hulka võib ju tegelikult arvata ka Mati Raidma ja Mart Jüssi. Selles mõttes ikkagi parlamendivalimised on erakondlikud valimised, me ei saa sinna midagi parata.

Aga noh, kui rääkida meie mõjutusest, siis loomulikult me aitasime kaasa sellele, ja see on paratamatu, et erakondade endi esinumbrid said suuremat avalikku reklaami. See on meie valimissüsteemi puhul praegu paratamatu. Erakond otsustab selle, kes on tema nimekirja esinumbrid, millised esinumbrid on ringkondades, ja nendele pannakse ka suuremat reklaamilist rõhku. Ja kuna meie pakkusime välja ühe arvamuskirjutise vooruna ka erakondade esinumbritele oma nimekirjade tutvustamise, siis tegelikult me aitasime kaasa ka sellele esinumbrite kultusele. Seetõttu ma ei imestaks, kui Pärnu Postimehe teene võis olla ka Mati Raidma, Trivimi Velliste, Kadri Musta, Mart Jüssi ja Mark Soosaare pääs Riigikogusse. Aga see ei ole meie teene, see on ikkagi pigem nende erakondade teene, kes panid nad oma nimekirjade esinumbriks. Nimekirjade esinumbritel on suurim tõenäosus saada parlamenti, kui see erakond saab parlamenti.

Miks sa ajakirjanikuna töötad? Mis on su põhiline motiiv selleks?

Uudishimu olla uudiste sees. Teatud mõttes elustiil. Õrn lootus, et minu töö võib natuke etöö aidata kaasa normaalsete ühiskondlike suhete arengule Eesti Vabariigis.

Kuidas sa end ise poliitiliset määratled?

Oma ametikohalt, mis mul on olnud viimased 13 aastat, peatoimetaja kahes lehes ja ühe lehe asepeatoimetaja, ma ei saa vaiksival kokkuleppel kuuluda ühtegi erakonda ja ma ei ole

ka selle peale mõelnud. Minu poliitilised eelistused, need ei ole sellised, mida ma oleksin kuskil... need on mul loomulikult olemas.... kodanikuna ma käin valimas ja ma eelistan teatud erakondade teatud kandidaate teistele. Aga ma ei ole kunagi pidanud vajalikuks oma isikliku kodanikueelistuse väljaütlemist. See on ka minu põhiseaduslik õigus seda mitte teha. Ja ma ka seda ei tee.

Kui vastata Rahvaliidu ja Keskerakonna etteheidetele, et Eesti ajakirjandus, tema toimetajate vanuse ja sõprussuhete tõttu ja ka omanike soovil on vaieldamatult parempoolne ja paremale poole kaldu... siis jah, ainus süü, mille ma võin omaks võtta, on see, et teatud vanuses ma olen õppinud Tartu Ülikoolis teatud ajal ja suhelnud teatud inimestega. Et siis ses suhtes on minu noorusaegne tutvus- ja sõpruskond olnud tõepoolest rohkem seotud nende inimestega, kelle baasil moodustus omal ajal Rahvuslik Koonderakond Isamaa, ERSP, ja hilisem Reformierakond, Kristlikud demokraadid, Sotsiaaldemokraadid. Tutvusringkonnas on olnud vähem inimesi, kes on hiljem moodustanud Keskerakonna või Rahvaliidu tuumiku. Aga ma olen ka nendega suhelnud. Aga ma usun, et selline sõpruskondlik suhtlemine ei ole kuidagi mõjutanud minu ajakirjanikutööd. Ja mida ma raudselt kinnitan, siis ei ole mina ei Virumaa Teatajas ega Pärnu Postimehes saanud omanikelt ühtegi korraldust toetada ühte või teist erakonda.

Jah, on olnud kaks juhtumit, ja seda ma tunnistan. Ja seda on tunnistanud ka teised, ma ei varja seda. Oli 1999. aasta parlamendivalimiste eelne aeg, kui näiteks mitu maakonnalehte, Virumaa Teataja, Sakala, minu teada ka Järva Teataja ja Pärnu Postimees leppisid kokku, et me valimiste eelsel ajal, valimiste eelõhtul avaldame juhtkirja, mis toetab tollase moodustatava Kolmikliidu erakondi. Juhtkirjad on olemas. Tolleaegne moodustatav Kolmikliit oli Res Publica, Isamaaliit ja Reformierakond. Tähendab, see oli nagu toimetajate kokkulepe, see ei tulnud omanikepoolsest survest ja... See ei olnud mitte parempoolse poliitika usk, vaid see oli usk sellesse, et sellisel kujul võimukooslus võib tagada Eesti stabiilse arengu ja ka selle, et Eesti saaks NATOsse ja Euroopa Liitu täisliikmeks. 1999. aastal oli see tegelikult õhus, see oleks võinud minna ka teisiti. Tollased Keskerakonna ja Rahvaliidu avaldused, nende seisukoht ei äratanud väga suurt usku, et nad oleksid tahtnud siiralt asjade sellist... Jah, sellise kokkuleppe me omal ajal tegime.

Ses suhtes me ole olnud nii, nagu Äripäev, kes on öelnud enne valimisi konkreetselt oma juhtkirjas välja, keda nad toetavad. Äripäev on toetanud erinevatel aegadel Isamaaliitu ja Reformierakonda. Me ei ole seda teinud. Me lihtsalt ütlesime, et meie arvates, tähendab, toimetuse juhtkiri, meil ei ole seda uudist, me tegime seda juhtkirjas. Toimetuse juhtkiri võib vabalt väljendada toimetuse seisukohta või siis arvamustoimetuse seisukohta, see on lubatud. Selles ei ole midagi imelikku. Eesti ajakirjandus on olnud tegelikult siamaani suhteliselt neutraalne oma juhtkirjade poliitilises meelestatustes. Me võime sealt välja lugeda mida iganes, aga noh see meelestatus on olnud neutraalne.

Teatud juhtudel ei ole ta seda olnud. 1999 oli üks kord. Teine kord oli see aastal 2001, kui me leidsime, et Arnold Rüütli kõrval on ka paremaid kandidaate Eesti Vabariigi presidendiks. Need on olnud kaks korda, kui ma tean, et me oleme nagu teatud kujul sellist poliitilist meelsust väljendanud. Ma olen nõus nendega, kes seda meile ette heidavad, aga eraõiguslikel ajalehtedel on juhtkirjades õigus väljendada oma teatud veendumusi. Ja need veendumused ei olnud tollal seotud ühegi konkreetse parteiga ja ei ole need nagu siamaani seotud. Ma eitaks kategooriliselt väiteid, nagu oleks praegu Eesti ajakirjandus Reformierakonna käepikendus. See on illusioon, mida keegi üritab luua.

Kas ajakirjandus Eestis on neljas võim?

Ei ole. Mida võiks... ma ei olegi selles mõttes kindel, kas ajakirjandus peaks olema neljas võim, sellepärast, et tegelikult seda mõistet võim on erinevalt tõlgendatud. Ma olen pigem nõus nendega, kes ütlevad, et see omaaegne Prantsuse revolutsiooni ajast pärinev lausung peaks olema pigem eesti keeles tõlgitud neljanda seisusena, mite võimuna. Eestis on kolm põhiseaduslikku võimu. Need on seadusandlik, täitev- ja kohtuvõim. Ma ei arva, et ajakirjandus peaks trügima neljandaks võimuks, see peaks olema põhiseaduslikult sätestatud. Ajakirjandus võiks olla neljas seisus, kes jah, või ütleme neljas jõud, kes siis suudab seda kolme võimu tegutsemist nii-öelda objektiivselt jälgida, kritiseerida ja vahendada. Sest et vastasel juhul jääks ühiskonnale ainult nende samade kolme võimu pressiesindajate edatatud info. Mis on siiski teatavasit valikuline. Sest igasugune pressiesindamine tähendab tegelikult teatud valikulist infoedastamist. Ajakirjanduse roll on seda valikulisust selles mõttes viia teistele alustele.

Aga jah, Eesti ajakirjanduse roll peaks olema muidugi suurem, sest mis seal salata, ega Eesti ajakirjanduse tõttu ei ole kukkunud ühtegi valitsust ja lahkunud ametist ühtegi ministrit. Olgem ausad. See on näiline, kui me arvame, et Edgar Savisaar 1995 siseministri kohalt või Tiit Vähi 1996 peaministri kohalt lahkus ajakirjanduse surve tõttu. See oli ajakirjanduse poolt vahendatud poliitiliste oponentide selline koondrinne. Ma ei hindaks ajakirjanduse rolli niivõrd üle. Kui mulle väga meenub, siis võibolla ainus kord, kus ajakirjandus on midagi teinud otsest, ma ei mäleta enam, mis aasta oli, aga see läheb väga kaugesse minevikku, kas 91 või 92 või... kui oli meil olemas selline sotsiaalminister nagu Toomas Frei. Tartu arst. Kes ajas ülekäigurajal alla ühe vanainimese ja lahkus sündmuskohalt. Tema oli sunnitud ministri ametist lahkuma... vat ma räägin praegu mälu järgi, kui sa seda kasutad, siis pead selle kindlasti üle kontrollima. 90ndate algusest. Aga see meenub mulle küll, et kui ajakirjandus ei oleks sellest kirjutanud.. Ma arvan, et tollased Eesti poliitilised kombad oleksid selle juhtumi maha vaikinud. Ajakirjandus kirjutas sellest ja Toomas Frei astus tagasi.

See on klassikaline näide Lääne ja Euroopa mõistes, kuidas ajakirjandus nii-öelda ühiskondliku kontrollina sunnib olema ministrit või ametnikku kombekas. Ja kui ta kombekas ei ole, siis peab ta tagasi astuma. Mis seal salata, hilisemast ajast mul ei tule enam meelde selliseid juhtumeid. Ülejäänud on olnud mingid skandaalid, mille puhul on ajakirjandus olnud üks nende vahendajatest. Need skandaalid ei ole saanud alguse ajakirjanduslikust uurimistööst. Need on olnud oponenterakondade edastatud infovahendamine pigem. Tiit Vähi valitsusele saatuslikuks saanud korteriskandaal ei olnud ajakirjanduse enda välja otsitud teema, kuigi Enno Tamberg sai selle eest Bonniereri preemia. Ma mäletan neid aegu.

Kui Eesti ajakirjandusmaastikul ringi vaadata, siis kes võiks olla selline tõeliselt hea poliitika valdkonna ajakirjanik?

Nimeliselt?

Kui sul on keegi selline, kes on silma jäänud.

[mõtleb] On küll silma jäänud, aga kahjuks need inimesed ei tööta enam ajakirjanduses. Need on vaieldamatult Toomas Mattson, tema on ammu läinud suhtekorraldusvaldkonda. Ka Toomas Sildam, kes on valinud riigiametniku tee. Ütleme üleriigilistest lehtedest ma väga hindan Kai Kalamehe kirjutisi. Minu arvates praegu üks Eesti paremaid poliitika kirjutajaid. Ja loomulikult oli 90ndate keskpaigast, ma mäletan, kirjutas väga häid poliitilisi ja uudiseid ja ka kommentaare selline mees nagu Urmas Paet. Aga ajakirjandus jäi paraku talle natuke liiga kitsaks alaks. Paraku parimad poliitika kirjutajad on läinud teistele

töödele, kas ise riigiametitesse või läinud riigiametite avalikku suhtlust teenindama. Või läinud ka mingisse Euroopa Liidu struktuuridesse. Selles mõttes ju Vahur Made, oh aita nüüd meelde tuletada kõiki neid nimesid, Aivar Jarne, väga head poliitika ajakirjanikud 90ndate teisel poolel. Neist keegi ei ole enam ajakirjanduses tegev kahjuks.

Mis see omadus on, mis nad teiste seast välja toob?

Analüüsivõime ja ilmselt nagu olulise eristamine ebaolulisest. Ehk siis nad ei lähe... mis on poliitikaajakirjaniku kvaliteedinäide, on see, et ta ei lase ennast ära võrgutada erakondade peasekretäridel ja nende peakontoritel. Et sa suudab sellest ilusast poliitilisest vahust ennast läbi närida, või tähendab mitte seda endale silma lasta. Ja eristada olulist ebaolulisest ja analüüsida. Ja selles mõttes on olnud, küll mitte kirjutav, aga kõige sädelevam ilmselt rääkiv poliitikakommentaator vaieldamatult Harri Tiido eksju. Aga tähendavad, kõik need sädelevad ja analüüsivõimelised inimesed on Eesti riik, kes siis poliitilisse või riigiametnikuteenistusse lihtsalt niimoodi ära korjanud. Ehk siis neile on pakutud võimalust ennast rakendada alal, millest nad on siiaaani kirjutanud. Nad on selle väljakutse vastu võtnud, midagi ei saa neile ette heita. Urmas Paet on väga hea välisminister.

Kohalikkuse kohta. Sul on see kogemus olemas – kui minna ühest Eesti piirkonnast või linnast teise Eesti paika järsku tööle. Kuidas see valimiste kajastamine võiks muutuda, kui võõrasse kohta minna?

Ütleme kõige hullem asi on, kuna Eesti linnad, Tallinn sealhulgas, on tegelikult väga sellised väikesed ja provintsistunud keskkonnad, siis kulub suhteliselt palju aega uute isiklike kontaktide sõlmimiseks. Ja ära tajumiseks, mis on sellele regioonile oluline. Ütleme nii, et Virumaaga seotud poliitikuid, nende ambitsioone ja Virumaa probleeme ma teadsin peast ja jälgisin nende arengut kaheksa aasta jooksul.

Pärnumaale tulles 2001 oli see minu jaoks uus, mis siin nagu toimus. Mind esimesena üllatas ka tegelikult see, kui nõrk on kogu aeg olnud Pärnumaa esindatus Riigikogus ja Tallinnas. See on niimoodi. See on ka asi, mida me oleme siin ajalehe juhtkirjades rõhutanud. Pärnumaa kõige suurem probleem on Pärnumaa halb esindatus Riigikogus, Pärnumaa sisuliselt olematu ministrite rida, kes oleksid Pärnumaalt pärit. Ehk siis Pärnumaal on väga keeruline oma huvisid nii-öelda lobitöö korras esindada Toompeal. See on olnud... seetõttu on meiega juhtunud, nii nagu ka on Via Baltica, Rail Balticu möödaminek, haigla ehituse venimine.

Ja teine asi on see, et kuna Pärnu linn on olnud, ma loen ikkagi Pärnu linna Pärnu rahvaarvult, minu meelest Eesti viies linn, Kohtla-Järvest natuke maas. Tallinna, Tartu, Narva ja Kohtla-Järve järel, siis oma tähtsusest muidugi peaks olema Pärnu linn Eestis kolmandal kohal või vähemalt Tartuga võrdväärne. Paraku Pärnu linnapead ja Pärnu volikogu esimehed ei ole olnud siiaaani isiksused, kes oleksid olnud võrdväärset Tallinna ja Tartu linnapeade ja volikogu esimeestega.

Ma toon siin selle sama võrdluse, mis oli minu jaoks üks üllatusi Pärnusse tulles ja millega ma olen siin nagu pidanud harjuma, on see, et inimesed väljaspool Pärnut ei suuda, ilmselt enamik neist ei suuda öelda ühtegi Pärnu linnapea nime enne Mart Viisitamme. Me oleme seda võrdlust toonud tähendab, see on... nimed *a la* Einar Kelder, Väino Hallikmägi, Ahti Kõo, Vello Järvesalu, Väino Linde ei ütle kellelegi eriti midagi eksole. Mart Viisitamm on esimene Pärnu linnapea, kes on saanud üle Eesti tuntuks, ainult et paraku ta ei ole seda saanud oma nii-öelda praktilise linnajuhtimise vaid mingite muude temaga seotud selliste

pseudokuvandite poolest. Aga Mart Viisitamm on esimene Pärnu linnapea, keda teatakse väljaspool Pärnut.

Poliitikaga kursis olev inimene teab loomulikult ka Väino Lindet ja Jaak Saarniitu, aga ta teab seda läbi selle, millega nad tegelevad praegu. Neil on tõenäoliselt suhteliselt keeruline meenutada, et need kaks meest on olnud ka Pärnu linnapead. Minu lihtsalt nagu Pärnu eripära näide on see, ja see on minu jaoks ka kurvastav. Kui ma küsin viktoriiniküsimuse suvalistelt inimestelt, mis ühendab selliseid nimesid nagu Einar Kelder, Väino Linde, Vello Järvesalu ja Ahti Kõo... ja kui ma küsin seda inimestelt väljaspoolt Pärnut, siis ma olen suht kindel, et 90% neist ei oska sellele küsimusele vastata. Kui ma paneks sinna nimekirja ka Mart Viisitamme lisaks, tuleks vastus kohe. Aga see ei tule nende teiste meeste arvelt.

See on võtnud... ja kohanemine võtab loomulikult aega. Ma olen seda meelt, et Eesti suuruses keskkonnas, arvestades Eesti maakonnalinnade sellist provintslikku iseloomu, Pärnu ei ole sellest erinev. Ma olen rõhutanud väljendit, et Pärnu tundub väljast suurem, kui ta on seest. Väljaspoolt inimesed arvavad, et Pärnu suvituslinnana on vabameelne ja tolerantne, see ei ole nii. Pärnu on tegelikult samasugune selline heas ja halvas mõttes provintslik keskkond, kes hoiab omasid ja isegi võõraid. Isegi tegelikult ajakirjaniku või toimetajana sellisesse keskkonda sisseelamine võtab aega. Olen nõus nendega, kes on öelnud, et ajakirjanikuna Eestis ühest linnast teise minekul võiks olla sisseelamise aeg kolm aastat, nõus. Tallinn on erand. Tallinnas võib poole aastaga ka sisse elada, kui oled aktiivne tegelane. Teistesse kohtadesse sind ei võeta enne omaks.

Ma tean väga paljusid pärnakaid, kes ei ole mind siamaani omaks võtnud ega võta ka kunagi omaks. Ma ei ole Pärnust pärit, ma ei ole siin koolis käinud. Ma tean neist rohkem, kasvõi Pärnu ajaloo või inimeste või nende kohta aga see ei lähe neile korda. Ainus asi on see, et ma ei ole siit pärit ja ma aktsepteerin seda. Mul ei ole selle kohta midagi paha öelda.

Üks abstraktsem küsimus ka. Kui tuleks Pärnusse Pärnu Postimehele konkurent, kellel on samad sihid, sama suunitlus. Kuidas võiks Pärnu Postimehe ajakirjanike tegevus sellest muutuda?

Kõigepealt aastal 2008 ma tahaks näha seda praktilist moodust, kuidas see konkurent tekib. Sellepärast, et konkureeriva päevalehe tekkimiseks Pärnu suurusesse keskkonda aastal 2008 ma ei näe mitte mingisugust äriideed, tasuvat ärilist ideed. Kui keegi oleks selle suutnud välja mõelda, oleks see väga tubli asi.

Kuidas see mõjutaks – see mõjutaks loomulikult meid paremini tööd tegema. Selles mõttes, et ma arvan, et kui midagi Pärnu Postimehe ajakirjanikele saab ette heita, siis on see kohatine liigne mugavus olemasoleva positsiooniga. Seepärast et me oleme olnud lihtsalt sellises monopoolses seisus. See on enamike maakonnalehtede üks probleeme. Ei ole kõrval toimivat samaväärset... on teatud konkurents reklaamiturul, aga ei ole sisulist konkurentsi uudiste edastamise ja arvauste vahendamise turul. Selles mõttes erineb Pärnu Tallinnast, kus on pidev konkurents olemas. Meil seda ei ole.

Kui selline konkurents tekiks, see sunniks ilmselt inimesi efektiivsemalt tööle. Ma kasutaks seda sõna efektiivne. Siis ilmselt inimesed hakkaksid efektiivsemalt tööle. Kuna praegu võib aeg-ajalt ette heita Pärnu Postimehe toimetajatele-ajakirjanikele veidi ebaefektiivset tööd ja see on osaliselt põhjustatud ka sellest, et meil on kõik hästi. Pärnu Postimehe tiraažid, tellijad ja lugejate näitajad ei ole olnud 7-8 aastat nii head, kui nad olid eelmisel aastal. Meil läheb suurepäraselt. Ja see on selles mõttes nagu... Samas on ajakirjanduses ka see asi, et me teame oma piire. Ehk siis me teame, et meil ei ole võimalik... tähendab, nii kaua kui me oleme maakonnaleht, meie eesmärk on oma

maakonna lugejate teavitamine, siis on sellele ka meie äriidee üles ehitatud. Pärnu Postimehe äriidee ei ole hakata vahendama Viljandi või Saaremaa uudiseid. Meie piirid on paigas.

Kogu Eesti ajakirjanduse piirid on paigas Eesti keeles lugevate inimeste arvuga. See arv on väike ja see arv väheneb. See on nüüd olnud üks asi, mille puhul me ise oleme loobunud siin käimast klassikalistel äri- või turundusseminaridel. Sel ei ole mõtet. Jutt teemal, kuidas laiendada turgu, see ei ole meie jaoks. Me oleme siin ka Margus Metsaga seda arutanud ja meil ei ole seda mõtet, selles mõttes, et meie tegevus on spetsiifiline, sest see on piiratud väga selge kontingendiga. See on eesti keeles lugevad ja kirjutavad inimesed. Neid inimesi on piiratud arv ja neid inimesi jääb paraku kogu aeg aina vähemaks. Ehk siis meil ei ole kasu nendest nippidest.

Vat selles mõttes ma ei saa aru, miks Oliver Kruuda tahab hakata ajakirjandust tegema ja miks ta Kalevi maha müüs. Kui sa oled hea äriees, siis kompekte võid sa Hiinas ka müüa, aga eestikeelset ajalehte Hiinas ei müü eksju.. Hiinlased ei oska lihtsalt eesti keelt. Ma ei saa aru, miks... ültene niimoodi, et minu tõlgendus Kruudast on see, et tema ambitsioonid meedias ei ole mitte äriduslikud vaid mingisugused muud. Sel ei ole ärilist mõtet.

Ma arvan seda seepärast, sest paraku on meil see meediaturg siin piiratud. Meil ei ole ka mõtet tulla siia Saksa, Ameerika või Hispaania kogemustega. Saksa, inglise, vene, hispaania, portugali keel ületab riigipiire, prantsuse keel. Seal on võimalik meediat teha niiööelda erinevates riikides seda keelt kõnelevatele inimestele. See on ka rahvusvaheline keel. Eesti keel on paraku ainult ühe riigi piires, see et ta on üks Euroopa Liidu paarikümnest töökeelest, on lihtsalt selline meile kerge eneselohtuus eksole. Me kunagi ei arvesta sellega, et poolakas hakkab seetõttu näiteks eesti keelt õppima. Miks ta peaks.

Selles mõttes jah, see konkurentsi tulek, jah see paneks meid efektiivsemalt tööle. See mõjutaks. Ma ei... jah, ja tekiks ka personaliprobleemid, sellepärast et Pärnu väiksust arvestades, igasugune konkurent, kes siia tuleb, siinse meediaga seotud inimeste või selle personali arv on piiratud. Loomulikult see uus väljaanne peaks mingil kujul tahtma hakata kasutama meie tööjõudu ja seda üle ostma. Sellega tuleb arvestada. Pärnusse uue nädalalehe või päevalehe tegemist, ilma seda, et selle asutajal tekiks kiusatus või vajadus siit kedagi üle osta, seda nagu ei tule. Sest et jah, see inimeste arv on piiratud. Pärnu on paraku selline koht, kuhu väljaspoolt tuua inimesi sisse on suhteliselt keeruline. Tallinn on ainus keskkond Eestis, mis võib võtta mujal Eesti regioonidest tööjõudu. Teistel Eesti regioonidel on see natuke keeruline. Isegi Pärnul, ma olen seda kogenud. Pärnus meeldib inimestele suvel käia kaks nädalat rannas, aga tulla siia elama ja tööle, ehk siis üle elada see vastik sügis ja talv, mis siin on, see mõjub tegelikult tervisele, olgem ausad. Neid inimesi nagu ei ole väga palju.

Kas preaguse Pärnu Postimehe valimiste-eelse kajastusega võib rahul olla? Või satub lehte ka.... [telefonikõne tuli vahele] Kas jälgitakse reegleid või satub lehte ka selliseid asju....

Ütleme niimoodi, et me oleme suhteliselt optimaalselt suutnud tagada nagu siukese valimiste aega tasakaalustatud [muigab] kajastamist. Me võime sellega enamvähem rahul olla. Meil teatud piirid seab meie maht, ehk siis maakonnalehe maht lihtsalt ei võimalda laiemat ja detailsemat käsitlus, mis võiks olla enne valimisi. Aga noh, küll ma võin öelda, millega me tegeleme ja ma arvan, et järgmised valimised muudavad seda olukorda

oluliselt, kuigi järgmised valimised on paraku ainult Europarlamendi valimised järgmine aasta.

On siis veeb, internet. See veebilehekülje võimalused on piiramatud, paberlehe võimalused on piiratud. Esimest korda me rakendasime veebi võimalusi eelmise aasta valimiste ajal. Siis meil oli see projekt veel algusjärgus. Aga jah, maakonnalehe tasandil me võime oma tööga nagu rahule jääda. Me oleme suutnud tagada ka reeglitest tsiviliseeritud kinni pidamise. Ehk siis vähemalt siin Pärnu oleku aja jooksul ma ei ole kuulnud üheltki poliitikult valimistejärgselt otsest ja argumenteeritud etteheidet, et me oleksime teinud ühele või teisele erakonnale liiga. On olemas hinnangulised arvamused, aga see on teine. Aga ei ole ühtegi konkreetset, et me oleks keeldunud kellegi avaldamisest lihtsalt seetõttu, et ta on see. Või et me ei oleks andnud võrdväärset leheruumi. See tunnustab nagu meie tööd, et konkreetseid ettehteid ei ole valimiste järgselt meile nagu tulnud.

Iseenesest ei saa ka valijad öelda, et nad ei oleks, juhul kui nad on Pärnu Postimehe lugejad, ei oleks piisavalt enne valimisi olnud informeeritud sellest, kes kandideerivad, millistes erakondades, milliste vaadetega ja milliste isikuomadustega. Küsimus on lihtsalt selles, milline on olnud iga kodaniku ja valija enda aktiivsus enne valima minekut tutvuda selle valikuga, mis tal on. Neid võimalusi oleme me neile pakkunud, noh suhteliselt piisavalt arvestades meie piiratud võimalusi.

Lisa 10. Intervjuu Pärnu Postimehe reporteri Asso Puidetiga.

Räägi palun alustuseks, mida sa enne Pärnu Postimehesse tulekut teinud oled ja kui kaua siin töötanud?

Mis ma tulin... praegu järjest, suvel saab vist kolm aastat pärast seda kui ma Tartu Ülikooli lõpetasin. Muidu olen Pärnu Postimehes olnud niimoodi lühikeste tsüklite kaupa vist alates 99. aastast. Kokku on seda staaži päris palju. Aga sellist järjepidevat on nüüd siis kaks ja pool aastat. Enne seda... olen teinud muid töid. Kui täpselt sa seda teada tahad?

Ajakirjanduslikku kogemust eelkõige...

Aa, eks siin ülikooli ajal tegin mujale ka kaastööd. Olen Tartu Postimehes töötanud ühe suve, olen olnud Äripäeva mingitele lisalehtedele olen teinud artikleid korra kuus või niimoodi ühe aasta jooksul. Siis umbes aasta aega või midagi sellist toimetasin ajakirja Arvutimaailm, olin üks toimetajatest siis. Ja rohkem vist väga ei ole. Jah.

Räägime eelkõige sellest, mis toimus eelmisel aastal enne Riigikogu valimisi. Kui sa meenutad seda aega, mis sulle meelde tuleb sündmustest, teemadest?

Ilmselt jah, see millega ma ise kõige rohkem kokku puutusin ajakirjanikuna, on need erakondade kohtumised potentsiaalsete valijatega. Need on siuksed promoüritused. Nii rohelised kui Keskerakond kui Reformierakond. Ma ei mäleta, kas ma IRL kohtumisel... ma ei mäleta et ma käind oleks, aga võib-olla käisin ka. Ühesõnaga jah, siuksed asjad.

On mingeid sündmusi või teemasid, mis kerkisid teistest rohkem esile? Seostes valimistega.

Einoh, selge on, et valimiste eel on siuksed poliitilised teemad vast rohkem nagu pildis. See on nagu ajakirjanikule, ma ei räägi praegu endast, aga üldiselt on see valimiste eelne aeg väga hea, et palju tuleb selliseid... mm, mul praegu ühtegi fakti seda sõna "palju" ei toeta, aga üldiselt on nagu soodne pinnas selleks, et hakatakse mingisugust komprat loopima. Et nagu konkureerivate erakonna liikmete kohta ja sealtkaudu võib tulla siukseid teravamaid lugusid. Minu jaoks oli... mina nagu väga poliitikaga, siuksed poliitised vaidlused jäävad vist rohkem ikkagi arvamuskülgedele ja niimoodi. Siuksed poliitikauudised üldiselt minu ampluaa ei ole. Et ma küll aga reportaažid, ja seoses reportaažidega ma käisin nendega... mis ma ka mainisin, nendel rahvakohtumistel, neid kajastamas. Jah.

Mõni teravam asjaolu võib-olla nendelt kogunemistelt, millest sa ise kirjutasid või mis sulle silma jäi?

Ega seal niukstel kohtumistel niivõrd midagi teravat iseenesest ei näe. Need on kõik siuksed naerul nägudega läbiviidud üritused, kus siis üks pool ehk siis esinejad üritavad endast head muljet jätta kuujaskonnale, kellest enamikul... on siiski jäänud mulje, et enamikul on suhteliselt ükskõik, mis seal laval räägitakse ja seetõttu ei teki ka väga teravaid diskussioone siukestes küsimustes. Aga iga kord on ka mingeid erandeid, et keegi rahva hulgast ikka astub üles mingite asjakohaste või vähem asjakohaste küsimustega. Aga need ei ole nagu siuksed kohtumised, kus võib skandaali leida või midagi siukest. Aga nad kipuvad ikkagi tihti siukseks groteskseks või selliseks... et kui sa nagu liiga palju punnitad, või need esinejad punnitavad siis, siis see läheb nagu natuke naljakaks ja siis juba sul on ajakirjanikuna võimalus see.... võib-olla isegi et võimendada seda grotesksust. Ma ei oska nagu konkreetset tuua, et mida ma nagu mäletan.

Oli see siis aeg nagu iga teine? Mida oli erinevat võrreldes näiteks praeguse ajaga? [vaikus] Kas oli kuidagimoodi raskemad tööpäevad näiteks?

Pigem on see jah, ajakirjanikule valimiste-eelne aeg lihtsam aeg. Teemasid on rohkem. Väikelinna asi, siis on nagu kõik, enamus sündmusi.. või see on nagu liialdus, aga hästi paljud asjad on tegelikult poliitikuga seotud. Enne valimisi juhtub just... ma ei tea mingid mänguväljaku avamised või mingid lastekodudele raha viimised või.. mida iganes. Niuksed heategevusüritused saavad ka endale siukse poliitilise maigu manu. Aga siukseid üritusi toimub valimiste eel jah nagu rohkem kui muul ajal. Pluss siis veel see kompra loopimine, ja see annab materjali ajakirjanikele. Ajakirjaniku elu ei ole raske siis, kui teemasid ja kirjutamismaterjali palju on. Raske on siis, kui materjali vähe on. Aga valimiste-eelsel ajal on seda materjali palju, järelikult elu on kergem.

Kas siis jõuab ka lehtedesse rohkem selliseid lugusid, mis on ette söödetud või üritavad ajakirjanikud ikkagi säilitada oma...

Oluline on see, et jah, ühest küljes on seda ettesöötmist palju. Aga teisalt jälle enne valimisi see filter ka tiheneb. Et leheveergudel ju sellist otsest poliitreklaami teha ei saa, et sellest.. ütleme kui mingi erakonna esimees läheb enne valimisi kuskile mingit kommikotti üle viima. Siis enne valimisi me seda üldjuhul nagu uudisena lehte ei paneks. See on näha kohe, et see on valimisreklaam.

Aga siia annabki nagu teha selle sama... kui seda mingis teises võtmes näidata, kas või seesama erakondadega kohtumised või rahvakohtumised on ka põhimõtteliselt valimisreklaam. Kui sa teda nagu uudisena, kui sa lähed sinna kohale ja paned kirja, mis tarka juttu need erakonna liidrid ajasid, siis on see nagu siuke reklaam neile ja see ei ole nagu enne valimisi hea.. Sa pead nagu jälgima, kes leheveergudele saab ja kui palju. Et mingi asi ei jääks domineerima. Aga kui sa esitad selle nagu siukse reportaaži vormis ja leiad võib-olla ka mingi võimaluse ironiseerida natuke selle toimunu kallal, sel juhul leiab ta lehte tee. Jah, kontroll on tugevam. Kui nagu lühidalt vastata sinu küsimusele. Teemasid on küll rohkem, aga kontroll on tugevam.

Sa ei kasuta nagu allikana... sa üritad leida.. Noh, loomulikult on sel ajal ka igasuguseid muid teemasid, mingisuguseid kommunaalteemasid ja niimoodi. Siis sa allikate valikul lähtud nagu sellest, et vaatad, et kes su loos sõna võtab, et see ei oleks mõne sellise poliitilise rühmitusega seotud siis. Siukstes tavauudistes sa üritad vältida neid poliitika segamist. Kuigi Pärnu on nii pisike koht, et siin on väga palju asju nagu poliitikaga seotud, aga jah... selles mõttes peab jah rohkem vaeva nägema, et sa ei laseks ennast nagu ära kasutada. Et sa ei muutuks mõne poliitiku tööriistaks, et sa ei laseks särada põhjendamatult mingil poliitikul kohas, kus tal tegelikult väga palju pistimist ei ole. Mingi jääpurikate raiumine või midagi siukest, et siis ei tule sinna mingi, linnapealt ei võta kommentaari, et vat kui hästi meil siin läheb nüüd, et raiutakse jääpurikaid. Kuigi ta sellisel ajal võib-olla tahaks rääkida mingitest poliitilistest asjadest, aga sa ei anna talle seda võimalust.

Aga palju neid on, kellest muidu ei kuulegi suurt midagi, aga kes tulevad end pakkuma just valimiste eel.

Ega... valimiste eel isegi siuksed persoonid, kes muul ajal ajakirjanike küsimuste peale armastavad toru ära visata, Koit Pikaro näiteks või niimoodi. Ega neil ei jää muud üle valimiste eel, nad on sunnitud seda rääkima.. või selles mõttes, see on nende huvides, nad üritavad ennast meeldivaks teha ja on jutukamad kui muul ajal, tunduvalt jutukamad. Ükskõik, isegi need, kes üldiselt ka muidu ajakirjanikega suhtlevad ja väga vastu ei ole, siis valimiste eel on nad veel eriti lahked rääkima. Seal ongi nagu see, et sa pead nagu, kust

maalt see läheb nende isiklikuks propagandaks ja kust maalt see on selline hädapärane informatsioon, mida sul vaja kasutada on.

Nii et jah, tuleb küll siukseid mehi ja naisi rohkem infot pakkuma, kes muidu võib-olla nii väga ei tuleks. Ma ei ütleks, et nad nüüd tundmatud on. Tundmatud kujud.. need on ja jäävad tundmatuteks. Aga jah, niipalju kui mina olen aru saanud, siis poliitikut aktiveeruvad... või muutuvad jutukamaks. Nad on valmis sinuga ükskõik millisel teemal ükskõik kui pikalt rääkima. Siin sa pead ise aru saama, kust maalt on see piir.

Mille järgi sa vaatad, kust see piir läheb?

Sa mõtled just poliitiliste uudistega?

Jah, valdavalt küll, aga võid ka üldiselt rääkida, kui sul mõni mõte on. Mingid tunnused või märksõnad, mida sa vaatad sündmuse juures?

Üldiselt on ju need samad vanad tõesed, et see peab olema päevakajaline, puudutama võimalikult palju inimesi, olema lokaalne ja nii edasi.. [muigab] need on need. Ega siis valimiste ajal kehtivad need samad tõesed, aga nagu ma ütlesin, sa pead vältima neid uudiseid, mis nagu ei ole nii otseselt poliitikaga seotud, et sa ei lase seda ise poliitikaga seostada, et just allikate valikul. Nagu ma ütlesin, siis on nagu kõik valmis kõigest rääkima. Aga noh et sa eelistad ikkagi neid allikaid, kes ei kuulu mõnda erakonda võimalusel. Aga uudise kriteeriumid jah, need on ikka samad.

Ja loomulikult on, kui selline sopaloopimine käib ja sa saad mõne siukse põneva vihje mõne erakonna liikme kohta, siis sa... Kurat, ma mõtlen, et on isegi olnud mingeid selliseid asju, kus on otsustatud, et see on nagu põnev küll, aga me ei räägi sellest enne, kui valimised läbi on. Mõni on nagu nii läbinähtav siuke.. sa ei lähe sellele liimile. Samas on mingeid asju, mis sa teed nagu kohe ära. Kui sina seda ei tee, siis teeb seda Linnaleht või Pärnu Raadio, et siukest info kinni hoidmist.. see nagu hästi ei õnnestu. Jällegi, ma ei oska nii väga konkreetseid näiteid tuua. Ma ei ole oma tööd nii väga analüüsinud või meelde jätanud.

Kuidas sa tööalaselt defineerid poliitiku enda jaoks? Kas ta on vaenlane, koostööpartner, sõber...

Hmh. Vaenlane päris kindlasti mitte, ei ole põhjust. Ma arvan, et... Ta ei ole nagu sõber ka. Ta on siuke tänuväärne materjal. Poliitik on selles mõttes nagu ajakirjanikule, või vähemalt mulle, väga hea allikas, selles mõttes, et nad on üldiselt paksu nahaga ja nad ei pea väga pikka viha, vähemalt nad ei näita seda välja. Kui sa ka nende kohta mingi pirni paned, siis nad, noh järgmine päev on su peale solvunud. Aga kui sa ülejäämine päev helistad neile, siis nad vastavad jälle rõõmsa häälega...Mitte et see pirnipanemine oleks nagu eesmärk või midagi, aga üldiselt nad on hea materjal. Nad on ka omandanud mõningase sõnaosavuse ja siis on neid hea tsiteerida ja.. Ei mul ei ole nende vastu midagi. Ja siuksed...

Kui nüüd natuke, ma tean Teet sulle rääkis midagi, et ma käisin mingitel reportaažidel ja Keskerakond natuke vihastas mu peale või midagi siukest, kuna ma näitasin nende promoüritust mingis naljakas valguses, siis siukste poliitilistel teemadel rääkimise või poliitikutest rääkimisel on oluline see, et see eriti veel nendest kriitiliselt rääkides on see, et sa mingitest isiklikest eelistustest ei lähtuks. Noh et selline, siis muutub see kas või selline pilamine siukseks nagu halvamaiguliseks. Kui sa oled siuke aus mees ja kotid kõiki võrdselt, siis on nagu okei. Sa ei tohi oma eelistusi kuidagi välja näidata. Et mulle Keskerakond ei meeldi, et ma nüüd lähen ja Reformierakond, vat neid ma näitan hästi. Nii

ei saa. Aga jah, jälle mu jutt hakkab rändama. Aga mu vastus on, et poliitik on tänuväärne materjal.

Kui palju te toimetusega arutate just lugude valmimise ajal, kuidas või kellega midagi teha?

Enne valimisi on küll siuke teema, et me peame nagu jälgima, et mingid erakonnad ja isikud ei pääseks liiga palju pildile. Et kui ta ühel päeval on kahes loos juba olnud, siis järgmisel päeval ta enam ei saa. Me üritame vältida, et ei hakkaks nagu mingid jõud domineerima. Jajaa... aga ega üldiselt ei ole niimoodi, et toimeetus ette kirjutaks ajakirjanikule, kuidas peab kirjutama või mingeid mängureegleid paika ei panda. Välja arvatud jah see, et... Seda on öeldud ja nii palju ka meil koosolekul on kokku lepitud, et jah, et allikate valikul ajakirjanikud oleksid ettevaatlikud. Et nad ei laseks mingist suvalisest asjast poliitpropagandat teha. Aga üldiselt, meil ei ole nagu mingit eel- ega järeltensuuri. Keegi ei kirjuta ajakirjanikule ette, kuidas mingit asja kajastama peab, see on ikkagi ajakirjaniku enda südametunnistusele jääb, kuidas ta midagi teeb. See on tema otsus.

Pärnu on, nagu sa ütlesid, väike eksju. Selle aja jooksul, kui sa siin olnud oled, on sul välja kujunenud mõned sellised sõbramad poliitikud? Paned sa seda kuidagi ise tähele?

Jah on mõned poliitikud küll, kellegama nagu saan paremini jutule. Kui mul on valida, siis ma helistan neile. Keda ma tean, et ta on hea jutuga, et ta on nõus muga rääkima. On selliseid inimesi küll tegelikult. Aga see ei ole tingitud poliitilistest eelistustest, vaid just see, et me saame lihtsalt nagu paremini läbi. Kuigi mul ei ole tekkinud ühegi poliitikuga siukest sõbrasuhet, et me nagu kuidagi tööväliselt suhtleks või midagi sellist, seda ei ole. Ikka tekivad mõned siuksed.

Kas nemad on nagu valimiste ajal... kasutavad nad seda ära ka, et sa nendega hästi läbi saad?

Ei, vähemalt ei ole kunagi nii olnud, just valimiste ajal, et keegi oleks nagu peale surunud, et teeme niimoodi või et kuidagi üritanud ennast läbi minu leheveergudele panna. Seda ei ole olnud. Muul ajal küll, üks linnavalitsuse liige on üritanud paar korda manipuleerida, et "oh, sina oled hea ajakirjanik ja sina ainult saad sellega hakkama", et siukse... see on nii läbinähtav, et ma isegi ei ole liimile läinud. Üldiselt ma ei ole väga mõjutatav või äraostetav niimoodi. Lühidalt vastus, ei nad ei ole üritanud ennast läbi minu müüa.

Pigem olen mina olnud see initsiaator, kes on nendega ühendust võtnud. Kas just valimistel, seda ma ei oska isegi öelda, aga noh tihti on linnavõim kuidagipidi siin Pärnus toimuvaga seotud ja siis sa pead ikka mõne abilinnapeaga rääkima või tegema oma valiku... Või alati ei ole see valik võimalik, sa pead ikka lähtuma selle abilinnapea töövaldkondadest.

Kuivõrd sa arvad, et just sinu ja terve Pärnu Postimehe tegevus mõjutas Pärnumaa valimistulemust?

Eks ta ikka mõjutas. Et ma arvan, et Pärnu Postimehel on avaliku arvamuse kujundajana päris suur mõju. Et kui hiljuti oli mingi uuring, et.. see oli vist see, mille Viisitamm ise korraldas, et ma ei mäletagi numbrit, kas see oli 70 protsenti või lausa rohkem küsitletutest kinnitas, et nende põhiline infoallikas Pärnus ja Pärnumaal toimuva kohta on just Pärnu Postimees. Et noh, ega siin väga palju alternatiive ka muidugi pole Pärnu Postimehele, aga noh.. Ma usun, et eks ta ikka mõjutas, kui palju... seda ma ei oska hinnata. Mingit mõju ta ikka omab, kindlasti.

Kui, siis kas ta teeb seda mingis suunas?

Selle suunaga [valimistulemuste mõjutamine] on niimoodi, et nii nagu minulgi on see põhimõte, et ma kotin kõiki võrdselt. Et ega Pärnu Postimees ei ole ka nüüd rohkem kallutatud kui mina mingi maailmavaate või erakonna poole. Suund, seda ei saa öelda. Enne valimisi oli minu meelest ka.. kõikide erakondade liidrid said meil sõna ja pärast valimisi tehti seal niimoodi. Me lähtume ikkagi sellest, et leht tuleks võimalikult erapooletu. Me ei ole mingisuguse erakonna häälekandja. Sellest tulenevalt... ma arvan... me ei anna suunda kätte inimesele. Me anname infot ja kuidas see info siis inimest mõjutab, see oleneb juba siis inimesest. Me oleme iga erakonna kohta nii postiiivset kui negatiivset. Kes sealt kuidas üles nopib ja mida selle infoga peale hakkab või selle põhjal otsustab, on siis igaühe enda otsustada. Et jah, me ei anna suunda. Kui see oli selle küsimuse mõte.

Eesti ajakirjandusmaastikul ringi vaadates. Kes võiks olla selline poliitika valdkonna ajakirjanik, kes sulle silma on jäänud, kes kirjutab hästi?

Ma võib-olla rohkem olen.... kuulan, võib-olla siis... Anvar Samost ja "Olukorrast riigis", see on selline analüüsiv saade. Et lehest.. okei kommentaare on ka, aga leht nii väga niukse analüüsiga ei tegelegi. See on selliste päevakajaliste sündmuste edasiandmine ja seal... ma nüüd läksin rappa natuke oma jutuga. Ühesõnaga ma mõtlen, et see maastik on poliitikauudistest rääkides suhteliselt nagu tasane võib-olla. Kas või meie enda lehe Helga Koger ju kirjutab ka BNSi põhjal Eesti poliituiduseid kokku. Ei ole nagu põhjust teda halvemaks nimetada kui mõnda Postimehe ajakirjanikku või.. poliitikaajakirjanikku. Ei ole nagu siukseid, et vot see mees nüüd, või naine et... tema artiklid mul väga meeldivad.. et ma oskaks teda esile tuua teiste hulgast, et miks ta nagu parem on.

Kui võtta juurde analüütilised saated, ajalehed... sealt keegi?

Ma ei teagi... ma ei oska... Ei ole jah niimoodi nagu kirjutaja persoonist lähtudes neid asju vaadanud, ikka vist rohkem sisu pool ja niimoodi. Ei oska siin tuua nimesid.

Kuidas sa ise ennast poliitiliset määratled?

Poliitiliselt?

Jah.

Et nagu erakondlikult kuuluvuse...

Vaba voli sulle vastamisel.

Ma ei kuulu ühtegi erakonda. Ma vist olen ikka suhteliselt apoliitiline, ma mõtlen. Mul ei ole nii väga mingeid eelistusi. Kui ma rääkisin ka, et on poliitikuid, kellega ma paremini või halvemini läbi saan, siis on see puhtalt isiku pinnal lähenemine, mitte nende poliitiliste saavutuste või püüdluste poolest. Aga jah, ma ei ennast poliitiliselt ja väga ei paigutaks kuskile. Eks iga erakonna valimisprogrammis või kuskil on nii minu jaoks vastuvõetavaid kui vastuvõetamatuid aspekte. Ma olen apoliitiline.

Mis sa arvad, kas ajakirjandus võiks olla Eestis neljas võim?

Mis see võim siis on?

Võid ise mõelda, milleks sa teda pead. [vaikus] Võime ju lähtuda jaotusest et on seadusandlik ja täidesaatev ja kohtuvõim. Või on ta lihtsalt mõju, või jõud?

Kindlasti on ajakirjandusel mõju avalikule arvamusele. Kindlasti on tal mingisugune kontrollfunktsioon avaliku elu tegelaste, poliitikute üle. Kui meil ei oleks ajakirjandust või oleks see kõik kontrollitud poliitiliste organisatsioonide poolt, siis ilmselt oleks info liikumine hoopis teistsugune. Jah, mingisugune võim on ajakirjandusel kindlasti. Lühidalt

vastates, siis jah, ta võib ju olla neljas võim. Või siuke valvekoer või. Mhmh. Lühidalt, jah, ta võib olla, mis ta siis ikka on.

Kui vaadata näiteks Pärnu Postimees Pärnu kontekstis.. kui võimukas või kui neljas võim ta siin on?

Vat see on jälle see, et ühest küljest on ta siin niuke... Ega tal siin väga palju kõrval ei olegi. Pärnu Raadio on ja Linnaleht ka vist, aga Pärnu Postimehe loetavus ja tiraaž on ikka tunduvalt suurem. Ta on nagu... tal on mõju. Ta on peamine infohankimisvahend. Samas kui me vaatame, kas tema mõju täitevvõimule või ütleme linnavalitsustega kokku minna, siis ega väga palju siukseid näiteid ei ole, kus lehe sekkumise tõttu oleks võib-olla midagi ära tehtud või just tegemata jäetud. Mõningaid näiteid on, aga ta ei ole võib-olla... See olekski ebamõistlik võib-olla või.. Ma ei tea, kas üldse kuskil nii on, et ta nüüd nii väga näiteks linnavõimu tegemisi mõjutaks. Tema võimukus on selline... Pigem on ta ikkagi info edastaja kui võimur. Nii et... küsimus oli, kui suur see võim on või.

Et kuidas sellega Pärnus lood on.

Pärnu linnas on võim Viisitamme käes. [naerab] Võime kirjutada temast, mis me tahame, ta teeb ikka oma. Kuigi noh, kasvõi see liuvälja teema, kuigi noh et siin ikkagi, noh ma ei tea, kui palju see lehe teene oli, aga leht aitas isegi, võib-olla võimendas avalikku arvamust, mis omakorda mõjutas volikogu liikmete ja üldse linnavalitsuse liikmete ka. Mingil määral see mõju on. Ja kuna jah, Pärnu maakonnas suurt alternatiivi ei ole sellele kohalikule lehele, siin üks ainult ju on, noh Linnaleht ka.. Siis tal oma mõju on.

Miks sa ajakirjanikuks üldse hakkasid? Mis on su töö eesmärk?

Hmh.. Missioon. [muigab] Siukest väga nagu eesmärki ei oskagi tuua. Ma mäletan küll, kui ma ülikooli lõpetasin ja uuesti nagu Pärnusse kolisin ja Tartust tagasi tulin ja Pärnu Postimehesse tööle tulin, siis ma vaatasin küll, et Pärnu linn mulle ikka eriti ei sümpatiseeri.. Et ajakirjanikuna saaksin ma vähemalt midagi teha, et see nagu selliseks paremaks kohaks muutuks. Aga see on nii siuke üldsõnaline.. Siuksed üllad eesmärgid kaovad igapäevatöö rutiini tegelikult. Eesmärk on teha võimalikult.. enda oskuste piires head ajakirjandust, mitte mingit haltuurat. Aga mingeid siukseid konkreetseid eesmäärke, siukseid ei ole.. et ma midagi nagu kindlasti oma kirjutiste muuta tahaks või... Jah head ajakirjandust toota ja lugejale mõnusat materjali pakkuda, ja usaldusväärsset, ka huvitavat.

Miks ma ajakirjanikuks hakkasin...? Tundus põnev töö olevat. Tundub, tundus. Ma mingi siuke maailmapäästja küll ei ole Lihtsalt mulle meeldib see töö ja muud ma ei oska.

Kujuta ette sellist olukorda, et sa peaksid järsku minema kuskile Põlva või Paide lehte tööle. Kuidas võiks see valimiste kajastus seal erineda, mida sa vanas heas Pärnus ei teeks?

Vanas heas?

Siin sa oled ju olnud, siis on ju oma tuttavad teemad ja nii. Kui sa läheks võõrasse kohta, mis siis saaks?

Ajakirjanikule on ju väga oluline see allikate ring, kes tekib ajapikku. Kontaktide ring ja inimeste ring, kes sind usaldavad, nii lugejate kui allikate puhul. Me räägime praegu siis allikatest. See on nagu väga oluline pagas ajakirjanikul. Kui ta läheb kuskile võõrasse kohta, siis seda kõike ei ole enam. Ja siis kui valimistest rääkida, siis ilmselt võõras kohas ma ei oskaks nagu vahet teha või ei saaks nagu kohe aru, kes üritab minuga manipuleerida seal kohalikest poliitikutest ja kes seda mitte ei ürita vaid nagu omakasupüüdmalt infot annab. Ma ei tea, kas ma sain nüüd mõttest õigesti aru. Aga jah, kindlasti muudab see töö

natuke raskemaks ja mind rohkem mõjutatavaks. Ses mõttes et ma ei oleks nagu nii adekvaatne hindama situatsiooni.

Kui kaua sinna sisse sulamine aega võtaks?

See on suhteline.. Kui ma nüüd olen Pärnus nüüd peaaegu kolm aastat töötanud järjest. Siis jah, mul on mingid oma allikad, kes mulle helistavad või kellele mina helistan kui mul vaja on, mingisugune ringkond. Ma ei tea, kas seda on piisavalt, see ju pidevalt laieneb või mingitel juhtudel ka kärhub eksju. Ma ei tea, kas kaks aastat on piisav, et siuke allikate ring... Ma saan oma tööga hakkama, ma ei tea, kas... Sa saad nagu ühe päevaga ka mingid pressiesindajad kätte ja ühesõnaga aga... See on ilmselt ikkagi aastatepikkune protsess ma arvan ja see ei saa nagu valmis. Noh et nüüd on mul mingi oma kogukond olemas, kellele ma toetuda saan. Kui sa lähed võõrasse kohta, siis hakkab see kõik uuesti pihta. See on pidev protsess, siin ei saagi öelda, kui kaua see aega võttab. Noh, et esimesed, ma kujutan ette, esimesed kaks nädalat, või vähemalt nädal aega on ajakirjanik nagu suhteliselt töövõimetu võõras kohas. Ta saab võib-olla jah pressiteateid ümber toksida uudisteks.

Kui Pärnusse tuleks Pärnu Postimehele konkurent, see on väga utoopiline ilmselt, aga kui tal oleks samad eesmärgid, võimalused. Mis muutuks sinu töös, mida sa teeksid teisiti?

Konkurents.. see muudaks nagu pingelisemaks seda situatsiooni natuke võib-olla ja töö kah. Ma ei saa öelda, et ma siis üritaks paremini teha, ma üritan praegugi teha, anda endast parimat. Eks ma siis üritaks ka samamoodi anda endast parimat. Selles mõttes, ma nagu nii väga ei muudaks siin midagi. Tööprotsessis iseenesest või siukest asja. Ma ei teagi, kas ma hakkaks rohkem pingutama. Kui ma ütleks, et ma siis hakkaks rohkem pingutama, siis see tähendaks, et ma praegu töötaks alla oma võimete. Ei lase siin lohet. Ei ole mul põhjust eeldada, et ma siis kuidagi paremaks ajakirjanikuks hakkaksin või halvemaks. Selleks pole ka nagu põhjust.

Lõpetuseks. Oled sa üldiselt rahul sellega, mis Pärnu Postimehel sellest valimiste kajastamisest välja tuleb, on see piisavalt reguleeritud või piisavalt vähe reguleeritud. Kas satub ka selliseid asju, mis sinu arvates ei tohiks lehes olla?

Ei, ma arvan, et Pärnu Postimehes valimiste eel on jah suhteliselt reguleeritud, me jälgime, et keegi ebaproportsionaalselt palju sõna ei saaks. Minu meelest üritanud hoida ka suhteliselt erapooletut joont. Tähendab mitte suhteliselt, aga hoiamegi. Nii palju kui see vähegi võimalik on. Nii et ma leian, et Pärnu Postimees on adekvaatne ja erapooletu valimiste kajastaja.

Lisa 11. Intervjuu Mart Allikuga.

Kui nüüd vabas vormis alustada, siis millised sündmused ja teemad teile meenuvad Riigikogu valimiste eelsest ajast? Valmisüritused, aktuaalsed teemad näiteks...

Noh, mulle meenub Pärnu linnas võimuvahetus enne valimisi ja siis valimistest see, et mitte midagi rääkiv ja mitte midagi ütlev – mis selle mehe nimi oligi – Raidma vä, et Raidma kogus nii palju hääli.

Et mitte midagi ei teinud, aga ikkagi kogus hääli?

Mulle jäi küll mulje.

Mis tema hääle kogumise põhjus võis olla?

Ma ei kujuta ette. Mis seal ikka võib olla, võib-olla erakonna enda tase. [ohkab] Noh okei, see selleks.

Kas see ei võiks teie arust vastupidi olla?

Tänases seisus kindlasti mitte, aga tegelikult ta peaks ju olema jah. Mingisugust sellist riikluse mõtet võiks nagu siit nurgast ka tulla. See näitab ilmselt, et meie seas ei ole selliseid inimesi. Mõnes mõttes on see karm hinnang meie, kuidas öelda, vaimsele tasemele, selle piirkonna siis.

Kuidas seda olukorda muuta võiks?

Olukorda saab muuta ilmselt... see muutub kas ise või sellega tegeletakse teadlikult ja järjekindlalt. Ehk siis seesama keskkond siin, et kuidagi muudetakse vaimsust sallivamaks. Aga see selleks.

Mis te arvate, kas seesama Pärnu Postimees saaks midagi selle heaks teha? On ta teinud?

Pärnu Postimees saaks teha küll. Eee. Minu meelest on Haapsalus see juhtum, et seal oli ka ilmselt mingisugune Lääne Kommunist või midagi taolist. See lihtsalt lõpetas tegevuse ja asemele tuli üks teine ajaleht, Läänlane. Ja näiteks Lääne Elu või Võru leht siis sealne toon ja selline vaimsus ja... soosib rohkem sellist edasiviivat tegutsemist ja mõtlemist. Et meie leht on jäänud sinna Pärnu Kommunisti vangi. Ma ei saa küll soovitada neil pankrotti minna ja ennast likvideerida, aga ma arvan, et mõjuks hästi, kui selle lehe asemel oleks üks teine leht, mis on nagu teiste juurtega, teiste põlvkondade kokku pandud.

Nii et asi on siis pigem tegijate mugavuses või vanuses kinni...?

Noh, eks ta ole jah nagu tiigistunud või konnatiigistunud. See pilt, mida tanki luugist vaadatakse, see on väga ahtake. Ja kaugelenägemisseadet sellel tankil ilmselt pole.

Kuidas te üldiselt olete rahul sellega, mida nad tegid enne valimisi? Olen nendega rääkinud ka ja nad ise ütlevad, et nemad tahavad olla sellised neutraalsed vahendajad. Et kõik, mis lehte läheb, on poliitikute öeldud, nemad lihtsalt vahendavad sõnu...

Seal on nagu kaks tegevust eksju. Ega valimised ei hakka nagu sellest ajast, kui Pärnu Postimees ütleb, et nüüd on valimised. Nüüd kirjutage - sulle, Alliku, on see, sulle, IRL, on see jupike siin kirjutada. Valimised hakkavad palju varem. Valimisteks valmistatakse juba pool aastat või rohkem ette. Kui neid kirjatükke vaadata, võtta seal Teet Roosaare või Ester Vilgatsi omad välja ja hakata vaatama, mida nad on kokku kirjutanud, siis need on selgelt kallutatud. Et, jah loomulikult – müts maha Kuusma ees, et suutis enne valimisi nagu

natukeseks ajaks seda pidurdada, aga selleks on siis jälle teised teed, kustkaudu siis... Börsid ja libauudised kuskil ja. Et, ütleme, et ta ajas selle asja ära. Aga nende juhtkirjade suhteski... mul pole ühtegi meeles küll aga... Üle oma varju ei hüppa, nii on. Nii lihtsalt on. Nii kurb see ongi.

Kas Pärnu inimene laseb ennast palju mõjutada Pärnu Postimehe kirjutatust?

Ma arvan, et laseb... Tegelikult see lugejaskond on selline ilmselt – ma pole siin nüüd ekspert – aga ma usun, et mingi seltskond teda loeb onju, loeb ja arutab nende teemade üle. Samas mingi seltskond on sellele ammu käega löönud. Et kindlasti ta mingil määral mõjutab. Kui ta muud moodi ei mõjuta, siis see tendentslik sõnum, mis sealt välja tuleb, on tihti aluseks mingisugustele hinnangutele. Noh et kui järjest ilmutatakse, et see on paha või see on halb või see. Noh, ühesõnaga antakse aktsent. Samal ajal kui ootaks sellist analüütilisust, aga seda ei ole. Siis paratamatult, juba kümnendal korral võetakse seda nagu – aga nii ongi. Et ma ei hakka siin, ma ei taha mingeid näiteid tuua, aga... Ma toon näite.

Minul on seal üks suur sõber, Teet Roosaar. Ja ma ei ole küll tänast Pärnu Kommunisti lugenud, aga Raul refereeris, et ta kirjutab oma India reisist. Kirjutab oma India reisist ja bussiaknast kuskil ta näeb, kuidas marsivad India mehed. Ta peab neid fašistideks, kuna neil on punane lipp ja punase lipu peal on kuldne haakrist. Teatavasti Indias, üldse Idamaades, on haakrist selline püha sümbol. Ta peab neid kohe fašistideks, kuigi ma ei ole kunagi kuulnud India fašistidest, aga Teet Roosaar peab neid fašistideks ja ütleb, et üks mees, kes seal marssis on täiesti Alliku Mart.

Kui vaadata tema kirjutisi, näiteks enne valimisi, siis teatava imago on ta loonud. Aga mitte üksi ainult mulle, vaid ka kellelegi teisele. Ta on näiteks üks imagolooja näiteks Ahti Kõole. Aga seda jälle positiivses mõttes. Et Ahti Kõod me muidugi valimistele ei lasknud tema mineviku pärast, aga see selleks...

Selline ta ongi noh.

Millega teie Teet Roosaare viha olete ära teeninud?

Ma ei kujuta ette. Ma ei kujuta ette, millega.

Kui te olite abilinnapea, kas siis alati helistas teile Teet Roosaar ja kirjutas miskit või oli ka keegi teine, sellise natuke positiivsema suhtumisega?

Ma ei tea, selliseid väga helistamisi polnudki, et tema ammutas oma informatsiooni ilmselt Ahti Kõo kabinetis esiteks. Siis pärast ilmselt ka kuskil Viisitamme... nagu ikka, see asi kuskilt tilgub.. Ja pressikonverentsilt, ja natuke ka siis minu käest.

Aga põhiliselt on see tekstide kontekstist välja rebimise taktika. See ja hinnangu andmine. Mõnel korral oli ka juttu sellest, aga mis mõtet sellel, kellele sa seal moraali loed. On, nagu on.

Et mõneti see linna pool ongi kinni selles ajakirjanduses. Et ajakirjandus ei ole teinud oma tööd, ta ei ole teinud oma tööd aastaid. Ega siis Viisitamm on selle jäämäe või sitamäe tipp tegelikult. Millel ta püsib, on ikkagi sitt, mis on kogunenud partei keskkomitee ja täitevkomitee ajast. See oli selline n-ö bojaaride süsteem, kus linn annab tööd oma valitud poegadele. Alates Vello Järvesalust ja lõpetades Garri Suugiga. Viisitamm ei saaks seal eesotsas olla, kui ei oleks neid. Ehk ta on seal nende pärast. Kas Postimees on sellest kirjutanud kunagi? Postimees läheb sellest lihtsalt üle. Kui me küsime, et kuidas see on võimalik, teil on kaks linna ettevõtet, Estonia ja Sõprus, mille omakapitali tootlikkus on kuskil 12% ringis. Kõrval töötavad eraomandis Viiking ja Tervis ja Strand, kus on omakapitali tootlikkus üle 30%. Linn ei küsi viimasel ajal nende käest dividende. Samal ajal kui nende juhatajad saavad konkurentsilt kõrgemat palka siin Pärnus, elavad bojaarielu. Näiteks Vello Järvesalu, kes on nüüd siis Ukraina aukonsul, tohutu saavutus,

kes aastaid ei tea, millega tegeletakse Estonias. Ja linnal ei ole ka mingit huvi seal midagi küsida ega teha. Iga omanik, kelle kapital ei tooda midagi, realiseeriks selle, eriti tänase inflatsiooni juures. Aga ei, nad on olemas. Pärnu Postimees ei kirjuta sellest mitte kunagi. Seal ei olegi ilmselt inimest, kes oleks võimeline analüüsima neid numbreid, kusjuures neid numbreid pole üldse palju. Sõprus ei ole mingi väike kuningas. See on nüüd see Hilvi Viisitamme seafarm siis.

Sealt edasi. Mida eilses lehes me loeme. Toivo Ninnase Viiking ja Sõprus ajavad mingit asja koos. See siis tähendab seda, et Sõpruse müüki valmistatakse ette, et Ninnas saaks järgmise ampsu teha. Kus on analüüs? Mingi tädi kirjutab alla ja kirjutatakse sisuliselt mingisugune reklaamtekst. Nagu Järvesaluga lõpuks läks, et ta ei... Viisitamme umbusaldamist ei toeta. Järgmisel päeval ilmub Ester Vilgatsi lugu, kuidas Vello Järvesalu on Ukraina vabariigi aukonsul.

Kas mõnda ajakirjanikku kiita ka võib?

Kindlasti on seal kiiduväärt ajakirjanikke. See noorem seltskond on nagu sümpaatsem, Kaupo Meiel ja siis see Asso Puidet ja Link on seal üks siuke värkse. Ma nii... Kuusma vahel kirjutab mõne täitsa okei loo. Vilgatsil on sähvatusi. Kuskilt maalt on nad sellises pealiskaudsuses või omaenda varju taga peidus või... on need jalajäljed juba nii sügavad, et nina enam ei ulatu välja. Et.. seda on nagu kurb vaadata, et ma saan aru, et ajakirjandus on ka selline loomunguline töö, et sul peab vaim peale tulema ja võib-olla tõesti ühes trustis ei tule see vaim 20 aastat järjest peale. Et noh, ootaks enam, aga mulle tundub, et kõige parem oleks mõni radikaalne samm.

Kui nüüd oli see võimuvahetus enne valimisi. Kas ajakirjanikud jäid õiglaseks selle kajastamisel või pandi ka omalt poolt midagi juurde?

No ikka pandi juurde ja mõnuga pandi juurde. Sellepärast et ajakirjanikelgi tekib juba mingisugune hasart. Et noh, nagu seda varemgi on olnud, et me tegime ära, ja me saime neist lahti. Kogu see.. kuhu see on viinud. Saab ju vaadata, jällegi ajakirjandus samamoodi, ta ei ole ju analüüsi laskunud. Mitte see, et üks osapool on nüüd koalitsioonis, see on üks asi – aga mis nüüd aasta jooksul siis juhtus? Peale seda – mis siis nüüd juhtus, mis siis nüüd paremaks läks ja mis halvemaks läks? Kas on mingit analüüsi tehtud? Suure hurraga saadi lahti, et jah näed, halb inimene, räägib halvasti, noh, võib-olla tõesti olen midagi otse öelnud ja pole kellelegi see meeldinud. Aga nüüd tuleb välja, et need inimesed, kes siis nüüd otse ei öelnud, naeratasid ja olid maru sõbralikud, avaldavad nüüd siin isamaaliit.neti kaudu siin mingisugust anaalseksi lehte. Mis see siis nüüd on? Ühest küljest on kaamerate ees tohutu soliidus, korrektsus ja sõnade valimine, samal ajal käitumine, kasvõi näiteks enne valimisi, kui hakkasid tulema need Pärnu Sõnumid. Minu meelest Pärnu Kommunist nagu ei reageerinudki eriti sellele. Reageering oli selline, et jah, kuskil midagi tehakse, väike üllatus.

Minu meelest oli see juba selge märk, et millise, ütleme siukse kaksikmoraali käitutakse. Keskerakonda on ju Pärnu Kommunist, Postimees teda toetatud sisuliselt. Ta on küll vigisenud seal selle Viisitamme kallal, aga nende käitumist on ta tegelikult ju toetanud. Kui võtta näiteks ka see, et enne valimisi oli meil üks Riigikogu favoriite Keskerakonnast oli Margus Tammekivi... Kas korra kajastati seda, et ta pole aastaid oma tööd teinudki, olles abilinnapea. Siis korduvalt ja jätkuvalt. Ei sõnagagi. See, et ta on laisk nagu porikärbes ja kogu need kooliasjad on sealmaal, kus nad täna tõesti on, mitte piiskugi. Aga me valime teda Riigikokku. Ja valime teda järgmine kord. Me tõstame ta järgmise koha peale.

Miks teie Riigikokku kandideerisite?

Mina kandideerisin sellepärast Riigikokku, et just nimelt, inimesed, kes kohapeal on, et nemad ka üritaksid, et see ei oleks ainult üks n-ö teatud kindla seltskonna, Tallinna seltskonna üritus. Et ka inimestel oleks võimalus kohapeal valida kedagi Riigikokku. Ma arvan, et need 400 või 500 häält on päris hea tulemus peale sellist massiivset kahurilööki.

Kas linnavalitsusel oli keegi selline avalike suhete või suhtekorraldustöötaja ka tööl? Tegi ta ka midagi?

Ma täpselt ei mäletagi et...Minu meelest oli seal... Lainas või Tainas või mingisugused kaks nime seal olid. Minu meelest tõi nad sinna kunagi Cardo Remmel. Et osaliselt olid nad vist isegi tema palgal, aga seda ma täpselt ei tea. Mingitel segastel asjaoludel nad sinna sattusid jah. Olid sellised avalike suhete nõunikud.

Tegid nad ka mingit reaalselt tööd, et nii-öelda abilinnapea nahka päästa?

Ei minu nahka polnudki vaja päästa. Lood ja asjad kirjutasin ma ise, nende nõuannetest ma väga ei lasknud ennast segada. Kuigi vahepeal andsid nad võib-olla täiesti adekvaatset nõu, siis mul oli nende erapooletuses väga raske kahelda või väga raske uskuda sellesse. Kuigi ma ei heida neile midagi ette. Ma nagu ei leia seda, et ühe väikese, vaese ja suhteliselt madala vaimse tasemega linna abilinnapea peab olema mingisugune avaliku suhtluse eestvedaja. Kui tal on midagi öelda, ju siis ütleb ise. Või üleüldse, tegelikult, ideaalis peaks see linn toimima nii, et me teame küll linnapea nime võib-olla ja... aga meil ei ole see mingi igapäevane uudis ja igapäevane jutt, et mis siin jälle on. Linn toimib nii, et lihtsalt toimib ja keegi teda siis juhib ja iga 4-5 aasta järel teda valitakse. Aga meil on see nagu mingi igapäevane tsirkus. Samal ajal sitt tuleb suhu. Jalutad kuu ajase lapsega ringi praegu vankris, ja tal on nagu on tolmune, nina on paksult pahna täis. Väljas sa jäätist süüa ei saa, sest jäätis läheb tolmuseks. Kui seda ei ole, kui kõik korras on, siis meil pole ju asja sellega, kes seal siis on. Asjad on korras ja on korras. Kui nad ei ole korras, siis hakkame küsima, et kes seal on. Ja siis hakkab see vigurdamine, et vat me oleme küll, aga teeme vat selliseid asju. No mis asju te teete siis ka? No me teeme avalikke küsitlusi, ja seda ja teist. Põhitööga ju ei tegeleta. Ja ajakirjandus on nagu ka läinud selle tee peale, et oma leiba teenida. Sa võid ju neid torkida, aga sa näed, et see tööle ei hakka. Nemad ammutavad oma leiba sealt sellest piskustki uudisest. Aga kuna kuskilt maalt on ka sabad sõlmes, kuskilt maalt käiakse koos saunas, kuskilt maalt kellelegi pistetakse kuskilt midagi, siis on see, et asjast ju ei kirjutata.

Teiste erakondade kohta ka. Kas nemad käitusid väärικalt.. valimiskampaaniat tehes, ka muul ajal?

Noh, Keskerakonna kohta ma seda öelda ei saa. Mis teistesse puutub, ma ei tea, mul ei ole seal midagi... Ma ju nende üritustel ei osalenud ka. Mingisuguseid laimukampaaniaid ju nagu ka ei olnud. Noh, Keskerakond oma sellise ekstra küünilisusega, see oli ka näha, et selle tänase tegeliku kardinataguse koalitsioonikokkulepe ehk Keskerakonna ja Reformi omavaheline kokkulepe selleks n-ö vastasseisulaineks, mis neile korduvalt edu on toonud, tõi ka seekord. Kust ilmus välja Mati Raidma? Kes on Mati Raidma? Kes tunneb kedagi, kes tunneks Mati Raidmad?

Mõned on temaga ilmselt koos koolis käinud. Ta on selline vana pärnakas.

Nendes debattides on on ta minumeleest selline üleolev ja ignorantne. Ta küll rääkis mingisugust uputuse juttu, mida me kõik juba sada kümme korda kuulnud oleme. Aga asjast nagu juttu ei olnud. Mul pole tema vastu isiklikult midagi, lihtsalt ma mäletan neid eelseid debatte või neid jutte. Pärnus oli ju see üks pataljon(?)Reformarid tahtsid seda siit ära viia koos Jürgen Ligiga ja Mati Raidma asus ka siin mingeid kastaneid tulest välja

tooma. Mingisuguseid kaitsepoliitika alaseid mõtteid sai sealt lugeda. Et noh, need olid sellised, ma ei tea kas populistlikud või.

Aga selge on see, et mingisugune teene, tähendab ajakirjandus talle igal juhul mingi teene tegi, et ta... Noh, kuidas ta sai nii palju hääli? Kuidas see võimalik on? Aga see selleks. Las see jääb saladuseks.

Lõpetuseks. Kas abilinnapea olla valimiste eelsel ajal on kuidagi teistmoodi ka kui nii-öelda tavalisel ajal?

Hmmm. Noh, tegelt oli ju teada, et asi läheb imelikuks ja ma vaatasin juba presidendivalimise ajal siin kollegide silmavaadet, ma pean siin silmas linnapea Mart Viisitamme. Siis ta pilk oli juba selline kilav. Aga noh enne valimisi juba mingi novembrikuust saadik kõik see kehakeel ja kõik muutus. Et... Mis see abilinnapea on – abilinnapea teeb tööd onju. Abilinnapea töö seisneb selles, et ta ametkonnaga koostab eelnõusid, suunab neid volikogusse ja volikogu siis võtab vastu. Võib-olla mingid linnavalitsuse otsused. Aga suuremalt jaolt enne lähvad volikokku. Ja põhiline, millele siis nagu Viisitamm siis suutis nagu ---- panna selles valimiseelses jamas, oli see, et silla planeering jäeti Keskerakonna nõudel kehtestamata. Ja nüüd see silla planeering ongi kehtestamata. Ja üldplaneeringud, noh nüüd ta vist on algatatud, aga vaevalt, et teda on koostama hakatud. Et ta pärsib tegevust, kui niimoodi on. Selles mõttes mulle meeldib ikkagi see Soome variant, kus linnavalitsus on selline organ, kes käib kord nädalas koos muu töö kõrvalt, aga linna juhib linna direktor, kel on põhimõtteliselt ka linnapea tiitel. Temal on juba oma töö, töölepingu järgi teeb oma tööd. Aga see tõesti, et enne valimisi mitmeks kuuks kogu see asi siin seisma jääb, sest linnapea ja abilinnapead kandideerivad Riigikokku, noh see on jama tegelikult.

Aga ajakirjandusega suhtlemise seisukohast. Kas nemad suhtusid kuidagi teistmoodi kui muidu?

Ma ei mäleta. Ma kirjutasin ju neid erakonna juppe ka sinna, mis vaja kirjutada olid, mis anti teemad ette. Osasid teemasid kirjutasin mina. Linna teemadel, see linna teemadest kirjutamine juba muutus... seal nagu sügavam mõte kadus ära, sest detsembri lõpust oli näha, et see seal kaua koos ei seisa, et midagi on juhtumas. Et no ajakirjanduse poolt ma ei oska niimoodi öelda, mul pole meeles lihtsalt.

On teil äkki veel midagi lisada sellel teemal?

Noh...ma loodan, et minu sõnu minu vastu ei kasutata, aga põhimõtteliselt olen ma ka selleks valmis.

Lisa 12. Intervjuu Margus Tammekiviga.

Alustaks veidi vabamas vormis. Millised teemad ja sündmused teil üldse meeles on mullustest valimistest?

Mhmh. Et, tähendab kui päris ausalt öelda, ega detaile kindlasti meeles ei ole. Ilmselt ei olnud nagu oluline kõike seda endale talletada ja salvestada. Võib-olla mõni inimene teab väga täpselt, mida ta aasta aega tagasi umbes samal ajal täpselt tegi. Aga midagi ikka on. Midagi ikka on. Minu jaoks oli see esimest korda, minu meelest esimest korda, kus ma Riigikogusse kandideerisin. Mis oli möödunud valimistele ja mis on ka järgmistele ja edaspidistele oluline on ilmselt see, et tegelikult sina oled erakonna nimekirja kandidaat. Tegelikult on olemas meeskond inimesed, kes tegelikult... noh kandideerib tegelikult erakond. See tähendab seda, et niisugused personaalsed finantskulud, ajalehe või muud reklaamiaegade või –kohtade kinnipanemine nagu ei olnud ise vaja teha. See tähendab seda, et niisugune masinavärk töötab tõenäoliselt kõikides erakondades, kes Riigikogus ja tulevikus tõenäoliselt ka kohalikel valimistel kandideerivad. Et võib-olla siis, kui sa nende hulka ei kuulu, siis võib-olla kõiki neid telgitaguseid, mis mõned teavad ajakirjandusega suhtlemisel, on minule teadmata.

Mis ma oskan selle kohta öelda, on see, et need on perioodid, valimised ja Riigikogu ka, kus tegelikult lähevad marru kaks poolt. Ühelt poolt kandidaadid ja teiselt poolt ajakirjandus, sealhulgas Pärnu Postimees. Selles mõttes, et.... Mõlemad nagu tahavad saada, mõlemad on saama peal väljas. Ühed tahavad kasutada seda suhteliselt lühikest perioodi selleks ära, et enda arvates ennast, võib-olla siiski erakonna ideed tutvustada pärnakatele. Kuigi näiteks mina tean ju seda, et ma olen ju praktiliselt, peaaegu kogu aeg, alates esimestest volikogu valimistest olen olnud Pärnu linna poliitikas. Ja ka abilinnapeana nende eelmiste Riigikogu valimiste ajal, noh sellises valdkonnas, kus mul üsna-üsna sageli tuli esineda inimeste ees. Noh, rääkimisi suuremate kogude ees. Sellepärast ei peaks olema mulle nii väga probleemi, et ma peaksin oma isikut nii väga tutvustama. Aga ma ütlen veelkord seda, et see pool, kes kandideerisid, raudselt olid marus.

Ja teine pool oli ajaleht. Siis tõenäoliselt ei ole küll ajakirjandusel mõtet tuhka pähe raputada ja lasta rahvale välja paista seda, et kandidaadid teevad kõik selleks, et ennast reklaamida. Ütleme katteta lubadusi välja käia... see oli selline ajalehe... mulle tundub, et.. meenutan seda, et ajakirjandus, Pärnus vähemasti, ütleme kandidaatidesse nii väga positiivselt nagu ei suhtunud. Ma arvan seda, et see on nii. Me jõuame võib-olla... ma jõudsin ka mingisuguse ühe lehekese siin välja võtta. Aga üldiselt see nii on. Samal ajal ma ütleksin, et sellel ei ole mingit põhjust, sellepärast, et need hinnad, mis reklaami, mis mingisuguste artiklite eest ajaleht küsis, olid ju tegelikult pöörased. Nii et ajaleht teenis kindla peale selle perioodi pealt. See on nagu kevadel, kui särg tuleb jõkke, kus kõik lähevad seda särge püüdma, selle lühikese ajaga, teades, et see varsti lõppeb ära. Nii et noh, minu üks selline arvamus on kindlasti selline, et ühest küljest inimesed, kes kandideerivad, näevad, kõik sõltub ka sellest, missugune on selle meeskonna niisugune organiseeriv tegevus. Et kas lisaks ajalehele Pärnu Postimees kasutati muid väljaandeid, mis inimestele kojukandega läksid. Keskerakonna nimekiri kindlasti seda tegi. Meil oli seesama oma Pärnu leht eksole ja mida iganes siin. Aga kõikidel võib-olla ei olnud seda võimalust siin või noh, nad ei võtnudki seda ette.

Nii et ikkagi jääb üksainuke leht nagu selleks, kes kasusaamise eesmärgil kasutab seda hetke ära. Mida ei saa muidugi pahaks panna, tegemist on ju äriühinguga, kes seda välja annab. Aga jätta muljet sellest, et nad on... Seda ma ütlen ka, kindla peale ei olnud, ja ei ole ka praegu – Pärnu Postimees on kallutatud. Kindla peale on kallutatud. Jajaa... Ma arvan ka

seda, et... Keskerakonna inimesena ma ütlen, et ta on kallutatud igal juhul Keskerakonna vastu. Nüüd ma... me võime mõelda seda, mis tähendaks minu arvates see kallutamine. Ajaleht võib öelda niimoodi, et ei, et me oleme sõltumatud. Me oleme sõltumatu ajaleht ja meil on ajakirjanikud, kes meil on tööl. Nead on ka sõltumatud, järelikult nad on sõltumatud sellest samast lehest, lehe juhtkonnast. Aga kui see on nii eksole, ja samal ajal see ajakirjanik võib sageli minna üsna isiklikuks, negatiivselt isiklikuks. See lugu avaldatakse lehes ära, see sama leht distantseerub sellest, et ta ei ole kallutatud. Sellega ma nõus ei ole. Ma olen kindel, et Pärnus see on niimoodi.

Sest noh, kui ma... ma lihtsalt võtsin korra välja üks päev enne valimisi, [näitab väljatrükitud artiklit] "Valija vaesekese vesised valikud valimispäeval" eks ole. Kalev Vilgats, kes siis nagu domineerib niisuguse, noh, poliitikaajakirjanikuna, annab nüüd niisuguse ülevaate esellest, kes siis nüüd missugustes erakondades nagu nii-öelda välja lähevad või kes tema arvates võivad midagi nagu saada. Siis kui ma vaatan Keskerakonna puhul, siis Keskerakonnas on nimetatud ainult, ta on ennekõike nimetanud neid inimesi, kes on nii-öelda mujalt. Ta räägib küll Koit Pikarost ja Mark Soosaarest, kes siis nagu, Mark oli juba sotsidesse üle läinud, kes varem kui palju olid saanud. Aga nimetab ära võimalikest inimestest siis ikkagi ainult Kadri Must, Koit Pikaro, Kalle Laanet, Raimo Palmaru, Ramon Loik. Nii, see, et Margus Tammekivi näiteks kandideeris, võimalik, et oleks Viisitamm näiteks võinud olla, keegi ju seda tulemust ei teadnud. Mina oma tulemusega sain, ma isegi ei vaadand, aga ma kardan, et ma olin kolmas, sest ma olen Laaneti asendusliige ja olin isegi neli päeva Riigikogus. Nii et ma olen ka suur patune. Nii et noh, ja kui edaspidiseid hoiakuid vaadata, siis see tegelikult on niimoodi. Ja ma arvan, et kellelgi..

Alati, kui sa seda väidad, et ajaleht on kallutatud, siis seda noh, tõtatakse ümber lükkama, aga see kindlasti niimoodi on. Nüüd, võib-olla siis veelkord sellest... ma ütlen veelkord, et kogu selle organisatsiooniga ma ei ole väga hästi kursis, aga ma saan aru niimoodi, et mingi... ütleme.. ajaleht pakkus välja ka mingi rubriigi, ma arvan, et see oli tasuta vist, aga ma ei ole kindel. Aga igal laupäeval praktiliselt ilmus ühe pealkirja all mingisugune teemaarendus ja siis oli võimalik siis kandidaatidel, kes siis nagu nimekirjas olid, kirjutada millestki. Ja minu jaoks jäi see, mis ma endale valisin, oli ääremaastumisest. Oli see teema. Ja kui ma nüüd, muidugi ma pingutasin. Ja siis oli erinevate kandidaatide jutud olid sinna pandud. Ja siis hiljem kunagi võttis leht selle oma arvamuses ka kokku, aga ma ei mäleta, kas seda nagu puudutati, seda ääremaastumise teemat kokkuvõtlikult. Aga isegi see võis olla. Tähendab, mingisugust tähelepanu, selles mõttes positiivset tähelepanu, ma mäletan, et see, mida nagu välja mõtlesin seal, ei kaasnud. Aga võib-olla ei oleks pidanudki kaasnema. Aga kui ma nüüd toon paralleeli natuke aega tagasi.... Mäletad, kui siin oli teema, kus maavanem sekkus nagu. Või kuidas see lugu tegelikult oli. See oli sellest, kui Via Baltica rahastamine nagu Pärnu suhtes saab negatiivse tagasilöögi ja... Siis oli juttu sellest, et Pärnu ei pääse Eestis nagu jutule, ei tehta nüüd ka lobitööd ja Viisitamm ei käi kuskil midagi nagu ajamas ja olemas. Ja seal on viide ka maavanema poolt sellele, ja on tegemist ka nii-öelda hetkel ebasoosingus oleva erakonnaga. Nii. Ja ta tegi ettepaneku, et Pärnu linn, kui ta tahab edasi areneda, peaks välja vahetama linnapea. Ja vahetama selle Reformierakonnaga, kuna peaministri partei on... Ma tahtsin kirjutada tegelikult ka vastu, aga ma niipalju olen õppinud juba, et hoia mõnikord lihtsalt oma moka maas, see ei aita midagi. Et... Ääremaastumisest me ei saa iialgi lahti, kui maavanemgi räägib sellest, et ääremaa läheb õitsema ainult sel juhul, kui valitseb seal õige erakond. On ju niimoodi?

Vat, selle kõige põhjal ma ütlen, et leht nagu andis võimaluse või tõstatas teatud probleemi, et ääremaastumisest ja mis seal muud asjad veel olid, igasugused bussiliiklused, postkontorite kinnipanekud ja tatataa... eksole. Noh, see tegelikult oli üks teema, mis mõeldi välja, aga millesse suhtuti suhteliselt kergelt. Kui maavanemgi niimoodi suhtub, siis tegelikult, sa kirjuta millest sa tahad, see suurt nagu ei tähenda midagi. Aga ma tean jah, et niisugused võimalused olid ja erinevad inimesed kirjutasid erinevatel teemadel.

Aga sa küsi midagi veel...

Ma küsin veel... Ütlesite, et leht suhtub erinevalt poliitikutesse, et Keskerakonda näiteks negatiivselt. Kellesse siis positiivselt ja miks need suhtumised võivad niiviisi kujunenud olla?

Noh, ma usun seda kõigepealt, et seda teemat on erinevad inimesed erinevatel tasanditel ja erinevate tarkusega ja kõige sellega analüüsitud ju korduvalt. Ma pole väga süvenenud sellesse. Aga kindlasti tunneb seda. Näiteks suhtumine Reformierakonda on kindlasti soem. Ja mingitel aegadel kindlasti ka Res Publica ja Isamaaliitu. Aga ma veelkord ütlen, et ma püüdsin nagu ära põhjendada seda, et kui ma ütlen, et ajaleht on kallutatud, siis ma veelkord ütlen seda, et see sisuliselt tuleneb sellest, et kirjutab ju tegelikult selles samas lehes mingisugune konkreetne ajakirjanik. No näiteks Kalev Vilgats. Kalev Vilgats kirjutab seal niimoodi.. Ta kirjutab suhteliselt otse, ta kirjutab subjektiivselt ja üsna sageli kirjutatakse ka valesid fakte... või noh viidatakse mingitele valedele asjadele, või siis noh pooltõde, mida räägitakse niimoodi. Mina ütlen selle peale, mul ei ole mõtet hakata seda ütleva, et Vilgats, sina oled niisugune. Ma ütlen, et tegelikult ajaleht on selline, kes lubab selle artikli läbi ja kes vaatab sellele läbi sõrmede. Sest tegelikult vastupidist tõestama hakata on suhteliselt keeruline juba sellepärast, et selle kohta võiks öelda niimoodi, et vastu tuult kusemine on see. Ma arvan, et Pärnu tingimustes, kus Pärnut ju peetakse suhteliselt väikekodanlikuks, aga samal ajal suhteliselt niisugune, ta on nii parasjagu väike, et siin ei ole võimalik anonüümne olla. Ja sellepärast ollakse tõenäoliselt ka rohkem isiklikud. Selle põhjal võibki öelda seda, et öeldakse pigem välja subjektiivset, kui tõepoolest eksju asjakohast või objektiivset. Ja selle põhjal, kui see subjektiivne arvamus, või selle hetkega kujundatud või ta on kuidagi teravnenud, igal juhul on valimiste aeg on see, kui kandidaatide osas tehakse mingeid kokkuvõtteid tema varasemast tegevusest.

Mina olen sattunud niuksesse... Ei ma väga ei põe ja peaksin olema nagu ka võib-olla harjunud sellega, et kui sa oled avalikkuse ees, et sa saad teatud kriitika osaliseks. Või kui su kohta... sinu kohta kirjutatakse avalikult. Ühe asjaga ma küll ei nõustu, kui öeldakse seda, et poliitikul on paks nahk. Okei, mul võib olla õudsalt paks nahk, aga mul on süda ka. Ja selles mõttes... Ja kui nüüd mõni aeg tagasi oli üks artikkel... Noh, ma natuke nüüd analüüsin võrreldes varasemaga ja püüan põhjendada, miks minu arvates ei ole leht olnud objektiivne või teatud isikute suhtes on negatiivseid hoiakuid. Kalev Vilgats kirjutas sellest volikogu poolt moodustatud ajutisest komisjonist. Ja suhtus väga negatiivselt sellesse, ta kindla peale toetus tänase opositsiooni seisukohtadele ja ta oli ära toonud selle. Seda komisjoni juhivad Jüri Kukk, kes, ta ütles kohe otse niimoodi, kelle ... puhul meenub tema kunagine positiivne tegevust Pärnu tarbijate kooperatiivi likvideerimisel... aga seal on ka Tammekivi aseesimees, kes on mõttetu olevus, tähendab.

Ma tulen tagasi nüüd selle sama valimiste aja juurde, siis seal, kas siis ollakse passiivsed, lihtsalt jäetakse nimetamata. Näiteks ma võtan kas või selle sama asja "Valija vaesekese vesised valikud valimispäeval".. Vesised valikud, see tähendab seda, tegelikult on hinnang, kogu see nimekiri on suhteliselt lurr. Ainult mõnedes on äramärgitud kohalikud... refomist näiteks on ära märgitud Väino Linde, loogiline. Mati Raidma on ka siin eks ole, aga Väino

Linde. Väino on olnud, eks ole, aga ta on vähemasti nimetanud ära. Keskerakonnas ei ole ta nimetanud Pärnu linnas olivatest, noh mitte kedagi. Pikaro on elu aeg olnud kuskile Sinti sisse, või kuskile siia Vana-Pärnusse sisse kirjutatud, aga muidu kuskil mujal toimetanud isik eks ole. Teisi, kes olid meie nimekirjas, neid ei nimetatud. Siin näiteks oravate puhul, siin on niuke vahva lause, siin öeldakse et, näe ... “Mõneti üllatav on ärimees Elmar Lepa kõrvalejätmine oravate nimekirjast.” Isegi Lepp oli ära mainitud. Aga nii-öelda päev enne valimisi, selle päeva lehes... Rahvaliidus, vat nüüd läheb asi põnevamaks, et paralleeli tuua. Rahvaliidu kohta ütleb ta niimoodi: “Sisetunne ütleb, et peale vanade tegijate võime näha uusi muinasvägilasi Kuno Erkmanni ja Cardo Rummelit.” Erkmann maakonnas suhteliselt tuntud inimene, Paikuse vallavanem, Cardo Rummel ka volikogu liige, või siis oli abilinnapea rahanduse alal, eks ole. Aga ikkagi noh, tuntud ettevõtja, mis iganes. Aga kui me vaatame, kui palju Rummel hääli sai – 10, 20, mitte rohkem. Suhteliselt vähe, ikka ülivähe hääli, mitte mingit varianti eks ole. Siis samal ajal annab see ikkagi, sellel inimesel, kes jõuab selle viimase läbi lugeda, vaatab eksle, mis iganes siin... Vaatame, kas ta IRLil midagi ütleb.. Ahaa, ei. Ongi. “Kogemuse võrra saavad rikkamaks poliitikakadetid Erik Reinhold, Raul Sarandi ja Mart Alliku.” Okei noh, ta ilmselt... Tulemus on tal võib-olla päris õige analüüsil, aga kedagi on ta kindlasti ära jätnud. Kuna sa minu käest seda küsid, siis mina, ma mingil määral puudutan oma isikut.

Aga igal juhul ma ütlen ka seda, et ka lehel on kogemus juba mitmete aastate jooksul nii-öelda valimiste eelse perioodi kajastamisega, kindla peale on ta professionaalne tegija, siin pole midagi öelda. On erinevaid ümarlaudu ja kohtumisi näiteks ütleme nende erakondade esinumbritega või mis iganes eks ole. Aga Pärnu lehele on see omane.. võimalik, et mujal räägivad inimesed sama juttu, võib-olla Rakveres nende oma linna lehega... Me ei tea seda ju niimoodi. Aga seda ma kindlasti julgeksin väita, et see on nii. Aga see ei pruugi alati ka väga negatiivne olla. Noh, mida iganes, sa ei tea kunagi, mis sulle tegelikult valimiste puhul hääli juurde toob. Kas sinu kirumine, sinu sõimamine või sinu ülikütmine. Viimane ka ei ole kõige mõistlikum.

Siin mängivad ju mitmedki muud asjad. Kindlasti ei saa öelda, et leht on täna nüüd see... Vaata, tegelikult on ju valimiste ajal ka veel lugu selles, et ajaleht on ju üks võimalus oma ideid, erakonna ideid ja ka oma isikut... Noh, need suured klantšpildid, mis olid... ja noh, igasuguste muude värside... See on üks võimalus, sest noh, võimalusi on viimasel ajal üha enam eks ole. Mida suurem võimalus on erakonnal raha kulutada, noh, postimargid, postkaardid, rääkimata pastakatest, muudest ninnidest-nännidest, mida tegelikult tehakse. See kõik nagu on veel... Aga leht on niisugune ja Pärnu Postimees on ikkagi küllalt loetav ajaleht ja ta oma rolli mängib ikka.

Nii et te arvate, et Pärnu inimene usub seda ja see mõjutab teda, mis Pärnu Postimees kirjutab?

Hmm.. kurat ma ei oska sellele isegi vastata. Täheleb, et ilmselt on igasuguseid teooriaid selle peale, mida siis inimene nüüd usub eks ole noh. Inimene usub, mis on tema arvates tõde. Aga kindla peale ta mõjutab. Selleks on jälle, vaata, mõneti.. ma tõin nüüd näiteks selle teemaartikli sellest noh ääremaastumisest. See nüüd on, kuidas ma ütlen, see on ka leheruumi täitmine mingil määral ju. Et võidakse olla väga sisulisi faktirohkeid asju, mida inimesed isegi ei ole, võib-olla nendeni ei jõuagi see. Leht annab selle võimaluse ja kui sellest võimalusest kinni haaratakse ja ollakse selle eest valmis ka suuri rahasid maksma, siis nii see on. Ja lehele ei saa seda ilmselt ette jälle heita. Nii et noh, särg tuleb igal kevadel ja valimised on teatud aja järgi. Ma ei tea, kas surmakuulutus maksab vähem kui valimisreklaam ilmselt. Mõlemad on paratamatud mingil hetkel.

Kui te nüüd olite abilinnapea... Kas siis see aeg, mis ei olnud nii enne valimisi ning seal siis see valimiseelne aeg, kas ajakirjanikud tulid rohkem [ei, ei] küsima või ründama või midagi sellist..?

Ei, ei, ma arvan, et mitte. Vaata, siin on see aeg ja see koht ka ilmselt olemas, et ilmselt seda tööd tehes sa... On kindla peale olemas mingisugune mingi reeglistlik, mida nad on enda jaoks teinud ja ilmselt ka avalikustanud seda kandidaatidele. Mingi ajani oli sul võimalik ise võib-olla kirjutada mingeid probleemartikleid isegi, kui sa olid abilinnapea. Nii. Aga või siis näiteks.. et lepid ajakirjanikuga kokku ja ta tegi sinust intervjuu. Samal ajal mõtlesid kogu aeg peas, et okei, et see on see hea probleem, helistad ajakirjanikule, et tule tee nimuga intervjuu. Aga ma olen ju see kandidaat ka eks ole. Aga mingi hetkeni.. või mingist hetkest alates enam tõenäoliselt sind niimoodi pilti ei tõmmatud. Ja see tähendas tõenäoliselt ka seda, et on võimalik, et mingid ründed või läbi kolmandate isikute kuidagi, kes ei olnud, kes ise ei kandideerinud ja kes samal ajal vihjasid sulle või mingile probleemile näiteks sinu juhtimisvaldkonnas, siis oli võimalik, et tuli negatiivset, et tegelikult on, et rääkis volikogus niimoodi või, et ta on...

Parve võis kindlasti öelda ka seda, et Tammekivi on ühiskonna ja sellise... Ta õiendas siin vahepeal väga seda poolt, kui me näiteks kultuuriraha jaotamisel suure-suure nõukoja nüüd ära lõpetasime, et meil tegelikult nende eelarverahade jaotamise puhul ei olegi nii suur rahvahulk sinna juurde. Aga Parve leidis, et see on tohutu löök nagu kodanikuühiskonna ja nendele põhimõtetele. Vat siis näiteks sellel perioodil võis seda panna niimoodi. Vat ma ei mäleta seda täpselt, kas teda võis olla. Ma usun, et isegi võib-olla ei olnud. Seda ma küll ei ütle, et minu isiku kallal on nüüd sõna otseses mõttes vägivalda tarvitatud sellel perioodil. Ma arvan, et ei ole. Mõnikord võiks isegi... vaata sellisel puhul, mida ma siin hetkel tõin nagu, noh vägivallana, et sinust ei kirjutatud, või isegi sinu nimi nagu läbi ei käinud. Aga noh, mõneti ei saa sellele loole seda ette heita, kuna see on tema analüüs. Noh ütleme, ta pani silmad kinni, mõtles selle nimekirja peale ja ta ei näinud mind seal noh. Mis teha onju. Samal ajal Lepp oli talle suht armas, eks ole. Või Mart Alliku või Sarandi, kellega on suurepärase käia seal Rondo [peab Pärnus söögikohta] juures näiteks õlut laskmas eks ole. Need asjad on kindlasti on... nüüd jõuame jälle selle juurde tagasi, et nii-öelda ajakirjanik on luust-lihast inimene eks ole noh. Kui me siin, ma ei hakka rääkima teistest võib-olla et juhtivamate isikutest, aga Vilgats on kindla peale niisugune prominentne inimene, ütleme ajakirjanduse valdkonnas. Tal on kindla peale on oma eelistused, oma sõbrad, ka erakondlikult on olemas niimoodi. Siis ta ju igal juhul ei kirjuta negatiivset ütleme see, mis on talle sümpaatne, pigem ta siis kirjutab kellestki teisest, kas siis tellimusel või oma suva järgi. Aga ma ikkagi ütleksin, et kui leht on selle loo läbi lasknud eks ole, siis minu jaoks on leht see, kes vastutab selle eest. Ta on võtnud selle loo omaks.

Ma toon ühe näite veel vahepeal juurde. See ei ole otse valimistega seotud, aga ikkagi selle negatiivse... või kallutatusega. Kui Karol Kallas siin lärmas... on ka mind sõimanud, linnapea Mart Viisitamme, aga see kõik tegelikult... Ta kirjutas seda ka... Ta võeti mingi aeg Postimehesse tööle, palgale, ta oli kohe ajakirjanikuna seal. Ja ta kirjutas nendest samadest oma probleemidest, kuidas temaga siin tööleping ära lõpetati, kuna ta väidetavalt oli seal alkoholijoobes tööl ja see oli nagu... Siis ta saatis meile sõna otseses mõttes siia meili, kus ta ütles niimoodi, et kui te mind tagasi võtate ja mulle sellise raha maksate, siis jätan ma teid rahule. See on must-valgel olemas. A see, et ta ajalehes kuulutab seda, ja kogu aeg, ja leht ongi selle kõigega nõus.

Kas mõnda ajakirjanikku seal kiita ka võib?

Ärgu sul jäägu selles mõttes nagu, eks sa ise teed oma järeldusi,... Ega ma Kalev Vilgatsit ei kiru nüüd selles mõttes, aga... hmm.

Kas nad muidu nagu – neil on küll oma arvamused, seda me rääkisime, aga kas nad muidu nagu kajastavad õiglaselt asju? Uudislugudes just eelkõige. Kui on mingi tee ehitus või kaevu kaevamine näiteks, on nad selliste teemade puhul õiglased?

Sa seostad seda ikkagi valimistega...või, ütleme...

Ütleme, et poliitikaga jah.

Ma arvan üldiselt, et üldjuhul kindlasti. Ma arvan tegelikult, et... vaata, ma ei tunne kogu seda ajakirjanduse köögipoolt. Ma olen lugenud selle kohta. Ma eeldan seda, et need inimesed on õppinud. Et neil on, mis iganes, on oma arvamus. Muidugi, sellega on vahva, et selle oma arvamusega on õudsalt hea nagu keksida või... see on nagu kilp, millega alati ajakirjandus nagu igasugusele kriitikale vastu astub. Vat see on ajakirjaniku arvamus, ajakirjanikul on õigus seda näha omasoodu eks ole. Ja see välja käia. Et... ma arvan mõnikord, et kui ilmselgelt ajakirjaniku arvamus on vildakas või näiteks ta on ka ebaloogiline teinekord, kui terve jutt nagu ära lugeda, siis kindla peale ma võiksin arvata seda. Mida ma oskan öelda, ta kirjutas selle purjus peaga, et ta ei saanud tegelikult asjast aru ja seega on see eksimine talle nagu lubatud. Aga ma üldjuhul ei ütle seda, et...

Vaata, lugu on selles ka, et ajakirjanik.. on hää, kui ajakirjanik mingisuguse natukese probleemsema asja või, ma ei tea kas uudise, uudis on võib-olla ainult ühest allikast – et ta kasutaks ära osapooled. Kõik, kes läbivad näiteks selles loos või kelle kohta on teine osapool hinnangu andnud, et ta annaks võimaluse ka selles vastata näiteks jälle. See oleks nagu küllalt oluline.. Ja loomulikult on see suhtelisem pool, et kas sa saad teada, mida ta sinna kirjutas, kas ta... noh. Halb on, kui on lugudel, vat selle sama loo puhul ka poliitikutega suhtlemisel, et kasutatakse ära seda moodust, et võetakse mobiilikõne. Noh, mis X ajal. Kas sa loobud sellest ja ütled niimoodi, et kuule ma ei saa praegu vastata, et ma olen autoroolis või ükskõik kus kohal. Aga mobiil on niisugune asi, mis tabab sind ootamatult onju. Ja kui sa oled ka vähem kogenematu või oled sa natuke liiga edev, siis sa hakkad kohe vurinal vastama niimoodi. Ja kui lõpuks see lugu on ära tulnud, siis tegelikult kontekstist on mingisugune asi välja võetud ja hoopis teine tasakal pandud eks ole. See on see koht ka, mida nii-öelda poliitikule võib nagu saatuslikuks saada. Sest et ma ütlen veelkord seda, see, mida sa hakkad pärast, kas sa teed mingi õienduse või mis iganes, absoluutselt ei loe see enam. See on ikkagi see, et kes esimesena lööb, see on võitnud. Kui see on selles mõttes lõök.

Ma näiteks lugesin, eilses lehes oli, et.. ma muidugi põen üsna sageli, et see, mis toimub sihtasutuse [Pärnu Koolide Sihtasutus, mida Tammekivi juhib], see, et need koolid, kes olid sunnitud uuesti nüüd, läksid sihtasutusest, või tähendab loobusid sellest ja ühinesid, et noh, nendelt direktoritelt on osa võimu ära kadunud ja nad ei ole sellega päri ja töötavad sellele vastu ja mis iganes. Ja siis kui ma, küll... kahe kooli ettevalmistamine suuremondiks, 120 miljoni laenu taotlemine ja kõik sinna juurde kuuluv, siis ma loen lehest seda artiklist. Seal ta algab niimoodi, et juristid on avaldanud arvamust või kõhklusi, et linna poolt Pärnu Koolide Sihtasutuse hallatavatele koolidele ei ole seal, et on ebaseaduslik või mida iganes. Kõik hakkab pihta sellega, et me oleme omanikud, me ei ole haldajad. Meie oleme koolide omanikud, viie kooli kinnistud kuuluvad meile. Ja meie võtame laenu enda nimel jne jne. Ma ei leia seda kohta, miks kirjutatakse, et mingid juristid on öelnud või miks nad naa on teinud. Minule helistas võib-olla ainult seesama, kes see on nüüd seal... Helistas mulle mobiilile, et kuulge Tammekivi, öelge palun, missugune on teie laenu tagatis. Ma esiteks ei olnud tööl siin ja ütlesin esimese hooga, et ei, ma ei vasta sellele, ma tahaksin korra vaadata

huvi pärast üle veel selle sama pakkumise. Aga ikkagi rääkisin oma jutu põhimõtteliselt ära. Ta ei läinud väga mööda, aga see kontekst oli nagu.... Ja siis ma alles sain aru, et ta oli võtnud selle käest ja selle käest oli arvamuse võtnud, ja ega ta seda mulle ei rääkinud. Aga noh see on jälle see oma selline poliitiku kogemus ka.

Ma ütleksin ka niimoodi, et enne kui ajakirjandus, ajaleht ajakirjanikku, süüdistada või teda kiruda, enne pead sa olema teinud mingisugused algtööd selgeks ajakirjandusega suhtlemisel. Ma arvan tegelikult, et tulla mees ja metsast ja saata ajakirjandus pikalt või süüdistada neid kümnes surmapatus ei ole õige. Mul peab olema mingisugune teadmine oma siin ajades, et mida ajakirjandus teeb, milliseid minu vigu tal on õigus ära kasutada eks ole, sest ta annab ju sellega mingi hinnangu. Mina selles mõttes ajakirjanikku ei alahinda. Pigem noh, võin ma ise olla see, kes ei ole võib-olla osanud suhelda. Aga mõned asjad ma võin küll öelda, et ma oskan välja lugeda ja seda ka juhul, kui ma ütlen, et ta on kallutatud. Aga see kallutamine on ka ilmselt, et mingil hetkel, kui võim muutub, siis ta kaldub jälle teisele poole võib-olla. Ka seda on olnud. Ma ei ütle ju tegelikult midagi Teet Roosaare aadressil, me oleme olnud temaga ka volikogu liikmed koos. Teedu arengud eks ole... Ester Vilgats tegelikult noh teatud....

Oluline on ka teada seda, et... Kui on tegemist uuriva ajakirjanikuga ja see valdkond, mida ta lehes seal ka kajastab, on see, kus on mida uurida, siis võib ta olla üsna sageli ka sellise info omajaks, mida sina nagu ei tea. Ja tema kaudu võib ka niisugune asi välja tulla. Nii et ajakirjandus ja poliitika käivad nagu selles mõttes käsikäes ja samal ajal ajakirjanik ja leht mõtleb ka selle peale, mis teda paremini müüb. Teda huvitavad lugejaarvud sinna juurde ja.. mida praegu Riigikoguga tegelikult ka tehakse. Ühtepidi on see niisugune teema, mida lehel on hea toimetada. Samal ajal on nad tegelikult ka tublid, et lähevad ikkagi edasi. Kui sa tüdinema hakkad mu jutust, siis ütle....

Ma toon ühe näite.. Ma olen ju ka Riigikogu liige olnud mõned päevad. Ma puutusin ka kokku kohe, nii kui mul see aeg otsa sai. Ma olin senikaua Kalle Laaneti asendusliige, kuna tema oli veel eelmise valitsuse minister, siseminister. Ja uus Riigikogu tuleb kokku ja uue valitsuse ametisse nimetamine on alles mõne päeva pärast. Ja nii kui see toimus, nii nagu Kalle Laanet tuli tagasi. Ja Riigikogu liikmetele makstakse nende töö eest tasu. Ja ka selle perioodi eest, oli see neli päeva mis iganes, ma ei mäleta, mis see summa kokku oli, aga selle eest arvestati ju ka mulle. Ma olin Tallinnas, ma sain Riigikogu liikme tasu. Aga samal ajal kui sulle see staatus nagu lõppeb, siis on seal ka see sotsiaalne tagatis või noh see kompensatsioon, aga see arvestatakse nende samade päevade arvu pealt nagu proportsionaalselt. SL Õhtuleht küsis siis minu käest, aga oli ka Paide linnapea, vist Kersti Sarapuu on ta nimi, mis te teete selle rahaga. Te olete olnud mingi neli päeva, et mis õigusega. Esiteks ma elasin Tallinnas ja sellele on mul õigus saada. Teiseks oli mu amet siin peatatud ja palka ma ju selle eest ei saanud. Ja kolmandaks – ta täi kohe ühe näite, et näed see Sarapuu on lubanud tegeleda heategevusega ja anda see kuskile x kohta.... No, ma ei ole selle peale mõelnud. Aga võtan oma lapsed ja lähen nendega näiteks keeglit mängima, ma olen ju ka isa eks ju. Nii ma ütlesingi. Aga süsteemi kui sellise kohta... Riigikogu oli selle kehtestanud ja mina ei saa olla see valge vares, kes täna ütleb, et see on vale.

Täna räägitakse hästi palju sellest, et nende tööpäevad on nii lühikesed. Istungid kestavad, siis kakskümmend, nelikümmend, viis minutit. Noh, tegelt pöörane ju, tuled kokku Toompeale, lähed minema sealt. Aga nemad on aasta aega juba niimoodi laveerinud. Ja siis on põhijutt see, et kogu töö käib ju komisjonides, ega istungil peagi pikalt olema. Nüüd on,

ma loen ajalehest, Tuuli Koch, keegi eks ju, uuris välja, et kuus, vat selles komisjonis tehakse tööd kolm tundi. Kuus. Eilses-üleeilses lehes oli see juba. Ma olen sellega päri, et see on hea, et ta läheb sammu võrra edasi. Üks ütleb seal niimoodi, et kuulge, me teeme kogu aeg komisjonides tööd, te ei pane tähelegi, milline on koormus. Ta läheb sinna ja vaatab komisjonides seda, et te ei olegi olnud. Ma ei saaks põrmugi öelda seda... Alati on ka see asi muidugi, et kui see lugu puudutab sind, siis oled see sina, kes hindab seda, kas see on objektiivne sinu suhtes või mitte. Ja üsna sageli me ei taha ju tunnistada seda, et me oleme midagi valesti teinud. Ja kui sa näed, et ta kirjutab, et tema on seda näinud ja ütleb seda kõikidele, kes Pärnu lehte loevad ja kommenteerivad ja sind persse saadavad ja sinu naise ka veel ja kõik muud. Siis, noh, tuleb nagu mingil määral leppida sellega, et sa oled valinud selle avalikuks olemise.

Aga mulle iseenesest muidugi need kommentaarid ei meeldi. Ma olen ka mõelnud selle peale. Kas neid kuidagi piirata... kuidas ma ütlen, ilmselt piirata neid ei ole vaja või ei saagi... või kui piirata, siis panna see kinni ja neid üldse esitada ei saaks. Pigem on see, et ma hakkan mõtlema, kui nad on eriti robustsed või kui nad on väga isiklikud, et see inimene on kusagil olemas. Ta on võib-olla kõrval kabinetis. Ma suhtlen, ta varjab, ta tegelikult on silmakirjalik. Igal juhul vallandavad niisugused lood kusagil niukse negatiivse, mis siis võimendub. Aga see on ka üks kontingent inimesi eks ole, kes tõenäoliselt ei ole olnud minu valijad, ma saan öelda siiski seda, et 89. aastal olid Pärnus esimesed valimised ja ma olen kõikidel valimistel osalenud ja nüüd esimest korda ka Riigikogu valimistel.

Mingil põhjusel – vaevalt et ainult see, et ma olen alati puhtalt riides käinud ja mingid aastad tagasi ka paremas füüsilises vormis olnud, et inimesed ainult sellest lasevad end petta ja valivad. Sest ma olen praktiliselt kõikidel valimistel saanud kas esimese või teise valimistulemuse, noh, umbes niimoodi. On ikka olnud siin, viimane kord kohalikel valimistel oli Ahti Kõol natukene rohkem, et mina olin teine. Mõnikord on Mark Soosaar või mis iganes olnud. Tema näiteks lehtivas oma tilli seal katusel, sai rohkem eks ole.

Miks te üldse Riigikokku kandideerisite?

Miks või? Ma hakkan võib-olla siis lõpu poolt pihta. Vaata, kuskil vahetult enne, natuke aega ennevalimistähtaegu, Mart Viisitamm tegi niisuguse liigutse, kus ta teatas lehes ja üürgas siin, et tema ei tahagi Riigikogusse, et tema väljakutsed on kuskil kaugemal, et vaadake, tegelikult on Tammekivi tõsiselt hea tegija ja olija, andke oma hääl ka Tammekivile. Sellest kõigest... niuke asi on tülgestav ma ütlen sulle, see on noh, see pole see, millest oleks mina lasknud end petta ja nutnud patja rõõmust, et noh, ma olengi niisugune. See ei ole aus, see on silmakirjalik jne. Kui ma nüüd tulen selle juurde, et ma ütlesin jaa, et ma tõepoolest plaanisin kandideerida, siis ma tegelikult tahtsin ja ma arvasin seda tegelikult, et...

Vat mul oli mingi periood enne seda, ma kandideerisin ja ma järjekordselt ei saanud ja seda ka leht natuke niimoodi negatiivselt kajastas, riiklikuks lepitajaks. See on nüüd niisugune persoon, kes tegeleb nende kollektiivsete töötulidega. See teema oli ka üsna pikalt üleval, kuni selleni, et vabariigi valitsus ei kinnitanud. See oli poliitiline, igal juhul oli poliitiline. Mina sõna ei võtnud, sellepärast, et ma ei tahtnud, sa ei tea kunagi, mis järgmine samm on eks ole, ja ei ole mõtet hakata niimoodi. Aga see oli poliitiline, sellepärast, et said lõpuks sotsiaaldemokraadid sinna, seesama Pärn, kes oli Riigikogus. Ja eelmine, kellel ätthaeg ära lõppes, see sai tema nõunikuks. Minule esitati see, et mul puudub kollektiivse töötüli

lahendamise kogemus. Tavainimesel, seejuures juristiharidusega inimesel seda olla ei saagi.

Siis leht suhteliselt negatiivselt seda, et näete noh, ei saa. Aga Riigikogu, ja ma olin valmis tegelikult ka seda tööd tegema. Juristina olen ma kaotanud oma professionaalsuse igal juhul. Ma olen nüüd hästi palju aastaid olnud siin kas volikogu esimees või siis abilinnapea. Minna tagasi nüüd natuke sellise kitsama valdkonna juurde ja Riigikogu iseenesest on ju koht, mis on kõrgem seadusandlik kogu. Omades omavalitsuse kogemust, noh, mingisugust inimeste toetust ka linnas... ma tegelikult tunnen päris hästi ka Pärnumaad, sellepärast ma olen olnud kunagi alguses ka Pärnu rajooni prokurör ja ma olen suhelnud selle kontingendi inimestega. Ma võin ka öelda, et ma suhtlen suht vabalt. See võis olla see koht, kus oleks võimalus nagu realiseerida ennast.

Lõppude lõpuks, see on muidugi košmaarne, kui sa oled juba viiekümnene või viiekümnekahene, tegelikult on, kui vaadata Eesti meeste eluiga, siis pole nagu palju jäänud. Et noh, miks mitte. Ma ütlesin ka, et mina poleks olnud, see kes oleks Viisitamme taolise, ma lihtsalt ütlen praegu Viisitamme näite, et tegelikult ta on ju meie nimekirja inimene ja korraldas väga palju meie asju, ja ta nagu ütleb, et ei, ma nagu ei tahtnudki sinna minna. Mul ei olnud ka põhjust häbeneda seda... Ma tõepoolest kandideerin sinna rahvaesindajana, sealhulgas ka selleks, et püüda teha seda tööd seal. Ega siit kõrvalvaatajana, ka kogenud inimesena, ega sa tegelikult ei tunnetanud seda, missugune töömeeleolu, mis seal tegelikkuses ikka toimub. Seal on omaette seltskond juba, omaette mängureeglid, jne. Ma ütlen istungid toimusid ka seal noh, napilt jõudsid kohale ja siis tulid jälle alla. Ja komisjonides kui ma kuulen täna, et ka midagi ei ole, siis mul tekib tõesti küsimus, et kas sa tegeled kogu aeg kuskil kulturismiga ja loed raamatuid või kirjutad mingit tööd või... mida iganes. Kuidagi see aeg ju kulub aga ju nad oskavad seda kulutada. Nii nagu oma igasuguseid toetusi ja muid asju. Selles mõttes jah, aga ma ei kritiseeri seda. Süsteem on ju paika pandud sellisena ja ta toimib ja kahtlemata ka inimestele, kes on Tallinna välised, on see küllaltki keeruline siiski, neil ei ole selle ajaga peale hakata midagi. Hea on ikkagi töötada, kui sa tuled hommikul kaheksast tööle ja sa tead, et seal võib minna pikemalt kui viis või kuuski. Nii et, nii nagu kandideeritakse ja Ma oleksin.. Kui nüüd, mina ju võisin seal mõelda seda, et hea küll, läheb aega aasta, valitsus muutub, Laanet läheb ministriks, Tammekivist saab tema esimene asendusliige. Seda juhtunud ei ole. Ma olen nüüd näiteks mõelnud seda, et kui peaks niuke asi olema, mida ma siis teeksin. Sest et noh hetkel siin selle koha peal siin olles – mulle ei meeldi tegelikult sõnad nagu väljakutse ja, kõik ütlevad, et uus väljakutse ja nii, ma ütlen, inimesed, kes tahavad väljakutseid, mingi kiirabisse tööle või tuletõrjesse, seal on kogu aeg väljakutseid.

Tegelikult ütleme, kuigi me ei ole populaarsed praegu kindlasti eks ju ja kui linna eelarve miinustesse läheb, siis tegelikult koolidelt võetakse raha ära, millega ma absoluutselt nõus ei ole ja volikogu liikmena ma ei tea, kuidas see õnnestub, et seda ei juhtuks. Pärnus ei ole tegelikult ju ühtegi uut koolimaja. Mitte ühtegi. Kui Hansagümnaasiumi remont lõppeb, siis tegelikult on see ju kapitaalremont, sellise kauni maja... või ka Ülejõe gümnaasiumi oma. Miks mitte tegelikult sis osaleda selle protsessi juures. Lõpuks rinnabüstid pannakse teiste omad kindlasti. Mis ta seal oli, võttis ainult suurt palka vastu. Ükskõik, aga olla selle korraldamise ja juhtimise juures, ehitab ju ikka keegi teine. Kas sel juhul oleks mõtet loobuda, mis nagu on juba käima läinud ja kõmpida sinna Riigikogusse? No ei tea. Aga Riigikogu juristi jaoks on põhimõtteliselt õige koht, seda ma küll ütlen. Teised kohanevad seal. Kaido Kama oli ju ka kunagi, ma ei tea, mis ta hariduselt on, igatahes oli ta justiitsminister, kuigi ta jurist ei olnud. Sellepärast näiteks Linde siiski, on minu juures

olnud tööl, ta on isegi linnapea olnud vist. Ta on leidnud endale jätkuvalt ja tugeva erakonna, ei olegi häälte arv niivõrd suur, kui esinumbrid toovad rohkem kohti.

Tuleks Pärnumaa juurde tagasi. Kui siin vaadata seda, mis teised erakonnad tegid, valimisüritused ja kampaaniad näiteks, kas nad jäid oma tegevuse juures nagu väärrikaks..?

Ma väga täpselt nüüd ei meenuta praegu. Mulle, ma ei mäleta nendest Riigikogu omadest... Kui ma üldiselt võtan, vaata mõnikord läheb sassi nüüd, need Riigikogu ja kohalikud on suhteliselt lähestikku. Et 2006 lõpul ja 2007 märtsis olid Riigikogu... ei 2005 oli. Mul on mingisugune, kui sa seda küsid ja ma üldse mõtlema ei pea, siis ma vastaksin niimoodi, et suhteliselt korrektselt on nad toimunud siin Pärnus ja ei ole väga niisugust mudaloopimist minu meelest olnud. Siin mingil hetkel varem oli küll üks juhus, aga see olid kohalikud valimised, kus põhimõtteliselt vahetult enne tuli mingisugune, jälle Keskerakonna aadressil oli see mingisugune halb asi. Ma isegi ei ütleks, et... ma arvan see kultuur on paranenud ja üsna sageli on ju suuresti niisugused suhteliselt tuntud inimesed. Riigikogu nimekirjades kindlasti tundmatuid suuruseid praktiliselt ju ei ole. Väiksemaid tegijaid ju – keda Kalev ju ei näegi, neid ei ole ju iseenesest mõtetki väga piitsutada. Mingil määral ikka.

Pigem on lugu võib-olla ka selles, et ma ise arvan, et see ei ole õige, et kohalikes nimekirjades siin kandideerivad need nii-öelda võõrleegionärid. Ehk erakonna tipptegijad. Vat see on see mäng ju. Kui ma ütlesin enne – et kui sa oled Riigikogus sees juba, seal elatakse nagu hoopis teistmoodi elu. Ma nägin ju seal ka – minu jaoks see saal on võõras või natuke niuke eks ju, aga need on vanad olijad. Hiljem sa näed, kui on reportaažid seal ja nii – kes tuleb sokkides eks ole. Ükskord olin ma mingi muu asjaga seal Riigikogus. Ignar Fjuk tuli, lahtiste kandadega sussid eksju, tuli sealt kuskilt alla. Nendel on ju oma tööruumid seal. Nii kuradi kodused on nad seal, nii ära harjunud. Vat ja nüüd ongi – nüüd tuleb jama eksju nende jaoks, aga nüüd tulevad valimised jälle – kurat kas sa saad oma kabinetti tagasi sinna sussidesse või mitte. Mõni jättis sussid sinna isegi, alt sisse ei lasta, miilitsamees või valvur on ees. Nüüd ma pean valimistelt kuidagi läbi saama. Ja nii nad mõtlevadki välja. Panevad oma esimesed numbrid.. ja üllatus-üllatus, tegelikult ju meie nimekirjas siin saidki Kadri Must ja Kalle Laanet. Ja nad said ka oluliselt rohkem hääli. Järelikult toimib see erakonna imidž ja kõik see muu. Ja kuna pole tegemist ainult linnaga, vaid ka maaga tervenisti.

Ja nad võtavad need kohad ära. Palju meil siis neid Pärnu inimesi on näiteks. Ma jõudsin vaadata siin Ela Tomsoni lugu ka, Ela oli.. ta analüüsib natuke seda, mida ta oli teinud nende aegade jooksul ja ikka see sama asi... nad tegid ju seal omal ajal ka Mark Soosaare eestvedamisel Pärnu saadikute grupi ja käisid siis ikka siin. Tuhkagi! Näiteks täna ma vaatan, ma ei näe 2008. aasta eelarves ühtegi objekti eraldi, kus oleks Pärnu linna koolidele või kultuuriobjektidele tulnud mingi nimeline raha. Mitte midagi. Selle põhjal ma ei tea, millal nad seda jagama hakkavad seal, et näiteks Lindele antakse õigus, et ole hea, vali välja Pärnu linnas mingi objekt, koalitsioon nnab selle raha teile. Nad olid ka huvitatud selle süsteemi loomisest... nad on erakonna liidrid ka seejuures ju, või juhatuse liikmed. Järelikult nende eesmärk on luua ka selline süsteem, et nad sisse saaksid. Ma arvan, et see selles suhtes on ka praktiliselt õnnestunud.

Ajakirjanikud enda puhul tõid välja, või see mis nende jutust välja tuli on see, et nad tahaksid olla nagu neutraalsed vahendajad, kes ise ei pane midagi juurde, vaid vahendavad poliitiku sõnu. Ja eks siis lugeja ise otsustab. Mis teie sellest arvate?

Ma ei usu, ma nüüd ei tea.... Kui ma seda rääkisin, siis sul nagu kulm kerkis või sa üllatusid nagu. Siis ma nagu mõtlesin sellele, et kuna sa ütlesid ka seda, et sa oled ka ajakirjanikega rääkinud, et see on ju hoopis midagi vastupidist. Ma ei usu. Siin võib olla jälle see sama asi, et kui ma õpin ajakirjanikuks, siis tõenäoliselt on mingid siuksed distsipliinid, kus taotaksegi pähe seda, et ajakirjanik on ainult mingisuguse informatsiooni vahendaja ja tatatataa... Võimalik, et see on niimoodi. Ja kui see on niimoodi, siis ma ei saa aru, miks nad nii ei tee ja miks nad teevad teistmoodi. Ega dokumentaalfilmi tehakse, öeldakse, et see on elust enesest. Ikkagi tal on mingisugune kunstiline moonutus või mis iganes. Nii nagu mingi kunstnik, kes on saanud mingi väga täpse õpetuse maalimisest või joonistamisest ühel hetkel noh paneb siis selle oma kunsti sinna juurde. Ma usun, et ajakirjanikud ka ei ole, aga kui sinna lisandub veel juurde, ma ei ütle, et nad on saanud taskusse mingi ümbriku, et teda on mõjutatud, ükskõik kuidas teda on mõjutatud – ma tulin jälle Pärnu juurde tagasi.

Ilmselt Eestis või ka Tallinnas tuntud poliitikud eks ole, noh teatakse. Kui ikka Villu Reiljan... ajakirjanikud olid kogu aeg juures. Mõne vähemtuntu puhul, ta jääb tähelepanuta. Eks siin Pärnus on ju samamoodi. Ester Vilgats kindlasti teab mind, teab kindlasti nendest aegadest kui ma proksis töötasin, oleme isegi olnud koos mõnda aega Pärnu KEKis käinud seal Tsernobõli jaama lähedal kaks korda, kui seal ehitati. Nüüd ongi see eks ole. Ta teab mind kui isikut, või kuidas tal parasjagu tuju on või mis ta tegelikult must mõtles. Või olen mina näiteks midagi inetut öelnud.

Ma ütlen, igasuguseid jamasid... võib olla asi, mis tegelikult selle tarkuse, mille ta ülikoolis sai, hetkeks – eks ole – ei. Valimiste aeg on selline periood, kus nagu oodatakse nende kandidaatide kohta eripärast ja kindlasti mitte midagi head. See annab võib-olla niisuguse tunde, ma võin eksida, aga ma lihtsalt praegu fantaseerin sinuga siin. See võib anda niisuguse tunde, et on ka rohkem lubatud mingitest reeglitest kõrvale kalduda. See on niisugune ärev aeg, sellel ajal öeldakse välja asju nende sõnadega, nagu tegelikult oodatakse. Ei hoita värve kokku. Ma küll ei julgeks öelda seda, et valimiste ajal, ajakirjanikud, kes keskenduvad sellele... noh siin näiteks Grete Naaber võib-olla kirjutab valimiste ajal täpselt samamoodi oma lugusid. Grete ei sekku sellesse, siis ma ütleksin küll, et tema vahendab või mingisugune muu asi. Need, kellel on tööjaotus pandud valimised, siis sellel perioodil nad ei ole uudiste nii-öelda neutraalsed vahendajad. Ja oodates, et mis lugeja sellest ikka arvab. Saad aru, pannakse mingisugune sõna, üksik sõna või rõhuasetus või pealkiri. Täiesti neutraalsel teemal on mingi suhteliselt pöörane pealkiri. Sellega öeldakse tegelikult asi ära, see suhtumine ära. Ma ei ole sellega nõus, et Postimehe ajakirjanikest, Kuusmast kindlasti, Vilgats, siin Teet on aeg-ajalt kirjutanud, Kaupo Meiel, kes mingites... Aga on ka häid näiteid, kindla peale. Ega nendelgi on paremad päevi ja halvemaid päevi, on sümpaatsemaid ja vähem sümpaatsemaid isikuid ja erakondi. Ja lõppude lõpuks on elu ikkagi niisugune, et kes on võimu juures, kes saab sinna võimu juurde, siis suuresti tõmmatakse nagu kaasa. See ei ole mingi saladus, Eestis see kindlasti nii on. Ma ei ütleks ka seda, et see peaks olema ka täiesti loll ajakirjanik, et enne valimisi, teadmata, millised on tulemused tegelikult - kuigi ma ütlen tegelikult, et ajakirjandus sõtlub võib-olla suhteliselt vähe kohalikust võimust ja ka riigivõimust, tegelikult on ta ju eraldi võim riigis ka. Ega nad väga ka ei lahmi eks ole. Vanasti oli ju niimoodi ka, et kurat, kus ma mäletan neli aastat tagasi siin ajalehed, kust ma hakkas otsima, mida keegi ütles parasjagu, mida Vilgats ütles. Tänapäeval on ju imelihtne, klõbistan siin eksju, ma jõuan kohe. 2007.aastal vaatan eksju, ahaa, “Valija vaesekeste vesised...”. Kuidas ma saan öelda üldse, et ta on neutraalne nüüd siin. Okei, see on nüüd tema...

See lugu on ka arvamusküljel.

Vat, jah, siin on ka see oluline, et huvitav, kas tavalugeja teab, mis vahe on arvamusküljel, mis vahe on artiklil, mis iganes. Ka juhtkiri – kus see on tegelikult. Ta loeb selle pealkirja ära eks ole. Jajaa – hehee, vesised valikud. Ma kommentaare ei lugenud. Sotsid ja teised. [lehest]

Küsiks lõpetuseks. See koalitsiooni lagunemine, mis oli vahetult enne valimisi. Ehk siis IRL vahetus Reformierakonnaga. Kuidas see võis valimistulemust mõjutada?

Muidugi ta võis. Hmm. Ma väga täpselt ei tea. Siin on mitu asja. Ma võin mõtlema hakata selle peale, kuidas ta mõjub näiteks Sarandile, Mart Allikule, kes olid vahetult ikkagi linnavalitsuse liikmed, kelle ümber see skandaal käis. Nemad nagu füüsiliselt persoonidena kaotasid, nad läksid eks ole. Teine asi on see, et kui palju see mõjus sellele, et inimesed, kes olid selle IRLi pooldajad. Kurat seda teab. Vabandust, ma vannun. Siin võib olla ka niimoodi tegelikult, et ütleme nende valimiste puhul oli ju, võis olla mitu asja, mis võisid ju üheaegselt või üksteise järel mõjuda. Kuule, kas vahetult enne või mõnda aega enne oli ju kogu aeg seesama Isamaa ja Res Publica ühinemise asi. Millal see toimus, ikka enne ju eks ole. See tekitas ka inimestes suhteliselt niisuguse ebakõla või ebaus. Hiljem ma ju näen tegelikult ka, et tegelikult ei olnud seal midagi. Kõo ronis uuesti sinna paati, kus tal vaja oli olla ja Saunpere ka samamoodi. No Kukk ka eksju, teised jäid nüüd sinna.

Aga see, et nad linnavalitsusest nagu välja kukkusid.. samamoodi võib mõelda, et kuidas see mõjutas Reformierakonna tulemust Pärnus, et nad võimu juurde tagasi said. Ei tea. Vat pane tähele seda, et võib-olla see mõjutas mingil määral nende persoonide häälte arvu. Aga võib-olla ääretult vähe. Kes IRList läksid Riigikogusse...? Riigikogusse said ju Velliste, siis Marianne Mikko, Mark Soosaar. Nad ju hääled said, Marianne oli ju Brüsselis. Nemad loobusid... Kuule, ma loen valet rida sulle nüüd. Nii... rohkem ei olegi kuule. Kas äkki oligi.. neid on pärast võimalik vaadata, kes said.

Ma arvan, et ta võis... Ma ei ole niisugune analüütik, kes oskab öelda täpselt, kas ta võis mõjutada või mitte. Mingil määral kindlasti. Pärnu mastaabis nii Sarandile kui Mart Allikule nende häälte tulekut, ta võis natukene mõjutada. Ma arvan, et nendel puhkudel, kui on tegemist taoliste valimistega, on igal häälel tõenäoliselt kaal. Siin on ka see, et oleks Keskerakond saanud saanud tervikuna natuke rohkem hääli, siis oleks mina oma häälte arvuga olnud tegelikult Riigikogu põhiliige. See on üsna napilt, sest et – ma isegi ei mäleta palju mul oli, mul oli üle 1000 hääle vist. Selles mõttes kindlasti ei mõjutanud, et nad oleks rohkem mandaate saanud, vaevalt, et see niimoodi, et rahvas seda sidus sellega. Pigem oli sellel koalitsioonimuutusel Keskerakonna jaoks ka tähendus ma arvan. Mina kaotas sin selle koalitsioonimuutusega igal juhul. Ega ma muidu siin ei istuks. Seal lepiti kokku milleski, mis siis realiseerus lihtsalt mingil ajal. Mina ei osalenud nendel läbirääkimistel. Aga okei.

Peale valimisi, ei teadnud ju keegi tegelikult, missuguseks kujuneb võim riigis. Kes selle moodustavad, selle koalitsiooni. Siis oleks ju küll võinud tekkida olukord, kui Isamaa oli väga, tahtis pööret teha ja Reform ei olnud võimul ju linnas. Tookord oleks võinud tekkida olukord peale valimisi, kus Keskerakond riigis tegelikult opositsiooni jäi, oleks ta võinud ka linnas jääda. See tähendus oli sellel asjal kindlasti niipidi. Et enne valimistulemusi teha ära muudatus siin. Ja Keskerakond säilitas oma positsiooni, tuues Reformi juurde. Vastupidi oleks võinud olla ju lõpuks kui oleks Reform, seesama sotsid, võib-olla Rahvaliid pluss Isamaa ja olekski ainsana opositsioonis olnud Keskerakond, keda nagu aeg-ajalt ei armasta mitte keegi. Aga mul on ka tunne, et poliitikas üksteist ikka siiralt ei armastata. See on kooselu mingi perioodini, mis nagu ei seo. Ühiseid lapsi nagu ei teki reeglina ja minnakse jälle lahku. Nagu mingisugune grupiabieli.

Ma ei ole nii hea analüütik kindlasti, aga mingisugune arvamus kujunes võib-olla ka siit sellest. Muidugi, rohkem võiks olla ajalehti, mingisuguseid selliseid suuremaid võiks olla. Aga võib-olla ei olegi oluline, tont seda teab. Võib-olla siis näiteks hinnad oleks madalamad. Ma ei tea küll peast neid hindasid, aga need olid ju pöörased ikkagi. Need reklaami- või noh, ma ei tea palju üks leht maksis, 50 võib-olla 100 000. Suured rahad liikusid ikkagi kuidagi või kuskil. Mina ei ole ka see, kes oskab öelda, kas lehel oli see nii hea aeg või. Seda on läbi aegade siiski kasutatud. Eks nad ikka teenivad nendel aegadel, kui on kriisisituatsioon. Valimine on ka üks kriisisituatsioon, mis ta muud on.

Rohkem küsimusi mul ei olegi. Endal äkki midagi veel lisada?

Sa kirjutad, et ma olen Margus Tammekivi üks ole. Mis ma olen, ma ütlen 89 olid esimesed, kui tekkisid need n-ö volikogud, sisuliselt ei olnud ju veel taasiseseisvumine veel toimunud, aga see oli see esimene volikogu, mis tegelikult ju see omariikluse periood hakkas pihta. Ma olin esimene volikogu esimees, juritsiharidusega ja esimene kord oli ka 4 aastat, see oli 93. siis olid teised valimised ja ma kandideerisin jälle volikogu esimeheks. Ja siis oli esimene kord, ma olen selles mõttes suhteliselt sinisilmne kogu aeg ja ma arvan ka suhteliselt siiras ja üsna sageli see maksab sulle endale kätte. Ma kandideerisin volikogu esimeheks ja väga hea positsioon, inimesed toetasid. 17 häält on vaja selleks, et saada. Esimeses hääletusvoorus jäi üks hääl puudu, salajane hääletus. Nii, siis oli vaheaeg ja kõik sõbrad, kes mu ümber olid, ütlesid, me oleme poolt. Ja ka teises voorus jäi üks hääl puudu. Need olid omad, kes tegid. Ja edaspidi hakkasid hoopis teistmoodi.

Inimesed ei esindanud siin oma kõige parema äranägemise järgi oma huvisid, vaid hakkasid kellegi teise huvisid esindama, grupid hakkasid kogunema, nüüd hakkas tekkima poliitika siin. Ja poliitikas tehakse ju ära, tehakse kombinatsioone, keegi kukutatakse, mis iganes. Kõikidel aastatel olen ma olnud volikogu liige. Ükskõik, mis nimekirjas. Keskerakonnaga ma liitusin ikkagi suhteliselt hiljuti. Midagi ei ole teha, paaril korral ka ise osalenud mõne valitsuse umbusaldamises ja kukutamises. Üks oli Sooniste aeg ja järgmine oli Hallikmägi. Tegelikult ei taha kunagi olla selles nahas, kui sulle seda sama tehakse. Nii ta on.

Kõige tähtsam oleks muidugi ka see olnud, et inimesed suudaksid jääda inimesteks. Seejuures ka suhtlevateks. Ma ei ütle, et nad nüüd on sõbrad, aga jätta nagu selle, mis on toimunud siin... et nüüd tänaval vastu tulles on kogu aeg rusikas taskus. Sellest tuleks üle olla. Ma ei tea, kuidas ise on sellest võimalik üle olla, aga alati tahaks, et see nii on. Ma usun, et see nii on, ja vanemad olijad Riigikogus teavad seda ilmselt paremini, uustulnukatel võib-olla ei ole see...

Lisa 13. Intervjuu Valter Parvega.

Kui rääkida sellest, mis Pärnus toimus, siis millised sündmused ja teemad teile meenuvad seoses selle valimiste-eelse ajaga? Eelmise aasta Riigikogu valimised siis.

.... Ega midagi konkreetset ei meenugi. Pidevalt on ju Eesti ühiskonnas kerkinud üles skandaale, siis on nad vaibunud. Kui tolle aja peale mõelda, mis siis võis olla. Eesti viljasalv oli tühjaks varastatud. Protsess oli... Maadevahetus hakkas vist just tekkima kuumalt päevakorda. Et kogu aeg on osad kõrged poliitikud sattunud jork-tehingutesse. Võib-olla sellesama märksõna "jork" märksõna esilekerkimine eelmistel Riigikogu valimistel oli üks niisugune meedias kõlapinda leidnud termin. Joki ilmsikstulek laiemalt oli üks niisugune asi, millega hakati märgistama teatud sündmusi, mis küll juriidiliselt on korrektsed aga eetiliselt mitte eriti.

Kas siis Pärnust ka vaechst mõni üritus või teema PPst?

Nojah, Pärnus Postimehes on kirjutanud... tol ajal oli ilmselt kuum teema Pärnu sadama nii-öelda ärakinkimine. Suhteliselt linna jaoks nõrk tehing, samal ajal kui tagasi lükati pakkumine, mis oli oluliselt soodsam Pärnu linna jaoks. Nii et sellest oli aasta tagasi küll juttu. Täpselt samamoodi selle silla-aluse koridori tagasiostmine, mis oli vist kolme miljoniga müüdud ja 13 tagasi ostetud või midagi taolist. Nii et linna jaoks kahjulikud tehingud. Siis vist veel sepikoda ei arutatud. Sepikoda müüdi ka, seal Vallikäärus vanaaegne sepikoda. Müüdi vist 600 000ga ja nüüd eelarvesse planeeriti 3 miljoniga tagasi osta. Nii et linnavalitsuse käitumine, mis on omane rohkem kinnisvarakontorile ja mitte perspektiivselt mõtlevale ja käituvaale omavalitsusorganile. On siin kogu aeg kõneks olnud. Peaasi, et lubaduste katteks laekuks raha. Selleks on vaja müüa kogu aeg müüa krunte, kinnistuid hoonestusõigusi. See on küll Postimehes pidevalt teemaks olnud siin kohapeal.

Mul on tunne, et Pärnu Postimees küll peab silmas avalikke huve. Kuigi võib jääda mulje, et ta peksab teatud erakonda või erakondi. Kui just need on võimu juures ja saherdavad, siis on see paratamatu. Mul on tunne, et Pärnu Postimees on suhteliselt objektiivne.

Arvate te, et ta peksab neid, kes on võimu juures või on tal kindlad sellised lemmikud?

Mulle siiski tundub, et pekstakse mitte niivõrd isikuid või parteisid, vaid nende tegusid, mis linna seisukohalt soodsad ei ole. Kuna siin mõned on väga kaua võimu juures olnud, siis on selge ka, et võib jääda mulje, et Postimehel on "omad lemmikud", kelle kallal hambaid teritada, aga no muidugi, aasta tagasi oli kõvasti ka kohalik linnavalitsus hambus. Seal oli ka aasta aega siis ametis oldud, nii et oli aeg aru pärida. Mulle tundub küll, et seda kriitilist suhtumist kohalikku võimuliitu oli küll juba omajagu siin eelmisel aastal.

Praegu võib jääda tõesti mulje, et siin on terav vastasseis Pärnu Postimehe ja praeguse võimuliidu vahel, aga ma usun, et aasta tagasi... Aasta tagasi toimus ju võimuliidus mingisugune ümbermängimine. IRL välja ja Reform sisse. Aga see ei muutnud Postimehe tonaalsust minu arvates üldse mitte. Pigem oli ikka tegemist võimuliiduga, mille käitumine on taunitav. Kas või see, kuidas võeti vastu otsus sundida majaomanikke maksma linna maa koristamise eest, mis krundiga piirneb. Et eeskirjades on öeldud, et krundi omanik peab koristama seda linnaga piirnevat maad, kõnniteed näiteks või haljasala, mis on seal krundi kõrval. Aga siis võeti vastu seadus, et kui pensionär või erivajadusega inimene ei ole lihtsalt võimeline koristama seda maatükki, siis ta võib tellida selle töö linnalt ja siis tehti vähempakkumine ja kaaluti-sõeluti ja saadi teada, et ühel konkreetsetel kinnistul Vana-

Pärnus tuleks selle töö eest pensionäril maksta 700 krooni kuus. Et siis linn leiab tegija, kes linna maa ära puhastab, kui pensionär ei jaksa puhastada. Noh, minu arvate silmselge ülekohus. Valimiseelsetes lubadustes lubati pensionäridele 500 krooni aastas toetust seoses elukalliduse tõusuga. Samas siis teise käega küsitakse kuus 700 krooni tagasi linna maa koristamise eest. Noh, on selge, et Postimees ei saa siin vait olla või teha nägu, et midagi ei ole juhtunud. Muidugi võttis ta ise sõna ja andis tolele pensionäriks sõna, kelle huvisid oluliselt kahjustati. Neid teemasid tekib pidevalt. Kogu aeg on... Igal volikogul võetakse vastu otsuseid, mis on vaidlustatavad, mille otstarbekus ei ole väga selgelt näha ja siis Postimees kirjutab ise või annab arvajatele sõna, nii et mulle tundubki, et praegu enamus kriitilisi ühiskonnateemalisi sõnavõtte pärineb arvajate sulest ja mitte nii palju palgalistelt ajakirjanikelt Postimehes.

Võiks see vastupidi olla?

Ma ei tea... *Vox populi, vox dei*. Selles mõttes, näiteks Olev Sööt on väga hea kirjutaja ja ta kirjutab tõesti siis, kui asjad hullud on. Ja küll on tore, sest iga inimene langeb teatud mõttes stampi, nii ka ajakirjanik. Ehk hoiab lehte värskena, kui seal on teisi kirjutajaid ka peale professionaalide.

Kas ajakirjanikud üldiselt – kui valimiste ajal kõik püüavad ennast näidata ja teistele ära panna. Kui te nüüd mõtlete tagasi, kas ajakirjanikud jäid õiglaseks selle kõige juures, suutsid nad säilitada n-ö kainen pead?

Minu arvates jah, kehtestati küll kindlad reeglid siin, mitu korda keegi kandidaatidest sõna saab ja mulle tundus küll, et ei tehtud siin kellelegi eeliseid. Seda korda järgiti päris rangelt ja ka mul ei olnud võimalik väljaspool seda järjekorda sisse trügida näiteks. See oli kõikidele teada kord ja kui Postimees mitte ise, siis teised erakonnad oleksid seda kindlasti märganud, kui keegi tasakaalustamatult palju sõna saab.

Kuidas oli uudiste poolega? Kui ütleme jääpurikate koristamise kohta minnakse Viisitammelt küsima midagi, kas selliseid juhtumeid on teil meele?

No, minagi võtsin sel teemal... 2006. aasta 2. jaanuaril sõna Pärnu Postimehes. Kuna linn oli tõesti libe. Ma kõndisin tänaval ja inimesed ei pääsenud kirikusse, sest tänav oli nagu liuväli. Siis ma ise vist küsisin midagi seoses liivatamise ja heakorruga Pärnu linnas. Postimees on ju sunnitud ka selles mõttes ette aimama, mis linnainimesi või lugejaid või lehe tellijaid ja ostjaid võiks huvitada. Nad ongi sunnitud sellise pilguga linnas ringi kõndima ja nägema küll jääpurikaid, küll asfaldiauke.

Ma usun küll, et uudiste osas püütakse küsida mitte lihtsalt küsimust, vaid seda, mis tõepoolest huvi pakub. Noh, üks teema on seesama läbipaistmatus ehk avaliku raha kasutamine avalikes huvides. Kes kuhu reisib ja minu meelest on Postimees püüdnud ka selle kohta informatsiooni. Kes siis linna juhtidest kuhugi on reisinud linna huve esindama ja suhteid arendama ja. Nad ise ei tiku sellest eriti kirjutama ja siis on Postimees sunnitud niimoodi jälgi ajama. Mitte just päris paparatsolikult käituma, mul on tunne, et Pärnu Postimees nüüd seda ei ole. Isegi et võiks olla. Niisugust... uuriv ajakirjandus võiks pisut teravam olla või kaugemale jõuda. Selge, et väiksel lehel ei ole sellist jõudu nagu Eesti Ekspressil. Samas näiteks kui oli see Kihnu vallavanema lugu, Lease lugu. See kuidas ta altkäemaksus nüüd ikkagi lõpuks süüdi mõisteti. Minu arvates Maalehes ilmus selle kohta tunduvalt uurivam lugu, kui siin kohalik leht suutis toota. Tõenäoliselt ei ole jaksu üleriigiliste lehtedega võrdsel tasemel teemaga tegeleda.

Miks see nii võib olla? On see mugavus või lasevad nad end mõjutada mingist väljakujunenud suhtevõrgustikust?

Ma arvan, et nad teevad nii palju, kui nende ametikoht neil lubab. Nad ju peavad kogu aeg tootma midagi. Lehekülgi või uudiseid või artikleid või. Selleks, et nüüd ühe teemaga väga sügavuti minna ja üle Eesti jälgi ajada, selleks vist peaks tol uurival ajakirjanikul paar nädalat ikka aega olema, et ta tegeleb ainult ühe teemaga. Minu arvates väikese lehe mastaap seda ei võimalda. Mul on niisugune tunne jäänud. Kui siin keegi üldse midagi uurib, siis Olaf Esna ja ajalugu. See on nüüd küll koma ja punkti täpsusega välja uuritud. Alles eelmises lehes oli väga hea lugu, kuidas kohalik põllumeeste leht suutis ilmuda. Jah, tema teeb küll väga head tööd.

Ühe teistmoodi küsimuse ka. Miks teie Riigikokku kandideerisite?

[mõtleb] Ühte kindlat põhjust ei olegi, aga kui need nüüd mitte tähtsuse järgi ritta panna, siis ma usun, et põhjusi on võimalik loetleda viis vähemalt. Üks kindlasti väljakutse. Panna proovile ennast uuel tasemel. Teiseks ma olen suhteliselt kriitiline. Ise kirjutan palju ja arvan ka ilma kirjutamata halvasti sellest, mis toimub riigi tasemel ja ka Pärnu linnas. Taolises käitumises oleks korrektne üritada midagi muuta, mitte ainult vigiseda. Ma näiteks täiesti kindlasti olen tulumaksu alandamise vastu. Eesti riik jääb sellega ikka poole miljardi võrra aastas vaesemaks. Et inimestel jääb nüüd 1% sissetulekut tasku, et sellega eriti ei.. keegi ei taju oma võimaluste paranemist, aga riik tervikuna töötab palju. Ma oleks täiesti kindlasti sellele vastu olnud. Ja on ka muid. Minu arvates on Eesti küsimus haridus. See on väga ligadi-logadi. Et tahtmine asju muuta sel tasemel, et ainult kritiseerida... Jah. no võib-olla ka see, et ma lootsin, et ma suudan oma häältega tugevdada meie erakonna positsiooni. Et isegi kui ise pääse, siis need hääled, mida ma kogun, aitavad ehk mõnel teisel sisse saada. Nagu see ülekantud hääle printsiip on, et meie maailmavaade oleks tugevamini esindatud. Palju nüüd sai – kolm? No jäägu need kolm.

Veel valimiste kohta. Kui teiste erakondade käitumist meenutada kandideerimise ajast. Olid nad... pidasid nad ennast väärilikalt üleval?

Ma ei tea kui väärikas on kondoomi jagamine möödakäijatele. Mina seda väärikaks ei pea ja mina seda ei oleks teinud. Aga kui sellega tekitati elevust ja tähelepanu, eks iga erakond vaata ise. Minu arvates väärikas ei ole annetuste vastuvõtmine. See on nii raske jälile saada, kust algab annetus ja kust ta lõppeb ja kust algab korruptsioon ja onupojapoliitika, nii et nende annetuste kokkuklahmimine võimalike lubaduste ----, tasuta lõunaid ju pole. Selle abil saadi pildid võimalikult suureks ja oli... vist 40 miljonit kulus valimiste peale või oli 80, ma ei mäleta. Igal juhul väga palju raha kulus sellesama avaliku ruumi risustamise-räsustamise peale. Piltide, loosungite ja muule sellisele, et noh, teeme ära. Et see võib-olla ei olnud kõige õigem poliitika.

Ma olen seda meelt, et erakonnad võiksid olla ainult riigieelarvelisel rahastamisel ja mitte ühtegi kopikat raha... noh firmade ja annetused keelati ära, aga eraisikutelt annetused on lubatud ja see vahe on seal ikka väga hägune. Meenub üks noor poliitik, äsja Tartu ülikooli lõpetanud noormees, viis oma erakonna kassasse pärast seda firmade keeldu iga päev 1000 krooni. Olevat kõhu kõrvalt kokku hoidnud. Et... noh, see oli nii ilmselge, et firma raha tuleb edasi ikkagi, ainult läbi eraannetuse. Ja kuna seda ei ole võimalik tõkestada, siis ei tohiks neid lubada. Nii et osade erakondade välireklaam oli liig karjuv ja mõõdutundetu. Ja võib-olla ka see teleklippide tootmine. Ka seal oli märgata kahe partei vahelist niisugust kemplemist ja äraapanemist ja... et seda võib ju ka muidugi võtta naljana ja huumoriga asjasse suhtuda, aga mulle tundub, et palju raha läks raisku ka sellise tele kaudu üksteise nöökamise peale. Või seesama, veduri ees kõnnib seal mingi seltskond ja... tegime ära, ostsime tagasi.. et oli seda vaja siis ikka osta, sellega ei osata praegu midagi pealegi hakata. Mõõdutundetus ehk jah mõnede parteide puhul, kes on ilmselt oma sponsoritele nii palju

lubanud, et vaja on ilmtingimata võimu juurde pääseda sponsoritele vajalikke otsuseid tegema. Pingutasid ikka väga, et sinna võimu juurde pääseda. See oli küll näha jah, iga hinna eest. Kõike lubades, tundub küll.

Kui suur mõju võis siin Pärnumaa valimisringkonnas tulemusele olla Pärnu Postimehe tegevusel?

Kindlasti oli... Inimeste valikuid või. Ma usun küll, et kui protsentides püüda öelda – ma usun 30% umbes võib meedia mõjutada inimeste valikuid. Inimestel on oma kindlad eelistused, aga need eelistused kujunevad ka selle info põhjal, mis siin inimestest on. Loetaksegi põhiliselt ajalehest ja telest. Kuna enamus poliitikuks telesse ei pääse, siis on just leht see, mis loob inimestest teatud kuvandeid. Ja kui valimiseelistusi ei ole, siis lehel on seda suurem võimalus neid eelistusi tekitada läbi nende kuvandite, mis luuakse. Nii et lehel on päris suur võimalus jah mõjutada valimistulemust. Ma arvan küll.

Kui palju see viimane kaks-kolm kuud seal rolli mängib?

Ma arvan tegelikult, et valimisteks valmistatakse kogu elu. On see Peetruse ees või valimisurni ees, ega seal vahet ei ole. Ma arvan, et need viimased kaks-kolm kuud siiski eriti ei mõjuta, sest inimestel tekib mingi küllastus ja tügastus isegi ja seda infot ei võeta enam vastu, sest see on müügiinfo nii-öelda. Seda ei pruugita eriti uskuda. Pigem pidev pildilolemine või... ilmumine meedias on vast see, mis neid kuvandeid loob. Ilmselt kaks-kolm kuud, need võivad pigem kahjustada. Näiteks ma enda kohta arvan küll, et kui ma ikka üle päeva lehes oleksin, see toob pigem miinuseid kui plusse.

Te olete muidu ka Pärnu Postimehes pidevalt pildid. Kas ajakirjanduse suhtumine teisse kui kandidaati muutus kuidagi enne valimisi?

Jaa... neutraalsemaks. Muidu ma tajun teatud... toetavat suhtumist. Aga siis mind ikka pandi täiesti võrdsele pulgale kõigi teistega ja ei mingit eelistamist ega omamehelikkust (?) enam. Täiesti kindlasti oli seda tunda. Et mul ei olnud mingeid eeliseid teistega võrreldes.

Milles see väljendus või kuidas te seda tajusite?

Samade reeglite järgi. Sama ilmutumissagedus, sama maht. Ja pealegi, minu teemad määras mulle ära mitte Postimees vaid meie erakond ütles, millest mina kirjutan, millest keegi teine kirjutab. Selles mõttes ei olnud mul üldse võimalik sealt midagi kõrvalt kuidagi lehte tilgutada või avaldada.

Aga uudisteküljele?

Vat ma ei mäletagi, kas pärnapuu otsa ronimine oli enne valimisi või pärast valimisi. See kobarpeldik tahtis sinna randa tulla. Seal raiuti puid ja ma ronisin sinna ühe puu otsa, plakat käes. See vist oli pärast jah.

Enne oli näiteks see intsident Viisitamme ja Koit Pikaroga.

Ajaa. Jah, seal ta andis lihtsalt infot selle kohta, mis toimub. Jaa, see intsident oli küll. Ma küsisin linnavalitsuses ühel istungil linnapea käest, et – enne oli olnud see Simmo Saar lihtsalt linnavalitsuse liige, aga siis ta nimetati 2006 sügisel abilinnapeaks. Ja siis ma küsisingi tolle nimetamise ajal, et mida Viisitamm arvab nendest Koit Pikaro väidetest Simmo Saare mineviku kohta Tallinnas. Ja siis ta mulle ei vastanud. Siis ma küsisin seda sama Pärnu lehe niukses väikses arvamuse lõigus ja siis ta tuli lagedale – Viisitamm siis, tuli lagedale võrdlemisi inetu süüdistusega. Alusetu laimuga. Jah, selle kohta Postimees avaldas minu meelest infot nii, nagu asjad olid. Ei varjatud midagi, ei lakitud midagi, ei tehtud mulle mingeid eelistusi. Jah, no nii oli.

Küsin veel üle. Kui ma Pärnu Postimehe ajakirjanikega rääkisin, siis tuli välja see, et nemad tahaksid olla neutraalsed vahendajad, kes vahendavad poliitiku sõnu. Olete te sellega nõus?

Ma olen nõus, et nad tahavad olla neutraalsed vahendajad. Aga peale selle on nad ka Pärnu linna kodanikud. Ma usun, et neil on ka omad seisukohad olemas. Ja eks need seisukohad ikkagi mõjutavad seda tonaalsust, millega nad teevad. Noh, seal on siiski arvamustoimetuse ja uudistetoimetuse. Need on rangelt lahus ja uudistetoimetuse teeb uudiseid, arvamustoimetuse arvab. Et ma arvan, et arvamustoimetuse inimestel ongi võimalus arvata ja ka oma mõtteid avaldada. Kuigi toimetaja veerg väljendaks nagu lehe arvamust, aga selge, et ta on ikkagi ühe kindla kirjutaja seisukoht. Aga kui tal on see volitus antud lehe nimel sõna võtta, no mis seals ikka. Ei oleks ka võimalik teha iga kord lehe töötajate seas gallupit, et mida me kõik kokku mingist asjast arvame ja siis see trükitakse ära. Tehniliselt on see võimalik mingi online teha, toimetusesisene online. Aga mis selle asja mõte oleks. Ei, vast mitte. Pealegi inimene oma nime all arvab, las ta arvab, ma ju loen neid kommentaare ka. Paljud on nõus, paljud ei ole nõus sellega. Mis seal ikka. Nii ta ongi.

Aga ma arvan küll, et Postimees tervikuna püüab olla vahendaja ja see on lihtsalt juhus praegu, et nende palgaliste arvajate seisukohad langevad kokku suure osa linnainimeste arvamustega. Aga mitte alati. Ma mäletan küll, kuidas Postimees minu üle irvitas selle sama pärast, et ma sinna puu otsa ronisin. Meie arvamused lähevad täiesti lahku sellest Vanapargi alleest. Postimehe ajakirjanikud ongi seda meelt, et tulebki puud maha võtta ja uued asemele panna. Mina arvan, et tuleb oksid kärpida, tsementeerida, mõni üksik haige puu vahelt välja võtta. Selles mõttes meie arusaamad ei lange kokku sellest, kuidas Pärnu linna arendada ja edendada.

Pärast sinna puu otsa ronimist tehti ka minust jäljeton. Valve Part pandi mulle nimeks seal. Nii et selles mõttes, ega nad mind ei hoia. Ma saan oma arvamused suhteliselt muutmatul kujul avaldada. Nad üsna vähe korrigeerivad mu tekste. Nad ei jäta ka juhust kasutamata, kui on võimalik mu üle irvitada. Ma küll ei taju sealt mingisugust niisugust personaalselt vastutulekut. See oli isegi mulle suur üllatus, et eelmise artiklite põhjal sain mingi sulerüütlit tiili, mille nad esimest korda sisse viisid ja välja mõtlesid ja seal oli neil hulga kandidaate sellele tiitlile ja sain selle. Ilmus siis lehe viimases või uue aasta esimeses selline infokene selle kohta. Muidugi olen ma uhke selle üle.

Aga ma ei kirjuta mitte sellepärast. Ma kirjutan sellepärast, et volikogus on niivõrd masendav olla. Missugune teerullitaktika on. Surutakse läbi neid otsuseid, mida on kellelegi vaja. Näiteks Pärnu staadioni küljest riba äralõikamine. See on absoluutselt linna huvide kahjuks. Ja ometigi inimesed, kes kunagi sõna ei võta, tõstavad lihtsalt vaikides kätt, nii nagu neil kästakse tõsta. Ja nii surutakse läbi otsused, mis on linnale kahjulikud. Seal pole selle emotsiooniga midagi peale hakata. Nii ma siis tulen siia arvuti taha ja hakkan kirjutama. See on minu viis oma pingeid maandada, kirjutades. Aga tegelikult, kuna opositsioon on meil jõuetukene, siis ei ole võimalik seal eriti seadusloomet mõjutada, lihtsalt inimestele infot anda. Ma tunnen, et see ongi minu roll. Ma räägin sellest, mis volikogus toimub. Ja praegu Postimees seda võimaldab. Mul on tunne, et seal saavad kõik sõna, kes vähegi tahavad. Võib-olla minu pinged on suuremad, kirjutan ägedalt, ma ei tea.

Mul rohkem küsimusi ei olegi. On teil endal midagi lisada nende Riigikogu valimiste kohta?

Jah. Minu arvates võiks Pärnu Postimehel ilmuda kord nädalas venekeelne lisaleht. Ja mitte ianult enne valimisi, siis on see selge propaganda. Ma ei tea, kes seda ostaks, seda võib-olla ei ostaks keegi, sest kui 10% on arusaadavat teksti, kes siis ostaks tervet lehte selle venekeelse vahelehe pärast. Või midagi taolist, aga kui Postimees arvab, et ta on avalikes huvides tegutsev informeerija, siis on suur osa inimestest jäetud sellest kõrvale. Pärnus venekeelne ajakirjandus on ikka väga nõrgukene. Praegu ilmub meil üks – olete te näinud Pärnu venekeelset lehte? [toob lehe näha]

Ta sõtlub palju oma sponsoritest ja peab elus püsima. Kirjutab seda, mida tellitakse. Nii et selles mõttes Pärnu linn kulutab hulka raha, et dubleerida. Annavad välja mingit Pärnu linnalehte maksumaksja raha eest ja siis veel Keskerakond annab veel mingeid sõnumeid veel ja, aga venekeelne lugeja on ilma jäetud objektiivsest infost. Ja on sunnitud seedima seda, mida venekeelsed telekanalid, seesama Põervõi Baltiski Kanal või siis mingisugused kinnimakstud lehed... Vat see on minu meelest probleem praegu. Mitte selles eestikeelses infos, mida leht jagab, vaid selles venekeelse info puudumises, mida leht ei jaga. Kas see Pärnu Postimees on või keegi teine, aga viiendik Pärnu inimestest on ilma. Kui laiemalt vaadata meediat.

Pärast pronksisündmusi oli kõvasti jutuks see, et vaja venekeelset telekanalit. Kõik olid nõus, ikka jäeti tegemata. Kurb. Nojah, mis teha.

.....

Kommentaaridest ma loen, et suurele Postimehel heidetakse ette, nagu ta oleks Reformierakonna suuvooder siin. Suure Postimehe kohta seda räägitakse, aga siin ma ei ole küll kuidagi märganud, et ta nii väga. Aga tegelt ma ei tea ka, millised artiklid avaldamata jäävad, ma ei tea ju, missugune sõel seal toimib. Kui on mingi filter ette pandud, kui näiteks Järvesalust ei tohi halvasti kirjutada, siis on küll tegemist kallutatud lehega. Aga ma ei tea, mul ei ole selle kohta mingit infot.

Näiteks see kuum teema praegu, see Delfiini lammutamine, Postimees jagab praegu päris õiget infot. Informeerib sellest, mis toimub mõlema poolega.

Kui ma neid aramuslugusid teen, ega ma ei kirjuta alla, et ma olen selle fraktsiooni liige. Ma kirjutan nime alla ja kõik, aga nemad panevad sinna selle ----- juurde.

Aga kolledži ametinimetuse?

Seda nad tavaliselt ei kirjuta. Kui ma aramuslugusid kirjutan, siis ikka Sotsiaaldemokraatliku Erakonna liikmena. On ka parem, kui poliitika on lahus sellest päevatööst siin. Akadeemilises keskkonnas võiks olla poliitikat nii vähe, kui võimalik.

